

سەرچاوه‌ی ئاپین

یا

کۆمه‌له‌ دانراوه‌ ئایینی یه‌ کانی

مەلا عبدالکەریمی مدرس

ئیمان و ئیسلام • ئەساسی سه‌عاده‌ت • ئاوی حه‌یات
چل چرای ئیسلام • نوورو نه‌جات • ئیقبال نامه

مافی له‌ چاپ دانه‌وه‌ی به‌ کۆمه‌ل و ، به‌یه‌ که‌یه‌ که‌
هی دانه‌ره

به‌غداد - چاپخانه‌ی ئیرشاد - ۱۳۹۳ کۆچی ، ۱۹۷۳ زایینی

سهره تا

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان

خوینهری کوردی به ریژ !

ئه م کۆمه له کتیبه کورت کورتانه ، که جارێکی تر
به شیوهیه کی جوانتر ده خرێنس بهردهستان ،
ههریه که له کاتیکی تایبه تی و باری جیاجیادا له چاپ
دراون و ، به ناو برا کورده موسوڵمانه کاندایلاو
بوونه تهوه و جێی خویمان کردو تهوه .

وا ئیسته له بهر ئه وهی که له زۆر لاوه داوای
له چاپ دانه وه یان لی ئه کردم و ، به نیازی ئه وهی که
به شیوهیه کی فراوانتر گه لی کوردی موسوڵمان
سوودی لی وه ربگرن ، هه موویانم له یه که بهرگدا
چاپ کردو ، چاوێکی په له م پیاخشانده وه . هیوادارم
که جێی ره زامه ندیت بێت و ، خوای به خشنده و
میهره بان بیکا به هۆی ری نموونی و سوودی گه لو ،
ئیمه ش له تاوانی بی پایان عه فو بکات و بمانخاته ژیر
بالی به زه یی خویه وه .

هیژو تواناو سه رکه وتن هه ر له خوداوه یه .

۱

ئیمان و ئیسلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حهمدو ته نای عام بو خودای عه للام
سه له وات له سه ره سه پیدی ته نام

حه زره تی ته حمده صاحبی ئیسلام
هم له سه ره ئالو ته صحابی کیرام

(وبعد) فه رزه له سه ره خاص و عام
عیلم به ته رکان ئیمان و ئیسلام

(الاسلام أن تشهد أن لا اله الا الله وأن محمدا
رسول الله ، وتقيم الصلاة ، وتؤتي الزكاة ، وتصوم
رمضان ، وتحج البيت أن استطعت اليه سبيلا)

ته رکانی ئیسلام پینجن به قه رار
ته وه ول ته مه یه که بکه ی ئیقرار

بلی (أشهد) ته زانم به دل
به زبان ته لیم خوشتر له بولبول

(أن لا اله) هیچ مه عبودی حه ق
نی یه (الا الله) مه ر ذاتی موطله ق

(واجب الوجود) بی شه ریک بی باک
مه و صووف به که مال ، له خراپه پاک

(وأشهد) هم ته زانم یه قین
به زبان ته لیم به حه یاو ته مکن

(ان محمداً) مه مدو و حی موختار
له نه و عی به شه ره مو باره ک ئاثار

(رسول الله) ی فوروستاده ی حهق
بو سه ر ئینس و جین نیک و بهد موطلهق

روخسار سپی و سوور ، لهطیف نوورانی
چاورهش و ظهریف ، گوشاد پیشانی

عهرب ، قورهیشی ، هاشمی نهسهب
ئهشرهفی ههموو طایهفه ی عهرب

بی سیبه ر ، وهك خور ، بالا موخته دیل
نساوی (محمد) نهسبی عادیل

(عبدالله) • (عبدالمطلب) • (هاشم)
ههم (عبدالمناف) ناسینیان لازم

دایکی ئامینه کچی وهه به
ئههم کورری زههری عالی حهسه به

موتته وه لید بوو له مه ککه ی ئه وه ر
له چل ساله دا بوو به پیغمبه ر (ص)

له پاش چل ساله تا دوازده سال
دانیشته له مه ککه شای صاحب ئیقبال

ئه و جار بو نه شری حو کمی ئه مدینه
هیجره تی فه رموو چوو بو مه دینه

یاژده سال ماوه له دارالصفا
له شه صت وس دا بوو موتته و ففا

روکنی دووهه مین پینج فهرز به ئه دا
گشت روژو شهوی بکه ی بو خودا

سی ههم سه ر فیطره و ، زه کاتی مالی
به موسته حق دان ، له مننهت خالی

رو کنی چواهم روژووی ره مهضان
پینجهه طه وافی کعبه الرحمان

له عومرا یه کجار فه رضه زیارهت
له سه ر موسولمان به شه ر طی طاقهت

بو خه رچی ریگا کافی بی مالت
ههم بو نه فه قه ی نه هل و عه یالت

(والایمان ان تؤمن بالله وملائکته وکتابه ورسوله
وبالایوم الآخر وبالقدر خیره وشره) •

۱ - ان تؤمن بالله

نه صلی ئیمانیش شه شه به ته حقیق
نه ووهل نه مه یه که بکه ی ته صدیق

بزانی خودا ووجودی حقه
قه دیم و باقی ته نه های موطله قه

خوی به خوی بووه و ، هه روا نه مینی
نه ماما غه یری نه و هیچ کهس نامینی

بی میثل و شه ریک ، بی ضیدو پیوه ند
بی دایک و بی باب ، بی ژن و فرزه ند

حاکمه بو نه رز ، ههم بو سه ماوات
خالقه له بو هه موو مه خلوقات

نه جه وههر ، نه جيسم ، نه وه کوو عه رهض
نه نه بي به جی حاديتو مه رهض

جيهته و جيگه بو ذاتی نی يسه
ذاتی لسه نه مروو سوبحه ی بهری به

کونهی ذاتی حق له عام مه ستووره
ناوی شهریفی غهیره مه حصووره

گهرچی هه زارو به کن به شوهرت
نه وودونویان به سوننهت مو ثبتهت

نای بینی به چاو هیچ کهس له دنیا
لاکین صاحیبی مه رته بهی عولیا

یه عنی (محمد) صاحب عزیزو تاج
خودای چاوی کهوت له شهوی میعراج

له قیامه تدا ثابت به روئیهت
بو موئمین ، له سهر حه دیتو ئایهت

وجوه یومئذ ناضرة الى ربها حقاً ناظرة
صیفاتى هوتن ، قه دیمن وهك ذات

خاریجن له دهرك عه قلی مه خلووقات
له ذاتی پاکی حه ق جیا نابن

بوونو ، هه نو ، نه بی هه ر بین
حه یاتو ، عیلمو ، ئیرادهو ، قودرهت

سه معو ، به صهرو ، که لام به صیحهت

ژیندوی یو ، زانین ، مه یلو ، توانین
بیستن و ، بینین ، گوشتو گوی شیرین

۲ - وملائکتہ

ئه صلی دوو هه مین ته صدیقه و باوهر
به مه لائیکه ی عه للامی ئه کبه ر

جیسمیان له طیف و ، شه ریف ، نوورانی
پاک له ظولومات ، قووه ی نه فسانی

ئه توانن له خهلق خویان کهن ئیظهار
به هه ر صووره تی شیرین بی و موختار

جاجار جو بره ئیل له لای پیغه مبه ر
به ره نگی دوحیه ده بوو موصه ووه ر

گشت به نده و مو طیع مو حبی خودا
له کوفر به ری ی ، خالی له گونا ه

نه نیرو نه می ، نه ژنو نه شوو
نه صاحب په یوه ند ، نه به وه له د بوو

هیچ کهس نازانی مهر خودای ئه کبه ر
عه ده دیان له گشت مه خلوق زیادتر

له ئاسمانا نی یه جی ی یه ک پی
ئیللا مه لسه کی حازره له وجی

یا له رکوعان یا له سجوددا
یا غه رقن له ناو به حری شهوددا

هه رچی مه خلووقی خودای غه فووره
یهك مه لائیكهی له سهه ر مه ئمووره

به ئه مری خودای عه لیم و خه بیر
ته ربیهی ده کا به نه هجی ته قدیر

له روتبهی خویان قه ط ناچنه ده ر
بالیان یا دووه ، یا سی و ، زیاتر

به عضی بو به هه شت خه زینه داره
به سهه ر ئه واندا (رضوان) سهه رداره

نوزده طایه فه ، یا نوزده نه فه ر
ره ئیسیان (مالک) مه ئمووری سهه قه ر

کاتبی ئه عمال عه ده دیان چوار
دوونه فه ر بو شه و ، دوانیان بو نه هار

کاتبی چاکه له سهه ر شاننی راس
بو شه رر له لای چه پ بی خیلاف و باس

ئه ووه ل حاکمه ، دووه م مه حکوومه
ده لیلی ئه مه ته واه مه علوومه

مه ئمووری سوئال مونکه رو نه کیر
هه م عه ذابی قه بر بو ئه هلی ته قصیر

له مه لائیکه دا هه نه چوار ئه صناف
مه حسوو بن شه رعه ن به ناوی ئه شراف

ئه م چوار صینفه بوت ئه که م به یان :
ئه وه لیان مه شه وور به که ررو بی یان

صینفی دووہمین صینفی روحانی
سیہم حمہلہی عہرشی رحمانی

عہدہ دیان چوارہ لہ دہورہی دنیا
قیامت ہشتن ، بہ ٹہمری خودا

چوارہم موقہر رہب بارہ گای جہلیل
ٹہمانہ چوارن بہ نہہجی دہلیل

شہخصی ٹہوہلیان ناوی (جبرئیل)
حاملی وہحیہو ، ٹہمینی تہنزیل

دووہم (میکائیل) رزقی بہدہستہ
ہم ٹہمری زہوی ، قہبضہ یا بہسطہ

سیہم (عزرائیل) قابیضی ٹہرواح
مہٹمووری زورن ، موطیع و مہللاح

چوارہم (اسرافیل) مہٹموورہ بہ صور
بہ ٹینتیظارہ تا وہقتی دہستوور

صور شاخیکہ ٹہو فووی دہ کا پیدا
بہقہدہر ٹہرواح کونی واتیدا

دووجار بہو شاخا لی ٹہدا نہفہس
گشت زیندوو دہمرن بہ ٹہووہل نہفہس

بہ دووہم نہفہس سہر دیننہ دہر
بہ ٹہمری قہہہار ٹہرون بو مہحشہر

لاکین حمہلہی عہرشی بہتہمکین
ٹہشخاصی مہشہوور بہ موقہر رہبین

پاش نه فخی ته ووهل ته مرن سهراسهر
له پيش دوو همداسهر ديننه دهر
عالم ، له و به ينا ، چولو به طاله
ته لين : ته و به ينه مودده ي چل ساله

۳ - وکته

ته صلي سي هه مين ته صديقه و باوهر
به صه دو چوار کتبي ته نوهر
قه ديم و ، صه حيح ، بي عه يبو عوتول
نازل بوون بو سهر ته فرادي روسول
ده له سهر ئاده م ، په نجا له سهر شيث
سي نازل بووه له سهر ي ئيدريس
ده بو ئيبراهيم ، صه ده ته و اوهر
ته م صه د کتبه صو حوفيان ناوهر
ته ورات بو موسا ، زه بوور بو داوود
ئينجيل بو عيسا به ته مري مه عبوود
قورئان له هه موان ته شرفو ته مجهد
نازل بووه ته سهر حه ضره تي ته حمه د
له وه قتي نزول تا ئاخر زه مان
به سهر يا نايي ته حريفو که تمان
جه معي جينن و مه له کو ئينسان
ناتوانن بلين نه ظيري قورئان

٤ - ورسله

ته صلی چوارهم ته صدیقه و باوه در
صه دو بیست و چوار هزار پیغه مبه ر

موختاری خودان له بو هیدایه ت
بی عیله ت به مه حض فہ ضلو و عینایه ت

خودا هه ناردی فیرقه ی مورسه لین
بو ره هنومایی ئله هلی سه رزه مین

ته علیماتیان کرد به له فظی شیرین
بو ئینتیظامی کاری دنیا و دین

ته صل و فہرعی دین ، ته خلاق و سی یه ر
هه رچی نافع بی بو نه وعی به شهر

بی په روا له ئیش طه عنہ ی پرر وه حشہ ت
بی باک له دوشمن ، بی خه وف و ده هشہ ت

بو ده لیل له سه ر صیدقی ئه نبیا
موعجزه ی پیدان خودا له دونیا

موعجزه

موعجزه کاری ئوممہ ت پی ی نه کری
ده عوای نبوه تی پی ته رویج بدری

پیغه مبه ر : پیاوی ، حورر بی ، له به شهر
شہرعی پی دابی عه للامی ئه کبه ر

به عه قل و ته دہ ب ، عیلم و حیل و خولق
له ناو هاو عه صران چاکتر بی له خه لق

بوته بلیغی شهرع گهر ئه مری هه یه
ئه وه ؛ (رسول) ه ، وه ر نا (نبی) یه

بزانه : له ئه صصل وه صفی نبووه ت
له ناو ئه نبیا نی یه ته قاووت

گهر به یه کێکیان تو نه ت بی ته صدیق
ئیمان ت نی یه راستی و به ته حقیق

نه بی له خه ودا قه لبی بیداره
له پاش مردنی زیندوو هوشیاره

خاک نازینی جیسمی پاکسات
ضهره ری ناگا به ئیدراکیان

هیچ کهس له جینن و مه له کو ئینسان
ناگاته میزان مه رته به ی ئه وان

ئه م ما ثابت به له به ینی خویان
شه ره فی به عضی له سه ر به عضیکیان

ئه حمه دی موختار ره ئیس جه ميع
باقی ئولولعه زم له باقی ره فیع

نوح و ، ئیبراهیم ، موسا ئولولعه زم
عیساو ، موحه ممه د بزانه به جه زم

دروسته ، به شهرع ، بلی ته فضله له
له غه یره مورسه ل هه ر کام مورسه له

سیصه دو سیزده ، یا یازده ره سوول
له شه ر یعه تدا سی یوسی یان مه نقوول :

ئادەم، شىت، ئىدرىس، نووح، ھوودى جەليل
صالح، ئىبراھىم، لوط، ئىسماعىل

ئىسحاقو، يەعقوب، يوسىف، ئەيوب
شوعەيبو، موسا رەسوولى مەحبوب

ھاوونو، خىزرو، يوشىع ئىبنى نون
ئىلياس، ئەلىيەسە، ذولكىفلو، شەھەرون

ئىشمويىل، يونس، داوودو، لوقمان
زەكەرىياو يەحياو، شاھى سولەيمان

ھىزىرەتى عوزەير، عىساي بن مەريەم
لەپاش ذولقەرنەين سەيىدى عالم

لەسەر ئەوان بى صەلات و سەلام
بەقەد مەعلۇمات ئىلاھى غەلام

بەلام ھەرزەتى ئەحمەدى موختار
لەسەر ئەنبىاو روسولە سەردار

چونكىە شىكستى ھەرگىز نەھاوورد
لەغەزاي دوشمن پىشتى ھەل نەكرد

شەو بە بىدارى لى گەل جو برەئىل
سوارى بوراق بوو بە ئەمرى جەليل

لە مەككەو تا (بيت المقدس)
لەويو ھەتا بارەگاي ئەقدەس

لەپاش گو فتو گوو خىطابى ظەريف
ھەرشەو ھاتەو بو مەككە شەريف

ئەو فەضلە خودا لە گەل ئەوی کرد
ناییتە بەیان بە صد دەست و برد

خودا ئەمری کرد بە پیغمبەران
ئە گەر بیبینن پیی بینن ئیمان

وەرنە بفەرموون بە هەموو ئوممەت
حاضر بن لە بو ئیطاعی حەزرت

هەم ئەو خاتیمە بو پیغمبەران
دینی ناسیخە بو هەموو ئەدیان

عیسا لە عەهدی مەهدی دیتە خوار
دینی موحەممەد چاک دە کات ئیظهار

هەم ئەو رحمة تە لە بو عالەمین
مەبعووثە بوسەر ئینس و جینن یەقین

بەلام غەیری ئەو لە پیغمبەران
هەریەک بو بە عزی رەوانە کران

هەم خاصەتی ئەو ئەو وەل شەفاعەت
وەقتی زەلزەلە ی روژی قیامەت

کەوثر ، وەسیلەو ، فەضیلە ی عولیا
روئیەتی خودا لە هەردوو دنیا

ئەخلاقی باشی سەیدی سەرور
هەم موعجیزاتی ناییتە دەفتەر

دینی شەریفی خەیر و لئەدیانه
ئوممەتی چاکتر لە ئوممە تانە

باسی خه لیفه گانی پیغه مبهه (د۰خ)

ته علای ئوممه تی ره فیتی شه فیتق
خه لیفه ی ته ووهل بوو به کری صد دیق
ناوی عبدالله ، باوکی عو ثمانه
بابای عامیره ، باشی بزانه
دایکی (أم الخیر) سه لمای کچی صه خر
کورری عامیری صاحب عزیزو فه خر
به ئیجماعی عام پاش فه وتی حه زره ت
قرار درا بوی روتبه ی خه لافه ت
دوو سالو سی مانگ خه لافه تی کرد
له سالی سیزده ی هیجره ت فه وتی کرد
عومری شه صت و سبی وه ک (رسول الله)
مه دفوون بوو له لای به لوطفی (الله)
خه لیفه ی دووهم عومره ی فارووق
مه حبوبی خودا ، خه لیفه ی مه و ثووق
دایکی خه نته مه باو کیشی خه طاب
بابای نه و فه له به علیمی ته نساب
بوو به خه لیفه به ئله مری صدویق
به یعه تیان پی کرد ئوممه ت به ته حقیق
ده سالو شه ش مانگ خه لافه تی کرد
عومری شه صت و سی که وه فاتی کرد

له حوجره ی عولیا ی سه ییدی سه روه ر
لای ئه بوبه کر مه دفوونه عومه ر

حه زره تی عو ثمان صاحب وه فاو به ین
خه لیفه ی سی هم ، له قه ب (ذی النورین)

باو کی عه ففانه ، بابای ئه بولعاص
دایکی ئه روا ناو ، بی خیلافو باس

به وه جهی شوورا جه زره تی عومه ر
فه رمووی : خه لافه ت بی موقه رره ر

له پاش مه شوهره ت پی یان کرد به یعه ت
دامه زرا له سه ر روتبه ی خه لافه ت

ئیللا دوانزه روژ له دوانزه سال
خه لافه تی کرد به عه دل و ئیقبال

عومری هه شتار دوو ، شه هید بوو ره فیع
نیز ژا له خاکی (جنّة البقیع)

خه لیفه ی چواره م صاحب ئیشتهار
حه زره تی عه لی ، حه یده ری که ررار

شه ریفو ، شه جیع ، عالی مه طالیب
باو کی مه شهووره به ئه بوو طالیب

دایکی فاطیمه کچی ئه سه ده
زاواو ئاموزای حه زره تی ئه حمه ده

مودده ی خه لافه ی چوارسال و نومانگ
شه هید کرا صوبح ، عه ینی وه قتی بانگ

عومری شه صتوس ، مه دفوونی کو و فیه
به عضیکیش نه لین : غهیره مه عرو و فیه

خه تمی خوله فاء خه رزه تی خه سسه ن
دوای نه و حوسه ین شه هیدی نه حسه ن

له خه دیشایه عائیشه ی خه هراء
خه دیجه ی کو برا ، فاطیمه ی زه هراء

ناسیه ی عه ذراء ، سه پیده مه ریه م
چاکترن له ژنان نه ولادی ئاده م

له دوای نه مانه نه صحابی خه رزه ت
نه وانیه ی موژده ی پیدان به به هه شت

نه م جار سیصه دو سیزده ی نه هلی به در
هه م نه هلی ئو خود ، صاحب فه ضل و قه در

له وه پاش صه حبی (بیعة الرضوان)
رضي الله عنهم الرحمان

به م ته رتیه فه ضل به بی خیلافه
به ده ثبی سوننه ت (حق الانصافه)

نه بی هه موویان به چاک بزانی
جه ساره ت نه که ی گهر به ئیمانی

ئیمامه ت

واجبه ئیمام بو قهومی ئیسلام
پیاویکی ئازاو ضابط بو نه حکام

عاقلو عادل قوره‌یشی نه‌سه‌ب
ره‌شیدو شه‌جیع ، زور عالی حه‌سه‌ب

ئه‌ر مومکین نه‌بوو ذاتی وا جه‌لیل
با شه‌خصی تر بی ، ده‌خیل صه‌ده ده‌خیل

تا خالی نه‌بی ئیسه‌لام له‌ ئیمام
صه‌ده‌مه‌ی زوره ، باقی والس‌لام .

ئیه‌تیهاد

موجته‌هیدینی دینی پیغه‌مبه‌ر
عالم به‌ کیتاب ، سوننه‌تو ، سی‌یه‌ر

چواریان مه‌ذه‌ه‌بیان ته‌دوین کراوه
ته‌قلیدیان بو عام جائیز دراوه

ئه‌بو حه‌نیفه ئیمامی ئه‌وه‌هل
مالیک ، شافعی ، ئه‌حمه‌د بن حه‌نبل

هه‌ر که‌س تابع بی به‌یه‌کی له‌وان
بی‌خه‌طه‌ریه‌یه ؛ موصیین ئه‌وان

ئیه‌تیقاد

شیخی ئیه‌تیقاد یه‌ک (ابو الحسن)
دووهم (ابو منصور) ئیاممی ئه‌حسه‌ن

ئیه‌تیمامیان کرد له‌ری خودادا
ئه‌م له‌سه‌مه‌رقه‌ند ، ئه‌و له‌به‌غدادا

به‌عه‌ینی ده‌ئبی صه‌حابه‌ی سه‌له‌ف
به‌یانیان فه‌رموو عه‌قیده‌ی خه‌لسه‌ف

هه رکهس تابيع بئ به يه کي له وان
عه قیده و دینی صه حیه و جوان

ئه ولیا

طه ریقی هه موو ئه ولیا حه قه
ئادایان له ئهل شهرع مووافیقه

که رامه تیان بئ عه ددو شو مار
ثابته به شهرع ، دیسان به ئاتار

هه رکهسی کاری ناموافیقه
شهرعه ن ، نهك وهلی ، به لکو فاسقه

له ئه هلی قیبله کهسی به کافر
مه زاته ، تا کوفر لی نه بی ظاهر

هم له عنه ت له سه ر (مُعین) هه رگیز
ئه رچی کافر بی نه دراوه جائیز

تا به ته حقیق و یه قین نه زانی
خه تمی به کوفره ، نهك مووسلمانی

ه - وبالیوم الآخر

ئه صلی پینجه مین به ئیستیقامهت
ته صدیقت بی تو به قیامهت

نیشانه ی زوره روژی قیامهت
بوت به یان ده کهم عومده ی علامهت

خه سفی له شهرقا خه سفی له غه ربا
یهك له جه زیره ی عه ره بی عه ربا

برووزی فیتنه و ، کوفری سوفیانی
ظهووری مه هدی و مه ولای یسه مانی

خروجی ده جال گومرای به دئه نجام
نزوولی عیسا بو ئه راضی ی شام

(یا جوج) و (ما جوج) ههم (دابة الارض)
دونیا ده گهر رین، ته و او، طوولو عه رض

روژ له مه غریبو سه ره دینیته ده ر
دوو که لیک دونیا ده گری سه رانسه ر

ئاگری له عه ده ن باش ده کا ظهوور
(فاسرافیل ینفخ فی الصور)

ئه م عه لاماته دینه جی یه کسه ر
(نطق بها صحیح الاثر)

ئه وزاعی قه بر

بو مردوو دیتۆ ، له قه بر ، حه یات
(یدری الحسنات مع السيئات)

نه کیرو مونکه ر زور به ئیستیعجال
نازل ده بنه لای ، لی ده که ن سه و ال :

خودات ، ره سه و ولت ، ئیمامت ، دینت
کی یه و ؟ کامه یه ؟ چی یه ئایینت ؟

گه ر جوابی داوه ئازاو ئاماده
(فوراً) قه بره که ی ده بی گوشاده

ده بينی به چاو ، به عه قلو به هوښ
جی ی خوی له به هه شت ، زور شیرین و خوش

ته گهر نه توانی به یان کا جه واپ
لی ته دهن به گورز ناماده ی عذاب

غه یری جینن و ټینس ده نگی ته ژنه وی
(فوراً) بی غایه ت قه بری ته نگ ته وی

پالووی راست و چهپ ته چن به یه کدا
جی ی خوی ده بینی له جه هه ننه مدا

به عه ذابی سهخت ، به لاو نه دامهت
گورفتار له بی ، هه تا قیامهت

حه شـر

ته مه (برزخه) تا وهختی مه حشه
له و جا (معاده) تو بکه باوهرر

ته عضاء دیته وه له گوشت و پیشه
خوین و پیست و مو و هم ره گ و ریشه

وهك له دونه یادا جه مع ته بین یه کجار
ته چین بو مه حشه ر به ته هری قه ههار

ده فته ری له عمل

ته م جار وهك طه یران به نه صی ته قوال
له ته طرافو دیت ده فته ری له عمل

ههر که س سه عیده به قه درو شه ر هف
ته در یته ده سستی راستی بی له سهف

ههركهس شهقی بی تهخریته مشته
دهفتهر لهلای چهپ ، یا له دواي پشته

حیسابی تهعمال

جا ته کری حیساب بو جینن و ئینسان
ههركهسه لهلی بی : بهد بی یا ئیحسان

بهعضی له نامه ی عهمله دا موثبهت
بهعضی تهعضای خوی ته دا شه هادهت

بهعضی گوناها ن كهس نایان بیني
خودا به عیلمی خوی دهینوینی

تهوچار ترازوو دینن بو ته رجیح
تهو ترازوو ، بهقهولی صهحیح ،

تای ههسه ناتی وهك بهددری مونیر
تای سهیی ئاتی ظولماته ، وهك قیر

سووکی بهره و خوار ، قورسی بهره و ژوور
تهروا ، به عه کسی ترازووی مه شهوور

عیقاب و سوئال

لهوه دوا خودای عه لیم و خه بیر
دیته سهرك عیقاب له ته هلی ته قصیر

پرسیار ده كا له مه خلوق یه ك یه ك
له به نی ئاده م ، له جینن ، له مه لك

له جه معی روسول ده پرسى موبین :
(بلغتسم حکمی للمكلفین ؟)

له عوله مایان ئه پرسی یه کسه
له ئه مری مه عرووف، نه هی له مونگر

له عامه ی ئوممهت ئه پرسی به عام
له ئیطاعه ی قهول عوله مای ئه عام

ئه پرسی به قهر له ئه هلی بیدعهت :
بو داتان هینا فه سسادو بیدعهت

ئه مجا ئه مر ئه کا به جهزای ئه خیار
هم به عهذابی فه سهقه و ئه شرار

شه فاعهت هه یه ، ئه یکه ن به بی شک
نه بی و ، وهلی ، صالح و ، مه لسه

روژی قیامهت له بو گونا هبار
پینج جار شه فاعهت هه یه به قهرار

یه کهم : ئیستیعجال بو جیگه ی حیساب
دووهم : ئاسانی ی سوئال و جهواب

سی ههم : خه لاص بوون له هه ولی مه حشه ر
چوارهم : ده رچوونی که سی له سه قهر

پینجه م بو ته رفیع مه قام له به هه شت
ده رجه ی به هه شت ئه گه یین به هه شت

موسلمان به پیی عه مه لو ره فته سار
له وده ره جانه بوی ئه دری قهرار

(صراط) پرد

دواي ټمه پردي داڼه نري به راس
باريک تر له موو ، تيز تر له ټماس

جيگه ي ټه و پرده وا له سهر سه قهر
به سهر يا ټه کهن مه خلو وقات گوزهر

به عضی ده خزین تا ده که ونه خوار
له جهه ننه مدا ټه بن گور وفتار

به عضی میثلی به رق ، به عضی وه ک بای وه شت
لی عو بور ده که نم ده چن بو به هه شت .

که چو ونه به هه شت مه خلو وقات په کسهر
به ټیستیرا حهت ټه چنه سهر که وټهر

که وټهر

که وټهر حهوضیکه ټاوی ټه و له شیر
سپی تر ، بویشی خوشتر له عبیر

ههر که س هه زار سال له جهه ننه م بی
موبته لای ټیش و دهر دو ټه له م بی

که ټاوی خوار دو له حهوضی که وټهر
قهط ټینووی نابیی به (نصی خه بهر)

به هه شت و جهه ننه م

به هه شت و سه قهر ټیسته مه وجوودن
له قور ټان دا زور زور مه عدوودن

مه و قيعی به هه شت له ژور سه ماوات
سه قهر له زهوی ، له ژیر طه به قات
به لام فهرموویه کوردی مه عنهوی
(شیخ عبدالرحیم) له قهب (مهولهوی) :
نه صیکی صوریح هیچ نی یه دیار
له بو ته عیینی جی جه ننه ت و نار
حهق وایه ده میان هیچ لی نه دری
ته فویض به عیلمی ذاتی حهق بکری

۶ - وبالقدر خیره و شره

ته صلی شه شه مین ئیمان به قه دهر
یه عنی هه رچی حهق کردی موقه ددهر -
دیته وجودۆ بی کهم و زیاد
خالیق خودایه و کاسیبه عیباد
که سبت له بو کار ، به مه ذهه بی حهق ،
خارجی ناکا له ئیرادهی حهق
هه رچی مه یلی بی خودا روو ئه دا
هه رچی مه یل نه کا قه ط نابي په یدا
گهر ته هلی دنیا مه یل بکه ن یه کسه ر
یه کهموو کهم ناکه ن یا خوود زیاتر
رازی یه به خهیر نارازی له شه رر
بو ئاسانی کار ئه وه ته فیق دهر
ته گهر مه یلی بی ئه دات هیدایه ت
بو ریگهی خهیرت ته کا عنایه ت

کاري ته نفعه عبي بو شه خصي کاسب
له سهر ذاتي حقه هيچ نيه واجب

ته تواني بيکا ته عذبي موطيع ،
عاصي بياته مه قامي ره فيع

چون ماليکي مولک مو ته صهر ريفه
ته مه ته زاني ههر کهس عارفه

هه موو ته کليفي پي ده کري له خهلق
هيچ واجب نيه له سهر ذاتي حقه !

خيلافي ته مه خيلافه و جه هله
خودا چي ده کا فاضله ، يا عه دله

وايه عه قيده ي ته ربابي سوننه ت
(اصحاب الرسول ، آل الکرامه)

(کهريم) بهم ره ئيه له حقه راجي يه -
داخل بيته ناو فيرقه ي ناجي يه

يا ره هنوماي خير کار به دهس ئاسان
فه ياضي مو طلق بو عام و خاصات

بم به خشه به فه يض شاهي ته نبيا (ص)
به نووري سينه ي صافي ته ولياء

لاده له قه لبم ره شي نه دامه ت
خاتيمه م بينه به فه يض و ره حمه ت

روژي جومعه - دههمي مانگي ره مه زان
سالي ۱۳۵۲ ي کوچي - خانه قاي بياره

۲ تعمیماتی سه عادت

بسم الله الرحمن الرحيم

له پاش حمدو ثنای ذاتی خوا وه تقدیمی صلاوة و سلام بو روحی حضرتی محمد (ص) وه بو روحی ههمو آلو أصحابی بزائن : ئەمه دفتریکه ناوی (ئەساسی سعادتە) چەند سووال و جوابیکي دینیـهـی تیدا نووسراوه بو شارەزایی مندا لانی اسلامی گوردزبان . رجائە کهم خوای تعالی بیان کا به ئەساسی سعادت و اقبال .

(الاسلام أن تشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله وتقيم الصلاة وتؤتي الزكاة وتصوم رمضان وتحج البيت إن استطعت إليه سبيلاً) .

ئەم حدیثە مقدسە ههمو ئەرکانی اسلامی تیدایە .
با لەسەر ترتیبی ئەم کلامە زەرەیفە پروین بەریدا .

س ۱ - بناغەى اسلامیت لەسەر چەند چشتە ؟

ج - بناغەى اسلامیت لەسەر پینج چشتە ،
یە کهم دوو کلمەى شهادت . دوهم پینج فرضەى
نویژ لەههمو شهوو روژیکا . سى ههم روژوی مانگی
رمضان لە ههمو سـالیکدا . چوارەم عطا کردنی
زەکات و سەر فطرە بە مستحقان . پینجەم حج و
عمرە ، یانی طوافی بیت الله لە مکەى مکرّمه ، بەو آدابە
شرع بیانی کردووە :

۱ - **أشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله** .

س ۲ - معنای دوو کلمەى شهادت چییە ؟

ج - معنای کلمه‌ی یه کهم ئه‌مه یه به‌دل باوه‌ررم
 هه‌یه وه به زبان اقرار ئه‌کم هیچ ذاتی نیه عبادتی
 بوبکری به‌حق الا ئه‌و‌ذاته نه‌بی که ناوی (الله) یه .
 معنای دووه‌هم ئه‌مه یه به‌دل باوه‌ررم هه‌یه وه به
 زبان اقرار ئه‌که‌م به‌مه که حضرتی محمد (ص)
 پیغه‌مبه‌ری خوایه‌و ، خوای تعالی ره‌وانه‌ی کردوه به
 پیغه‌مبه‌ری بوسه‌ر انسان و جن و ملائکه .

س ۳ - نسبی پیغه‌مبه‌ر (ص) کامه ؟

ج - پیغه‌مبه‌ر (ص) کوری عبدالله یه‌و ، عبدالله
 کوری عبدالمطلبه ، عبدالمطلب کوری هاشمه ، هاشم
 کوری عبدالمنافه . دایکی ناوی آمینه‌یه ، آمینه‌کچی
 وهب ، وهب کوری عبدالمنافه ، عبدالمناف کوری
 زهره‌ی کوری کیلابه ، له‌میلله‌تی عه‌ره‌ب وه له
 طائفه‌ی قریشن .

س ۴ - پیغه‌مبه‌ر (ص) له‌کوی له‌دایک بووه‌و
 بووه به پیغه‌مبه‌ر وه له‌کوی متوفا بووه ؟

ج - پیغه‌مبه‌ر (ص) له‌شاری مکه له‌دایک بووه ،
 هه‌ر له‌شاری مکه له‌عمری چل‌سالی دا بووه به
 پیغه‌مبه‌ر له‌پاش چل‌ساله دوازده‌سال له‌مکه‌دا
 ماوه‌ته‌وه ئه‌مه په‌نجاودوسال ، له‌ووخته‌وه تشریفی
 رویشته‌وووه بو‌شاری (مدینه‌ی) منوره یازده‌سالیش
 له‌مدینه بووه ئه‌مه شه‌ست و سی‌سال له‌وعمره‌دا له
 مدینه متوفا بووه . مرقدی مبارکی له‌شاری مدینه‌ی
 منوره یه .

س ۵ - هیئتی پیغمبر (ص) چون بووه ؟

ج - هیئتی زور جوان و شیرین بووه شما یلی ذاتی مبارکی قسیمیکی عادتتی بووه قسیمیکی غیره عاده تی . اما نه و قسیمی کی عاده تی بووه نه مه یه : سه ری مباره کی گه وره بووه ، موی رهش بووه هه ندی جار گه یشتوه ته سه رشانی وه بعضی جار له وه کهم تر بووه تاشیویه تی ، ته ویلی پان بووه نه بروی دریژو باریک و پر مو بوون ، چاوانی گه وره و رهش بوون برزانگیان زور بووه له سپیائی چاوانیا خالیکی سور بووه ، اغلب تماشای زهوی کردوه روی مباره کی گرد بووه ره نگی سورو سپی بوه ریشی پر بووه ، موی سپی له بیست مو کهم تر بووه ، زبانی فصیح بووه ، ده نگی خوش بووه ، پیکه نینی تبسم بووه ، هه رگز قهقهه ی نه بووه ، له وه ختی شه و نو یژو قرآن خویندنا گریانی بووه .

و اما شما یلی غیره عاده تی نه مه بوه :

نه که رچی ذاتاً بالای معتدل بووه له گهل هه ر که سی راوه ستابی بالای له و که سه به رز تر بووه ، له هه تاوا سیبه ری نه بووه ، مخلوقی له پشنتی سه ره وه بینیه ، تفی شفای زام بووه ، چوار دفعه حضرتی جبرئیل علیه السلام قلبی مباره کی له ت کردوه و شوری و یه ته وه وه پری کردوه له نوری معرفت : له عمری سی سالی دا ، له عمری ده سالی دا ، له عمری چل سالی دا ، له عمری په نجاویه کدا . له

ناوشانی دا به لای چه په وه موری نبوه ت بووه به
 قدری هیلکه کوتري ، علمای اسرار فرمویانه
 لی نوی سراوه (تنجنگ هیصور) یعنی روبکه له خوا
 به راستی تو ذاتیکي نصرت دراوي . له راوه ستانا
 هه ردو بهری دهستی گه یشتوننه ته نه ژنوی ژیری
 پی ی ساف بوون ، بیني به ده نی مباره کی نه ونده
 خوش بووه له هه ر مجلسیکا دانیشتی نه و مجلسه ی
 معطر کردوه .

۲ - (وتقیم الصلاة)

س ۶ - پینج فرضه له چه وه ختیکا واجب کراون ؟
 ج - واجب کراون له شهوی معراجي
 بیست ووه ته می مانگی رجب دا سالیك و شهش
 مانگ له پیش هجرتی حضرت (ص) له مکه وه بو
 مدینه .

س ۷ - نه م فرضانه ناویان چي یه ؟
 ج - ناویان ، صبح ، نیوه رو ، عصر ، مغرب ،
 عشا یه .

س ۸ - نه م فرضانه یه کی چه ند رکاتن ؟
 ج - صبح دوو رکات ، نیوه رو چوار ، عصر
 چوار ، مغرب سی ، عشاء چوار .

س ۹ - شرطی واجب بونی نویژ چي یه ؟
 ج - شرطی واجب بونی سی شته ، اسلام ،

بلوغ ، عقل • که وابی نو یژو باقی احکام له سه ره
کافرو مندالو شیت واجب نین •

س ۱۰ - شروطی نو یژو چه ند یکن ؟

ج - شروطی نو یژو پینجن ، یه کهم پاکی بدن و
لباس و جیگه نو یژو له سه ره پیسیه ، که عفوی
لی نه درابی • دو وههم داپوشینی عورته ، که بو پیاو
مابینی نه ژنو و ناو که و ، بو ژن همو بدنه الا دهم و
چاوو دستی نه بی ، که له نو یژو عورت نین نه ما له
غیری نو یژو همو گیانی عورته لازمه درنه که و ی و
دای پوشی بو نه وه گونه هبار نه بی • سی ههم دست
نو یژو بی و جه نابته و له ش گرانی به سه ره وه نه بی •
چوارهم هاتنی وقتی نو یژو که یه • پینجم رو و کردنه
له قبله •

(س ۱۰) فرضی ده ست نو یژو چه نده ؟ (ج) فرضی
ده ست نو یژو شه شن : یه کهم نیتی لابر دنی
بی ده ست نو یژو له سه وقتی شورینی دمو چاوا •
دو وههم ، شورینی ههمو و دهم و چاوو به پانی مابینی
هه ردو گویچکه یه ، وه به دریژی مابینی هوی سه رو
انتهای چه نا که یه • سی ههم شورینی هه ردو ده سته
له سه ره په نجه وه تا نه و په رری نه نشک • چوارهم
مسحی بعضیکه له سه ره • پینجم شه شورینی
هه ردو پی یه به هه ردو قوله پی وه • شه شه رعایتی
نه م ترتیبه یه •

س ۱۱ - شروطی غسل چه ند یکن ؟

ج - شروطي غسل دوانن • اول نيتي لابر دني
حکمی له شپيسي يه له اول شوريني اعضاوه •
دووه شوريني هه مو اعضا يه چه پيست و چه مو •

س ۱۲ - ته و شتانه دهس نويز ته شکينن چه ندن ؟

ج - ته و شتانه ي دهس نويز ته شکينن چوارن •
يه که م ده رها تني شتيکه له پيش يا له پاش • دو ههم
نوستنه به مشرطه ژيري خو ي له زه وي محکم
نه کر دبی • سي ههم ته مه يه دهس بدا له عور تي خوي ،
يا عور تي که سيک به به ري دهست • چوار هم ته مه يه
پيستي ژنو پياوي نامحرهم به يه ک بگهن •

س ۱۳ - وهختي ته م پينج فرضانه کامه يه ؟

ج - وهختي صبح له روژه وه بون تا خور ته که وي •
وهختي نيوه رو له اولي لاداني روژه له ناوه راستي
آسمان هه تا سيبه ري هه رچشتي به قدري ته وچشته ي
لي بي بيجه که له سيبه ري وهختي استواء • وهختي
عصر له م وهخته وه يه تا خور آوا ته بي • وهختي مغرب
له خور آوا بونه وه تا سوري قه راغي آسمان گوم
ته بي • وهختي عشا له م وهخته يه تا طلوعي فجر ياني
روژه وه بون •

س ۱۴ - ته رکاني نويز چه ندن ؟

ج - ته رکاني نويز چواردهن : يه که م نيته ياني
قصدي کر دني فرضي ته و وهخته به دل • دووم الله اکبر
به م مشرطه له گهل ووتني ته م لفظه نيته که ي

له دل دابی . سی ههم خویندنی فاتحه یه له ههمو
 رکاتیک دا الا رکاتی که سی نه بی که امام لی پیش
 که وتبی . چوارهم راوه ستانه بو که سی قدرتی بی
 له وهختی خویندنی فاتحه دا . پینجه م رکوعه یعنی
 دانه وینه وه نه ونده انسان ههردو بهری دهستی
 بگاته نه ژنوی . شه شه م اعتداله یعنی بهر زبونه وه
 له م حاله بو وضعی راوه ستان . هه وتبه م سجده ی
 اوله به م نوعه ههردو نه ژنوی وه ههردو بهری دهستی
 وه ههردو سنگی پی ی وه ته ویلی بهر وتی له سه ر جیگه
 نویژه که ی دانی . هه شته م دانیشتنه له پاش
 نه م سجده یه . نوه هم سجده ی دوه ههمه وه کو
 سجده ی اول . ده هم قرار گر تنه له رکوع و اعتدال و
 ههردو سجده کان و دانیشتنی مابین یان . یازده هم
 تحیاتی آخر . دوازده هم صلاواته له سه ر حضرت
 (ص) له پاش تحیاتی آخر . سیزده هم سلام
 دانه وه ی اوله . چواردده هم ملاحظه ی نه م ترتیبه یه
 که به یانمان کرد : مثلاً الله اکبر له پیش خویندنی
 فاتحه و خویندنی فاتحه بهر له رکوع .

۳ - (وتوتی الزکاة)

- س ۱۵ - زه کاة چه ند نوعه ؟
 ج - زه کاة دو نوعه : اول زه کاتی سه ره که
 مشهوره به سه ر فیتره ؛ دوه م زه کاتی مال .
 س ۱۶ - سه ر فیتره چه وهختی واجب کراوه ؟
 ج - فرض کراوه له مانگی شعبان له سالی
 دوهه می هجرت دا .

س ۱۷ - سه ر فیتره به چي واجب ئه بی ؟
ج - واجب ئه بی به ته و او بونی مانگی رمضان
له هه موسالیک دا .

س ۱۸ - سه ر فیتره له سه رکي واجبہ ؟
ج - واجبہ له سه ر هه موسالیکي حر ، که زیاد
له نفقه ی شه و و روژي جه ژني هه بی ، عطا کردنی سه ر
فیتره ی سه ری خوی و هه رکه س نفقه ی له سه ری
واجب بی ، وه کو ژنو مندالی ، یا خزمه تکاری که
اجره ی بوقرار نه درابی .

س - مقداری سه ر فیتره بو هه ریه کی چه ندیکه ؟
ج - مقداری سه ر فطره بو هه ر که سیک صاعیکه
به صاعی حضرتی پیغه مبه ر (ص) له هه رجیگه یی
عیاری ئه و صاعه ده س که هوت باشه ، ئه گه ر نا
به حسابی کیشانه سه ر فطره ئه دری و ، وزنی
ئه و صاعه چوار سه دو هه شتاو چوار مثقاله .

س ۲۰ - زه کاتی مال چه وه ختی فرض کراوه ؟
ج - زه کاتی مال فرض کراوه له سالی دو هه می
هجره ت دا له پاش فرض بونی سه ر فطره .

س ۲۱ - زه کات له چه مالیک دا واجبہ ؟
ج - زه کاة واجبہ له آلتون ، زیو ، مالی تجارت ،
حوشتر ، گا ، مەرر ، بز ن وه هه ر چشتی بو قوت
بشی وه کو برنج ، گه نم ، جو ؛ زدرات ، خورما ،
میوژ .

س ۲۲ - شرطی زه کاتی آلتون و زیو چییه ؟
ج - شرطی زه کاتیان دوشته یه کهم ئه مه یه

بگه نه حدی زه کاة . دوه م ئه مه یه له ملکی خاوه نیانا
سال ته و او بکهن .

س ۲۳ - حدی زه کات و مقداری واجب له آلتون و
زیودا چیه ؟

ج - حدی زه کاتی ئالتون بیست مثقاله وه حدی
زه کاتی زیو سه دو چل مثقاله ، که گه یشتنه ئه وه
ئه ندازه مقداری واجب یان (ربع العشرة) یانی
چواریک له ده یک ، که حاصله که ی چل یکه : مثلاً له
بیست مثقال آلتون نیو مثقال وه له سه دو چل مثقال
زیو سی مثقال و نیو واجبه .

س ۲۴ - زه کاتی مالی تجارت چونه ؟

ج - مالی تجارت وه کو آلتون و زیو واجبه سالی
به سه ردای سورریتته وه ، وه به هه ر پاره یی کررا وه
به اعتباری ئه و پاره یه بگاته حدی زه کات ، ئینجا
به و حساب به زه کاتی لی ئه دری .

س ۲۵ - شرطی زه کات له مه ررو بزندا چیه ؟

ج - زه کات له مه ررو بزندا واجبه به سی شرط :
یه که م ئه مه یه که به ده می خویان بله وره ررین ،
آلف یان نه دریتی . دوه م ئه مه یه عددیان بگات به
حدی زه کات . سی هم ئه مه یه له ملکی صاحبه که یاندا
سالیان به سه رداییتته وه له پله و حدی اولدا که
چل سره ، ئه ما له پله ی دو همداتا چوار صد و زیاتر
لازم نا کا سالیان به سه را بی ته وه .

س ۲۶ - حدی زکاتی مه ررو بزندا کامه یه ؟

ج - حدی زکاتیان چل سه ره که گه یشتن به

چل سهر ، يه ك سهر واجبه تا سه دو بيستويه ك
 سهر كه گه يشتن به سه دو بيستويه ك سهر
 دوسهر واجبه تا دوسه دويك سهر كه گه يشتن به
 دوسه دويك سهر سي سهر واجبه هه تا چوار سه د سهر
 كه گه يشتن به چوار سه د سهر چوار سهر واجبه كه
 له م عده زياد بو به م حساب به له همو سه د سهر يكا
 سهر ي واجبه .

س ۲۷ - شرطی زكاة له قوتا چيه ؟

ج - شرطی ته وه يه بگاته حدی زكات به م نوعه
 ته و قوتانه كه بی تويكل هه ل ته گيرين وه كو برنج
 گه نم بگهن به پينچ ويسق و به حسابی مبالغه وزن ،
 به وزنی ته بریز دوسه دو بيست و پينچ تبریزيه و ،
 به پيوانه ی حلبجه كه مسكنی خومانه ، نصابی زه كات
 ۴۵ ته نه كه يه وه ته وانهی له تويكل دا هه ل ته گيرين
 وه كو چهل توك و په رر شه ته بی بگهن به ده ويسق .
 مع العلم زه كات هه ر ده يه كه .

س ۲۸ - مقداری واجب له قوتا چه نديكه ؟

ج - واجب له وانده دا به باران يا به جو گه
 آو بدرين (عشره) يانی ده يك ، وه له وانده به دولچه
 آو بدری نصف العشرة يانی بيست يك .

س ۲۹ - ته و صنفانه مستحقى زكاتن چه ندن ؟

ج - ته و صنفانه هه شت صنفن له قرآنی
 شريف دا بيان کراوون .

س ۳۰ - له وهه شت صنفا نه له زمانې نیمه داچه نه.
صنف هه یه ؟

ج - موجودیان چوار صنفه ، په کهم فقیر یانی
که سی نه مالی بیبی نه کسب بزانی . صنفی دوه هم
مسکینه یانی که سی مال و کسبی بیبی اما کفایتی
نقده ی شرعیه ی نه کا . سی هم قرضاره به لام نه گهر
بو نقده ی خویو عائله ی قرضار بوبی وهختی زکاتی
نه دریتی خوی نه توانی قرضه که ی بداته وه وه نه گهر
بو جی به جی کردنی احتیاجی مسلمانان وه کو
مهمان داری یا اصلاحي دوطائفه ی دوشمن
قرضار بوبی نه وه زکاتی نه دریتی با خویشی دوه له مه نه
بی . صنفی چوار هم مسافره ؛ که سی له سه فهریکي
حلال دا بی وه کو سفری تحصیلی علم یا صیله ی ره حم
وه خوی مالی نه بی خهرجی بکات یا مالی بی و دهستی
پی نه گا نه وه زکاتی نه دریتی .

س ۳۱ - له وهختی زکات دا نا چی واجبه له سهر
خاوه ن مال ؟

ج - واجبه له سهر خاوه ن مال نیتی عطا کردنی
زه کاته که ی بیبی ، وهختی زه کاته که له ماله که ی جیا
نه کاته وه یا له وه ختا تسلیمی مستحق ی نه کا .
وه نیتی وکیل کفایت نه کا له جیاتی نیتی خاوه ن
مال .

۴ - (وتصوم رمضان)

س ۳۲ - روژو چه وهختی واجب کراوه ؟

ج - واجب کراوه له مانگی شعبان له سالی دوهه می هجرت دا .

س ۳۳ - روژو به چی واجب ټه بی ؟

ج - واجب ټه بی به تـهـواو بونی «۳۰» روژه ی شعبان یا چاوپیکه وتنی هلالی رمضان .

س ۳۴ - فرضی روژو چیه ؟

ج - فرضی روژو نیته له هه مو شه ویکدا .
به م نوعه هه مو شه ویکه رمضان قصدی روژوی فرضی صبحه ینی رمضان ټه و سالی بی .

س ۳۵ - به چی روژو ټه شکي ؟

ج - روژو ټه شکي به جماع ، به استمنا ، به خورشانه وه ، به داخل بونی شتی بو جوفی یا نی بو ناوسکی یا ناوی گویچکه ی یا ناوی ذکر ی . به م شرطه ټه و که سه روژوه که ی له فکر دابی وه به اختیار ټه مانه بکات .

۵ - (وتـحـج الـبـیت ان استطعت الیه سبیلا) :

س ۳۶ - حج و عمره چه وختی واجب بوون ؟

ج - واجب کراوون له سالی شه شه می هجرت دا .

س ۳۷ - حج و عمره چه ند دفعه واجب له عومردا ؟

ج - یه ک دفعه واجب له عومردا له سهر هه مو فردی له مسلمان ټه مکلف .

س ۳۸ - شی طی واجب بونی حج و عمره چیه ؟
 ج - شر طی واجب بونی چوار شته ، بلوغ ،
 حریت ، قدرت : بهم نوعه مقتدر بی به سهر مصرفی
 خویو عائله ی تا له وسفره دیته وه بو مه نزی خوی وه
 امین بونی نفس و مال .

س ۳۹ - ارکانی حج چه ندیکن ؟

ج - ارکانی حج شه شهن یه کهم احرامه یانی
 قصدی داخل بون له عملی حج دا له و موقعانه وه معلوم
 کراون . دوه ووقوفی عرفه یه یانی مانه وه له نهرزی
 عرفات دا له نیوه روی روژی نوه ه می ذی الحجه وه
 تا طلوعی فجر ی روژی جه زن با یک لحظه یش بی
 له و مده دا . سی ههم طوافی مالی خوایه یانی ده وره
 دان به ده وری مالی خودا دا جه وت دفعه . چوارم سعیه
 یانی را کردن له بینی صفا و مروه دا . پینجم حلقه
 یا تقصیر یانی تاشینی موی سهر یا کورته وه کردن
 به مقص مثلاً . شه شه م ترتیبه بهم نه وعه بیانمان
 کرد .

س ۴۰ - نهرکانی عمره چه ندیکن ؟

ج - ههرچی ارکانی حجه ارکانی عمره یشه الا
 ووقوفی عرفات نه بی نه وه بو عمره لازم نیه . نه مه ی
 که بیانمان کرد ارکانی اسلام بون لازمه له سهر
 هه مو مسلمانن بیانزانن وه عمل یان پی بکا وه تعلیمی
 بکا به مندالی خوی .

مادام ارکانی اسلامت زانی با ارکانی ایمانیش

بیان بکه ین : حضرت (ص) فہرمویہ تی .

(الايمان أن تؤمن بالله وملئكته وكتبه ورسله
وباليوم الآخر وبالقدر خيره وشيره من الله تعالى) .
با لہ سہر ترتیبی ئەم حدیثہ شریفہ ارکانی ایمان
بیان بکہ ین .

س ۴۱ - ارکانی ایمان چہ ندیکن ؟

ج - ارکانی ایمان شەش (۱) ایمان بە خواي
تعالی (۲) ایمان بە ملائکہ (۳) ایمان بە وکتبانه خوا
رەوانەہی فہرموون بو پیغەمبەرەان علیہم الصلاۃ
والسلام (۴) ایمان بە و پیغمیرانہ خوا رەوانەہی
کردوون بوسەر عباد (۵) ایمان بە روژی قیامت
(۶) ایمان بە قضاء و قدر .

۱ - (الايمان ان تؤمن بالله)

س ۴۲ - ایمان بە خواي تعالی چو نہ ؟

ج - ایمان بە خوا ئەمە یە بە دل تصدیق و باوەرت
ببی گە خواي تعالی موجودە یانی وجودی ھە یە ،
ئەزەلی یە یە عنی ئەو ولی نی یە ئە بە دی یە ، یانی ئاخری
نی یە ، واحده یعنی تنہایە ھەر ئە و خالقہ وە ھەمو
شتی دروست ئە کا ھەر ئە و عبادتی بو ئە کری ھەر
ئە و واجب الوجودە ، جسم نیە لە چە ند اجزایە تیکەل
بی ؛ جوهر نیە یانی مادە ی نیە محتاج ببی بە
جیگە یی ، عرض نیە یعنی شتی نیە وە کو رە نگ
محتاج ببی بە محلی ، جەت و محلی نیە یانی خواي تعالی

بهري به له مه که له جيگه يک دا وه يا له ژور يا خوار
 وه يا مقابلي شتيک بي ، غنيه ياني به هيچ شتي
 محتاج نيه وه هه موشتي محتاجه به و ، له که سي به ولد
 نه ها تو وه وه که سي لي به ولد نه بو وه هيچ شتي وه کو
 خوانيه وه هر چه به خيالي ايمه دا بي خوا وانیه .
 والحاصل خواي تعالي بهري به له هر چه عيب و
 نقصانه وه هر چه صفتي کمال و چا که يه هه يه تي .

س ۴۳ - خواي تعالي چه ند صفتي هه يه ؟

ج - خواي تعالي حوت صفتي هه يه حياة ، علم ،
 ارادة ، قدرة ، کلام ، سمع ، بصر . صاحبي حياته
 ياني زيندوه نامري ، صاحبي علمه ياني هه موشتي
 ته زاني ، صاحبي اراده يه ياني ميلي له سه هر بوني
 هر شتي بي ته بي وه ميلي له سه هر هر شتي نه بي
 نابي ، صاحبي قدرته ياني قدرتي هه يه وه ته تواني
 هر کاري ممکن بي بيکا ، صاحبي که لامه ، ياني
 صفتي که ذاتيه ي وه هايه که ته بي به منشاي
 نازل کردني وحی بو لاي پيغه به به ران (ص) .
 صاحبي سمعه ياني هه مو ده نگی ته بيسي ،
 صاحبي بصره ياني هه موشتي ته بيني ،
 وه ته صفاتاني خوايه وه کو صفاتي ايمه نيه ، مثلاً:
 حياتي خوا به روح و بدن نيه ، علم و ارادي خوا به دل
 نيه ، قدرتي خوا به دست و اعضا به ده رنا که وي ،
 کلامي خوا ده مو زباني ناوي ، ببستني خوا به گويچکه
 نيه ، بينيني خوا به چاو نيه . هر وه کو ذاتي خوا

به حقیقت ناسری ئهـم صفاتانهـش به حقیقت
نه ناسراوون .

س ۴۴ - دلیل له سهر وجودی خوا چیه ؟

ج - دلیل له سهر وجودی ذاتی خوا ئه وه یه که
ههر که سی ته ماشای آثاری عالم بکا معلومی ئه بی
که عالم صانعیکي صاحب کمالی هه یه ، مثلاً هه روه کو
انسان تماشای بنائی یا نقشی گی کرد اقرار ئه کا به مه
ئه و بنایه بنائیکي بو وه وه ئه و نقشه نقاشی کی
هه یه . مادام تماشای ئه جزای عالم بکا وه کو آسمان و
روژ و مانگ و ئه ستیره و ترتیبی طلوع و غروب یان ،
وه تماشای باو باران و بحر و کیوان و معادن و نباتات و
حیوانات و انسان و اختلافی ره نگ و زبان و مشرب یان
بکا معلومی ئه بی له م عالمه دا صانعیکي به کمال هه یه .

س ۴۵ - دلیل له سهر ته نهایی خوا چیه ؟

ج - دلیل له سهر ته نهایی ذاتی خوا ئه مه یه
مادام معلوم بو که که سی هه یه صانعی ئهـم عالمه بی
ههر صانعی تو تماشای بکه ی ئه گهر بی کمال بی
ئه وه بو صانعیت ناشی و ئه گهر له هه مو عیبی به ری و
صاحبی هه مو کمالی بی فقط ئه وه بو صانع کافیه ،
ایتر اعتباری صانعیکي ثانی لغوه وه بی فائده یه ،
علاوه له مه شرکت و تعددی مه لاک به حسب عادت
منشائی نزاع و جداله ئه گهر صانعی عالم دوو بی
اوضاعی به انتظام نابی .

س ۴۶ - دلیل له سهر ئهـم جهوت صفتانه چی یه ؟

ج - دليل له سهر هم صفتانه هممه يه نه گهر
 هم صفتانه بو خوا نه بن نه بي خلافي نه مانه ي بي وي
 خلافي هم صفتانه ، وه كو مردن و عجز و جهل نه ونده
 نقصن ادنا بشري راضي نابي پييان ، كه و ابو چون بو
 ذاتي خوا اعتبار نه كرين ، علاوه هم ترتيب و انتظامي
 عجيبه كه له عالم دا تماشا نه كرين به بي علم و قدرت و
 باقي صفاتي كماليه قابل نيه بين ؛ كه و ابې انسان
 ناچاره بهمه تصديق و باوهرې بي كه ذاتي خوا
 صاحبي هم حوت صفتانه يه .

س ٤٧ - خوا چه ند ناوي هه يه ؟

ج - مشهور وايه خواي تعالي هزارويه ك ناوي
 هه يه ، فقط لهم ناوانه نه وه دو نو بيان له قرآن و
 حديث دا موجودن ، له هه مو بيان گه وره تر اسمي
 (الله) يه .

س ٤٨ - خواي تعالي به چاو نه بينري يانه ؟

ج - به لي له قيامت دا هه مو مسلماني خواي
 چاوپي نه كه وي ، به لام له دنيا دا كه س نه ي بينيوه الا
 حضرتي محمد (ص) نه و له شهوي معراج دا ذاتي
 خواي چاوپي كه و تو وه به نوعي بو انسان تقرير
 ناكريت .

٢ - و (ملئكتنه)

س ٤٩ - ايمان به ملائكه چونه ؟

ج - ايمان به ملائكه هممه يه تصديق و باوهررت

ببی که ملائکه نوعیکن له مخلوقی خوا جسمیان لطیف و نورانی یه ، ټه توانن خویان ببه نه چه ند صورت و ره نگه وه دائماً وان له اطاعه ی خوا دا لذت و الفت یان به ذکر و عبادته تی خوا یه ، معصومن له گوناوه ، نه نیرن نه مین ، خوا میلی له دروست کردن ی ههرمه لایکه یه بی به قدرتی خوی بی واسطه ی باوړو دایک خلقی ټه کاو ههر گیز خواردن و نوستن یان نه .

س ۵۰ - ملائکه کارو ایشیان چیه ؟

ج - ملائکه غالب یان فقط عبادت ټه کهن به وطرزه عبادته خوا امری پی کردوون وه بعضیکیان مأمورن له عالم دا له سهر ارض و آسمان و باو باران و حیوانات و انسان و باقی موجودات ، وه قسمی مأموری سوالی قبرن . ههر که سی مرد مادام خرایه قبره وه یا له موقعی خوی دا به جی ما خوی تعالی زیندوی ټه کاته وه وه دو ملائکه روانه ټه کا بو لای سوالی لی ټه کهن له خواو پیغه مبهرو دین و مذهب . ټه گهر باش جواب یان بداته وه ټه وه درجه و مقامی باش ټه بی وه ټه گهر نه زانی جوابیان بداته وه ټه وه عذاب ټه دری به ټه ندازه ی گوناوه ی خوی وه یاخو عفو ټه کری ، وه ټه م عذاب ی قبره حقه به موافقی آیت . وه قسمی مأموری حشر و میزان و حساب و عذابن له قیامت دا ، قسمی مأمورن له بو عذاب ی جهنم . ټه مانه نوزده که سن یا نوزده طائفه رئیس یان ناوی مالکه ،

وه قسمی مأموری به هشتن رئیسی ته مانه ناوی
رضوانه .

س ۵۱ - آیا له بینی ملائکه دا تفاوت له فضل و
شرف دا هه یه ؟

ج - به لی چوار صنف له ملائکه له باقیه کانیان
گه وره ترن یه که صنفی کروبی ، دوه م
صنفی روحانی ، سی هه م حمله عرش
یانی ته وانه عرش یان هه ل گرتووه ژماره یان له دنیا دا
چوارنو ، له قیامت دا هه شتن ، چوارم مقربین .
له م صنفه چواریان ناویان معلومه ، یه که م (جبرائیل)
مأموره له سه ر هاوردنی وحی له طرف خواوه بو لای
پیغمبران علیهم الصلاة والسلام . دووه م
(میکائیل) مأموری رزق و برکته له دنیا دا . سی هه م
(عزرائیل) مأموری روح کیشانه وه چه ند مأموری
هه یه له ملائکه بو قبضی ارواح . چوارم (اسرافیل)
مأموره به نفخی صور یانی مأموره به فو کردن به
صورا .

س ۵۲ - صور چیه ؟

ج - صور شاخیکه به عددی ارواحی ته وانه ی
که زیندون له دنیا دا کونی تیایه . دوجار اسرافیل
فو ته کا به و شاخه دا ، جاری اول هه رچی گیان له به ره
ته مرن وه کیوانی دنیا له گه ل ته رزدا صاف ته بن ،
پاش ته م دفعه به مده ی چل سال ده دفعه ییکی تر فو

ٲه کاته وه به صوراً به مده فعه هه رچی مردوه زیندو
ٲه بنه وه وه ٲه برین بو محشر ؟

س ٥٣ - جن چه نوعیکن له مخلوق ؟

ج - جن طائفه ییکن ٲه صلاً له اگر دروست
کراون ٲه توانن خویان ببه نه چه ند صورت و درنگه وه
فرقیان له گل ملائکه ٲه مه یه ٲه مان له بدن دا کثیف و
لطیفیان هه یه ، خواردن و نوشتن هه یه ،
نیرومی یان هه یه ، کافرو مسلمان یان ، هه یه
له مسلمانان کانیش بی گوناوه و گوناوه باریان هه یه
گوناوه باریش یان له جهنم دا عذاب ٲه درین ، وه ٲه
طائفه له پیش ٲه وه آدم بکه ویتسه زه وی
له زه وی دا بوون ، وه ایستایش هه له دنیا دا ٲه وان
چاویان به بنی آدم ٲه که وی وه بنی آدم چاویان به وان
ناکه وی ، به لام له قیامت دا بالعکس ایمه ٲه وان
ٲه بینن وه ٲه وان ایمه نابین .

س ٥٤ - شیطان له چی طائفه ییکه ؟

ج - موافقی ظاهری آیتی قرآنی شریف شیطان
له طائفه یی جنه وه له اصل دا زور عبادته تی کردوه زور
محترم بوه ، به ناو ملائکه دا ٲه که را فقط له وه ختی کا
خوا حضرتی آده می دروست کرد امری فهرمو به
شیطان سجده ی لی بیا شیطان فیزی توان ، اطاعه ی
خوا ی نه کرد ، له و خصوصه وه خوا ی تعالی له رحمتی
خوی بی به شی کردوه و له عنه تی لی کرد .

س ۵۵ - شياطين کين ؟

ج - شياطين نهو جنی يانهن که اطاعه ی خواي
تعالی ناکهن وه تابعی شيطانن بو ضرردان له بنی آدم
وه وه سه وسه خستن به دلی مسلمانان، نه شياطينانه
هه نديکيان له اولادی شيطانن، وه هه نديکيان
له اولادی باقی جنیه کائن .

۳ - (وکتبه)

س ۵۶ - ايمان به کتب چونه ؟

ج - ايمان به کتب نه مه يه باوهررت ببي
نهو کتيبانه نازل کراون بو لای پيغمبران عليهم
الصلاة والسلام مه خصوص له طرفی ذاتی خواوه
هاتوون وه له قبيله ی سحر و القای شياطين نين، وه به
واسطه ی حضرتی جبرئيله وه نازل بوون به محفوظی
له هه مو عیبی .

س ۵۷ - نهو کتيبانه له طرفی ذاتی خواوه
هاتوون چه نديکن ؟

ج - نهو کتيبانه سه دو چوارن، ده بو حضرتی
آدم، په نجا بو حضرتی شيث سی ی بو حضرتی
ادريس، ده بو حضرتی ابراهيم . نهو سه ده مشهورن
به صحف چونکه پهره پهره نازل بوون، توراۃ بو
حضرتی موسی، زبور بو داود انجيل بو حضرتی عیسی
قرآن بو حضرتی محمد المصطفی عليهم الصلاة
والسلام .

س ۵۸ - قرآن له چه ند سالا نازل بووه ؟

ج - قرآن له مدهی بیست و سی سال دا به پیی
احتیاج نازل بوو ، یعنی له وهختیکه وه حضرت (ص)
بووه به پیغمبر تا وهختی که متوفی بوو . دوازده
سال له مکه ی مکرمه وه یازده سالیس له مدینه ی
منوره زادهما الله شرفاً .

ئه وسه د صحیفه که بیانمان کردن فوتاون ، وه
توراتو زبور به ساغی نه ماونه ته وه چونکه له پاش
وفاتی انبیاء علما کانیان تیک یان دان وه له سهر
ناره زوی بطالی خویان گورریان .

اصلی انجیلی حضرتی عیسی نه ما وه چه ند نفری
له پاش رفعی عیسی به آره زوی خویان چه ند
انجیلیکیان نوی وه له پاش مده تی له سهر چوار
انجیلیان اتفاقیان کرد وه ئه وانیش له بینی خویان دا
مخالفن ، اما قرآنی شریف له وه خته وه نازل بووه
هه تا امر و وه کو خوی به محفوظی ماوه ته وه وه تا
روژی قیامت ئه مینیته وه وه حکمی قرآن ناسخی
حکمی هه مو کتیه کانه ، فقط به ته نها قرآن معامله
دروسته .

۴ - (ورسله)

س ۵۹ - ایمان به رسل چونه ؟

ج - ایمان به رسل ئه مه یه تصدیق و باوررت
ببی که خوای تعالی به محضی لطف و عنایت چه ند

انسانيکي له بشر دا هه ليژاردووه و شريعتي پي داون
وه امري پي کردون به گه ياندني ته و شريعت به عبادي
خوا .

س ٦٠ - شرطي پيغهمبه ر ته مه يه پياويکي
« حر » بي ، ياني آزادو صاحب صفت و اخلاقي
حسنه و گوره تر بي له هه مو هاو عصرائي خوي ،
بهري بي له علت و دنائت ، معصوم بي له گوناھي
کبيره عمداً يا سهواً وه له گوناھي صغيره ي عمدي ،
وه خواي تعالي اظهاري راست گويي پيغهمبه ران ته کا
به معجزه .

س ٦١ - معجزه به چي ته لين ؟

ج - معجزه کاريکه به خلافي عادت خوا
آشکراي ده کا له سهر ده ستي پيغهمبه راندا ، له کاتي
ئيديعاي پيغهمبه ريده ، وه ته و کارانه به غيري
پيغهمبه ران ناکرين وه کو گفتوگوي حيوانات و
تسبيحاتي به ردو سو جده بردني دارو شفق کردني
مانگ و خبردان به کاري غيبي .

س ٦٢ - عددي ته و پيغهمبه رانه شريعت يان
گه ياندوه به عباد چه نده ؟

ج - عهده ديان سيسه دو يازده يه .

س ٦٢ - له جماعته ناوي چه نديکيان معلومه ؟

ج - له قران و حديث دا ناوي « ٣٠ » ، که سيان
معلومه ، حضرتي آدم ، شيث ، ادريس ، نوح ، هود ،

صالح ، ابراهيم ، لوط ، اسمعيل ، اسحق ، يعقوب ،
يوسف ، أيوب ، شعيب ، موسى ، هارون ، يوشع ،
الياس ، اليسع ، ذو الكفل ، شمعون ، اشمويل ،
يونس ، داود ، سليمان ، زكريا ، يحيى ، عزيز ،
عيسى ، محمد المصطفى صلوات الله وسلامه عليهم
أجمعين . اما خضرو لقمان و ذو القرنين ثنوه تحقيق
وايه بيغهمبه رنين بهلكو له اوليان .

س ٦٤ - رتبه‌ی پیغمبه‌ران چونه ؟

ج - رتبه‌ی پیغمبه‌ران له غیری پیغمبه‌ران
به‌رزتره وه له بینی خویان‌دا بعضی کیان له بعضی‌کیان
گه‌وره‌ترن . من جمله پیغمبه‌رانی اولو العزم یعنی
ئه‌وانه‌یان صاحبی زه‌حمت و کاری پررمشقت بوون
له گه‌یاندنی شریعت‌دا وه کو حضرتی نوح و حضرتی
ابراهیم و حضرتی موسی و حضرتی عیسی و حضرتی
محمد المصطفى عليهم الصلاة والسلام له باقیه‌کائی تر
گه‌وره‌ترن وه حضرتی محمد المصطفى (ص) له ههمو
پیغمبه‌ران گه‌وره‌تره به‌چه‌ند دلیل . وه له‌بهر
ضعیفی طبیعتی مندا لان له‌ودلیلانه فقط (٥) دلیل
بیان ئه‌که‌ین .

س ٦٥ - دلیلی اول له‌ودلیلانه چیه ؟

ج - دلیلی اول ئه‌مه‌یه به‌ موافقی دلیلی نقلی
تاریخی و شرعی معلوم بووه پیغمبه‌رانی سابق
هه‌ریکی فقط بو میله‌تیک ره‌وانه‌کراون ، اما حضرتی

محمد المصطفی (ص) رهوانه کراوه بو سهر هه مو
ملتی عالم وه دعوتی هه مو ملت و پادشاهانی دنیای
کردوه بو اسلامیت وه آشکرایه پیغه مبهری ارشادی
هه مو ملتی عالم بکا گه وره تره له وه که ته نها ارشادی
ملتی بکا .

س ٦٦ - دلیلی دوه م چیه ؟

ج - دلیلی دوه م ئه مه یه شه شریعت و دینی
پیغه مبه رانی سابق هه روه کو بو ملتی بو وه فقط بو
چه ند زه مانی بو وه وه له پاش ئه و زه مانانه نسـخ
کرا و نه ته وه به دین و شریعتیکی تازه . اما شریعتی
حضرتی محمد (ص) هه ر وه کو بو هه مو ملتی عالم
بو وه بو هه مو زه مانه یکیشـه وه تا روژی قیامت
باقیه .

س ٦٧ - دلیلی سی هه م چیه ؟

ج - دلیلی سی م ئه مه یه شه شریعتی پیغه مبه ری ایمه
عباده تی له باقی شریعته کان زور تر تیدا هه یه ؛ مثلاً
ئه و پینج فرضه نویره له هیچ شریعتیکی که دا ته و او
گرد نه بو نه ته وه .

س ٦٨ - دلیلی چواره م چیه ؟

ج - دلیلی چواره م ئه مه یه شه معجزه ی پیغه مبه رانی
سابق فقط له زه مانی خویان دا بو وه ، اما معجزه ی
حضره تی محمد (ص) له پاش زه مانی خوی بعضیکیان
ما و نه ته وه وه کو قرآنی شریف که یکیکه له معجزاتی

قرآنی شریف هه یه له عالم دا هه مو وه کویه کن وه ابد

س ٦٩ - دلیلی پینجه م چیی یه ؟

ج - دلیلی پینجه م ئه مه یسه امتی پیغه مبه رانی
سابق اغلب له زه مانی پیغه مبه ره کان دا یا له پاش
زه مانی ئه وان اصولی دینه که یان گورریوه

وه اختلافیان تیدا پهیدا کردوه . من جمله له عینی
زه مانی حضرتی موسی دا دواي ئه وه هه مو معجزه وه
زه حمته که قبولی کرد بنی اسرائیل له خوا په رستیه وه
رویان کرده گویره که په رستی وه هه رچی بشاره ت

بو نبوتی حضرتی عیسی و حضرتی محمد علیهما الصلاة
والسلام له تورات دا بو گوررییان وه اجماعیان کرد
بو کوشتنی حضرتی عیسی تا خوا رفعی کرد بو
آسمان ، وه له پاش رفعی عیسی اتباعی ئه وه چه ند

انجیلیان دروست کرد تا له آخر دا له سه ر چوار
انجیل اتفاقیان کرد وه ئه م چوار انجلیشه
مخالفی یه کن .

به لام امتی حضرتی محمد (ص) وه کو له حالی
حیاتی ئه ودا قبولی زه حمت و هجره ت و نصیره ت و
جهادیان کرد هه روه ها قرآن و احادیثی مقدسه یان
محافظه کرد وه له پاش وه فاتی ئه وه زور به اخلاص

جمعیان کرده وه و نویسانه وه وه هه رچی نسخه ی
قرآنی شریف هه یه له عالم دا هه مو وه کویه کن وه ابد
له زیاده که می یک آیت دا به لکو له یک جمله دا

مخالفه یان نیه وه قرن به قرن آثاری علمای امت تا
امرو دهوامی کردوه .

س ۷۰ - خلفای حضرت (ص) چه ندن ؟

ج - خلفای حضرت (ص) پینجن .

س ۷۱ - خلیفه ی اول ناوی چییه وه نسبی چونه ؟

ج - خلیفه ی اول ناوی عبدالله یه ، کنیه ی
ابو بکره ، لقبی صدیق باوکی ناوی عثمانه ، کنیه ی
ابو قحافه یه ، بابای ناوی عامره . دایکی ناوی
سلمایه کچی صخری کورری عامره ، نسبی له گهل
حضرت دا (ص) له جدی شه شه مدا (مره) ی ابنی کعب
ئه بی به یهک .

س ۷۲ - خلیفه ی اول چون بو به خلیفه وه خلافت و
عومری چه ند بو ؟

ج - له پاش وفاتی حضرت (ص) به اجماعی
صحابه ابو بکری صدیق بو به خلیفه وه دوسال و
سه مانگ به عدالت و کفایتی خلافتی کرد ئه م جبار
متوفی بو وه عومری شه ست و سه سال بو وه له
حجره ی سعادت دا له پشتی حضرت وه دفن کرا .

س ۷۳ - خلیفه ی اول له مده ی خلافتیدا چی کرد ؟

ج - ئه م ذاته رحمتی لی بی فرمانی زوری کرد :
یه کهم : لشکری (اسامه) ی کورری زید که
حضرت (ص) له حیاتی خوی دا حاضری کرد بو ریکی

خست و ره واندهی کرد .

دوهم چونکه زور له اعرابی بدوی مرثد
بو بونه وه وه قسمیکیان منعی زه کاتیان ئه کرد
له شکری برده سهریان و مجبوری اطاعه ی کردن .

سیهم : له شکری نارد سهر مسیلمه ی کذاب
که ادعای نبوه تی ئه کردو محوی کردوه .

چوارهم : له بهر ئه وه لهم حربه دا ئه و اصحابانه
که حافظی قرآن بون زوریان لی شهید کرابون
خلیفه ی اول به اتفاق اعیانی ئه صحابه (زید) ی

بن ثابتی حاضر کرد وه ئه و صحابی یانه قرآن یان
له حفظ دا بوو ، یا نوی بویانه وه گردی کرد نه وه وه
به کتابتی زید قرآنی به تواوی نویسه وه له مده ی

خلافتی خوی دا لای خوی حفظی کرد له پاش ئه و له لای
حضرتی عمر ، له پاش ئه و له لای سیده (حفصه) ی

حرمی حضرت (ص) مایه وه تا که و ته زه مانی حضرتی
عثمان .

پینجهم به ریاسه تی خالدی کورری ولید
له شکریکی ریک خست بو عراق . ئه و ذاته دو شاری
فتح کرد : شاری حیره ، شاری انبار . شه شههم :
له شکری ریک خست بو فتحی شام ، وه امیری
ئهم له شکره ابو عبیده ی کورری جراح بو . تا ئهم
ذاته گه یشته شام وه بعضی جهادی کرد ، خلیفه ی اول
امری فهرموو به خالدی کورری ولید له عراقه وه

هات بو شام وه بو به امیری ئه وه له شکره ، وه به موافقه ی ابو عبیده دوشاریان فتح کرد : شاری (بصری) وه شاری (دمشق) . بعضی له مؤرخین ئه لین فتحی دمشق که وته روژی حضرتی عمر (رضی الله عنه) . والحاصل ئه م ذاته بو محکم کردنی بناغه ی خلافتی اسلامیته زور اهتمامی کرد . خوا جزای بداته وه به خیر و رحمت .

س ۷۴ - خلیفه ی دوههم ناوی چییه وه نسبی چونه ؟

ج - خلیفه ی دوههم ناوی عمره ، لقبی فاروقه ، کنیه ی ابو حفصه . باو کی ناوی خطاب به باپیره ی ناوی نفیله . دایکی ناو حنتمه یه نسبی ئه م ذاته له گهل حضرت دا ئه بی به یک له جدی هه وتم دا که (لوئی) کورری غالبه .

س ۷۵ - ئه م ذاته چون بو به خلیفه و مده ی خلافت و عومری چه ندبو ؟

ج - ئه م ذاته به امری خلیفه ی اول بو به خلیفه وه اجماعی صحابه له سهری دامه زرا ، مده ی ده سال و سه مانگ خلافتی کرد ، عومری شه ست و سی سال بو ، وه له حجره ی سعاده ت دا له خواری خلیفه ی اوله وه دفن کراوه .

س ۷۶ - خلیفه ی دوههم له مده ی خلافتی دا چی کرد ؟

ج - ته و ذاته له مدهی خلافت دا آثاری حسنه ی
 ته ونده زور بو عالهمی اسلامی ممنون کرد : فتحی
 عراقی ته و او کرد به امیری عبیده ی کورری مسعود ،
 مدائنی فتح کرد به امیری سعدی کورری ابی وقاص ،
 مملکتی عجمی فتح کرد به امیری چه ند که سی له
 گه و رانی صحابه ، شاره زوری فتح کرد به امیری
 عتبه ی کورری فرقد ، ارمینه و قفقازی فتح کرد به
 امیری سهیلی کورری عدی ، فتحی شامی ته و او کرد
 به امیری ابو عبیده ی کورری جراح ، مصری فتح کرد
 به امیری عه مری کوری عاصو ، شارانی مهمله که تی
 ئیسلامی دامه زران دو ، قاضی له مه حکمه که اندا داناو ،
 دفتیری بو نویسنی واردات و مصارفی حکومتی
 اسلامی ی ریک خستو ، تاریخی هجری کرد به مبدئی
 حساب . خولاصه فتوحات و آثاری حسنه ی ته م ذاته
 له عالمی اسلامی ته دا تاریخیه ، خوا لی راضی بی وه
 جزای بداته وه له جیاتی اسلام و موسولمانان .
 س ۷۷ - خلیفه ی سی هم ناوی چی یه و نسبی
 چونه ؟

ج - خلیفه ی سی هم ناوی عثمانه ، باو کی
 ناوی عفانه ، باپیره ی ناوی ابو العاص . دایکی ناوی
 اروی یه ، نسبی له گهل حضرت (ص) دا له جدی
 سی هم دا که ناوی عبدالمنافه ته بی به یک .
 س ۷۸ - خلیفه ی سی هم چون بو به خلیفه و ،

خلافت و عومری چه ند بو ؟

ج - حضرتی عمر رضی الله عنه له پیش وفاتی

خو یا امری خلافتی به صورتی مشورت خسته بین
شهش کهس له کباری صحابه که خویان یکیکیان
تعیین بکه ن ، علی و عثمان و طلحه ، زبیر ، سعد بن ابی
وقاص ، عبدالرحمن بن عوف . ثم ذاتانه له پاش
مشورت حضرتی عثمان یان اختیار کرد وه اجماعی
باقی اصحاب له سهر خلافتی مقرر بو . حضرتی
عثمان مدهی دوازده سال دوازده روز کهم خلافتی
کرد . عومری هه شتاودوسال بو ، له مقبره ی (جنة
البقیع) دفن کراوه .

س ۷۹ - خلیفه ی سی هه م له مدهی خلافت دا چی
کسرد ؟

ج - ثم ذاته له ایامی خلافت دا غزواتی زور بو
چه ند مملکت که له پاش وفاتی حضرتی عمر نقضی
عهدیان کرد بو مجبوری اطاعه ی اسلامی کردنه وه وه
به امیری حضرتی معاویه که والی ششام بو فتحی
جزائری قبرص و جریدو رودسی کردوه . عبدالله ی
کورری ابی سرحی نارد بو مملکتی افریقیه . عبدالله
به قوه ی کفایت و رشادت ی عبدالله ی کورری زبیر فتحی
افریقیای کرد ، وه به امیری عبدالله ی کورری عامرو
چه ند کهسی له اشرافی صحابه فتحی مملکتی عجمی
تهواو کرد ، وه به اتفاقی گه ورانی صحابه چه ند
نسخه ی له قرآنی شریف نویسه وه به دنیا دا بلاوی
کردنه وه . والحاصل له عصری ثم ذاته دا مملکتی

اسلامی وسعتی ته و او ی په یدا کرد خوای لی راضی بی .
س ۸۰ - خلیفه ی چوارهم ناوی چیه وه نسبی
چونه ؟

ج - خلیفه ی چوارهم ناوی (علی) یه . کنیه ی
ابو الحسن وه ابو ترابه . باو کی ناوی (ابو طالبه)
باپیره ی ناوی عبدالمطلبه جدی اولی حضرت (ص) .
دایکی ناوی فاطمه یه کچی اسدی کورری هاشمه .
س ۸۱ - خلیفه ی چوارهم چون بو به خلیفه وه
خلافت و عومری چه ند بو ؟

ج - له پاش وفاتی حضرتی عثمان بیعتیان پی کرد
وه مده ی چوارسال و نومانگ و ههشت روژ خلافتی
کرد ، وه عومری شهست و سی سال بو ، مدفنی له
شاری نه جفه .

س ۸۲ - خلیفه ی پینجهم ناو و نسبی چونه وه
چه نده خلافتی کرد ؟

ج - خلیفه ی پینجهم ناوی (حسن) ی کورری
حضرتی علی یه . دایکی ناوی « فاطمه ی زهرا یه » .
له پاش وفاتی حضرتی علی بیعتیان پی کرد و شهش
مانگ خلافتی کرد به لام . له پاش نه و مده یه استعفای
کرد له رتبه ی خلافت بو حضرتی معاویه وه خلافتی
حضرتی معاویه دامه زرا .

س ۸۳ - ترتیبی فضل و شرف له امتی پیغه مبه ردا
«ص» چونه ؟

ج - گه وره تری هه مو امت حضرتی ابوبکری صدیقه ، له پاش ئه و حضرتی عمر امجار حضرتی عثمان ئه مجار حضرتی علي . له پاش خلفای اربعه حضرتی حمزه و حضرتی عباس ، پاش ئه وان حضرتی حسن و حضرتی حسین ، له پاش ئه مان شه ش نه فهری باقی له عشره ی مبشره ؛ طلحه ، زبیر ، ابو عبیده ، کورری جراح ، عبدالرحمن کورری عوف ، سعیدی کورری زهید ، سعدی کورری ابی وقاص . له پاش ئه مان باقی اصحابی غزای بدر که سیسه دو حه فده که سن ، امجار اصحابی غزای احد که حه و ت سه د که س بوون ئه مجار اصحابی بیعة الرضوان که هه زار و چوار سه د که س بوون . له غیری ئه مان ه ئه ونده معلومه باقی اصحابی پیغمبر (ص) له غیری اصحاب گه وره ترن ، وه له تابعین دا حضرتی اویسی قهره نی و سه عیدی کوری مسیب له باقی گه وره ترن . له پاش ئه وان امامانی مجتهدین له دینا و ، تیکرا اهلی هه ر قرنی نزیک بی به قرنی حضرت «ص» له اهلی قرنی دوائی گه وره ترن . به لام فضل و شرفی خصوصی ئه وه حواله ی تقوی و عبادت و منفعتی دینی و افاده به عاله می اسلامیه یه .

س ۸۴ - ترتیبی گه وره یی له ژنانا چونه ؟
ج - گه وره تر له هه مو یان «فاطمه ی» زهراء ، سیده خدیجه ، سیده عایشه ، امجار باقی ازواجی حضرت «ص» . بعضی له بینی او انیشا ترتیبی

قرارداوه . له غیری نه مانه دا شرفی خصوصی حواله ی
تقوی و عبادته .

س ۸۵ - امامانی مجتهد لسه احکامی شریعت دا
چه ندن ؟

ج - امامانی مجتهد زورن بـه لآم چواریان
مذهبیان جمع کړاوه ته وه وه تقلیدیان صحیحه ، امام
ابو حنیفه ، ئیمامی مالک ، ئیمامی شافعی ، امامی
احمد خوایان لی راضی بی .

س ۸۶ - امامی شافعی ناوی چییه وه نسبی
چونه ؟

ج - امامی شافعی ناوی محمده ، باوکی ناوی
ادریسه ، باپیره ی ناوی عباسه ، له جدی سی ههم دا
که عبدالمنافه نه گات به حضرت «ص» .

س ۸۷ - امامانی اعتقادی اهلی سنت و جماعت
ناویان چییه ؟

ج - نه و امامانه دو که سن اولیان ناوی محمده ،
کنیه ی ابو منصـوره ، مه شهوره به ماتریدی ،
دو وه میان ناوی علی به کنیه ی ابو الحسنه ، مشهوره
به اشعری .

س ۸۸ - انسانی ولی نه بی چون بی ؟

ج - ولی انسانیکه به قدر واجب معرفتی بی
به ذات و صفاتی خوا ، حریص نه بی له سهر آرزوی
دنیا ئی ، وه اغلبي اوقاتی صرف بکا له طاعت و
عبادت او ذاتا اتباعی شریعتی بی ، عمده ی نشانه ی

ولی ټهمه یه له رفاقتیان بو اهلې انصاف محبتې
اتباعې شریعت پیدا بڼې .

س ۸۹ - کراماتې اولیا چییه ؟

ج کراماتې اولیا حقه و ثابتېه . کرامت کاریکه
به خلافي عادت خوا ظاهري ټه کا بو اولیاء بو
اطمئناني قلبی ټه وانه که طالبی مجاوره و تزکیه ی
نفسن یا بو که سانیکي تر وه کو اظهاري خطرات و
طی مسافه ی زور له مده ی کهم دا ، وه وه کو اغاټه ی
اهلی مصیبت وه نوراني کردنی قلبی اهلې غفلت ،
ټه مانه له حضراتي اولیا وه درك کراوون .

س ۹۰ - طریقه ی اولیا چییه ؟

ج - طریقه ی اولیا عبارتې له جوړه آداب و
عبادتې له سر ټه و منهجه تعلیمی طالباني دین
ټه کهن وه ټهم آدابې سه راسه ر موافقي آدابې
شریعتېه ، بعضی له اشرفي اولیا وه کو حضرتي
عبدالقادري گیلاني و شاهي نقشبند قدس سرهما
فرمویانه هر طریقتي مخالفې آدابې شه ریعت بڼې
ټه وه بطاله ، بطاله ، بناءً علیه هر که سیکتان
چاوپي کهوت ادعای ولایتي کرد وه حالی خوی مخالفې
آدابې شریعت بو ټه و که سه له اهلې فسق و بدعتېه
وه عاقیبه تي خویوو اتباعي شرو گومراهي و ضلالتېه ،
چونکه شریعت قانونیکه خوائی به سر هر هـ مو
مكلفیک دا جاریه .

س ۹۱ - حکمي دامه زراني امام بو اسلام چییه ؟

ج - واجبه له سهر ملتي اسلام له هه مو زه مانیک دا بیعت بکه ن به امامی بو عمومی مسلمانان . وه شرطی امام ته مه یه پیاویکی آزاو مسلمان ، عاقل و عالم و وارع و صاحب شجاعت و کفایت بی وه نسبی له قریش بی ، ته گهر امامی وه ها ری نه که وت بیعت بکه ن به که سیکي تر چونکه امام بو اسلام له مهماته .

س ۹۲ - حالی مسلمان له گهل مسلمان ته بی چون بی ؟

ج - واجبه انسان له گهل هه مو بشری مخصوص له گهل هه مو مسلمانانی اخلاق و معامله ی باش بی ، دلی ده ر حق به مسلمانان ساف بی ، وه له پشستی هه مو مسلمانیکه وه نویژ بکا وه هیچ که س له اهلی قبله به کافر نه زانی تا کفری لی ده ر نه که وی وه لعنت نه کا له هیچ مسلمانانی به لکو لعنت نه کا له کافریش به خصوصی تا معلومی نه بی ته و که سه به کفری مردوه یا امری ، چونکه بو هه مو بشری دعا و طلبی رحمت مناسبه .

ه - « وبالیوم الآخر »

س ۹۳ - ایمان به روژی آخرت چونه ؟

ج - ایمان به روژی آخرت ته مه یه تصدیقو باوه ررت بی هه روه کو خوا اساساً ته م عالمه ی دروست کردوه وه ته م روح له به رانه ی ایجاد کردوه له مه ولایش ته م دنیا یه تیک ته دا وه هه رچی زیندون

ٲه يان مريٲني وه عالـهـ مي كي تر كه ناوي قيامت و
آخـرهـ ته ، ظاهر ٲه كا ٲهم جاره هه رچه مردون زيندويان
ٲه كاته وه وه سوق يان ٲه كا بومحشر .

س ٩٤ - علامت و نيشانه ي روژي قيامت چيه ؟

ج - نيشانه ي روژي قيامت زورن فقط نيشانه ي
گه وره يان يازده نيشانه يه ، سه نشانه له وانه خسفه ،
ياني زه وي روچون ، خسفي له مشرق ، خسفي لـه
مغرب ، خسفي له جزيرة العرب . چوارهم په يدا بوني
(دجال) كه انسانيكه يه كچاو سحر باز ٲه گهر ريت
به دنيا دا وه دعواي خوائي ٲه كا . پينجهم ظهوري
مهدي كه انسانيكه له اولادي حضرتي « علي » لـه
زه ماني په يابوني دجال دا په يدا ٲه بي وه مسلمانان
بيعتي ٲي ٲه كن . له مكه ي مكرمه دا دنيا پر ٲه كا لـه
عدالت و احسان . شه شه م نزولي حضرتي (عيسي) له
آسمان بو خاكي شام . هه وته م غلبه ي يا جوج و مأجوج
به سهر دنيا دا . هه شته م طلوعي روژه له مغربه وه .
نوه هم دهره اتني دابه الارضه له خاكي مكه . ده هم
په يدا بوني دو كه ليكي به ده شه ته له آسمانه وه كه
صفحاتي دنيا ٲه گريته وه . يازده هم په يدا بوني
آگريكه له خاكي يمن كه ٲه هلي دنيا ناره حت ٲه كا .

س ٩٥ - دواي ٲهم علامتانه چي ٲه بي ؟

ج - دواي ٲهم علامتانه حضرتي « اسرافيل »
دو دفعه فو ٲه كا به صورا ، به دفعه ي اول هه رچي
زيندوه ٲه مرن وه كيواني دنياش نامينن . به دفعه ي

دووهم ، که چل سال له پاش نفخه ی ټوله ، هه رچی
مردو هه یه زیندو ټه بنه وه وه سوق ټه کرین بو محشر .

س ۹۶ - له پاش گرد بو نه وه له محشر دا
چه معامله یه ک ټه کری له گهل مخلوقات دا ؟

ج - له پاش گرد بو نه وه له محشر دا دفتری
ټه عمالیان پی ټه دری ، بو اهلی سعادت له لای
راسته وه ، بو اهلی شقاوت له پشته وه یا له لای
چه په وه . له پاش ټه مه وه ختی میزانه ، کیشانه ی
اعمال .

میزان بهم نوعه یه چا که ټه کریت به ماده ییکی
نورانی و روشن وه خراپه ټه کریت به ماده ییکی
ظلمانی و کیشانه ټه کرین ، پاش کیشانه ی اعمال
وه ختی حساب و سوال له عباد .

خوا سوال ټه کا له پیغه مبه ران علیهم الصلاة
والسلام ، له گه یاندنی احکامی شریعت ، سوال ټه کا
له علمای امت ، له گه یاندنی شریعه تی پیغه مبه ران ،
سوال ټه کا له اهلی بدعت ، له سه ر دامه زران دنی
بدعت و فساد سوال ټه کا له باقی عباد له عملی
خراپه یان ، له پاش ټه مانه وه ختی عبوره به سه ر پردی
صراط دا .

پردی صراط پردیکه را کیشرا وه به سه ر جهنم دا
له موو باریک تره وه له ټه لباس تیژ تره . خوا بو عذاب ی
اهلی شقاوت وای دروست کردوه ، چون اهلی سعادت

به خوشی به سهریا راته بورنو ههر کهس تا چاکه‌ی
 زورتر بی باش تر به سهریا عبور ئه‌کا ، وه اهلی
 شقاوت لی ئه‌خلیسکین وه ئه‌که‌ونه خواره وه
 بوجهنم . ئینجا ههر کهسی کافر بی (العیاذ بالله) به
 ابدی له جهنم دا ئه‌مینیتته وه ههر کهسی ایمانی بی به
 ئه‌ندازه‌ی گونا هه‌که‌ی عذاب ئه‌دریت له پاشا
 دیتته‌ده‌ره وه بو به‌هه‌شت . وه اهلی به‌هه‌شت به‌رله وه
 برونه به‌هه‌شته وه له‌سهر « حوض المورود »
 گرد ئه‌بنه وه .

حوض المورود وا له خارجی به‌هه‌شتا وه له حوضی
 کوثر وه آوی بو دی ، آوی له شیر سپی تر وه له
 هه‌نگوین شیرین تره . ههر کهسی دفعه‌ی آوی لی
 بخواته وه ههر گیز تینوی نابی ، له پاش ئه‌وه که
 له‌سهر ئه‌و حوضه گرد بو نه‌وه ئه‌رون بو به‌هه‌شت .
 س ۹۷ - به‌هه‌شت و جهنم ایسته موجودن یانه ،
 وه موقعیان له کوییه ؟

ج - موافقی ظاهری آیت ایسته موجودن ،
 به‌هه‌شت و له ژوری آسمانه وه وه جهنم و له
 زه‌وی دا . فقط چونکه نصیکی صریح بو تعیینی
 جیگه‌یان نیه حق وایه حواله‌ی بکه‌ین به علمی خوا .
 س ۹۸ - آیا له قیامت شفاعت هه‌یه ؟

ج - به‌لی له قیامت انبیا و علما و شهدا و باقی
 صالحان شفاعت ئه‌که‌ن . شفاعت له قیامت له پینچ
 موقع دایه ، یه‌که‌م بو نجات بونی عباد له خوف و
 زلزله‌ی محشر . دوهم زوهانینیان بو حساب .

- سی ههم بو آسانی سوال و جواب له وهختی حسابا .
- چوارهم بو نجات دانی اهلی گوناوه له عذابی جهنم .
- پینجهم بو ترفیعی رتبه و مقام له بههشتا .

٦ - (وبالقدر خیره و شره)

س ٩٩ - ایمان به قضا و قدر چونه ؟

ج - ایمان به قضا و قدر ئەمه یه باوه ررت ببی ههرچی له عاله ما پهیدا ئەبی خوا له ازله زانیویه تی وه اراده ی کردوه وه له وختی پهیدا بونییا به قدرتی خوا پهیدا ئەبی وه له گهل ئەمه دا له کار و فرمانی اختیار ی دا وه کو دانیشن و رویشن و امثالی ئەمانه عبد اختیار و کسبی هه یه وه تأثیری خوا تابعی اختیار ی عبده ، یعنی عبد چون اختیار ی ببی خوا وای دروست ئەکا ، وه خوای تعالی راضیه به کسبی خیر ، ناراضیه به شرر وه لازمه بزانی خوای تعالی ئەتوانی ههمو تکلیفی له عباد بکا وه ههر تکلیفیکیان لی بکا به محضی اختیار وه به ههر نوعی میلی ببی ئەتوانی تصرف بکا له عاله ما وه واجب نیه ههرچی مصلحتی مخلوق بی ئەوه بکا ، ههمو فرمانیکیشی حکمت و مصلحتی تیا هه یه .

ئەمه که نوسیمان عقیده ی اهلی سنت و جماعته موافقی عقیده و مذهبی اصحابی پیغمبهره (ص) .

سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين .

یه ک شه مه مه - ٢ ی شه و وای ١٣٥٤ ی کوچی - بیاره

۴
گاوۃ حیات

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا
محمد وعلى آخوانه النبيين والمرسلين وسائر عباد الله
الصالحين الى يوم الدين .

(و بعد) ئەم دەفتەرە چەند درسیکی بەقازانجە
لە بیانی اوضاع و احوالی ئەو پیغبرانە کە ناویان لە
قرآن و حدیثی صحیحان نشان دراوە . وە احوالی
(عشرە ی مبشرە) ئەو دەصحابە یە کە حضرت ی محمد
المصطفی (ص) مژدە ی پیداوون بە بەهەشت وە
(امامانی مجتهدین) ئەو عالمانە کە احکامی شریعتی
اسلامیان بیان کردووە بو ملتی اسلام ، وە لەبەر ئەوە
کە زانیانی احوالی ئەم ذاتانە دلی انسان روشن
ئەکاتە وەو مایە ی سعادت و حیاتی بەردەوامە ناوی
ئەم دەفتەرەم نا (آوی حیات) لەهەموو استادیکی دینی
تکا ئەکەم ئەم درسانە بە مسلمانان نشان بدەن .
شایەد هەموومان بە ثواب و سعادت نائیل ببین .

(درسی یە کەم) خلقی حضرت ی آدم علیہ السلام :

موافقی عقل و نقلی صحیح زانراوە ، ئەم دنیا یە کە
عبارەتە لە خاك و آو و هەوا وە آسمان و مانگ و روژ و

باقی تهستیره کان وه ههرچی ههیه له ناویانا وه کو
 انسانو حیواناتو معادنو نبات هیچیان نه بوون وه
 خوای تعالی جلّ جلاله به قدرتی خوی له نه بونی
 دروستی کردون وه له پاش تهوه که ارضو آسمانی
 دروست کرد مدتیك تهمدنیایه خالی بو له بشر ، جا
 که میلی کرد بشر دروست بکا امری فهرمو به
 (جبرئیل) علیه السلام که یکیکه له ملائکهی مقربین
 بعضی خاکی له زهوی هه لگرت و بردی بو به ههشت ،
 به آوی جو گهی « تسنیم » که جو گه ییکه له به ههشتا
 شیلای ، وه خوای تعالی به قدرتی خوی مصوری کرد
 به صورتی انسان وه روحی پیوه مربوط کردو
 ناوی نا (آدم) وه له به ههشتا - که جیگه ییکی زور
 خوشو به صفایه و به قدری ارضو آسمان گه وره یه و ،
 له خواری عرشه وه یه - دای ناوه بو اظهاری شرافتی
 انسانو ، بو تهمه بزانی شرافت به علم و معرفت -
 ناوی ههرچی ههیه له دنیا دا تعلیمی حضرتی آدمی
 گردو ، امری فهرمو به هه مو ملائکه تانی آسمان
 تعظیمی حضرتی آدم بکه نو ، سجده ی له بهر بهرن ،
 هه مو ملائکه کان سجده یان لی بردالا (عزایل) شیطان
 که گه وره ی ملائکه کان بو وه خوی به چاکتر ته زانی ،
 ووتی من له اگر دروست کراوم گه روشنو نورانیه و ،
 آدم له خاک دروست کراوه که تاریك و ظلمانیه ،
 سجده ی لی نابهم ئینجا له بهر ته م غروره خوای تعالی
 غضبی لی گرت و ، لعنتی لی کردو له به ههشت
 ده ری کرد .

(درسی دوههم) :

مدتی له پاش ئه مه حضرتی آدم به ته نیا له به هه شتا
ئه گه را ئه م جار خوای تعالی ویمستی رفیقی کی له
نوعی خوی بو دروست بکا ، له وه ختیکا آدم نوستبو
پراسویکی له لای چه پیه وه له بده نی آدم ده رهینا
ژنیکی به کمال و معرفتی لی دروست کرد و ناوی نا
(حواء) . که آدم له خه و خبری بو وه چاوی به حواء
که وت زور خوشحال بو وه خوای تعالی خبری دا به
حضرتی آدم که ئه م ژنه رفیق و حلالی تویه ، پیکه وه له
به هه شتا سکونت بکه ن وه له هه مو میوه ی به هه شت
بخون ، به لام نزیکی داری گه نم مه که ون ، ئه وانیش
به پیکه وه له به هه شتا رایان ئه بوارد ، وه له م مدته دا
خودا به قدرتی خوی لباسیکی زور ظریف و جوانی بو
یه ده نی آدم و حواء خلق کرد بو که هه مو له شیان
دائه پوشی وه قطعاً عورت یان ده رنه ئه که وت .

(درسی سی ههم) : هاتنه خوارهوی آدم و حواء

له آسمانه وه بو زهوی .

ده رچونی شیطان له به هه شت به واسطه ی
سجده نه بردنی له حضرتی آدم بو به واسطه ی
دوژمنایه تی له گه ل آدما ، دائما بو فرصت و حق سانندن
ئه گه را . روزی رویشته ده رگای به هه شت ، بانگی له
حضرتی آدم و حواء کرد : وتی باوه ر م پی بکه ن
نصیحت تان ئه که م له بهر ئه مه خوا منعی خواردنی
گه نمی لی کردوون که وه کو ملائکه بن وه له لذتی

عالم محروم بن وه له سهر ثم مطلبه قسمی کی زوری
 بو خواردن تهوانیش وایان ته زانی هیچ کهس درو
 ناکا وه قسمی درو ناخوا ، بهم وضعه کهوتنه
 اشتباهه وه وه گه نمیان خوارد . ئینجا بهشوم و
 نه گبه تی خواردنی گه نمه وه لباسه که یان له بهر لاچو
 وه عورت یان دهر کهوت وه خوای تعالی عتابی لی گردن
 وه ته مری فهرمو به جبرئیل له بههشت هاوردنیه
 خواره وه بو زهوی ، حضرتی آدمی له (سرندیب) له
 مملکتی هندوستان وه خوای له جدّه له مملکتی
 حجازا دانا .

(درسی چوارم) : پارانیه وهی حضرتی آدم و قبول بونی معذرتی له لای خوای تعالی .

که حضرتی آدم کهوته سرندیب وه له عتابی
 خودای تعالی حالی بو گریا وه زور له خودا پارایه وه تا
 خودای تعالی چه ند کلمه یکی به الهام خسته دل یه وه
 که بیان لیت تا بین به ته سبابی عفوی خودای تعالی .
 یه کی له و کلماته ته مه یه (ربنا ظلمنا انفسنا وان لم
 تغفر لنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین) . یه عنی
 تهی خوای ئیمه ئیمه ظلممان کرد له خومان که
 نصیحته کهی تومان فهراموش کرد ایستاش ته گهر
 تو عفومان نه کهی وه رحمان پی نه کهی به راستی
 ته بین بهوانه که ضرری گه وره یان کردوه . ئینجا
 خودای تعالی به لطفی خوی عفوی گردن وه فهرموی
 به آدم بروات بو مملکتی حجاز ، که رویشته له خاکی

(عرفات) دا حوای دوزیه وه . وه له خاکی مکه سکونت وه دهستیان کرد به طاعت و عبادتی خودا .
 وه ها مشهوره له کتیبی سپردا که حواء بیست و یک سکی کردوه . وه له هه مو سکی کا به جاریک کوررو کچیکی ته بو ، کچی سکی بو کورری سکی کی تر نکاحی دروست بو ، له سکی آخرا فقط کورریکی بو ناوی نا (شیت) مادهی وجودی حضرتی محمد المصطفی (ص) له لاینی آدمه وه گه یشته لای تهو بویه به ته نهها له دایک بو وه خوای تعالی تشریفی کرد به سهر باقی ته ولاده کانی آدم دا .
 حضرتی آدم له مکه وحی بو هات و بو به پیغمبر له سهر ته ولاده کانی وه خودای تعالی ده (صحیفه) په رره شریعت و احکامی بو نازل کرد ، وه ها مشهوره ههزار سال عمری را بواردوه ، وه له مکه وفاتی کردوه و قبری له کیوی (ابو قبیس) ه .

(درسی پینجه م) حضرتی شیت علیه السلام :

تهم ذاته کورری حضرتی آدمه وه له پاش وفاتی حضرتی آدم بو به پیغمبر وه ره وانه کراوه بو سهر برازا کانی وه په نجا صحیفه ی له لایه نی ذاتی خوداوه بو نازل بوه و له سهر و صوره تا مناسبه ی زور بوه به حضرتی آدمه وه . روایت کراوه که عمری نوسه دو دوا زده سال بوه وه قبری مبارکی له شاری موصله .

(درسی شه شه م) حضرتی ادریس علیه السلام :

ئەم ذاتە مقدسە لە نسلی حضرتى شيشە
 انسانىكى بالا بەرزو جوان بوەوە خودا كردى بە
 پىغەمبەر و رەوانەى كرد بو سەر اولادو نسلى قابىلى
 كوررى حضرتى آدم وە خوداى تعالى سى صحىفەى بو
 نازل كرد . ئەم ذاتە لە اصلا ناوى (اُوخنوخ) بوە ،
 لە بەر ئەمە كە زور تعلیم و تدریسی ئەفەرمو
 مشهور و ملقب بو بە ادریس وە اول شىخى بوە كە
 بە قلم نوسیویەتى وە جلی دوریو وە كردویەتە بەر ؛
 چونكە لە پیش زەمانى ئەو عادەتى بشر و ابو كە
 پىستى حیواناتیان لە خویانەو ئەپىچا . عمرى
 سى سەدو شەست و سى سەل بوە . بعضى علما
 فەرمویانە لە تفسیری آیەتى شریفەى (ورفعنە مكاناً
 علیا) كە حضرتى ادریس وفاتى نە كردو وە خوداى
 تعالى بەرزى كردو تەو بو بەهەشت وە حالى حاضر
 زیندو .

(درسى ھەوتەم) حضرتى نوح علیہ السلام :

ئەم ذاتە عالیە لە نسلی حضرتى ادریسە لە عمرى
 پەنجا سالی یا خودا كردى بە پىغەمبەر وە ناردى بو
 سەر قومىكى بت پرست . نوسەدو پەنجا سەل
 دعوت و نصیحتى كردن هیچ فائەدى نەبو . نتیجە
 دوعای كرد لە قومه كەى وە خودا بە طوفان ھلاكى
 كردن .

لە پیش طوفانا خوداى تعالى وحى كرد بو حضرتى
 نوح وە ئەمرى پىفەرمو كە شتىكى گەورەى دروست

کرد وه له وهختی طوفانه کهدا له هه مو گیان له بهریک
 نیرومییکی تی خستت وه خویر و اولاد و اتبای
 رویشتنه ناوی الاژنه کهی وه کنعانی کورری نه بی .
 که ئه م طوفانه نیشته وه کهشتیه کهی له سه ر کیوی
 (جودی) نزیکی موصل له خاکی جزیره قرار ی
 گرت . به تقدیری خودا هه رچی بنی آدم له
 کهشتیه که هاتنه خوار وه هه مو مرد نالا حضرت ی
 نوح وه سی کورری حام ، سام ، یافث و عائله کان یان
 نه بی سلسله ی به شه ر له سه ر ئه م سی شخصه
 دامه زرا وه و له وان وه آده میزاد به دنیا دا بلا و بونه وه .

سه رنج :

له م تقریره وه بو انسان روشن ئه بیته وه که
 خاکی کورد وستان (مهدی ثانی) بیشکه ی دوهه می
 بشره ، وه ها مشهوره حضرت ی نوح علیه السلام
 هه زار و په نجا سال عمر ی را بوارد وه قبری مبارکی
 له شاری موصله .

(درسی هه شتم) حضرت ی هود علیه السلام :

ئه م ذاته عالی صفاته له اولادی سامی کورری
 حضرت ی نوحه ، خودای تعالی کردی به پیغه مبه ر وه
 ره وان ه ی فه رمو بو سه ر قومی عاد که طائفه ییکی
 زور گمراه و به د به خت بون و دائه نیشتن له خاکی
 (رمله) له بینی عمان وه حضرت موت دا . حضرت ی هود
 دعوتی کردن بو توحیدی خودا واته : به یه ک زانینی
 وه ترکی بت په رستی ، ئه وانیش انکاریان کرد وه

مبالات یان پی نه کرد تا خودای تعالی غضبی لی گرتن ؛
 له پیشاسی سال منعی بارانی لی کردن له دواپی دا
 هه وریکی ره شو و تاریکی نارد هه ریان نه وانیش
 وایان زانی باران نه باری (وال حال) نه هه وره
 باییکی زور به قوت و هیبتی پیوه بو ، مدتی
 هه و ت شه وو هه شت روز هات به سه ریا نا تا نه و
 مملکته ی ویران کرد وه هه مو ملته که ی مرد ، وه
 حضرت ی هود علیه السلام له اثری نه م حادثه وه
 له و خاکه هجرتی کرد رویشت بو مکنه ی مکرمه
 وه له وی وفاتی کرد . مشهور وه هایه قبری مبارکی
 وا له به ینی رکن و مقامی ابراهیم و بئری زمزم دا ،
 نه هلی سیر نه لین نه و موقعه قبری نه وه دو نو
 پیغه مبه ری تیایه ، له جمله ی نه و پیغه مبه رانه یه :
 هود ، صالح ، ئیسماعیل ، شعیب ، علیهم السلام .
 عمری حضرت ی هود سه دو په نجا سال بوه .

(درسی نوه هم) حضرت ی صالح علیه السلام :

نه م ذاته مقدسه له نسلی سامی کورری حضرت ی
 نوحه خودای تعالی کردی به پیغه مبه ر وه ره وانده ی
 فه رمو بو سه ر قومی (ثمود) که طائفه ئیکی
 بت په رست بو ون وه له جیگه ی قومی عبادا
 دائه نیشتن . حضرت ی صالح دعوتی کردن بو
 خودا په رستی ، نه وانیش اطاعه یان نه کرد وه
 ئیمان یان نه هینا ، له پاش مدتی داوای (معجزه) یان
 لی کرد ؛ ووتیان نه گهر راست نه که ی تو پیغه مبه ری

لازمه له‌م به‌رده که له‌م جیگه یه وشتریک بیهته ده‌ره وه .
خودای تعالی بو اثباتی پیغه به‌ریه تی صالح
وشتریکی له‌و به‌رده هینایه ده‌ره وه نتیجه ئه‌وقومه
نه گبه ته‌له‌سه‌ر انکاری خویسان دوامیان کرد وه
وشتره که‌شیان کوشت .

ئینجا خودای تعالی غضبی لی‌گرتن وه خبری‌دا به
حضرتی صالح که له‌پاش سی‌روژی تر غضب و عذاب
نازل ئه‌بیهته سه‌ر قومه‌که‌ی ، حضرتی صالح له‌ترسی
ئه‌و عذاب به‌خویو اتباعی له‌وجیگایه ده‌رچون بو
مملکتی شام له‌پاش سی‌روژه که له‌وه‌ختی قاوه‌لتی یا
خوای تعالی حضرتی جبرئیلی مأمور کرد به‌صیحه‌ی
ده‌نگیکی به‌هیبت و شدتی به‌سه‌ریانا کرد ، له‌اثری
ئه‌و صیحه‌وه هه‌مو ئه‌فرادی ئه‌وملته دلیان له‌ت بوو
مردن . له‌پاش ئه‌مه حضرتی صالح له‌شامه‌وه
رویشته بو مکه وه له‌مکه وفاتی کرد . مشهور
وه‌هایه عمری په‌نجاوه‌هشت سال بوو .

(درسی ده‌هه‌م) حضرتی ابراهیم خلیل علیه‌السلام :

ئه‌م‌ذاته جلیله کورری تارخ وه له‌نسلی سامی
کورری حضرتی نوحه . علمای سیر ئه‌لین :
دوه‌زار و سه‌ده‌سال له‌پاش طوفان له‌دایک بووه .
بعضی له‌ئه‌هلی تاریخ ئه‌لین له‌(سوس) له‌دایک بووه
که شاریکه له‌خوزستان مشهوره به‌شوشته‌ر وه
بعضی ئه‌لین له‌کوئی (کوتی) له‌دایک بووه که
موقعیکه له‌عراقا ، له‌به‌ینی دجله‌و ، فرات ، وه

بعضیکی تر ئەلین له (وركاء) له دايك بوه ئەویش
 جیگەییكه له نزیکی شرقاڤ له كناری دجله .
 والحاصل خودا کردی به پیغمبهر و روانه‌ی کرد بو
 سه‌ر قومی (نمرود) پادشای (بابل) له عراقا .
 ئەو قومه‌یش بت‌پهرست بوون ، حضرت‌ی ابراهیم
 علیه السلام دعوتی کردن بو توحید و خوداناسین .
 نمرود له‌م وضعیته زور عاجز بو وه زور مجادله‌ی
 له‌گه‌ل حضرت‌ی ابراهیم کرد . له‌ئه‌نجامدا له‌سه‌ر
 مشوره‌تی قومه‌که‌ی ئه‌م‌ری کرد ئاگریکی زور
 گه‌وره‌یان کرده‌وه به (منجنيق) حضرت‌ی ابراهیم‌یان
 هاویشه‌ ناوی ، خودای تعالی بو اظهار‌ی قدرتی
 خوی محافظه‌ی کرد وه له‌ پاش‌مدتی به‌س‌اغ و
 سلامه‌تی له‌ آگره‌ که‌ هاته‌ دهره‌وه ، ئینجا له‌ گه‌ل
 حضرت‌ی لوطی کورری هارانی برای وه ساره‌ی عاڤله‌ی
 له‌ خاکی بابل دهرچون و رویشتن بو مصر ، مدتی له
 مصر مایه‌وه ، وه حکومه‌تی مصر جاریه‌ییکی «هاجره»
 ناوی پی‌به‌خشی . ئینجا له‌مصر هاتنه‌وه حضرت‌ی
 ابراهیم له‌ فلسطین دانیشته وه حضرت‌ی لوط له
 مؤتفکه‌دا له‌ نزیکی ابراهیم‌اقامتی کرد . له‌ پاش
 ئەمه‌ خودای تعالی دو کورری پی‌دا ، له‌ساره‌ اسحاق وه
 له‌ هاجره‌ اسماعیل ، حضرت‌ی ابراهیم به‌ ئه‌م‌ری
 خودا هاجره‌ و اسماعیلی کورری برد بو خاکی مکه‌ وه
 له‌وی به‌جی هیشتن و خوی گه‌رایه‌وه بو فلسطین ،
 له‌ پاش‌مدتی خودا ئه‌م‌ری فهرمو به‌ ابراهیم رویشته

بو خاکی مکه وه به یارمه تی اسماعیلی کورری له سهەر
بناغه ی قدیم مالی (کعبه) ی دروست کرده وه • ئینجا
تشریف ی گه ررایه وه بو فلسطین وه له وی مایه وه تا
وفاتی کرد • وه ها مشهوره عمری دوسه دسال بوه •

ئەم ذاتە مقدسە انسانیکى زور بەقدرو قىمت
 بۈەۋە دىنى توحىدى لە دنیا دا دامەزرا ندوۋە و تشرىعى
 دە خصلتى کرد که عبارتەن لەمانە ؛ جيا کردنەۋەى
 موى سەر بەلای راست و چەپا ، بەرسمیل کردن ،
 سواک کردن ، آورادان لە دەم و لوت ، ناخون کردن ،
 خەتەنە کردن ، لا بردنى مو ، طهارت گرتن . ۋە زور
 زحمتى کیشا لەریگا خودادا بویە خودا جزای داۋەو ،
 کردى بە باوکی عەدىکی زور لە پیغەمبەران علیهم
 السلام . ۋە دە صحیفەى بو نازل کرد .

(درسی یازدهم) بحثی حضرتی لوط علیہ السلام :

ٲهم ذاته صاحب مقامه کورری هـارانی برای
 حضرتی ابراهیمه . خودای تعالی کردی به پیغمبر
 وه رهوانهی فهرمو بو سهـر قومی کی بت پهرست که له
 (مؤتفکه) دائه نیشتن ، زور قومی کی عادی و عاصی
 بون وه له سهـر فسق و فجور دوامیان ئه کرد ،
 ههرچه ند حضرتی لوط منعی ئه کردن دهست بهردار
 نه ئه بون تا خودای تعالی غضبی لی گرتن وه جبرئیلی
 مأمور کرد له گهل جماعه تی له ملائکه بو سهـریان .
 ٲهم ملائکه تانه مصور بون به صورتی انسان وه له

ریگه وه رویشتن بو خزمه تی حضرتی لوط ، که
 قومه که خه بهردار بون هاتن بویان به بی حیائی و
 جسوری وه نصیحتی حضرتی لوط هیچ فائده و
 تأثیری نه بو ، لهویا ملائکته کان دلخوشی حضرتی
 لوطه یان دایه وه و فه رمویان هیچ له موضعه متاثر
 مه به صبحه یینی وعده ی هلاک بونی ئه م قه ومه یه وه
 لازمه سبه یینی زو خوتو اتباعه له مجیکه ده رچن الا
 عائله که ت نه ویش غضبی لی کیراوه . له پاش ئه م
 قصه یه غائب بون . حضرتی لوط صبحه یینی زو
 خویو اتباعی له وجیکه ده رچون ، له پاش ده رچونی
 نه وان حضرتی جبرائیل به ئه مری خودای تعالی
 نه وجیکه یه ژیراوژور کرد وه له پاش نه ویش خودای
 تعالی به رده بارانی کردن به به ردی رهش نا بن به
 نشانه و عبرت بو باقی مخلوقات . مدتی له پاش
 ئه م حادثه حضرتی لوط وفاتی کرد .

(درسی دوازده هم) به ختی حضرتی اسماعیل علیه السلام :

ئه م ذاته جلیله کورری حضرتی ابراهیمه وه له
 (هاجره ی) مصریه متولد بو . حضرتی ابراهیم به
 ئه مری خودای تعالی به مندالی له گهل والده یان بردنی
 بو خاکی مکه وه به جی هیشتن له وه خته دا قبیله یی
 له عهر بی یه مهن که مشهورن به (جرهم) هاتن له
 خاکی مکه دا اقامت یان کرد وه حضرتی اسماعیل
 ژنیکی لی خواستن ناوی (سیده) بو کچی مضاض

کورری عمری جهره‌می بوو ، له‌وژنه دوازده کورری
 بو ناوی دوانیان : (نابت) وه (قیدار) بوه ، میله‌تی
 عه‌ره‌بی حجاز له نسلی ئهم دو کورره‌ن وه حضرتی
 (محمدی عه‌ره‌بی) «ص» که پیغه‌مبه‌ری ایمه‌یه له‌نسلی
 (قیداره) ؛ چونکا حضرتی محمد «ص» له طائفه‌ی
 به‌نی‌هاشم وه هاشم له طائفه‌ی قریش وه قریش له
 به‌نی‌کنانه وه به‌نی‌کنانه له نسلی قیداری کورری
 حضرتی اسماعیله .

زورکه‌س له مؤرخه‌ معتبره‌کان ئه‌لین ئه‌قرا می
 سامی که له (جزیره‌ العربی) بلاو بو بو نه‌وه تا حدودی
 عراق و شام هه‌رچه‌ند له‌جه‌و زمانیان جیا جیا بو ئه‌ما
 له‌پاش دوسه‌ حه‌فته‌ باش له‌قسه‌ی یه‌ک حالی ئه‌بون
 وه مکاله‌مه‌یان پیکه‌وه ئه‌کرد .

له‌ عبارتیی بعضیکیان وا استفاده‌ ئه‌کریت که
 لفظی «عرب» به‌دومه‌عنا استعمال کراوه : مه‌عنا ی
 مشهوری عبارتته‌ لهم قومه‌ که ایسته‌ به‌زمانانی
 حجاز و مصر و شام و یه‌مه‌ن قسه‌ ئه‌که‌ن . مه‌عنا ی
 غیری مشهوری واسع‌تره‌ ، وه هه‌مو ئه‌قوامی سامی
 دئه‌گریت . خولاسه‌ عه‌رب به‌مه‌عنا یه‌ ئه‌و قومه‌ن که
 مبدئی لغت و زبانیان له‌سه‌ر حروفی هه‌جای عه‌ره‌بی
 ایسته‌بی .

بروینه‌وه بوسه‌ر مطلبی خومان : حضرتی
 اسمعیل علیه‌السلام له‌ مکهدا نشأتی کرد وه خودا
 کردی به‌ پیغه‌مبه‌رو ره‌وانه‌ی فه‌رمو بو سه‌ر عه‌ره‌بی

حجازو ، له مکه دا وفاتی کرد . قبری مبارکی له
نزیکی کعبه دایه .

(درسی سیازدههم) به ختی حضرتی اسحاق
علیه السلام :

ئهم ذاته عالی درجاته کوری حضرتی ابراهیمه وه
له ساره متولد بوه له خاکی فلسطین . خودای تعالی
کردی به پیغمبر بو سهر ئه وقومه که له فلسطینا
بون عمری سه دو هشتا سال بووه ، قبری مبارکی
له (خلیل الرحمانه) له لای مرقدی حضرتی ابراهیم
علیه السلام .

(درسی چواردههم) به ختی حضرتی یعقوب علیه
السلام :

ئهم ذاته مقدسه کورری حضرتی اسحق بوه . له
فلسطینا له گهل (عیصوب) ی برایا به جاری له دایک
بون ، که گه وره بو له گهلی جیگا له خاکی شاما
سکونه تی بوه ، نتیجه به سواحلی بحرا عبوری کرد
بو روم ، خاکی رومی کرد به وطنی خوی وه له
بهره که تی دعای باو کیه وه خودا کردی به پیغمبرو
ره وانهی کرد بو سهر ئه هلی (نجران) وه عددیکی
زور له انبیاءو پادشایان له نسلی ئه و په یدا بوون .

لفظی (اسرائیل) که به زبانی عبری مه عنای
(عبدالله) یه له قه بی ئه و بوه و به نی اسرائیل به و
نسبت ئه درین . گهلی زحمه تیشی توش بو له آخری

عمر یا تشریفی رویشیت بو مصر بو لای حضرتی
یوسف وه له مصر اوفاتی کرد ، فقط له سهر وصیتی
خوی له پاش مردن جسدی مبارکی نقل کرا بو خاکی
فلسطین وه له (خلیل الرحمانا) له لای مرقدی
حضرتی ابراهیم و اسحاقی باوکی دفن کرا . ودها
مشهوره عمری سه دوشهست سال بوه .

(درسی پانزدهم) به ختی حضرتی یوسف علیه السلام :

ئه م ذاته جوان و محبوبه کورری حضرتی یعقوبه .
له گهل (بنیامینی) بر ایا له دایکیکن وه باقی برا کانی
دایکیان جیا جیا بوه . حضرتی یوسف زور عاقل و
جوان بوه له بهر ئه وه باوکی زوری خوش ئه ویست ،
له م خسوسه وه برا کانی حله زیانی نه ئه کردو بو
فرسه ت ئه گهران بی فه وتینن ، تاروژی ئیزنیان له
باوکیان وه رگرت و بردیان بو سه یران بو صحرای
کنعان . له وی خستیانه چاله وه حیوانیکیان به سهر
جله کانیان سهربری ئیواره هاتنه وه دهستیان کرد به
گریان وه کراسه که یان هینایه خزمهت باوکیان و
ووتیان : ئیمه له صحرادا صحبت مان ئه کرد غافل
بوین له یوسف و گورگ خواردی ، حضرتی یعقوب
باوهری پی نه کردن و زور عاجزو محزون بو .

بو دوزینه وه یوسف زور له خردای تعالی
ئه پار رایه وه . به تقدیری خودای تعالی پاش ئه وه که
یوسفیان له چاله که دا به جی هیشست کاروانی

هاته سهر چاله كه پياويكيان رو پشت بو آو ، كه
 دولچه كه داهيشته خواره وه يوسف رو پشتته ناوي
 كه دولچه كه هل كيشا ته ماشاي كرد منداليكي
 زور جوان و نجيبى تيايه . ته و يش به مهروري هيناي
 بو ناو كاروانيه كان و فروشتي به چه ند دره ه مي ،
 كه كاروانه كه گه يشته (مصر) يوسفيان برد بو
 بازار بي فروشن له هه مو لايكه وه مشتري بوهات تا
 به قيمتيكي زياد فروشتيان به (عزيزي مصر)
 يوسف له مالي عزيزا به قه درو عزت راي ته بوارد .
 ژني عزيزي مصر عاشق بو به يوسف و ، هه رچي
 حيله و ته لاشي كرد حضرتي يوسف مبالاتي پي نه كرد ،
 له بهر ته مه ته و ژنه غضبي لي گرت وه ته مري كرد
 برديان بو چه بس خانه . مدتي حوت سال له چه بسا
 مايه وه . وه له وه خته دا دو خزمهت كاري پادشاي
 مصريش محبوس بون يه كي كيان خه وي بيني كه
 تري ته گوشي وه شه راب دروست ته كا بو پادشا .
 ته وي تريان خه وي بيني كه سينييه كي پر له نان وا به
 سهر سهر يه وه وه طير به سهر يا دائه بارن و ته ي خون .
 له بهر ته مه ته م دو كه سه اعتقادي نه جابت و حكمت و
 معرفتيان به يوسف بو هاتن بو خزمه تي بو
 ته عبيري خه وه كه يان ، ته و يش فهرموي به يه كه ميان :
 ته عبيري خه وي تو ته مه يه له حبس خانه نه جاتت
 ته بيت و ، ته رو يته وه بو خزمه تي پاشا وه كو سابق
 له خزمه تي يا به حورمهت ته بيت . فقط رجا ته كه م

که رویشتی بو خزمهت پاشا فکری منت بیی وه
عهرضی پاشا بکه به لکو ئه مر بکا نه جاتم بیی .

فه رموی به شه خه صی دوه هم ته عه بیری خه وه که ت
ئه مه یه ئه ت کوژن و ئه ت که ن به دارا وه طیور
گوشته که ت ئه خون . پاش مدتی به ونوعه که یوسف
فه رموی اول یان نه جات دا وه رویشته وه بو وظیفه ی
خوی له خزمه تی پاشا . وه شه خه سی دوه هم یان

کوشت و کردیان به دارا طیر خواردی ، له پاش مدتی
پادشای مصر خه ویکی دی وای هاته پیش چاو که
حهوت گای ضعیف و لاواز حهوت گای چاخ یان خوارد

وه حهوت گول که نمی سه وز وه حهوت گول
وشکی دی ، زور سه عی کرد که سیکی
ده ست نه کهوت ته عبیریکی ئه هم خه وه ی به

سوره تیکی مه عه قول پی بلیت . له هم وه ختا ئه وه
خزمهت کاره که له حبس خانه نجاتی بو بو یوسفی
کهوته وه فکر وه پاشای حالی کرد شه خسیکی وه ها

یوسف ناو له حه بس خانه دایه مه گهر ته عه بیری
ئه م خه وه ئه و بیانی بکات ، پاشا هه ناردی یوسف یان

له حه بس خانه هیناده ره وه هاوردیان بو حضوری
پاشا ، داوای ته عه بیری خه وه که ی لی کرد . یوسف
فه رموی ته عه بیری ئه مه یه له مه ولا حهوت سال خورشی و

هه رزانی ئه بیت له پاش ئه وه حهوت سالی تر دیت زور
قه حت و گرانی په یدا ئه بیت وه ئه گهر من بکه ن به

ئەمىن داری مەخزنى ئەرزاق ئەزانم تەبىرى ئەو وەضعە
 بکەم . که پاشا مقداری فکرو ذکاوتی یوسف، حالی
 بو کردی به ئەمىن داری خەزىنەى خەوى ، له پاشا
 مدتی ئەو وەندە معاملاتی نەجیبانەى کردو رفتاری
 چاکى نشانی مبللەتی مصردا . ئەهلى مصر به سورتی
 عمومي محبت و رغبتیان پەيدا کرد به يوسف ،
 به قضا و قدری خودا لەو وختا پادشای مصر وفاتی
 کرد . وە مبللەتی مصر يوسفیان کرد به پادشای
 خویان . وە خودای تعالی کردی به پیغمبەر بو سەر
 ئەو مبللەتەو زور کەس ایمانیان پی هینا .

لەم اثنا یەدا براکانی لەبەر گرانی و قاتی لە خاکی
 که نەعانه وە هاتن بو مصر بو ئەرزاق ، که حضرتى
 يوسف خبردار بو ئەمرى فەرەو به خورایی هەر
 چەند و لاغیان پی بو باریان کرد لە ئەرزاق و ،
 هەر مەتا عیكیشیان هینا بو ، کە بیدەن به قیمتی
 ئەرزاقە که ، پی دانە وە وە فەرموی پییان ئەم دفعە
 که هاتنە وە برائیکى باو کی تان هەیه لە گەل خوتان
 بی هینن ، که هاتنە وە بو که نعان ئەم موضوعەیان
 گیرایە وە بو حضرتى یعقوب ئیزنی پی دان که
 (بنیامین) لە گەل خویان ببەن بو مصر . که دفعەى
 دوهم هاتن بو مصر و بنیامینیان لە گەل بو حضرتى
 يوسف چاوی پی کەوت وە بە چا و پیکەوتنى زور
 مەسرور بو وە به خسوسى بانگی کردو تی گەیانە
 که تو برای منى وە من يوسفم ، ئەم جار کە

بارەکان یان بو ته‌واو کردن یوسف ته‌م‌ری فه‌رمو
ټه‌و (مه‌نه) که ده‌غل بان پی ټه‌پیرا خستیا نه ناو
بارە که‌ی (بنیامین) ، که که‌وتنه‌ری بو کنعان
جارچی بانگی کرد له ټه‌هلی قافله‌که : مه‌نی عماري
پاشا دزراوه . ټه‌هلی قافله‌که ووتیان (خودا
ټه‌یزانی) ایمه بو دزی نه‌هاتوین . بین بارەکانمان

بگه‌ررین مه‌نه‌که له باری هه‌ر که‌سبکدا بو ټه‌و که‌سه
بگرن حبسی بکه‌ن ، که مأموره‌کان گه‌رران
مه‌نه‌که‌یان له بارە که‌ی (بنیامین) ده‌رهینا وه
بنیامین یان چه‌بس کرد . براکانی حضرتي یوسف
له‌م کاره‌زور متاثر بون وه رویان نه‌بو به‌بی
(بنیامین) برونه‌وه بو کنعان بو خزمه‌ت حضرتي
يعقوب . له‌به‌ر ټه‌مه‌رویشتن بو حضوري یوسف

زور پاررانه‌وه که (بنیامین) مرخص بکات ، ټه‌ویش
رحمی جولاه‌وه خووی لی‌ئاشکرا کردن فه‌رموی : من
یوسفم وه ټه‌مه‌یش (بنیامین) ی برامه‌ټیوه‌یش
هه‌رچی تان له‌گه‌ل من کرد گه‌ردنتان آزادبی ، برون
باو کم و دایکم و هه‌رچی ټه‌هل و عاټله‌تان هه‌یه‌بی هینن
بومصر ، وه ټه‌م کراسه‌م به‌هن بو باو کم به‌هینی
به‌سه‌ر چاره‌کانیا چاک ټه‌بیته‌وه .

ټه‌وانیش زور به‌کیف خوشی گه‌ررانه‌وه ،
هیشا نه‌گه‌یشتبونه به‌ره‌وه حضرتي يعقوب
فه‌رموی ټه‌گه‌ر باوه‌رم پی ټه‌که‌ن بیني یوسف ټیت
به‌سه‌رما . که گه‌یشتنه به‌ره‌وه مرده‌یان پی‌دا وه

کراسه که یان نایه سه رچاوی فورا چاوی روشن
 بوه وه ، جا هه مو یان رویشتن بو مصر وه به دیداری
 یوسف شادبون ، له پاش مدتی حضرتی یعقوب
 وفاتی کرد . له پاش وفاتی تهو حضرتی یوسف
 پار رایه وه له خودای تعالی که به اسلامیت وه بیمرینی ،
 خودای تعالی دوعا که ی قبول فهرمو تهویش له عمری
 سه دو بیست سالیا وفاتی کرد وه له مصر دفن
 کران تا زمانی حضرتی موسی علیه السلام تهو وه خته
 جسدی مبارکی یعقوب و یوسفی نقل کرد بو (خلیل
 الرحمان) لهوی دفنی کردن .

(درسی شانزدهم) حضرتی ایوب علیه السلام :

ئه م ذاته صاحب برکاته له نسلی (عیصوی)
 کورری حضرتی اسحاقه . دایکی له اولادی حضرتی
 (لوط) ه . وه عائله که ی کچی (افرائیم) کورری
 حضرتی یوسفه . له خاکی شاما تولدی بوو که وره بو
 خودای تعالی کردی به پیغمبر وه روانه ی فهرمو
 بو سه ره ته هلی « حوران » .

ئه م ذاته زور صاحب ثروت و دولت و جمال و جاه
 بو . تا خودای تعالی بو امتحان و تاقی کرد نه وه هه موی
 لی سه نده وه ، ماله که ی روخان به سه ریانا غلهیری
 عائله که ی (رحمه) ناو هه مو ته هل و اولادی فهوتان
 وه ثروت و دولته که یشی فهوتان فقیر و محتاج و
 بی کهس کهوت . وه ذاتی خویشی دووچار کرد به
 علت و زخم به ته وای اعضای زخم دار بو .

تا جهوت سال بهم نوعه مایه وه ، لهم مده تا غه یری
 رحمه ی حرمی که سی به لاوه نه ماوه که س خزمه تی
 نه ته کردن . ته و ذاته عالی صفاته له تهل تهم همه مو
 زحمت و مصیبتانه دا سعات به سعات زیاتر شکری
 خودای ته کرد تا گه یشته به درجه یی کرم دایه دلی
 وه زور بی صبر و قه رار بو ، تهم جار له خودای تعالی
 پار رایه وه فهرموی (ربّ انی مستنی الضر و انت
 ارحم الراحمین) یا ربی به راستی ضررو
 زحمت گه یشته وه پیم وه تویش له همه صاحب زحمیک
 به رحم ترو مه ربانتری . ئینجا خودا رحمتی جر لاوه و
 وحی بونارد که وانه جاتم دای وه له شیرینی خو تا
 پی بگوته به زه وی یا آویکی صاف و سار دو خوش
 دیتله دهره وه لی بخوره وه دلت فینک ته بیتله وه وه
 ناساغی له دهر و نتا نامینی وه خویشتی پی بشو
 زه خمی بده نت چاک ته بیتله وه ، تهویش له سه
 ته مری خودای تعالی معامله ی کرد تا به ته وای شفای
 بوه سات و نه جاتی بو ، وه اولاده مردوه کانی
 بوزیند و کرده وه . ته وه نده ی تریش اولادی پی داوه ،
 ثروت و مالی کی زوری به سه را رژان . مدتی بهم
 رفاهیت و خوشی به مایه وه جا وفاتی کرد ، عمری
 نه وه دوسی سال بوه قبری مبارکی له شامه .

(درسی جه قده هم) حضرتی ذو الکفل علیه
 السلام :

تهم ذاته عالی مقامه کورری حضرتی ایوبه ، ناوی

« بشیر » بوه ، له زه مانی ئەوا جماعتی له پیغه مبه رانی
 بنی اسرائیل له دهستی ظلمی بعضی ظالمان فراریان
 کردو هاتن بولای حضرتی بشیر علیه السلام ،
 ئەویش به جوانمه ردی په نای دان وه خزمه تی کردن
 وه بو به کفیلی استراحتیان له سهر ئەمه مشهور بو
 به (ذو الکفل) یه عنی صاحب کفالت . ئەم ذاته
 خوا کردی به پیغه مبه ر وه روانه ی کرد بو سهر
 قومیکی رومی له شاما ، هه مو ایمانیان پی هیناو ،
 زور جهاد و غزایان له گه لا کرد تا وفاتی کرد ، عمری
 نه وه دو پینج سال بوه .

(درسی هه ژده هه م) بحثی حضرتی شعیب علیه
 السلام :

وا مشهوره ئەم ذاته مبارکه له نسلی حضرتی
 ابراهیمی خلیله . خودای تعالی کردی به پیغه مبه رو
 روانه ی کرد بو سهر ئەهلی (مدین) له خاکی شاما
 که مشهورن به (اصحاب الایکه) وه ئەو قه ومه
 رسمیان بوه له کیشانه و پیوانه دا غشو و خیانتیان
 ئە کرد ، هه رچه ند حضرتی شعیب علیه السلام منعی
 ئە کردن فائده ی نه بو ، له سهر ئەم وضعه خودای
 تعالی غضبی لی گرتن حضرتی جبرئیلی مأمور کرد
 ده نگیکی به هیبتی به سریانا کرد ، له اثری ئەو
 صیحه و ده نگه هه مو فه وتان .

(درسی نوژده هه م) حضرتی موسی علیه السلام :
 ئەم ذاته صاحب مقامه کورری عمران وه له نسلی

(لاوی) کوری حضرتی یعقوبه ، وهختی که تولدی بو
 دایکی به الهامی خودای تعالی خستیه صندوقیکه وه
 دای به دهم آوی نیله وه ، وهختی آوه که گه یاند بویه
 نزیکی قصری فرعون خزمهت کاری صندوقه که ی
 گرته وه و بردی بو مالی فرعون ، تهوانیش که سه ری
 صندوقه که یان لای برد ته ماشایان کرد کورریکی
 جوانی تیایه کردیان به کورری خویان ،
 هه ردایه نیکیان بو ته هینا شیر پی بدا شیر که ی
 نه ته خوارد تا دایکی خویان بو هینا ، تهوانیش
 به صورتی دایانی تسلیمی دایکه که ی خویان کردو
 له لای دایکی گه وره بو هسه تا بالغ بو . له مصر
 ده رچوو و رویشیت بو مدین بو خزمهتی حضرتی
 شعیب علیه السلام ، ده سال له خزمهتی حضرتی
 شعیب دانیشیت له پاش ده ساله کچی خوی
 یونکاح کرد ، له پاش مدتی له گهل عائله که یا
 گه ررایه وه بو مصر . له ریگادا له طوری سینا خودای
 تعالی کردی به پیغمبر وه کلامی خودای گه وره ی
 بیست و تمنای کرد له خودا هارونی برایشی کرد به
 پیغمبر وه رهوانه ی فه رمون بو سه ر قبطی و
 بنی اسرائیل له مصر . که رویشتنه مصر و اظهار
 پیغمبره ری خویانیان کرد قسمی اعظم له بنی اسرائیل
 ایمانیان پی هینا ، اما طائفه ی قبطی که اتباعی فرعون
 بون له گهل فرعون انکاریان کرد وه داوای معجزه یان
 لی کرد ، خودای تعالی عصا که ی ده سستی موسای

مأمورو مسخر کرد ههروختی حضرتی موسی
تهی ویست ته بو به (تهژده ها) ، وه (یدی بیضای)
شی پی دایه عنی ههروختی بیویستایه دهستی ته کرد
به باخه لیا که تهی هینایه دهروه وه کو چرا شهوقی
ته دایه وه .

لهم خصوصه وه فرعون و جماعتی وزرا اتهامیان
کردن به سحر بازی . وه بو تحقیقی ته مسئله له
میعادیکی معلوما ساحره کانی مصریان کو کرده وه .
وه موسی و هارونیشیان حازر کرد . ساحره کان

هه رچی سحریان زانی به کاریان هینا و چه ندماری
ناباریان نشانی خلقه که دا . که حضرتی موسی
به ته مری خودا عصاکه ی فرریدا . بو به تهژده هاییکی
وه ها هه مو ماره سحریه کانی تهوانی قوت دا . له بهر

تهمه ساحره کان تیگه یشتن که مسئله ی حضرتی
موسی سحر نیه ، وه معجزه یه هه مو ایمانیان پی هینا ،
له سهر تهم قضیه یه فرعون هه رره شه ی کرد له
موسی و اتباعی موسی علیه السلام . ئینجا خودای
تعالی ته مری فهرمو به حضرتی موسی که له ئاخری
شهوا خویو بنی اسرائیل برون بو سهر بحری نیل وه

به عصاکه ی بدا له نه ری نیل بوبان ته بی به کولانی
وشک و بیه ررنه وه له سهر تهم ته مری خودایه حضرتی
موسی خویو اتباعی رویشتن وه له نیل په ررینه وه .
که فرعون خبردار بو تعقیبی کردن وه به مغروری
ته مری کرد به له شکره که ی بکه ونه شوینیان و بدهن

له نیل ، که رویشتنه ناوی آوه که وه و چه ند قده می
 رویشتن هه مویان غرق بون و ئه م عظامته بهم نوعه
 فه و تا ، که حضرتی موسایش په رریه وه له ئاوه که
 خودای تعالی (تهوراتی) بو نازل کردو له پاشی مده تی
 وفاتی کرد . له م بهینا واقعاتی بی اخلاقی طائفه ی
 بنی اسرائیل زور بو که له کتیبه دینییه کانا وه له
 توارینا بیان کراوه ، قصه لی کردن یان طولی هه یه .
 و مشهوره حضرتی موسی سه دو بیست سال عمری
 بو وه له مصر ا دفن کراوه و زه مانی نبوتی ئه م ذاته
 موافقی زه مانی فره یدون منوچهری ایرانی
 پیشدادی بو وه والله اعلم .

(درسی بیستم) بحثی حضرتی هارون علیه السلام :

ئه م ذاته مبارکه برای حضرتی موسی یه وه له
 مصر تولدی بو وه ، خودای تعالی کردی به پیغمبرو
 معاونی موسی له گه یاندنی احکامی دینا . هه ر وه ختی
 حضرتی موسی ئه ررویشتن بو کیوی طور هارونی
 برای له ناو قومه که یا به جی ئه هیشتن وه پیش وفاتی
 حضرتی موسی وفاتی کرد .

(درسی بیست و یکم) بحثی حضرتی یوشع علیه السلام :

ئه م ذاته عالی همته له ئه قاربی حضرتی موسایه ،
 قسمیکی زوری حیاتی خوی له خزمهت کرنی ئه وه
 صه رف کرد له پاش وفاتی موسی خودای تعالی کردی

به پیغمبر و رهوانه‌ی کرد بو سهر بنی اسرائیل ،
شهرریکی زوری کرد له گهل دوژمنانا . فتحی شاری
ته‌ریحای کرد ، له پاش موسی به بیست و جهوت سال
متوفی بو . ته‌هلی سیه‌ر ته‌لین عمری سه‌دو بیست
سال بوه وه مدفنی له کیوی (افرائیم) ه .

**(درسی بیست و دوهم) بحثی حضرتی الیاس
علیه السلام :**

ته‌م‌ذاته له نسلی هارونه ، خودای تعالی کردی به
پیغمبر و ناردی بو سهر بنی اسرائیل له زه‌مانیکا
که مشغولی بت‌پهرستی وه به‌داخلاق یون ، ته‌م‌ذاته
هه‌رجی سعی و ته‌لاشی کرد تأثیری نه‌بو ، له ته‌نجامدا
له ناو قومه‌که‌ی ده‌رچو . له بعضی ته‌خباره‌وه
واده‌ر ته‌که‌وی تا قیامت به‌رحیاته‌وه هه‌مو سالیك
دفعه‌یی له‌مکه‌دا ملاقاتی حضرتی (خضر) علیه السلام
ته‌کات ئینجا له‌یک‌تر جیا ته‌بنه‌وه .

**(درسی بیست و سیه‌م) بحثی حضرتی الیسع
علیه السلام :**

ته‌م‌ذاته مبارکه کورری (اخطوب) ناوه ، له
وه‌ختی خویا ایمانی هینا به‌حضرتی الیاس وه له‌پاش
ده‌رچونی ته‌و بو به پیغمبر بو بنی اسرائیل وه
ته‌وانیش ایمانیان پی‌هینا وه زور احترام‌یان گرت
تا متوفی بو .

**(درسی بیست و چواره‌م) بحثی حضرتی اشمویل
علیه السلام :**

ئەم ذاتە جلیله له نسلی حضرتی هارونە . له
 وهختی کا بنی اسرائیل به دهستی عمالقه وه گیروده
 بوبون و زور ظلمیان لی ئە کرا خودای تعالی کردی به
 پیغه مبه ر وه روانه ی کرد بو سهر بنی اسرائیل .
 ئینجا ئە و قومه داوایان کرد له اشمویل که
 پادشایکیان بو تعیین بکا جهادیان پی بکا ، له م وهختا
 خودای تعالی وحی کرد بو اشمویل که پادشای بنی
 اسرائیل (طالوت) ناوه که له راستیدا پیاویکی داناو
 به هیبت و هیئت بو . بنی اسرائیل حکومه تی ی ئە م
 ذاتە یان پی خوش نه بو چونکه له اسره ی مالکه نه بو .
 له بهر ئە مه داوای نشانه ی سلطنتیان کرد ، حضرتی
 اشمویل له خودای تعالی پاررایه وه که نشانه یکیان
 پیشان بدا ، خودا وحی کرد بوی فهرموی نشانه ی
 سلطنتی طالوت ئە مه یه که (تابوت) که صندوقیکه
 له داری شمشاد دروست کراوه و دهه ز دریش و سی سه
 سی گه زیان که له لای حضرتی موسی بو وه له پاش وفاتی
 ئە و دوژمن برد بویان غیباً بی دخالتی ئە مان بیتسه وه
 بولایان . واقعا ئە وه نده ی پی نه چو به تقدیری خودا
 که وته وه لای بنی اسرائیل . به م وضعه زور مه سرور
 بون وه تصدیقی حکومه ته که یان کرد . له پاش ئە مه
 طالوت به موافقه ی حضرتی اشمویل و بنی اسرائیل
 زور جهادیان کردو دوژمنیان له خاکی خویان
 ده ر کرد ، له یکی له وشه ر رانه دا داودی کورری ایشا
 (جالوت) ی کوشت که پادشای عمالقه بو له پاش ئە مه

اشمویل وفاتی کرد .

(درسی بیست و پنجم) حضرتی داود علیه السلام :

ئەم ذاتە بە قیمتە کورری ایشاوە لە نسلی یهوژای کورری یعقوبە . لەزەمانی اشمویلا ، لەسە خەلاتی کوشتنی جالوتدا ، طالوت کچی خوی پیدا ، وە لەبەر ئەمە لە سیاسەتی حربا زور ناجح بوو روژ بەروژ ترقی ئەکرد کە طالوت وفاتی کرد بوبە پادشای بنی اسرائیل وە خودای تعالی کردیشی بە پیغمبەر وە (زبوری) بوو رهوانه کرد بەلام ئەم کتیبە احکامی کهتر بوو زورتر موعظه و قصصی انبیاء و اوصیای پیشینان بوو . (لقمان) ی حکیم لەزەمانی حضرتی داودا بوو وە پورزای ئاھو بوو ، اختلاف هەیه لە نبوتیا ، بەلام اصح ئەمە یە پیغمبەر نەبوو بەلکو ذاتی کی مبارک و بە حکمت و همت وە لە ئەولیای خودا بوو . حضرتی داود لە پاش چل سال نبوت و سلطنت لە عمری سەدسالەدا وفاتی کرد قبری مبارکی لەشامە .

(درسی بیست و شەشەم) بختی حضرتی سلیمان علیه السلام :

ئەم ذاتە صاحب مقامە کورری حضرتی داودە ، هەر لە حیاتی باوکیا خودای تعالی کردی بە پیغمبەر وە لە پاش وفاتی باوکی لە جیگایا دانیشت . بیجگە

له نبوت سلطنت و مقامیگی زور گه وړه ی بو ، خودای
تعالی بای بو مسخر کردوه بو هه رجیگایه بچواییه
خویو اتباعی هه له ته گرت ، تاقي به یانی ریکای مانگی
وه تاقي ایواره ریکای مانگی ته ی بردن ، له اصنافو

انواعی طیرو حیواناتی وحشی اطاعت یان ته کرد حتی
جن مسخه ری بو بو ، وه له اشغالی شاقه وه له
جی به جی کردنی احتیاجاتی خویا خزمه تی پی ته کردن ،
زور کاری عجیب و به ته همیت یان بو کردوه . ته م ذاته

له ته ولی سلطنت یه وه روی کرده خاکی ایران له شاری
(اصطخرا) شیرازی قدیم دا مدتی اقامه تی کرد .
وه له خاکی کوردوستانیشا دانیشتوه . تقریباً وه کو
متواتره که له خاکی هه وشارا . وه له (تسهختی

سلیمان) له نزدیکی مراغه دا اقامه تی بوه وه له پاشا
که ررایه وه بو شام وه حکومتی (سبأ) ی له یه مهن
استیلا کرد . له آخری عمر یا مزگه وتی (بیت

المقدسی) له فلسطینا بنا کرد له اثنای بنای ثسه و
معبده دا وفاتی کرد . په لام به شهر عصا که یه وه
مایه وه نا ته و او بونی بنا که نه یان زانی وفاتی کردوه .
وه ها مشهوره عمری په نجاو سه سال بوه ، تقریباً

چل سهال سلطنتی کردوه . له پاش وفاتی اولادو
احفادی تاچوار پشت سلطنت یان کرد . به لام له آخر

حکومه تی بابل (بختنصر) به سهریانا غلبه ی کرد ،
بیت المقدسی ویران کرد . وه طائفه ی بنی اسرائیلی

به حه بس و قتلی عام محو کرده وه ، یکه یکه یکیان نه بی
که سیان ده رنه چون .

(درسی بیست و هه و تهه) بهی حضرتی عزیر
علیه السلام :

تهه ذاته صاحب عزته له نسلی حضرتی هارونه .
وه له مندالی یا به اسیری بردیان بو بابل . له پاش
فوتی بختنصر که تهه سیره کان هه ندیکیان نه جاتیان
بو تهه ویش رویشته وه بو شام له ریگادا که گه یشته

تهه و شوینه که مشهوره به (دیر هرقل) له قه راغی
نهری فراتا له ولاغه کهی دابه زی وه له باغیکا که
له وجیگادا هه بو بعضی هه نجیری چنی . وه تهه موقعه
کونه دی بو ، حضرتی عزیر له روی تعجب و خیرته وه

ووتی آخو (چون خودای تعالی تهه دی ویرانه آوه دان
بکاته وه ؟) له ویدا خودای تعالی بو ده رخنستی قدرتی
خوی مراندی وه له پاش سهه دسال زیندوی کرده وه .

سؤالی لی کرد چه ند وه ختیکه وای لهه جیگادا ؟
تهه ویش عرضی کرد : ممکنه روژی یا نیوه روژی بی .
خودای تعالی فه رموی نه خیر سهه دساله وای لهه

جیگادا و مردوی وه فه رموی بروانه بو تهه ولاغه
چونی زیندو تهه که مه وه و بروانه بو طعامه کهت چون
به ساغی و پاکی ماوه ته وه . ئینجا کردی به پیغمبر

بو سهه بقیه ی بنی اسرائیل . تهه ذاته رویشته
ناویان له شاما سکونتی کرد تا متوفی بو .

(درسی بیست و هشتهم) بحثی ذو القرنین :

ئەم ذاتە وەها مشهورە ناوی اسکندر وە لقبی
ذو القرنین وە شەرتی بەرومی بوە ، مۆرخین ئەلین لە
خاکێ (یونان) نشأت وە ترقی کرد . لە پاش
تەسخیری یونان قسەتیکی زوری لێ مەملەکتی روم
استیلا کرد تا مشهور بو بە اسکندری رومی ، لە پاش
ئەمە روی کردە شام و عراق و ایران ئەمانەیشی داگیر
کرد و پادشای ایران (دارا) ناو بە دەستی ئەو فەوتە .
ئینجەسا روی کردە خاکێ (روس) بەشیکی زوری
لی گرتن وە لە جەتی شمالی شەرقیە وە سیدیکی زور
محکمی دروست کرد وە بەم سەسە منعی قومی
(یاجوج و ماجوج) ی کرد لە ظلم و دەسدریزی بەسەر
نزیکانی خویانا . ئەم اسکندرە شاری گەورە ی زوری
لە دنیا دا کردە وە ، یەکیک لەوانە (اسکندریە) لە
خاکێ مصر و شاری « مروشا هجان » وە « مروروز »
لە مەملەکتی ایرانا ئەو بنای کردون . زور کەس لێ
ئەهلی عەلم و معرفت دائەما بە لایە وە بوە . موافقی
ظاهری آیتی قرآن ئەم ذاتە خودا پەرست بووە لە روی
ارضا تطبیقی توحید و عدالتی کردووە ، وە صحیح
ئەمە یە کە پیغمبەر نەبووە تەنها انسانیکی عاقل و
عالم و عادل بووە وە لە ادارە ی ئەموراتا زور بە کفایت
بووە . بەسیکیش ئەلین ئەم ذو القرنینە کە لە قرآنا
بحثی هەیه اسکندری رومی نییە ، ئەم ذو القرنینە

حضرتی یونسسه وه ده رچو له بهر ئه مه خستیا نه
بحره كه وه ، وه فوراً ماسیكی كه و ره قوتی دا .

تا چه ند شه وو روژی حضرتی یونس له سکی
ماسیه كه دا مایه وه و زیندو بو ، له وه ختیكدا زور
ناره حت بو دهستی كرد به پاررانه وه له خودای تعالی
وه فهرموی « لا اله الا انت سبحانك انی كنت من

الظالمین » یه عنی خودایا هیچ كه سی نی یه به راستی
لایقی طاعت و عبادت بو كردن بی الا ذاتی تو وه اقرار
ئه كه م به مه كه له هه مو ئه مرو اراده ئیكنا بی عیبی وه
ایشته بی حكمت و مصلحت نی یه من به راستی ظلم

له خوم كرد كه سه ری خومم هه لگرت . ئینجا
خودای تعالی لطفی فهرمو وه ئه مری كرد به و ماسیه
هاته قه راغی بحره كه وه ده می كرد وه تا حضرتی یونس
ته شریفی هاته ده ره وه ، به لام جسدی مبارکی زور

ضعیف بو بو وه به حراره تی سکی ماسیه كه وه كو
سو تاوی لی هاتبو ، له بهر ئه مه خودا به قدرتی خوری
داریکی كوله كه ی فوراً بو سه وز كردو حضرتی یونس
له سیبه ریا به استراحت دانیشته تا بده نی خوری

گرت ه وه ، چونكه ئه و نوعه داره میشی پیوه نا نیشی وه
انسان ئه توانی استراحتی له بنا بكات . ئینجا روی
كرده وه (نینوی) وه رویشته بو لای قه و مه كه ی .

ئه م دفعه له سه د هه زار كه سی زیاتر ایمانیان پی هینا
وه تا مدتی به استراحت و طاعت ده وامیان كرد جا

حضرت یونس علیه السلام وفاتی کردو له عینی
جیگه دا دفن کرا . مشهور وه هایه نبوتی حضرت
یونس له پاش سلطنتی اسکندری رومی وه له ئه یامی
ملوك الطوائفا بوه .

(بیداری) بعضی ئه هلی سیر ئه لین ئه و بحر ه که
حضرت یونس سواری که شتی بو تیایا بحری روم بوه
یه عنی بحری ابیضی متوسط . ئه م رایه هه رچه نده
ممکنه فقط عادتاً دوره وه ظاهر وایه یا نه ری فرات
یا دجله بوبی به لکو دجله نزیک تره وه ئه م دو نه ره له
عه هدی قدیمدا که شتی هه وائی ها تو چوی پیا کردوه .
والله اعلم .

(درسی سی هه م بحثی حضرت زکریا وه حضرت
یحیی علیهما السلام :

حضرت زکریا له نسلی حضرت سلیمان بوه .
باو کی ناوی (یوحیا) بوه و له شاما له دایک بوه و
خودای تعالی کردی به پیغه مبهرو ره وانه ی فسه رمو
بو سه ر بنی اسرائیل تا عمری که یشست سه
سه دو بیست سال اولادی نه بو . ئینجا تمنای کرد له
خودای تعالی کورریکی پی بدا ، خودا به لطف و مرحمت
تمنا که ی قبول کردوه له « ایشاع » ناوی عائله ی که
پیره ژنیکی هه شتا ساله بو کورریکی پی عطا کرد
ناویان نا (یحیی) . ئه م ذاته مقدسه یش هه ر له
حیاتی باو کیا خودا کردی به پیغه مبهرو له گهل باو کیا

مشغولی تبلیغاتی دین و تعلیم کردنی (تورات) بون
 له عصری ئەم دوو ذاتەدا پادشاییکی بنی اسرائیل
 عاشقی برازاییکی خوی بو بو ئەوی و یست ماری بکا ،
 ئەوانیش بە حکمی شریعت منعیان ئەکردن . له سەر
 ئەم مسئلە غضبیان گرت لیان . دایکی کچە کە
 بە حیلە و سیاسەت کاری کی کرد پادشا حضرتی
 یحیی کوشت وە حضرتی زکریاش له ترسی
 ئەم پادشا ظالمە فراری کرد ، چو نکە له هەمو لایە کە وە
 بەدوایا دە گەران بە ناچاری لێ قرولی داریکا
 خوی شار دە وە ، کە مأمورە کان پی یان زانی دارە کە یان
 بە مشاردا هینا و حضرتی زکریا یان له دارە کەدا کرد
 بە دو پارچە وە ، بەم غدرە بی تامة ئەو ذاتە عالی صفاتە
 له ناویدا . ئینجا مقابل بەم جسارت و قساوتە خودای
 تعالی غضبی لی گرتن وە پادشاییکی آگر پەرستی
 بە سەریاننا مسلط کردو ئەم پادشا یە کوشت و اتباعی
 فوتان و سەدو هفتا هەزار کەسی بە دیلی بردن .

**(درسی سی و یگەم) بختی حضرتی عیسی علیہ
 السلام :**

ئەم ذاتە صاحب همتە کورری (مریم) ی کچی
 عمران له نسلی حضرتی هارونی برای حضرتی
 موسا بوه ، بەینیان تقریباً هەزار سال بوه . دایکی
 حضرتی مریم (حنە) خوشکی (ایشاعی) عائلە ی
 حضرتی زکریا یە . (حنە) حاملە بو وە زور مشتاقی

اولاد بو ، له بهر ئه مه نذری کرد له سهر خوی ئه گهر
خودای تعالی کورریکی پی بدا بیکا به خزمهت کاری
بیت المقدس . که وضعی حملی بو قضاء کچ بو ،
ئه ویش زور متاسفانه غمی خوارد وه ناوی نا به
(مریم) دیسان له سهر میلی خوی قرار دی بیکا به
خادمه ی (بیت المقدس) به تقدیری خودای تعالی
هیشتا مریم مندا ل بو باو کو دایکی وفاتیان کرد .
ئینجام مقدسین بیت المقدس بو کفالت و به خیو کردنی
مریم قورعه یان خست نتیجه قورعه به ناوی حضرتی
زکریا وه ده رچو ، له بهر ئه مه وه به واسطه ی ئه وه وه
که پوری مریم ایشاع ناو عائله ی حضرتی زکریا بو
حضرتی زکریا بو به کفیلی مریم ، موقعی کی
خصوصی یان بو تعیین کرد تا تیا یا دا بنیشی ههر له
زه مانی مندالی یا چه ند کراماتی لی ده رکهوت ، چه ند
دفعه زکریا ته ماشای حجره که ی ئه کرد طعام و میوه ی
له زیزی ئه بینی ، که لی ئه پرسى ئه مهت له کوی بو وه ؟
ئه ی ووت : خودای تعالی بوی ناردووم . واقعاً
له غیبه وه رزقی بو ئه هات . که گه وره بو دهستی کرد
به خزمهت کردنی بیت المقدس . روژی بو ایشی خوی
رویشتبوه خه لوه تیکه وه حضرتی جبرئیل علیه السلام
به ئه مری خودای تعالی له صورتی انسانیکا خوی به
حضرتی مریم نشان دا . که حضرتی مریم
چاوی پی کهوت متأثرانه استعاذه ی کردو زور

له نظریا دشوارو نامناسب بو انسانیکی بیگانه له
 خلوتیکی وههادا خوی پی نشان بدا . له اثری
 استعاده و تأثره که ی مریمه وه حضرتی جبرئیل
 هاته قسه وه فرموی : من مأمورم له لایه نی خودای
 تعالی بو ئه مه کورریکی جوان و صاحب مقامت بده می ،
 مریم فرموی عجباً چون قابله من اولادم ببیت و الحال
 شوم نه کردره ؟ جبرئیل فرموی تقدیری خودا
 وه هایه وه خودا له سهر هه موشتی کا قدرتی هه یه ،
 له ووه ختا فوی کرد به حضرتی مریم فوراً به وفوه
 حامله بو ، وه وه ختی وضعی حملی هات و ژانه سـك
 گرتی مریم به ئه سفو تأثیریکی فوق العاده وه له
 بیت المقدس دهرچو بو ناو باغی که له ونزیکانه دا بو
 وه رویشتنه ژیر سیبری دارخورمایك وه له ویا
 حضرتی عیسی تولدی بو .

ئه مژنه عفیفه له وضعی خوی زور محجوب بو
 ووتی خوزگایه من ههر نه بومایه یا خود بهرله مـحاله
 بمردمایه ، ایسته من چی بکه م وه کی برروام پی ئه کا
 که ئه م منداله فقط به قدرتی خودای تعالی بی واسطه ی
 باوك په یدا بوه . له م قسه و غه مه دا بو حضرتی عیسی
 له ژیرداوینه یا بانگی لی کردو عه رضی کرد : دایه هیچ
 عاجزو متأثر مه به جاری ئه و لقه دارخورمایه را کیشه
 بولای خوت ایسته خورمای پی ئه گات و دائه که وی
 به سه رتا وه له سه ر ده میشتا کانی کی خوش

په یدائه بی ، خورما بخو وه آوی شیرین بخوره وه وه
هه رکه سی پر سی ئه م منداله چیه تی ی بگه یینه که
به روژوم له سه رخوم نذر کردوه قسه ناکه م ، چونکه
له وزه مانده دا هه رکه سی روژوی نذر بکردایه تا نهایتی
روژوه که ی قسه یشی نه ئه کرد .

حضرتی مریم لقه دارخورما که ی را کیشا فورا
خورمای گرت وه داباری به سه ریا وه آویش له لای
په یدا بو ، به چاوپپی که وتنی ئه م وضعه مقداری حالی
اهون بو وه . له پاشی ئه مه عیسای هه ل گرت و هاته وه
بو ناو قومه که ی ، که قومه که ی عیسایان بینی زور
به استنکاره وه پر سی یان لی ووتیان ئه ی مریم ئه م
منداله چیه ، وه ئه مه چه وضعیکه خو تو نه باوکت و
نه دایکت اخلاقی خراپیان نه بوه ؟ ئه ویش اشاره تی
کرد بو عیسی : که له م کورره بیرسن ، ئه وانیش به
تعجبه وه ووتیان چون قسه ئه کریت له گه ل مندالی کی
وه هادا . له م اثنا یه دا عیسی علیه السلام هاته قسه و
(فہرموی من عبدی خودام وه خوا به فضل خووی
کتیبی پی داووم وه کردومی به پیغه مبه ر وه له
هه رجیگایی بيم به برکتیم وه باعشی برکتی ئه و
جیگایه م وه خودای تعالی ئه مری پی کردووم به نویر و
زه کات تازیندو بيم له ارضا و کردومی به انسانیکی
چاک و اخلاقم له گه ل دایکم چاکه) . که ئه م قسانه ی
فہرمو قه ومه که بون به دو فرقه بعضیکیان باوه رریان

کرد بهمه که عیسی به محضی قدرت و ایجاد خودا
وه بی واسطه ی باووک پسه یدا بوه وه پیغمبه ری
خودایه ، وه مریم له هه موو توهمه تی مه حفووظه .
بعضیکیشیان انکاریان کرد وه له حقیقت و انصاف و
عقل لایان دا .

حضرتی عیسی گه وره بو خودای تعالی (انجیل) ی
بو ره وانه فهرمو ، نه ویش دهستی کرد به تبلیغاتی
احکام و اموراتی دین ، وه بو اثباتی نبوتی له نظری
عالمه خودای تعالی چه ند معجزه ی گه وره ی پیدا :

مردوی زیندو نه کرده وه . کوپرو که چهل و به له کی
خوش ئسه کرده وه . وه دوازده کهس له خواصی
اصحابی بون که مشهورن به (حواری) به عنی رفیقی
خالصن ، نه جماعته له سهر دستوراتی حضرتی
عیسی مشغولی تبلیغاتی دینی عیسی بون .

به رامبه ر بهم هه مو معجزات و برکاته ظاهره
یهود له سهر قاعده و اصوله عادیه که ی خویان
دهستیان کرد به افساد و اخلال و عناد و انکار و
مکابره یان له گهل عیسی و اتباعه که یا ئسه کردو

به دهستیاری حکومته که یان به ره لهستی نشر و رواجی
دینی حضرتی عیسی یان کردو ، له نتیجه دا اتفاق یان
کرد بیکوژن ، ده کهسیان هاتن عیسایان گرتو ،
ویستیان بیبه ن بیکهن به دارا خودای تعالی حضرتی
عیسای له ناویانا لا بردو بردی بو آسمان و صورت و
سیمای عیسای خسته سهر یه کی له و ده کهسه و

ئهوشخصهيان بردو کوشتيان ، له عاقبتا کهه
رفيکه کهي خوييان ديار نه بو تأمليان کرد له
کوژراوه که حالي بون ئهه کم کوژراوه رفيکه کهي
خويانهو عيسي نيه ، بهلام تازه چي بکهن عيسي له
آرادا نه ماوه و نازانن چي لهاتوه . موافقي ظاهري
آيت خوداي تعالي عيساي بردوه بو آسمان ، وه
موافقي حديثي صحيح له آخري زه مانا له آسمان دینه
خواره وه بو سه رزه وي و مدتي له شاما اقامت نه کاو
له سه ر نهجي شريعتي اسلامي رفتارو معامله نه کات و
له مدینه ي منوره دا متوفي نه بيت .

له پاش رفعی حضرتي عيسي يهود کهوتنه هه وئي
له ناو بردني آثاري دینه کهي وه اصولي دینه کهي نه ما ،
وه هه ندي له اتباعه کهي له بهر تضيق و اذيت دانيان
بلاو بونه وه . مشهوره دي (هورين) له ناحیه ي
ميدان تابعي قضاي خانقين به ناوي (حواريين)
ناو براوه وه له زماني کوردي دا بوه به (هورين)
حتي له بعضي نه هلي کشف له عهدي حضرتي
شيخ المشائخ عمر ضياء الدين قدس سره بيسراوه که
له و حواريينه ي له و موقعه دا به (مکاشفه) بينيوه .

له پاش رفعی عيسي عليه السلام له اثری
افسادات و اخلاعاتي يهودا انجيلي صحيح له سه رزه ويا
نه ماوه ، دهستي تحريف و تبديل براييه توراتيشه وه ،
روژ به روژ دنيا به تاریکی جهل و وحشت و آدابي

غير مشروعه داگیر ٿه ڪرا به نوعي له هه مو نقطه ييڪي
جزيرة العربا بت پرستي و دين و آييني خرافيه دائر
بو وه ٿه موضعه تقريبا پينجسده سال و ڪسور دوامي
ڪرد . ٿينجا دنيا زور محتاج بو به آفتاييڪي
عالم تاب و چرايڪي شعله وه ڪه هه مو گوشه ييڪي دنيا
روناڪ بکا ته وه ، بهم مناسبه وه خوداي تعاليٰ روڙي
طلعت و سيماي باصفاي حضرتي (محمد المصطفيٰ) ي
- صلي الله عليه وسلم - له افقي شرقي وه له دنيا
آشڪرا ڪرد .

(درسي سي و دوههه) حضرتي محمد المصطفيٰ
- صلي الله عليه وسلم - له پيش نبوت :

ٿه ذات له عالي درجاته ، وه ٿه سه روه ره
سه رٿه فراهه ، وه ٿه شافعي روڙي نياز نه ناوي
مبارڪي محمد (ص) ڪورري عبدالله يه . عبدالله
ڪورري عبدالمطلب ، عبدالمطلب ڪورري هاشمه ،
هاشم ڪورري عبدالمنافه ، دايمي ناوي آمينه يه ،
آمينه ڪچي وهبه ، وهب ڪورري عبدمنافه ، عبدمناف
ڪورري زهر يه .

اجدادي ٿه ذات له عهربي حجازو له طائفه ي
قريشو له نسلي قيداري ڪورري حضرتي اسماعيلن .
ٿه سلسله عاليه له آدمه وه تا خاتم هه مو خودا
په رست بوون . وه « آزه ر » باوڪي حضرتي ابراهيم
نه بو به لکو مامي بوه فقط چونڪي به مندالي حضرتي
ابراهيم له لاي ٿه و بوه پي ووتوه بابيه .

حضرتی فخری عالم (ص) پینجسده دو حه فتا سال
له پاش میلادی عیسی له وهرزی به هارا له روژی
بیسته می نیسانی رومی له وهختی طلوعی فجر
ریکه وتی دوازدهه می ربیع الاول له روژی دوشه نبه دا
تولدی بوه .

خودای تعالی به لطفی خوی بو دامه زراننی بناغهی
شرافتی ئه و له شهوی تولدی ئه و اچه ند فه رمانیکی
گه وره و علاماتیکی به قیمتی نشانی ئه هلی عالم دا .
ایوانی سلطنتی کسرای لهت کرد ، چوارده طاقی
دا که وت ، آگری مجوسیت که ههزار سال بو له خاکی
فارس دا ئه گرا کوزانیه وه ، وه آوی بحری طبری به
روچو ووشک بو . ئه م ذاته دومانگ له پیش تولدیا
باوکی له سفری تجاره تا متوفی بو ، ئینجا که تولدی
بو اول که سی که شیری پیداوه بیجکه له والدهی

ثویبه ی جاریه ی ابو لهب بو . له پاش مدتی (حلیمه) ی
سعدیه هات بو مکه ی مکرمه وه به صورتی دایه نی
وه ری گرت و بردی بوقبیله ی (بنی سعد) تا نهایتی
مدتی شیرخواردن شیری پیدا ئینجا هاوردیا نه وه بو
مکه بو مالی (عبدالمطلب) ی باپیره ی ، وه له عمری
شه ش سالی دا له گهل والدهی مطهره ی آمینه رویشت
بو مدینه ی منوره بو دیده نی خاله کانی ، که له وسه ره وه
هاتنه وه و گه یشتنه (أبواء) ، والدهی نه خوش که وت و
وفاتی کرد . وه له عمری ههشت سالی دا بو که
عبدالمطلبی باپیریشی وفاتی کرد ، وه له سه ر وصیتی

ئه‌و له‌لای مامی که (أبو طالب) ه‌ دانیشته . له‌ عمری
 دو‌انزه‌ سالی یا له‌ گه‌ل ابو طالبی مامی رویشته بو
 مملکتی شام . که گه‌ یشتنه‌ شاری (بصری) له‌ سه‌ر
 اشارهی (بحیرای) راهب گه‌ر رانه‌وه‌ بو مکه‌ . وه‌ له‌
 عمری هه‌ژده‌ سالی دا له‌ گه‌ل (زبیر) ی مامی سفری کرد
 بو مملکتی یه‌مه‌ن و هاته‌وه‌ . له‌ عمری بیست و چوار
 سالی یا بو به‌ و کیلی (خدیجه) و رویشته بو مملکتی
 شام بو تجارت ، که گه‌ یشته‌ بصری له‌ سه‌ر اشارهی
 (نسطورا) ی راهب هه‌ر له‌ بصرادا معامله‌ی کردو
 گه‌ر رایه‌وه‌ بو مکه‌ . ئینجا (خدیجه) ی کچی خویلد که
 له‌ اشرافی مکه‌ بو نکاحی کرد وه‌ له‌ سه‌ر حاله‌تی
 عزت و رفاه و شرف پیکه‌وه‌ رایان ئه‌ بوارد .

(دره‌سی سی‌وسی‌یه‌م) بحثی حضرتی فخری عالم
(ص) له‌ اول اوضاعی نبوتی یه‌وه‌ تا وه‌ختی هجرت ،
یه‌عنی رویشته‌ی له‌ مکه‌وه‌ بو مدینه‌ زاده‌ما الله
شرفاً .

ئه‌هلی سیرت و تواریخی اسلامی ئه‌لین : حضرت
 (ص) له‌ عمری سی‌ی و پینج سالی یا میلی خلوت و
 عبادت و طاعة‌تی په‌یدا کرد ، وه‌ له‌م تاریخه‌وه‌ له‌
 هه‌مو سالیکا مانگی ئه‌رویشته‌ غاری حراء وه‌ بو
 دوزینه‌وه‌ی صانعیکی صاحب قدرت و عظمت تفکری
 ئه‌ کرده‌وه‌ ، ئه‌یزانی که وضعی بت‌پهرستی خرافات و
 جهالته‌ ، وه‌ ئه‌یویست که به‌شه‌ر له‌م تاریکی وحشته‌
 نه‌جات بدا . که سالی (چل) هاته‌ پیشه‌وه‌ علامات و

نشانه‌ی نبوتی ده‌ر کهوت وه انشراح و دل‌رو ناکیکی
 فوق‌العاده‌ی بو په‌یدا بو ، حتی شه‌ش مانگ له‌پیش
 ته‌واو بونی ئەم سالا هه‌ر خه‌ویکی ئە‌بینی وه‌کو
 روشنایی روژ ئە‌هاته‌دی . له‌ سه‌ه‌ری چل‌ساله‌دا
 روژی له‌ غاری (حراء) دا به‌ رسمی سابقه‌ی دانیشته‌بو
 کو تو پرر حضرتی جبرئیلی ئە‌مین علیه‌السلام که
 ملائکه‌یکه له‌ چوار ملائکه‌ مقرب به‌ کان وه ئە‌مین و حی
 بو له‌ طرفی ذاتی خودای تعالی وه بو لای پیغه‌مبه‌ران
 علیهم‌السلام ، به‌ ئە‌مری خودای تعالی هات بو لای
 حضرت (ص) وه چه‌ند ئایه‌تی له‌ قرآن به‌ سه‌ه‌را
 خوینده‌وه ، له‌م تاریخه‌وه تا سی‌سال و حی بو نه‌هات ،
 له‌ سالی چل و سی‌دا روژی له‌ غاری حرا وه ئە‌هاته‌وه بو
 مکه له‌ ریگه‌دا بو ده‌نگی حضرتی جبرئیلی بیست وه
 خوی پی‌نشان‌دا . له‌ دوا‌ی ئە‌مه په‌ی ده‌ریه‌ی آیتی بو
 ئە‌هاورد وه ئە‌مری پی‌کرا که هه‌م به‌ شه‌ر بانگ بکا
 بو توحید و خواناسینی . یه‌که‌یه‌که‌و دودو ئە‌هلی مکه‌و
 اطراف ئە‌هاتن ایمانیان ئە‌هینا و موسولمان ئە‌بون .
 طبقه‌ی اول له‌وانه که مسلمان بون حضرتی ابو بکری
 صدیق ، حضرتی علی ، زیدی کورری حارثه ، بلالی
 حه‌به‌شی ، خدیجه‌ی عاقله‌ی ، ام‌الفضل حره‌می حضرتی
 عباس و اسمای کچی حضرتی ابو بکر بون .

طبقه‌ی دوهم حضرتی عثمان و زبیری کورری
 عوام و عبدالرحمانی کورری عوف و سعدی کورری
 ئە‌بی وقاص و طلحه‌ی کورری عبدالله و ابو عبیده‌ی

کورری جراح و ابو سلمه و ارقمی مخزومی و
 عثمانی کورری مظعون له گهل دو بر ایا عبدالله و
 قدامه ، و عبیده کورری حارث و سعیدی کورری
 زید ، و فاطمه کیچی خطاب و حضرتی عمری کورری
 خطاب بون . له پاش مسلمان بوونی حضرتی عمری
 کورری خطاب (ض) ئینجا ده نگی اسلامیت به مکه و
 اطراف شهرتی و هر گرت و عه به مشر که کان ده ستیان
 کرد به اذیت دانی اصحابه کانی پیغه مبه (ص) له بهر
 ئه مه حضرت (ص) ئه مری پی فهرمون برون بو مملکتی
 حبشه بو لای (نجاشی) پاشای حبشستان . قسمی
 اعظمیان هجرتیان کردو رویشستن بو حبشه ، و
 له واقعا (نجاشی) زور به شرافت و جوانمردی جیگای
 پی دان و اکرام و حرمتی گرتن . ئه مه اول هه نگاو بو
 له شهرت ساندنی اسلامیت له خاکی خارجه دا .
 مشر که کان زور متأثر و ناره مت بون ، له ناو خویانا
 قراریان دا مادام ابوطالب کومه ک و یارمه تی حضرت
 بدا هه مو به جاری تهر کی معامله و تجارت و دوستی
 طائفه ی بنی هاشم و بنی مطلب بکه ن . ئینجا له بهر
 ئه مه ابو طالب به راستی نصرت و مساعدی حضرتی
 ئه کرد ، مشر که کان قراره که ی خویان دا به ست و بنو
 هاشم و بنو مطلب به مجبوری له شاری مکه ده رچون
 و له جیگایه له ونزیکا که مشهوره به (شعبی
 عبدالمطلب) مانه و تا سی سال ئه م مقاطعه یه دوامی
 کرد ، ئینجا بعضی له اصلاح خواهانی عه ره ب که و تنه

بینه وه و ئهم دو طائفه یانه هیناو بو شاری مکه ، که
هاتنه وه مکه لهم تاریخا که نوسال له نبوت رائه بورد
سوره تی (والنجم) نازل بو ، که حضرتی فخری عالم
(ص) ئهم سوره تهی خوینده وه به سهر عه ره به کاناو ،

که یشته آیتی سجده له آخریه وه هه مو یان له هیبتی
ئه و آیه ته سجده یان برد ، مهاجره کانی حبشه
ئهم حادثه یانه بیست و ا حالی بون که مکه یی مسلمان
بوون له بهر اشتیاقی وطن هه مو هاتنه وه بو مکه .

که که یشتنه به ره وه وه وضعیتیان چاک نه بینی تکرار
رویشتنه وه بو حبشه . له پاش ئهمه که سالی ده ههم
هاته پیشه وه ابوطالب وفاتی کردو سی روز له پاش
ئه و حضرتی خدیجه ش وفاتی کرد . حضرت (ص) لهم

اوضاعه زور متأثر بو ، وه تشریفی رویشت بو شاری
طائف ، مدتی مانگی له طائف دعوتی ئه و ملتیهی ئه کرد
بو اسلامیت قبولیان نه کرد . ئینجا تشریفی له طائف
دهرچو بو مکه . که له طائف هاته ده ره وه حضرتی
جبرائیل نازل بو وه عرضی کرد خودای تعالی سلامت
لی ئه کا وه ئه مری فهرموه که من مطیعی تو بم ئه گهر
ئه فهرموی با شاری طائف ویران بکه م ، حضرت (ص)
فهرموی نه خیر رازی نیم چونکی ئهم قومه بی معرفت
وه نه زانن به لکو له نسلی ئه مانه انسانی به معرفت و
عقل په یدابی . که حضرت (ص) تشریفی که یشته وه
مکه رویشته په نای (مطعمی کورری عدی) که واقعا
ئینسانیکی به غیرت و شرافت بو .

(درسی سی و چوارم) بحثی هجرت گردنی حضرت
(ص) له مکه وه بومه دینه :

له پاش وفاتی ابوطالب و خدیجه ی عا ئله ی که و ته
سه ر فکری ده رچون له مکه • ئینجا هه مو سالی له
وه ختی حج دا که قبایلی عه ره ب ئسه هاتن بو طوافی
(کعبه الله) حضرت نه رویشته ناویان وه دعوتی
نه کردن بو مسلمان بون وه داوای نصرت و مساعده و
جیگه ی اقامتی لی نه کردن • له سالی په نجاویک دا
تشریفی رویشته بو ناو حجاجی مدینه یی ، حه وت
که سیان مسلمان بون •

هه ر له مساله دا له بیست و هه وتی مانگی رجا
خودای تعالی سه ر به رزی کرد به رتبه ی (معراج) •
به نه صصی آیت ثابت ه که له شه ویکا له مکه وه که یان دیه
مسجد الاقصی که عیبار ه ته له بیت المقدس له شاری
(قدس) • وه به حدیثی صحیح ثابت ه که له بیت
المقدس ه وه له عینی شه و ا به جسم و جسدی مبارکی
عروجی پی کرا بو ژوری هه مو آسمانه کان و خطاب و
کلامی ذاتی خودای تعالی بیست و پینج فرضه ی
نویژی له سه ر خو یو امتی واجب کسرد • هه ر
له و شه وه دا تشریفی هاته وه بو مکه ی مکرمه • له
سالی په نجاو دودا له موسمی حج رویشته وه بو ناو
حجاجی مدینه • پینج که سی تر له گه ل حه وت
شخصه که ی سالی پیشو هاتن ایمانیان هینا • وه له
سالی په نجاو سی دا له موسمی حجا جماعتیکی زور له

مدینه یی هاتن ایمانیان هینا وه وعده ی نصرت و
 کومک یان دا به حضرت (ص) وه رجایان لی کرد که
 تشریفی بروا بو مدینه ، که ثم جماعته گهرانه وه
 بو مدینه اسلامیت له مدینه و اطرافی مدینه دا
 بلا و بوه وه و رغبتیکی زوریان په یدا کرد له قبول کردنی
 دینی اسلام . که کافرانی مکة لهم وضعه خبردار
 بون که وتنه خطر وه له قوتی حضرت (ص) وه قرار یان
 هاته سهر تدبیری مدافعه ی ثم ذاته وه له شش و
 رویشتن بو مالی حضرت (ص) به قصدی کوشتنی ،
 حضرتی جبرئیل به ثمری خودای تعالی زو خبری دا
 به حضرت (ص) ثم ویش تشریفی له مال هاته دهر وه ،
 ملاحظه ی فهرمو جماعتی وان له درگای ماله که دا
 ثم ویش اولی سورتی (یسن) ی خویند به مشتی خولا
 وه وه شانی به رویانا به قدرتی خودای تعالی هه وه
 به رچاویان تاریک بو تا حضرت (ص) له و آرادا دهر چو
 وه رویشست بو مالی (ابو بکری صدیق) خودای
 لی راضی بی . ئینجا پیکه وه ههستان له مکة چونه
 دهر وه و تشریف یان برده (غاری ثور) خویان په نادا .
 جا که کافره کان رویشتنه ماله وه گهران حضرتیان
 نه بینی به ناامیدی هاتنه دهر وه وه که وتنه تعقیباته وه
 به هه مو لاییکا حتی له شار دهر چون وه رویان کرده
 غاره که له ویا ابو بکری صدیق خه وفی پیدا کرد که
 کافره کان بیان دوزنه وه ، حضرت (ص) فهرموی هیچ
 مه ترسه خودای تعالی له گه مانسه ثم انپاریزی ،

لهم وهختا بو محافظه ئهم ذاتانه خودای تعالی
(عنکبوت) جولایی که رهی نارد در گای غاره کهی ته نی
وه کوتریکیشی نارد له در گای غاره که دا هیلانیهی
کرد ، که کافران هاتنه لای ده رگای غاره که
ئهم وضعه یان چاوپیی کهوت مایوس بون وه

که ررانه وه . خولاسه له پاش سی روز حضرت (ص)
له گهل ابوبکری صدیقا کهوتنه ریگه بو مدینهی
منوره . کافره کانی مکه چونکه ئه یان زانی که حضرت
(ص) ئه روا بو مدینه وعدهی سی وشتریان دا به
(سراقه ی بن مالک) بروا له ریگادا بیان گریت .

ئه ویش رویشت به شوینیا نا که نزیکیان بو وه
هه رره شهی لی کردن . حضرت (ص) لای لی کرده وه
به خویو وشتره که یه وه رویشتنه خواره وه به زه وی یا ،
سراقه که ئه مهی به سه راهات زور پاررایه وه تا
ئه جاتی بو ، تکرار خه یالی کرد ئهم روچونه له بهر
زوری رملی موقعه که یه و ته کانی دا بروا بیان گریت

دوباره حضرت (ص) لای لی کرده وه وه کو جاری پیشو
خویو وشتره که روچونه وه به زه وی یا . دیسان سراقه
پاررایه وه تا نه جاتی بو ، دیسان هه له تی برده وه
حضرتیش (ص) لای لی کرده وه وه رویشتنه وه خواره وه
به زه وی یا ئینجا حضرت (ص) فه رموی ئه ی سراقه
خیالی عبث مکه وه ایمان بهینه مژده بیت امتی من غلبه
ئه که ن و تاج و لباسی کسری له غه نیمه ت دا ئه گرن و
ئه دریت به تو . ئینجا سراقه قناعتی کردو که ررانه وه

بو مکسه و معذرتی کردو و تی پی یان نه گه یشتم .
 حضرت (ص) له گهل ابوبکری صدیقا رویشتن تا
 گه یشتن به (قباء) که شوینیکه له نزیکی مدینه ی
 منوره ، له وی دانیشتن و بیست و دو روز اقامت یان
 کرد جا تشریفی ریکهوت بو شاری مدینه و طائفه ی
 (اوس و خزرج) پیشوازیه کی زور به شهرفو
 اهمیت یان لی کرد وه له خزمهت یا واردی مدینه ی
 منوره بون . حضرت (ص) له مالی ابویوبی
 انصاری دا دابه زی وه له وی سکونه تی کرد . له پاش
 حهوت مانگ عهره سه ییکی کرری مز گه و تیکی عالی و
 چه ند هوده خانوی تیا کرده وه . ئله م جار ناردی
 به شوین عائله ی خو یو حضرتی ابوبکرا هاتن بو
 مدینه ی منوره . ئینجا اصحابه کانیش که له مکه وه
 هجرت یان کرد بو بو مملکتی حبشه هه مو هاتن بو
 مدینه وه به شادی و فرح که و تنه ترتیباتی تبلیغی
 دینی پیروزی اسلام . انصاری مدینه زور معاونت و
 مساعده یان به مهاجره کان نشان دا ، حتی ئه گهر
 حضرت (ص) منعی نه کرد نایه ئه یان ویست ژنی
 خویان طلاق بدهن بو ئه مه مهاجره بی ژنه کان نکاح یان
 بکهن وه به اتفاق و برایه تیکی راست حاضر بون بو
 خزمهت کردنی حضرت (ص) . وه دهستیان کرد به
 جهاد و محاربه کردن له گهل دوژمنانی اسلام دا ، با براو
 خزمی خوشیان بونایه . به یسه ک دلی و اخلاص له
 مدتیکی که ما زور پیشکه و تن وه له مدتی ده ساله که

حضرت (ص) له مدینه دا مایه وه و به ر حیات بوه ،
بیست و حهوت حه ربی به اهمیت یان له گهل کافران
کرد . له «نو» حرب یانا حضرت (ص) . نفسی مقدسی
خوی حاضر بو .

مهم ترینی ئهم حربانه حه ربی (بدر) و (حنین) بو .
خاکی حجاز و یه مه نیان به ته و او ی فتح کرد . له سالی
هه شتی هجری دا شاری مکه ی مکر مه ی فتح کرد .
وه له سالی ده هه می هجری له گهل سه دو چوار هه زار
کهس له اصحابی کرام (ض) تشریفی رویش ت حجبی
کعبه اللهی کرد . که له م سفره گه ر رایه وه له ریگه دا
زور و عظو نصیحتی دینی و اجتماعی بو فره مون ، له
پاش ئهم سفری حجه که مشهوره به (حجة الوداع)
به مدتی سی مانگ له دوازده ی ربیع الاول وه فاتی کرد .
وه له حجره ی حضرتی عایشه دا دفن کرا ، عمری
مبارکی شهست و سی سال بو .

ئهم ذاته عالیله له عصری خو یا هه مو تبلیغاتیکی
فرمو وه قرآنی شریف که خودای تعالی له مده ی
بیست و سی سال دا به واسطه ی جبرئیل امینه وه بوی
ره وانه کردو عبارتله شهش هه زار و شهش سه دو
شهست و شهش آیت له گهل سنتی قولی و عملی و
تقریری دا یه عنی فرمایشاتی مبارکی ، یا ئهو
ره فتار و کرداره که بالذات خوی کردویه تی وه یا خود
که سی فره مان و ره فتاری یا قسه بیکی کرد بی وه
حضرت (ص) آگادار بوی وه به بی مانع انکاری

نه فهرموبی . ئەم مجموعه‌ی به‌جی هیششت بو امتی
که ره‌فتاری پی‌بکه‌ن . وه له وه‌ختی وفاتی سسه‌دو
چواردده هزار که‌س له اصحابی کرام موجود بوون
وه چواردده هزار که‌س نوێژی جنازه‌ی مقدس‌یان
کردوه . ئەم اصحابانه که خودای تعالی اختیاری
فهرمون بو ره‌فاقه‌تی خوشه‌ویستی خوی له دوای

انبیای کرام له هه‌مو که‌س چاک‌تر بوون وه خودای
تعالی له قرآنا زور مدح و ثنای فهرموون، به‌چاک‌ترینی
امتی پی‌غه‌مبه‌رانی داناوون و به‌امتی وسطو عدلی
ژماردون ، وه به‌آمر به‌چاکه‌و ناهی له خراپه‌ی
تعریف کردون وه فهرمویه‌تی ئەم قومه‌ خوف و
مبالات‌یان نی‌یه به لومه‌ی هیچ که‌س له خصوصی

اطاعه‌ی خودای تعالی ، وه له‌بینی خویانا نه‌رم و
به‌رحم و شفقتن ، وه له سه‌ر دوژمنانی دین به‌قوت و
هیبت و شدتن ، مژده‌ی داوه که ئەم قومه له خودای
خویان رازین وه خودا له‌وان رازیه .

ئینجا ملاحظه بکه‌ن گروهی خودا وه‌ها تعریف‌یان
بکات و ت‌اریخی صحیحی اسلام و غیره مناقب و
مفاخریان نقل بکات . معلومه اصول و فروعی دینی
خویان باش محافظه ئە‌که‌ن وه له اعمال و اخلاق و
ره‌فتارا صاحب امتیازی فوق‌العاده‌ن ، که‌وابو لازمه
هه‌مو مسلمانانی به ادب و احترام ته‌ماشایان بکات وه
له وه‌ختی ناوبردنیا نا داوای رضا و رحمتی خودای
تعالی‌یان بو بکات . رضوان الله علیهم وعلینا

ببر کاتهم اجمعين .

(درسی سی و پنجم) بحثی خلیفه‌ی اول له چوار
خلیفه‌ی حضرت (ص) ورضی الله عنهم . (ابو بگری
صدیق) (ص) :

ثم ذاته پاک مشرب به عالی حسبه ناوی عبدالله یه ،
کنیه‌ی ابوبکره ، لقبی صدیق ، باو کی ناوی عثمانه ،
کنیه‌ی ابوقحافه یه ، دایکی ناوی سلمی یه کنیه‌ی
ام الخیره له عه ربی مکه وه له طائفه‌ی حضرت
فخری عالمه (ص) . له باپیره شه شه ما که (مره) ی
کورری کعبه نه گات به حضرت (ص) . ثم ذاته
اول کسیک بو تصدیق و باوهری کرد وه ایمانی هینا
به حضرت (ص) وه قطعاً له آدابی زه مانی جاهلیتا
متاثر نه بوه و خوی پیوه نه گرتوه .

حیات و مال و جاهی خوی له ریگه‌ی اسلامیتا
صرف کردوه . حضرت (ص) له نه خوشینی وفاتیا
کردی به امام بو اصحابه و هه مو له پشتیه وه نویژیان
نه کرد حتی روژی حضرت بعضی افاقه‌ی بو بو ،
تشریفی له وه ختی نویژا رویشیت بو مزگهوت
له ووه ختا حضرت ابوبکر حسی کرد به هاتنی ویستی
بیته دواوه . حضرت (ص) اشاره‌ی فهرمو به مه که
له سهر وظیفه‌ی خوی دوام بکات . که حضرت متوفی
بو بهر له دفن کردن هه مو اصحابه‌ی کرام مهاجرین و
انصار له سابات طائفه‌ی بنی ساعده دا گرد بونه وه
بو دانانی خلیفه وه به اتفاقی هه مولایه بیعتیان کرد

به ابو بکری صدیق (ض) . له پاش ټمه ابو بکر
 تشریفې هه سستا خطبه ییکې خوینده وه ، منهجې
 ره فتاری خوی پی نشان دان . خولاسه ی مضمونه که ی
 دو نقطه ی جوهری بو . نقطه ی اول تشجیعی اصحاب
 له سره خودا په رستی وه قوت و دیانت ، نقطه ی دوهم
 ټمه بو که من خوم له ایوه به چاکتر نازانم وه ایسته
 ایوه منتان کردوه به گه وره ی خوتان که وایه دائماً
 ملاحظه بکهن ټه گهر ایشی چاکم کرد معاونت و
 مساعده م بکهن ، ټه گهر ایشی خرابم کرد ارشادم
 بکهن وه بم گیر نه وه بو سره منهجی استقامت .
 به خطبه یه هیزو توانایه کی به رزی خسته ناو ریزی
 موسولمانانه وه که هه مو به یه کدل و یه کروح بو به رزی
 دینی مقدسی اسلام بکوشن وه سعی بکهن پو
 پیش خستنی .

ټه ذاته عالیه (مع الاسف) دوسالو سی مانگ
 له دواي حضرت (ص) ژیا ، به لام گه لی فهرمانی زور
 مهمی کرد ، ټه ول : ټه وجیشه که حضرت (ص) له
 حیاتی خو یا ریکې خست بو بو روم به ریاستی
 «اسامه» ی کورری زیدو له بهر نه خوشین و وفاتی
 نه رویشتبون ، ابو بکری صدیق ناردنی واقعاً
 رویشتن و به منصوری گه ررانه وه . دوهم :
 ټه واعرابه بده وی یانه گه عصیان یان کرد وه حقوقی
 بیت المال یان نه ټه دا تسخیری کردن وه مجبوری کردن
 به اطاعت .

سی‌هفتم : خالدی بن ولیدی نارد بو سهر طلحه‌ی
اسدی وه بو سهر «بنی تمیم» تفرقه‌ی کردن .
چوارهم له‌شکری کرد بو سهر مسیلمه کذاب له
یمامه ، وه ههر چه‌ند تبعه و قومیکی به‌قوت و شوکتی
بو فوتاندنی ، لهم حه‌ربا مسیلمه‌ی کذاب به‌دهستی
(وحشی) ناو کوژرا .

پینجهم : به‌مشورت کردن له‌گهل عمر بن
الخطاب و زیدی بن ثابت وه بعضی له‌کباری اصحابه
قرآنی گرد کرده‌وه عمومی له‌(جلدی مدبوغ) پیستی
ده‌باغ‌کراو نویسنه‌وه چونکی وه‌ختی خوی له‌بهر
ته‌بونی اسباب بعضیکی له‌له‌وح وه بعضیکی له‌سهر
ایسکی ساف به‌م‌نوعه‌نوسرا بوه‌وه ، وه معروض بوو
بو پهریشانی و فه‌وتان ئه‌ویش حافظانی قرآن و
کاتبانی زهمانی سعادت‌ی احضار کرد (علی رؤوس
الاشهاد) ههموی نویسه‌وه ، به‌کتابتی زیدی بن
ثابت که‌عالمیکی مهم وه‌کاتبیکی به‌کفایت و امانت بو
له‌کاتبه‌کانی حضرت (ص) خودا جزایان بداته‌وه .

شه‌شهم : خالدی بن ولیدی نارد بو عراق
(حیره و انبار)ی فه‌تج کرد . حه‌وته‌م له‌شکری هه‌نارد
بو یه‌مه‌ن بو سهر (اسود عنسی) هه‌شته‌م له‌شکری
نارد بو (بحرین) . نوه‌هم له‌شکری ریک خست بو
شام به‌ریاستی ابو عبیده‌ی بن جراح ، هیش‌شتا
ئه‌م له‌شکره‌له‌شاما بو خالدی بن ولیدی له‌عراقه‌وه
هه‌نارد بو معاونت‌یان له‌شام و ابو عبیده‌ی عه‌زل کرد

وه خالدي کرد به آمري له شکر . له ماثنايه دا له
بيست و دوی مانگی جمادی الاولى له عمری
شهستوسی دا متوفی بو وه له حجره ی سعادتا دفن
کرا (ض) .

(درسی سی و شه شهم) خلیفه ی دوهم عمر الفاروق (ض) :

ثم ذات له صاحب شهامته ناوی عمرو کنیه ی
ابو حفصه ، باو کی ناوی خطابه دایکی ناوی حنتمه یه
وه له باپیره ی ه و تم دا (لوی) ثم گات به حضرت (ص) .
حضرت ی ابوبکر له نه خوشینی وفات یا بانگی کرد وه
به حضوری جماعتی له اصحابی کرام عهدی
خلافت نامه ی بونوسی وه له پاش وفاتی ابوبکری
صدیق ه مو بیعت یان پی کرد ، وه مدتی ده سال و
شهش مانگ خلافتی کرد ، وه له عهدی خو یا زور
اسلامی بهرز کرده وه . ه زره تی عمر انسانیکی
به غیرت و عزیز نفس و فکر ساف بوه ، له حیاتی
حضرتا (ص) له کباری مشورت پی کروان بوه .

له هه ژده روودا ودا هه رچون فکر و رای نشان دا وه
آیت له سهر موافقه ی نازل بوه ، وه له مده ی خلافتیا
تاریخی هجری دامه زران بو مبدئی حساب . قاضی
له محاکم دا دانا ، دفتری مرتزقه ی گرت ، حسابی
واردات و صادراتی حکومتی اسلامی ه راگرت
عراق و شام و مصری فتح کرد ، بلادی کوردوستان و
ارمنستان و قفقازی ه استیلاء کرد ، قسمیکی مهم له

له غه رب و جنوبی ایرانی فته تح کرد . ئینجا له اثری
طعنی ابولؤلؤهی ناپاکه وه شهید بو ، له روژی
بیست و شهشی ذی الحجّه له عمری شهست و سی دا
وفاتی کرد وه له حجره ی سعادتا دفن کرا (ض) .

(درسی سی و چه و ته م) خلیفه ی سی هم عثمان

ذی النورین (ض) :

ئه م ذاته صاحب حیا و ایمان و احسانه ناوی عثمانه
لقبی (ذی النورین) ه ، باو کی ناوی عفانه ، دایکی
ناوی (اروی) یه له باپیره ی سی هم دا که عبدالمنافه
ئه گات به حضرت (ص) . حضرتی عمر (ض) که
زخم دار بو وسعت و طاقتی تعیینی خلیفه ی نه ما فقط
مسئله که ی به (شوری) له بینی شهش که س له
اصحابی کرام : علی ، عثمان ، طلحه ، زبیر ، سعد بن
ابی وقاص ، عبدالرحمن بن عوف دانا .

له پاش وفاتی حضرتی عمر ئه م ذاته حضرتی
عثمانیان تعیین کرد وه هه مو اصحاب بیعتیان پی کرد
چونکه زۆر خزمه تی به ده نی و مالی به دینی
ئیسلام کرد بوو له حیاتی حضرت (ص) حتی حضرت
(ص) له دوا ی ئه مه که حضرتی عثمان پیری رومه ی
سه ند به هه زار دینار بو اصحاب وه له شکری مشهور
به (جیش العسره) ی به صرفی مالی خوی معاونت کرد ،
فهرموی (اشتری الجنة مرتین عثمان) یه عنی دو دفعه
عثمان به صرفی مال له ریگای خوادا به هه شتی
کرری .

ئەم ذاتە لە ایامی خلافتا اعمالی بە قیمتی کرد زور
مملکت لەوانە که لە پاش وفاتی حضرتی عمر
عصیان یان کرد گرتنیەو ، جزائری (قبرص) و
(جرید) و (رودس) ی لە بحری ابیضی متوسطا گرت
و زور جیگای لە ئەفریقادا فتح کرد و فتحی مملکتی
عجمی تەواو کرد .

و لە بەر ئەمە که (قرآنی عظیم) بە محفوظی
بمینیتهو و اختلافی تیا پەیدا نەبی لە پاش
مشورت کردن بە اصحاب لجنه ییکی بیکه و نا و
حضرتی علی کوری ابو طالبی کرد بە رئیس . لە ژیر
اطلاعی ئەمانە حەوت نسخەیان لە قرآن نوسیەو ،
یەکی کیان که مشهوره بە مصحفی امام لە مدینە ی
منورە دا هیشتهو باقیە که یان نارد بو مکه . شام .
کوفە . بصره . بحرین . یەمەن ، تا مسلمانان
نسخەیان لی بنوسیەو . حضرتی علی (ض) شکری
ئەم فەرمانە بە قیمەتە ی کرد و فەرمو ی ئەگەر رئیسی
اسلام بو ما یە زوتر ئەم ایشەم ئە کرد . حضرتی عثمان
لە پاش ئەمە که مەدی دوازدە سالی الا چەند روژی
خلافەتی کرد لە عمری هەشتاو دو سالی لە
هەژدە هەمی ذی الحجەدا بە شەهیدی لە دنیا دەرچو و
لە مقبرە ی جنۃ البقیع دا لە مدینە ی منورە دفن
کرا (ض) .

(درسی سی و هه شتەم) خلیفە ی چوارەم علی
کوری ابو طالب (ض) :

ئەم ذاتە مقدسە ناوی علی وە کنیە ی ابوتراب وە
 لقبی اسداللہ یە . باوکی ناوی عبدالمنافە وە مشهورە
 بە ابوطالب دایکی ناوی فاطمە یە . لە پاش وفاتی
 حضرت عثمٰن اصحابە ی کرام بیعتیان پی کرد .
 ئەم ذاتە لە گەڵ ئەمە کہ شەخصیکی عالم و عالی همت
 وە شجیع و بە غیرت و سخاوت بو وە امل ئە کرا وە کو
 آثاری گەورە ی بو لە حیاتی حضرت (ص) لە زەمانی
 خلافتی خویا نتائجی حسنە و اعمالی بە قیمتی بی ،
 بە لام مع الأسف غوغای داخلە میدانی نەدا وە
 لەدواییدا بە دەستی انسانیکی شقاوت کردار لە
 طائفە ی بنی مراد شهید کرا ، وەختی صبح لە شاری
 کوفە دا لە سالی چلی هجری لە عمری شەست و
 سی سالی داو لە کوفە دا دفن کرا . مدتی خلافتی
 چوار سال و نو مانگ بو .

لە پاش وفاتی حضرت علی ئە هلی حل و عقد
 بە یعە تیان کرد بە حضرتی حەسە نی کورری ، وە
 شەش مانگ خلافتی کرد ، فقط لە نتیجە دا بو
 خاطری اصلاحی عالمی اسلامی تنازی کرد لە خلافت
 وە تسلیمی کرد بە حضرتی معاویە ، بەم پینج شەخصە
 مەدی خلافت گە یشت بە سی سال وە کو حضرت
 (ص) بیانی فەرمو بو .

(درسی سی و نۆهەم) بە حشی باقیە کان ئە کات
لە (عەشەرە ی مبشرە) :

دیارە چوار لە و دە یە چوار خەلیفە کان بوون .
 پینجەم (طلحە) ئەم ذاتە مشهورە بە طلحە الخیر

وه طلحة الفياض ، باو کی ناوی عبدالله یه . له باپیره ی
شه شه م یا که ناوی (مره) بوه ئه گات به حضرت (ص)
وه له پیش هجرت دا له مکه مسلمان بوو له گهل
اصحابه کانا هجرتی کرد بو مملکتی حه به شه ، وه
له حه ربی (احدا) فدائی حضرت بو وه کو په روانه
به ده وری حضرت (ص) ئه گه را وه مدافعه ی
دوژمنه کانی ئه کرد ، له واثنا یه دا شمشیر یکیان
داهینا وه بو حضرت (ص) ئه و ده ستنی دایه به ری
له م خسوسه وه ئه و ده سته ی شهل بوو .

وه له پاش هاتنه وه ی له حه به شه وه بو مدینه ی
منوره حضرت (ص) عقدی برایه تی له بینی ئه وه و
سعدی بن ئه بی وقاصا به ست . له مانگی جمادی
الاولی له تاریخی سی و شه شی هجری دا له عمری
شه ست و چوار سالیا له بصره شهید کرا . مقبره ی
مبارکی له بصره یه .

مشهوره ئه م ذاته مبارکه له پاش سی سال له
وفاتیه وه رویشته خه وی بعضی اقاربی خوی شکاتی
ته رری قبره که ی کرد . که قبره که یان ههل دایه وه
راست بوو ته رر بو له بهر ئه مه له وقبره نقل یان کرد
وه به ده نی مبارکی ساغو سلیم بو وه کو ئه وسعاته
که وفاتی کرد بو . خودای تعالی له وه و له باقی
اصحابه کان راضی بی هه مویان .

شه شه م (زبیر) ه ئه م ذاته کورری عوام بوه وه
له باپیره ی چواره می حضرت (ص) که ناوی (قصی) بوه نسبی

ٲه گات به حضرت ، دايكي صفيهي كچي عبدالمطلب و پوري حضرت (ص) بوه . زبير له فداكاراني حضرت بوه له هر بي احد وه هر بي خندق دا حضرت زور تعريف و ثنای فهرموه ، له سالي سي وشه شي هجري له عمري شهست و چوار سالي دا له نزيكي بصره دا شهيد كراوه ، وه قبري لهوي معروف و مشهور وه زيارت گاهي مسلمانانه .

حه وتهم (ابوعبيده) (ض) ٲهم ذات له كورري عبداللهي كورري عامري ملقب به جراح بوه ، له (فهر) ا كه با پره ي ده هميني حضرت ته نسبي ٲه گات به حضرت (ص) : ٲهم ذاته له مكه دا له ٲه وائلي اسلاميته وه مسلمان بو وه له معتبراني اصحابي حضرت بوه . حضرت (ص) فهرمويه تي له امتي ههمو پيغه مبهري كا پياويكي زور ٲهمين بوه وه ٲهميني ٲهم امتي منه يش ابو عبيده يه ، له غه زاي بدرو غه زاي احدا حازر بوه . وه ختي كه له هيزي پسه يكاني دوشمنه وه (زري و خوده) رويشت به روي مباركي حضرت ا (ص) ابو عبيده به ددان ٲه وزري يه يه ده رهينا ، له اثر ي ٲهم زحمته وه دداني پيشوي ده رها ت . له سالي هه ژده ي هجري له عمري هفتا و سي دا له شاما به طا عوني مشهور به (طا عوني عمواس) متوفي بو . قبري مباركي له (سبع) مشهور و معلومه (ض) . هه شته م «سعد» ٲهم ذاته كورري مالكي مشهور

به ئه بی وقاصه ، له باپیره ی چه و ته می حضرت تا که
ناوی کعب بوه نسبیان ئه گات به یه ک . حضرت
سعد له او ائلی اسلامیت هوه مسلمان بو ، وه له
معتبرانی اصحابی حضرت بوه و مستجاب الدعوه بوه
ههر دو عاییکی بگردایه قبول ئه بو ، له فنی تیره ندازیا
ماهر بوه ، زور چه رب و فتوحانی له اسلاما هه یه ،
له سالی په نجاو پینجی هجری له عمری چه فتاو
سی سالی دا له (عقیق) که موقعیکه له نزیکي مدینه ی
منوره دا متوفی بو . قبری مبارکی له مدینه یه .

نوه هم (سعید) ئه م ذاته کورری زیدو له باپیره ی
چه و ته ما ئه گات به حضرت وه له او ائلی نشأتی اسلاما
مسلمان بو وه و حازر بوه له چه ربه کانا ، له سالی په نجاو
یکی هجری له عمری چه فتاو چوار سالی دا له مه دینه ی
منوره دا متوفی بو ، مهر قدی مبارکی له مدینه یه .

ده هم : (عبدالرحمن بن عوف) ئه م ذاته کورری
عوف کورری عبد عوف بوه له باپیره ی پینجه می
حضرتا (ص) نسبیان به یه ک ئه گات ، له او ائلی
اسلاما مسلمان بوه و صاحبی ثروت و مالیکی فوق
العاده بو . به م ماله ی زور خزمه تی به اسلام کردوه
له چه ربه کانا حازر بوه ، له سالی سی و دوی هجری له
عمری چه فتاو پینج دا له مدینه ی منوره متوفی بو .
مهر قدی مبارکی له مدینه یه (ض) اجمعین .

ئه م ده که سه ناویان هه یه له دوشعری فارسی دا
بویادگار ئه یان نویسن :

ده كهس كه مبشرند ميدان
بوبكرو عمر علي و عثمان

طلحه است و زبير ، ابو عبيده
سعد است و سعيد ، عبدالرحمان

(درسی چاهم) بحثی امامانی مجتهدین نه کا :

نه امامانه شه شهن ، چواریان له فروعی دینا
اجتهادیان کردوه وه دوانیان له اصولی دینا ، یه عنی
مسائل اعتقادیه . نه و چوار امامه که له فروعا
اجتهادیان کردوه امام ابوحنیفه ، امام مالک ، امام
شافعی ، امام احمد بوون . وه نه دو امامه که له
اصولا اجتهادیان کردوه : شیخ ابوالحسنی اشعری
وه شیخ ابومنصور مائریدییه . امام ابوحنیفه
(ض) ناوی نعمانه باوکی ثابت وه له کوفه له تاریخی
هه شتای هجری دا له دایک بوه ، وه له
تاریخی سه دوپه نجاه دا وفاتی کرد . عمری حه فتا
سال بوه ، مرقدی مبارکی له به غدایه . . . خودای
لی راضی بی .

امام مالک (ض) ناوی مالک ، باوکی ناوی انس
بوه ، له مدینه له تاریخی نه وه دی هجری له
دایک بوه وه سه دو حه فتاوی هجری دا له مدینه
وفاتی کرد ، وه عمری نه وه دسال بوه وه مرقدی له
مدینه منوره یه . خودای لی راضی بی .

امام شافعی (ض) ناوی محمده باوکی ناوی

ادريسه ، له باپيرهی سی ههمی حضرت (ص) نسبی
ټگات به حضرت (ص) ، له تاریخی سسه دو په نجای
هجری دا له غزه ، له دایک بوه ، له تاریخی دوسه دو
چوارا متوفی بوه ، عمری مبارکی په نجاو چوار سال
بوه ، مرقدی مبارکی له قاهره مصره (ض) .

امام احمد : ټمذاته کورری حنبل وه له طائفه
بنی شیبانه ، له تاریخی سسه دوشه ستو چواری
هجری دا متولد بوه ، له تاریخی دوسه دو چلویه کا
متوفی بوه ، مرقدی مبارکی له بهغدايه . (ض) .

ټیمامی اشعری ناوی علی یه ، کنیه ی ابو الحسنه ،
مشهوره به اشعری له جدی نوه هـ ما ټگات به
ابو موسی اشعری صحابی مشهور ، له تاریخی
(۲۷۰) هجری دا له بصره متولد بوه وه له تاریخی
(۳۰۳) متوفی بوه ، قبری مبارکی له بهغدايه .

ټیمامی ماتریدی ناوی محمد ، کنیه ی
ابو منصوره مشهوره به ماتریدی چونکه له ماترید که
موقعیکه نزیکی شاری سمرقند . له تاریخی
۳۳۲ هجری متوفی بوه ، قبری مبارکه کی له شاری
سمرقند .

ټم امامانه له سهر حق و هدایتن وه مذهبیان
موافقی کتاب و سنته وه هر که س تقلیدی یه کی
لهو چواره بکا له فروعا وه تقلیدی یه کی لهم دو
امامه ی دوايیانه بکاله اعتقادا ټه وه ټه هلی نه جاته ،

خودا نه جاتمان بدا به لطف و مرحمت و استقامتمان
بی بدا له سهر ریگهی شریعتی محمد المصطفی (ص) .
سبحان ربك ، رب العزة عما یصفون وسلام علی
المرسلین والحمد لله رب العالمین .

سی شه مه دوانزه ی مانگی شه عبانی سالی

۱۳۵۸ ی کوچی - بیاره - هه له بچه - سلیمانیه

۴
چل چرای ئیسلام

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله العليم الخلاق ، والصلاة والسلام على
سيدنا محمد الماتم لمكارم الاخلاق ، وعلى اله وصحبه
وكل من جاهد لنصر الدين والاتفاق .

له پاش پیش کهش کردنی (حمدو ثناو صلاةو
سلام) عه رزم ئه مه یه له بهر ئه مه که حه زره تی محمد
(ص) فه رمویه تی : هه ر موسو ئمانی چل حدیث له

حدیثه کانی من له بهر بکا وه بیگه یینی به موسو ئمانان
شه فاعه تی بو ئه کهم له قیامه تدا ، وه دوو باره
فه رمویه تی خوای گه وره ناردومی بو ئه وهی

خو وره وشتی جوان له دنیا دا ته واو بکه م ، چل حدیثم
له حدیثه کانی خو وره وشت هه لبرارد ، وه به پیی
ری وشوین معنام بیان کردن وه تفصیلم دان ، وه له بهر

ئه وهی که مه ولانای جامی - خوا لی خوش بی -
له سه ر هه ر حدیثی له وانه ، دوشعری فارسی دانا وه ،
منیش دوو باره دوو شعرم به زوبانی کوردی نویسی ،

تا مندالانی موسو ئمان ، له بهریان بکه ن ، وه دلیان
به نوری معنای ئه وحدیثانه پروناک ببیته وه ، وه ئه م
ده فته ره مو باره کهم نا ونا وه چل حدیثی پیغه مبه ر

(ص) یا « چل چرای اسلام » ، وعلى الله التوکل وبه
الاعتصام .

حدیثی یه کهم

(خیر الناس انفعهم للناس)

یعنی : چاکترین ئاده میزاد که سیکه قازانجی زوتیر بی بۆ ئاده می زاد ، جا وه سیله ی قازانج گه یاندن به ئاده می زاد چوارشته ، یه کهم له ش : پیویسته انسانی موسوآلمان هه ر خدمه تیکی بۆ بگونجی به له شی خوی له گه ل موسوآلمان بیکا ، وه کو خزمهت و دهرمان کردنی نه خوش ، دهس گرتنی کویر ، شاره زایی کردنی غه ریب ، ئاوونان هاوردن بۆ هاوړی . دووهم نفوذه : یعنی دهسه لات ، پیویسته له سه ر انسان مادام پیاویکی قسه ره واو به حورمهت بۆ هه ول بدا به وشه ره فو حورمه تی خویه وه قازانج بگه یینی به موسوآلمانان ئه گه ر داماوێك هاواری بۆ هاورد ، هه ول بدا رزگاری بکا ، ئه گه ر مستحق ی وه طیفه یه ك تشبثی پی کرد اهتمام بکا له سه ر ئه وه وطیفه یه دای بمه زرینی ، ئه گه ر کاسبیکی بی دهس مایه په نای پی هینا ، له لای که سیک ی دهوله مه ند دهس مایه ی بۆ وه رگری .

سی ههم : ماله : پیویسته انسان مادام سه روه تی هه بو ، پیشه کی هه رحه قیکی شه رعی له سه ره بیدا به مستحقان ، له پاش ئه وه هه رمحتاجیکی به رچاو کهوت به گویره ی توانای خوی مائی بۆ صرف بکا ، داخلی ئه مه یه ، سیله ی ره حم و به خشش به قوم و

خویش ، چاکه له گهل دراوسی ، سه رپه رشتی
هه تیوان ، جیگه کردنه وهی غه ریبان ، حورمهت ،
گرتنی میوان ، دروست کردنی مز گه وت و قوتا بخانه و
پردو خسته خانه .

چوارم عیلمه : پیویسته هه ر کهس عیلمیکی دینی
یا دنیایی بو ، به بی دریغو و تقصیر نیشانی بدا به
موسولمانان ، به تایبه تی به وانه که اهلی استعدادن ،
دهره جه و روتبه ی ئاده می زاد لای خوای گه وره به پیی
زوری قازانجیتی . له م بابه تانه وه که بیانمان کرد .

مه ولانای جامی فهرمویه تی :

ایکه پرسی که بهترین کهس کیست
گویم از قول بهترین کهسان

بهترین کس کسی بود که ز خلق
بیش باشد به خلق نفع رسان

منیش نویومه :

گه ر ئه پرسی له چاترین به شهر
کی یه له م عالهما ، به نصی خبر

چاترین به شهر که سیکه که وا
نه فعی زورتر بدا به نه وعی به شهر

حدیثی دووهم

(العلم لا یحل منعه)

یعنی : درووست نی یه منع کردنی علم له خه لق .

بی گومان هیچ شتی نی یسه له دنیا دا به بی علم
 ری بکه وی ، به علم خوا ئه ناسری ، به علم ئا دابی دین
 به راستی جی به جی ئه کری ، به علم دوو ست و دوژمن
 له یهك جیا ئه کرینه وه ، به علم ئه سبابی یارمه تی
 دوست و مدافعه ی دوژمن په یدا ئه کری ، به علم
 ژبانی دنیا و قیامت ده ست ئه خری ، به کورتی علم
 بنچینه ی هه مو بهختیاری بیکه بویه خوای ته علاو
 پیغمبر (ص) لسه « قرآن و حدیثا » زور تعریفی
 علمیان کر دو وه ، وه کومه لی ئاده می زادیان له سه ر
 پیدا کردنی علم هه ل نا وه و چه زره ت (ص) فره مویه تی
 (اطلبوا العلم ولو بالصین) به عنی : به دوای علم دا
 بگه رین و داوای بکه ن با له وولا تی چینیشدا ده ستتان
 بکه وی ، هه ندی له تی گه یشته ووان فره مویانه :
 سه رچاوه ی بهختیاری ئاده می زاد چه وت شته : عقل ،
 علم ، دین ، ادب ، بیستنی حق ، خوشه ویستی
 ئاده می زاد ، هه لگرتنی ناره چه تی لی یان ، وه علم
 سه رچاوه ی هه مو ئه مانه یه جگه له عقل که سه ر
 چاوه ی علمه . بنا له سه ر ئه مه هه ر که سی منعی
 اسبابی بهختیاری له ئاده می زاد بکا شایانی به د بهختی
 ئه به دی یه ، ئه وه نده هه یه له بهر ئه وه ی که علم
 گه وه ریکی زور به نرخه پیویسته به که سی پیشان
 بدری که اهلیت و ئاماده گی بی .

مه ولانای جامی فره مویه تی :

ای گرانمایه مرد دانشور
که ترا علم و دین بود معلوم

مستعدرا ازان مشو مانع
مستحق را ازان مکن محروم

منیش نویسمه :

هه رکه سی علمی خوی بلی به غبی
عمرو علمی به دفعه یی ته له فه

بۆ زه کی چا که علمی تو ، به مثل
قه تره بارانه ، ذهنی نه و سه ده فه

حدیثی سی ههم

(لا یؤمن من احدکم حتی یحب لآخیه ما یحب لنفسه)

یه عنی : هیچ کهس له ئیوه ئیمانی ته و او نابی ،
تا هه ز نه کا بۆ برای دینی خوی ، هه رشتی که هه زی
پی نه کا بۆ خوی .

ئه م حدیثه یه کیکه له و چوار حدیثانه که ئادابی
چا که یان تیا کو بۆ ته وه ، مقصودی هه ز رمت لیه
حدیثه ئه مه یه هه مو موسو لمانی له گه ل
موسو لمانانی تر ئه و په ر ده ره جه ناسراوی بیی تا
کار و باری دنیا و قیامه تیان ریک و پیک بی ،
بی گومان که هه مو موسو لمانی حالی و ابو و ئه وه ی
بۆ خوی هه زی پی کرد بۆ غه یری خویشی هه زی
پی بکاو ، هه رچی بۆ خوی هه زی پی نه کا بۆ غه یری

خویشی چه زی پی نه کا ، وه هه مو کهس له چاکه وه
 خراپه دا وه کو خوی بزانی ، بناله سهر ئه مه هه میشه
 چاکه یان له گهل ئه کاو زهره رو نار هه تی یان لی لائه دا ،
 موسو لمانی تریش که ئه م طبیعه ته یان بو دهر کهوت ،
 ئه م کهسه یان خوش ئه وی و ئه وانیش طبیعه تی یان
 چاک ئه بی و هه مویان خه ریکی یارمه تی یه کتر ئه بن ،
 به ره نگیک هه رکسه له خیریکا دیار نه بی ، وه کو
 حازر به شی بو دئه نریت ، وه هیچ کهس ته نها به دوای
 مقصودی تایبه تی خوی دا نا گهری ، که موسو لمانان
 حالیان وای لی هات به به ختیار دنی او قیامت ئه گهن .
 مه ولانای جامی فهرمویه تی :

هه رکه سی را لقب مکن مؤمن
 گرچه از سعی جان و تن کا هد
 تا نخواهد برادر خود را
 آنچه از بهر خویشتن خواهد
 منیش نویسمه :

نی یه ئیمانی بی خه لهل بو کهس
 گهرچی وه ک روحه بو هه مو انسان
 تا نه خوبینی بو برای دینی
 وه کو بو خوی منافع و احسان

حدیثی چوارهم

(لا یشبع المؤمن دون جاره)

یه عنی : انسانی موسوّلمان به بی دراوسی
تیر نابی .

مقصودی حله زرت (ص) لهم حدیثه شریفه
هه لّنانی موسوّلمانانه بۆ حورمهت گرتن و چاودیری
دراوسی کانیان ، چونکه دراوسی له بهر نه وه که نزیکي
انسانه ، وه کو له په نای انسانا بی وایه ، وه بۆ
که سی که شهرفی بی زور شووره بی یه چاودیری
که سی نه کا که له په نایا بی ، زیاد له مه دراوسی له بهر
نزیکي ئاگایان هه یه له دراوسی خویان ، نه گهر
خواردنه مه نیه کی خوشیان بی مندا له کانیان ئاگادار
نه بن وه نه فسیان پیوه نه به سری ، له سوره تیکا
انسان یارمه تیان نه داو به شیان دانه نی ، زور نزیکه
نه و خواردنه مه نی یه ی ئه یخون بی به نه خوشی و
ناساغي له له شیان ، دوباره بی به ش کردنی دراوسی
له خیرات پیچه وانیه یه برایه تی اسلامی یه . له « بخاری
شریف » دا هه یه : زور دراوسی له روژی قیامت دا
دراوسی خوی نه گری و ئه ییا بو خزمه تی خواو
شکاتی لی نه کا ، نه لی : خواهه نه م دراوسی منه له
دنیا دا ده رگای له سه رم دائه خست و خیراتی خوی
لی نه گرتیم .

دراوسی ئه گهر کافر بی تنها حه قی دراوسی یه تی
 هه یه ، ئه گهر موسولمانیکی بیگانه بی
 حه قی دراوسی یه تی و موسولمانی یه تی هه یه ،
 ئه گهر خویشی بی حه قی دراوسی یه تی و
 موسولمانی و خویشی هه یه ، حه زرت (ص)
 فهرمویه تی : ئه وه نده جبرائیل - سه لامی خوای
 لی بی - له بابته تی دراوسی وه سیه تی بو کردم خه یالم
 ئه رویشته که له پاش مردن دراوسی له مالی دراوسی
 میرات ئه با .

مولانای جامی فهرمویه تی :
 هه ر که در خطه یی مسلمان
 باشد از نقد دین گرانمایه
 نبود از فضل حق عجیب و غریب
 بنشینند گرسنه همسایه
 منیش نویسمه :

اعتبارم نی یه به صدقی که سی
 لی بدا لافی دین و عقل و کمال
 له و به سه رچی زمان به عیش و فرح
 له دراوسی به ئیش و دهر دو و بال

حدیثی پینجه م

(المستشار مؤتمن)

یه عنی : که سی ته گیری پی کرا ئه وه به ئه مین
 دانراوه .

که وابی پیویسته له سه ر انسان له هه ر مه تله بیکا

ته گبیری پی کرا بسه بی خه یانته هسه رچی نه زانی
 ده ری ببری ، حتی له کاتی ته گبیر کردنا غه یسه ت
 درووسته ، مثلاً نه گهر که سی پرسى له تو حالى
 فلان که س چونه ؟ ناخو بو نه وه نه شى هاوری یی
 بکه م یانه ؟ وه تویش نه ت زانی حالى خراپه ، پیویسته
 به یانی نه و خراپی یه ی بکه ی تا نه و کا براپه که
 ته گبیرت پی نه کا خوی لی لادا . حقیقتی ته گبیر نه مه یه
 انسان هه روه ختی فرمانی ها ته ری ی ، بهر له نه مه
 دهستی پی بکا داوای ته گبیر و پرس ورا بکا به خاوه ن
 عقل و تی گیشته وه کان تا نه وان هه رریگایکیان
 به باش زانی نه م که سه به وریدا بروا ، وه هه رریگایى
 به خراپ بزائن خوی لی لادا . ته گبیر سه به بی
 سه رکه و تنی دین و دنیا یه چونکه هه رمه تله بیک
 کومه لی لی کولیب نه وه چا که و خراپه ی ده ر نه که و ی
 وه نه هلی نه و مه تله به به چا وروشنی خه ریکی نه و
 فرمانه نه بن ته گبیر کردن له نایینی اسلاما زور
 نه همیه تی پی دراوه ، خوا ی تعالی نه مری فه رموه به
 پیغه مبه ر (ص) که له کار و بارا پرس به هاوری کانی
 بکا وه له تعریفی پیغه مبه ر (ص) و هاوری کانی
 فه رمویه تی (امر هم شوری بینهم) یه عنی فه رمانیان
 له ناو خویانا به ته گبیره حه زرت (ص) زور
 موسو لمانانی له سه ر ته گبیر کردن هه ل ناوه مثلاً
 فه رمویه تی (الحزم ان تشاور ذا رأی ثم تطیعه) یعنی
 بیری ساغ نه وه یه له کار و بارا ته گبیر بکه ی به که سیکی

خاوہن عقل له پاشا چي بو دانای به گوی ی بکه ی به لام
پیویسته تهو کهسه ته گبیری پی ته کری عاقل و
دوستو ته مین بی ، چونکه له ته گیر کردن به انسانی
بی عقل یا دوژمن یا نائه مین له زهره زیاتر هیچ
پیدا نابی .

هه ندی فهرمو یانه : (المشورة محك الامانة) ،
یه عنی ته مینی خه لك له ته گیر پی کردنیا نا ناشکرا
ته بی له واقعا هه ر کهس له ته کبیرا خه یانه تی نه کرد
تهو کهسه به راستی ته مینه .

مه ولانای جامی فهرمو یه تی :
هه ر که در مشورت امین تو شد
گرچه باشد امان روی زمین
چون نهان دارد آنچه مصلحت است
خائنش خوان بحکم دین امین
منیش نویسمه :

اعتبارت نه بی ته مینه کهسی
که رچی مه شهوری عالیه به ته مین
تا به دل وهختی مه شهو رهت بی غهش
ری نه جاتت له بو نه کا تأمین

حدیثی شه شههم

(المجالس بالامانة)

یه عنی : جوانی و شهرفی مجلس به ته مینی

دانیشتوانی ټه و مجلیسه وه یه ، واته : مجلس بهم
 شهرطه جوان و خاوه ن شهرفه که دانیشتو وه کانی
 له سهر نهینی یه کانی ناو خویان ټه مین بن وه ټاشکرای
 نه کهن ، به لام ټه مه وه ختی وایه که دانیشتو وانی
 ټه و مجلسه خه ریکی حه رام نه بن ټه گهرنا پیویسته
 هه رکه س به نهینی یه کانیان بزانی ده ری ببری وه
 بو به رهه لستی ټه و پیلا نه تی بکوشی . مقصودی
 حه زرت (ص) له م حدیثه شریفه هه ل نانی موسو لما نانه
 له سهر شارده وه و په نهان کردنی نهینی ، بی گومان
 شارده وه نهینی زور صفتیکی به ټه هه می یه ته ،
 به شارده وه نهینی ناموس ټه پاریزری ، گیان و
 مال ټا گاداری ټه کرین کومه ل به یه که وه ټه به سرین .
 زور کومه ل بوون به واسطه ی په نهان کردنی نهینی
 خویان هیزیان گرتوه و به ټا مانجه کانیان گه یشتون ،
 بناله سهر ټه مه پیویسته انسائی موسو لما ن
 پاریزگاری نهینی یه چا که کانی اسلام بکات ، ټه رنا
 ټه که ویته ته نگ و چه له مه وه ، ټه و وه خته سهر په نجه ی
 خوی به داخو په شیمانی یه وه ټه گه زیت وه سودیشی
 نابیت ، بویه حه زرت «ص» فه رمویه تی : (استعینوا
 علی قضاء حوائجکم بالکتمان ، فان کل ذی نعمه
 محسود) ، یه عنی : کومه ک په یدا بکه ن بو
 جی به جی کردنی پیویستی یه کانتان به په نهان کردنی
 ټه و پیویستی یانه چونکه هه مو خاوه ن نعمه تی به خیلی
 پی ټه ببری ، ټه گهر ټاره زوی خوی لای هه مو که س

دەر ببری وا ئه بی له گه لیکیا نه وه زیانی توش ئه بی .
 حه زره تی علی - کرم الله وجهه - فهرمویه تی : (سرک
 اسیرک فان تکلمت به فانت اسیره) ، یه عنی : نهینی
 دلت دیلته ، که ئاشکرات کرد ئه وه وه خته تو دیلی
 ئه وی وه پی گیروده ئه بی . هه ندی له تیگه یشتهوان
 ووتویانه : چاکترینی صفه ته کانی ئاده میزاد
 دو صفه ته :

سخاوته به مال له ری خیر و حق به خیلی به سرر
 له گه ل هه مو خهلق . دانا یان فهرمو یانه : بی هیزترینی
 ئاده میزاد که سیکه نه توانی نهینی یه کانی خوی
 بیاریزی ، وه به هیزترینان که سیکه له کاتی رقر
 کینه دا به سه ر طبیعه تی خویدا زال بی یه عنی
 له و کاته دا قسه و فهرمانی ناباری لی دهر نه که وی .

مه ولانای جامی فهرمویه تی :

ای شده محرم مجالس راز
 راز هر مجلسی امانت تست

مکن افشای راز هر مجلس
 زانکه افشای ان خیانت تست

منیش نویومه :

سری مجلس ئه مانه تیکه وه ها
 حفظی ئه و حفظی مال و جاه و سه ره

هه ر که سی سری خوی بلی به م و به و
 توشی داخی دهر و ن و دهر دی سه ره

حدیثی جهوتهم

(القناعة مال لا ينفد)

یه عنی قه ناعت مالیکه نابریته وه .

قه ناعت ثهمیه انسان رازی بی بهوئه ندازه
خوای تعالی پیی ئه دا له خواردن و خواردنه وه و جل و
به رگ و شتی تر ، وه دلی خوی نه بهستی به ته ماع و
ئاره زوی زیاده وه ، وه به سه روهت و مالی خه لقیش دلی
ناره حهت نه بی .

قه ناعت قازانجی دینی و دنیای زوره ، قازانجی
دینی ئه وه یه ئه وانیه که به بهشی خویان رازین وه
هه ولی تالان کردنی مالی خه لك نادهن له روهی
قیامهت دا توشی لی پرسینه وه ی زور نابن ، چونکه مالی
خه لکیان نه خواردوه ، وه جگه له مهش خوا خیری
زوریان بو ئه نوی چو نکه به بهشی خویان دا که وتون و
صبریان کردوه ، قازانجی دنیاییشی ئه مه یه له
ته نگوچه له مه کانی ژیان خویان پی رائه گیری وه
ئه توانن بژین و توشی سه رشو ورری و منه تی هه مو
نامه ردیک نابن ، به لام ئه وانیه که هه میشه خویان
فیری به رگی جوان و خوارده مه نی خوش و جیگای
ره حهت کردوه که ناره حهتی یه کیان به سه راهان
به گورجی ئه روخین و جله وی خویان له ده ست
ده ر ئه چی .

قه ناعت مه عنای وانی یه که انسان هه ول نه دا

بو بهختیاری خوی وه له سه‌ر ده‌لیلی و هه‌ژاری خوی
 بهیله‌یه‌وه ، چه‌نده‌ها ئایه‌تو حدیث هه‌ن که خه‌لك
 بانگك ئه‌كه‌ن بو ئه‌وه‌ی كاسبى بكه‌ن وه زیانیكى پر
 له‌ كامه‌رانی پیکه‌وه بنین ، مه‌به‌س له‌و ئایه‌تو
 حدیثانه‌ی که خه‌لق بو زهدو قه‌ناعه‌ت بانگك ئه‌كه‌ن
 ئه‌وه‌یه‌ انسان به‌ هه‌موو ریگاییكى راستو چه‌وتا
 هه‌له‌یه‌ نه‌با وه نه‌یه‌وى مالی خه‌لك زه‌وت بكاو بو خوی
 كوبكاته‌وه ، له‌لاییکه‌وه یه‌كه‌ی به‌ئینه‌تله‌ بمری ،
 له‌لایه‌كه‌ی تریشه‌وه یه‌كه‌ی ، تر له‌برسا گیانی
 ده‌رچی ، به‌شی زوری ئه‌و ئایه‌تو حدیثانه‌ی که داوای
 زهدو قه‌ناعه‌ت ئه‌كه‌ن ده‌ره‌ق به‌ ده‌له‌مه‌نده‌کانی
 قریش ووتر اوون که به‌سودو فایزو پیلانی شه‌یتانانه
 شانی عه‌ره‌به‌ ره‌شو رووته‌کان یان قورس کردبو ،
 ئه‌مروش له‌ جیاتی ئه‌وه‌ی که ئه‌و ئایه‌تو حدیثانه‌ی بو
 ئه‌و ده‌وله‌مه‌نده‌نه‌ بخوینرینه‌وه که به‌ فایزو غه‌ش
 مالی موسولمانان ئه‌خون ، داخی گرانم به‌سه‌ر
 ئه‌وانه‌دا ئه‌خوینرینه‌وه که به‌یانی تا ئیواری به‌ره‌نجی
 شان و عه‌ره‌قی ناوچه‌وان هه‌ول ئه‌ده‌ن که چی هه‌ر
 له‌مه‌ینه‌تو ده‌ردی سه‌ری رزگار نابن ، وه‌ وایان حالی
 ئه‌کری که ئه‌بی هه‌تا ئه‌مرن له‌سه‌ر حالی خو‌یان
 بمینه‌وه ، وه‌ هیچ هه‌ول و ته‌قه‌لایه‌ك نه‌ده‌ن بو چاك
 کردنی ئه‌وضاعی خو‌یان .

مه‌ولانای جامی فه‌رمویه‌تی :

صاحب حرص را ز خوان گرم
فیض و احسان نمی رسد هرگز
به قه ناعت گرای کان مالی است
که به پایان نمی رسد هرگز
منیش نویسمه :

نه هلی حرص و طمع به روژو به شهو
وه کو دهرویشی دل پهریشانه
هه رقه ناعت به کاره بو انسان
وسعتی حاله ، عزتی شانه

حدیثی هه شتتم

(الغنی الیأس مما فی یدی الناس)

یه عنی : دهوله تمه ندی بی ئومیدی له وهی واه له
دهستی خهلقا ، به ممه عنایه دهوله تمه ندی هه ر ئهمه
نی یه انسان سهروهت و حورمه تی بی ، به لکو
دهوله تمه ندی راستی ئهمه یه انسان له خویا ئه وه نده
همه تی به رزو طبیعه تی بلاوو عزه تی نه فسی بی ،
ئومیدی به مال و نعمه تی کهس نه بی وه ئیشیکی
وه ها بو خوی ساز بکا بی احتیاج بی له خهلق ،
ئه گهرنا انسان با دهوله تمه ندیش بی که طبیعه تی
سوک بو وه چاوی له خهلقه وه بو ئه وه له لات لات تره .

حقیقه تی ئهم حدیثه شریفه ههمو ئاده میزادیک
بانگ ئه کا بو ژیانیکی مهردانه و گوزه رانیکی

به‌ختیارانه ، وه ئهم ئاموژگاريه نيشانمان ئه‌دا
هه‌روه‌كو انسان له‌له‌شو و ئه‌نداما له‌هه‌موو كه‌سى
جيايه ، پيوست ئه‌كا ئه‌سبابى ژيان و گوزه‌رانيشى
سه‌ربه‌خوو جياى ، چونكه‌ خوا ئهم خه‌لقانه‌ى بو ئه‌وه
دروست نه‌كردوه به‌بى پيوستى و ناغيلاجى ، خويان
بكه‌ن به‌ باري ناره‌حه‌تى له‌سه‌ر خه‌لقى تر . قانونى
دنيا داواى ئه‌وه ئه‌كا هه‌ر كه‌س بو استراحه‌تى خوى
هه‌ول‌بدا له‌ ريگاييكى حلال و شه‌رافه‌ت‌داره‌وه
گوزه‌ران په‌يدا بكا ، انساني ته‌مه‌ل له‌ناو ئاده‌ميزادا
وه‌كو مردو له‌ناو كومه‌لى زيندودا ، ياخود وه‌كو
انسانيكى افليج له‌ناو چه‌ند انسانيكى جوان و
پاله‌وان‌دا ديارى ئه‌دا ، وه‌ انساني شه‌رفى بى
به‌مره‌نگه‌ رازى نابى .

لقماني حكيم به‌كورره‌كه‌ى خوى فه‌رمووه :
خوت‌پياريزه‌ له‌ داوا كردنى شت له‌خه‌لق ، داوا كردن
دوده‌ردى هه‌يه ، يه‌كه‌م ئه‌مه‌ كه‌ ئابروى انساني
پى‌ئه‌رروا . دوه‌هم ئه‌مه‌يه به‌سو‌كى ته‌ماشا ئه‌كرى .
هه‌ندى زانايان ووتويانه‌ احتياجيت به‌هه‌ر كه‌س بى
ئه‌بى به‌ دىله‌ وه‌ له‌ هه‌ر كه‌س بى احتياج بى ئه‌بى
به‌هاوچه‌شن و هاوده‌مى .

له‌ عه‌ره‌بيكيان پرسى ده‌ردى بى‌ده‌رمان چى‌يه ؟
ووتى (حاجه‌ الكريم الى اللئيم) ، يه‌عنى : احتياجى
كه‌وتنى پياوى به‌هورمه‌ت و ناموس بو لاي پياوى
نامه‌رد ، چونكه‌ ئه‌گه‌ر احتياجى يه‌كه‌ت جى به‌جى بكا

ٺه ٽڪا به به ندهي خوي ، ٺه گينا به سوکي
 ٺه ٿي گير ريت هوه ، له بهر ٺه مان هيه جه زرت « صلي الله
 عليه وسلم » فهرمو ويه تي : (لان ياخذ احدكم حبله
 فيأتي بحزمة الحطب على ظهره فيبيعها فيكف الله به
 وجهه ، خير له من ان يسأل الناس اعطوه أو منعوه)
 يه عني قه سهم به خوا ، يه کي له ٺيوه گوري سه کهي
 هه لگري و کولي دار به پشتي خوي بيني و بي فروشي بو
 گوزه راني خيزانه کهي صه رفي بکاو ٺا بروي خوي
 پي بپاريزي چا کتره بوي له وه که داواي شت له خهلق
 بکا چ بیده ني چ نه يده ني .

بيداری :

ٺه ي خوشه ويسته کان ! له تفصيله وه گومان نه بهن
 که و ابو خويندن بي سوده ، وه چاک وايه خه ريکي
 کاسبي بين ، بوچی ؟ چونکه خويندن خوي
 کاسبي يیکه له هه موو کاسبي يیک به ٺه هميه ترو
 قازانجي زياتره ، ٺيشي دنيا و دين پيوستي به علم
 هه يه وه به بي علم و معارف هيچ ميلسه تي نه
 سه رکه و تني دين نه دنياي دهست ناکه وي ، ٺه گهر
 شيوه ي کاسبي وه کو ٺاده ميزاديک وابي ؛ علم
 له و ٺاده ميزاده دا وه کو رونا کي چاوان يا هيزي گيان
 وايه .

مهولاناي جامي فهرمو ويه تي :

گر دلت را توانگري بايد
 که توانگر دلي نیکو هنر يست

بازکش دست همت از چیزی
که به دست ته صهر و فی دیگر است

منیش نویسمه :

مال و ده ولت نه سه روه ته نه لباس
نه عمارت نه قه یسه ری نه ته ساس

ته مه یه ده ولت ته گهر مه ردی
بی رجا بی لاه جا و نعمه تی ناس

حدیثی نۆهم

(لیس الغنی عن کثرة العرض ،

انما الغنی غنی النفس)

یعنی : ده وله تمه ندی به زوری شت و مه ک نی یه ،
به لکو ده وله تمه ندی ته نها ته وه یه دلت
ده وله تمه ندی .

چونکه مه عنای ئهم حدیثه له حدیثی پیشو
جیاواز نی یه ، نویسمی هیچ تفصیلا تیکمان
به پیوست نه زانی .

مه ولانای جامی فهرمویه تی :

نه توانگر کسی بود که به مال
کار پرداز و چاره ساز بود

آن بود کز شهود فضل خدای
از زرو مال بی نیاز بود

منیش نو سیومه :

دهوله مه ندی ئه وه نی یه که به بار

ههل بریژی مه تاعو ، زهرر به طبق

دهوله مه ندی له سهه ر حدیثی صحیح
نفسی شادو دلی گوشاده ، به حق

حدیثی دهههم

(یشیب ابن آدم ویشب فیه)

خصلتان الحرص و طول الامل)

ئه مه روایه تی حه دیته به مه عنا ، اصلی لفظی
حدیثه که وه کو له بخاری شریفا روایه ت کراوه له
انسی کورری مالک هوه - خوای لی رازی بی - ئه مه یه :
(یکبر ابن آدم ویکبر معه خصلتان الحرص و طول
الامل) یه عنی : ئاده میزاد به ته مه ن پیر ئه بی ، به لام
دوخو له گه لیا جوان ئه بنه وه یه کهم ته ماع دوه ههم
دریژی ئومید ، ته ماع یه عنی زوری حه زو ئاره زو
له دهوله مه ندی و پایه به رزی ، ئه م خووه زور خراپو
ناشیرینه ، وه بنچینه که ی له سهه ر ناره زایی یه به به شی
خوا ، ئه ر نا ئه گه ر انسان به به شی خوا رازی بی هه ولی
ناشه رعی و له ئه ندازه به ده ر نادا ، که انسان له سهه ر
ئه م خووه مایه وه حالی وای لی دی ، له هه ر ریگاییکه وه
دهوله مه ندی و پایه ی به رزی ده س کهوی هه ر چه ند

خلافي شهرعو شرفو انسانيتيش بي قبولي ته كا ،
 ته هم هه مو فرماني بي مه عنايه كه هه ن وه كو دزي ،
 جه رده يي ، كوشتن ، خواردني سـودو به رتيل ،
 وه رگرتني وه ظيفه ي سوكو بي قابله ت ، زوريان له
 ته ماعه وه پهيدا ته بن ، تيگه يشـتووان ليكيان
 داوه ته وه انساني ته ماع كار تا له دنيا دا بي هه ميشه
 ناره حه ته ، وه ناخري به دهردي خراپ ته رروا وه
 هه رگيز دلي تير نابي ، بويه هه زره ت « صلي الله عليه
 وسلم » فه رمويه تي : (اياكم والطمع فانه الفقر
 الحاضر) يه عني خوتان بپاريزن له ته ماع چونكه
 به راستي ته ماع هه ژاري هه ميشه يي يه ، به مـه عنا
 كه سي ته ماع كاربي بامالي دنيا شي ببـي ته وه له بهر
 ته و حاله تي خويه تاماوه هه ژاره وه قـهت دلي تير
 نابي . ته هلي عقل ووتويانه : كه سي بيه وي له دنيا دا
 به ژازادي بژي ريگاي ته ماع نه دا بو دلي خوي . له
 اسكندريان پرسـي خوشي و ناخوشي دنيا به چي
 ته بي ؟ له جوابا ووتي خوشي دنيا به قه ناعـهت و
 ناخوشي دنيا به ته ماع كاري يه . هه ندي كه سـ
 ووتوويانه ، به نده له دنيا دا سي جوړه : به نده ي (رق) ،
 به نده ي ژاره زو ، به نده ي ته ماع : به نده ي (رق) ته و
 كه سه يه يا ديلي شهـره يا له نه ته وه ي ديله وه
 كررين و فروشتني به سه را ديت . به نده ي ژاره زو
 كه سيكه ته وه نده خزمهت كاري ژاره زوي خوي بي
 هزي له هه رچي كرد بو به جي هيناني ته و شته خوي

سوك و ذهليل و بى شرف ته كات . به ندهى ته ماع
كه سيكه له هه رلايى ته ماعيكى چاوپى كه وت بو ته و
ته ماعه گيانى خوى ته خاته خه ته ره وه ، وه خوى له ناو
ته با . زيانى ته ماع ته وه نده زوره انسان ته توانى بلى
له و روژه وه دنيا هه يه تا ئيستا هه ر ناره حه تى بيك
روى داوه ده سى ته ماعى تيا بو وه .

دريژى ئوميد ته وه يه انسان ته وه نده له تاثيرى
قدره تى خوا بى ئاگا بى له سه ر هه رشتى كه ئاره زوى
كرد خه يالى دور و دريژ بكا . مثلا هه ر له ئيستا وه بو
را بواردن و خوشى چه ند سالى تر ده س بكا به خه م
خواردن وه يا له ترسى هه ژارى حقوقى شرعى بگريه و
نهى دا وه يا به ئوميدى ته مه له پاش چه ند سال
رو ته بيكى ده س بكه وى ئيستا خوى توشى خلاف
شه رع و بى شرفى بكا .

شايانى زانينه كه ته ماع و دريژى ئوميد له ئيشى
چا كه دا به ختيارى بيكى ته واوه ، پيوسته انسان
هه رگيز كول نه دا له فير بونى علم و مهارف و
ريك خستنى قازانجى دينى و دنيايى موسولمانان دا ،
به چه شنى كه موافقى شه ريعه ت بى ، پيوسته له
روژه كانى استراحت دا انسان خه ريكي به ك خستنى
موسولمانان و نه هيشتنى ناكو كى و دودلى بى له
ناويانا ، وه هه ول بدا بو ئاماده كردنى ته سبابى
به ره له ستنى دوژمن نه وه ك له كاتى خه ته ردا زال ببى
به سه رمانا ، وه بو ته وهى له كاتى فرصت دا

موسولمانان سهر كهون .

مهولانای جامی فهرمویه تی :

آدمی زاده پیری افزاید

هرزمان دربنای عمری خلل

لیک در وی جوان ششود دوصفت

حرص در جمع مال و طول امل

منیش نویومه :

پیر ئه بی ئاده می به عمر و مزاج

پرر ئه بی قالبی له دهر دو خلل

هینده به دبه خته جوان ئه بیتو لهوا

صفه تی پیسی حرص و طولی امل

حدیثی یازدههم

(من لا یرحم الناس لا یرحمه الله)

یه عنی : کهسی رهحم به خلق نه کا ، خوا ی
تهعلاش رهحم بهو نا کا ئه م حدیثه شریفه هه مو
ئاده میزاد هه ل ئه نی له سه رهحم کردن به
هاوچه شنی خویان ، تا خوایش رهحم بهوان بکا ،
چونکه انسان که به توندی و رق و کینه له گه ل خه لقا
جولایه وه ، دلی رهش ئه بیته وه وه دوعای شه رر
ئه که ویته شوینی ، وه دهر گای ئه سبابی چاکه ی
لی ئه به سری ، که وای پی هات ئه بی به مستحق غصبی

خوا ، نه گهر ماوه يه کيش وازى لى بينى ئاخري ههر
غضبى لى نه گرى ، وه کو پيشينان ووتويانه : (خوا
دير گيره و سهخت گير !) .

جا ههر چه نه د پيوسته انسان له گهل ههمو
که سيکا به رحم بى ، به لام له دهره جه کاني رحم دا
فهرق هه يه ، ئاشکرايه رحم کردن به انسانى
ضعيف و داماو يا غه ريب ، يا خزم و کهس و کار ،
يا که سيکى لى قه و ماوى نه جيب ، يا کهسى قازانجى
بو خهلق بوبى ، له خلقى تر پيوست تره . رحم و
ناسيارى به هيز ترين نه سبابى رزگار بونه وه
توندى و روترشى به هيز ترين نه سبابى نا ئوميدى يه ،
زور کارى نار هحت به خوشى جى به جى بووه ، وه زور
کارى ره حهت و ئوميدى چه ند ساله به واسطه ي دو
قسسه ي خراب و دو جولانه وه ي نامناسبه وه له دهس
دهر چو وه بويه حه زرهت «ص» فهرمويه تى : (من اوتى
حظه من الرفق فقد اوتى حظه من الدنيا والآخرة) ،
يه عنى کهسى به شى خوى له نه رمى و رو خوشى پى درابى
ئه وه به شى خوى له دنيا و قيامهت پى دراوه . حه زره تى
معاويه فهرمويه تى سه رم سورر ئه مينى له که سيک
به توندى و تور ره يى خه ريکى فرمانى ببى که چى له
ده سه لاتيشيا ببى به خوشى جى به جى بکا . هه ندى
له حکما فهرمويانه : ده ستنى نه رمى به رى سه لامه تى
ئه چنيته وه ، ده ستنى توندى و تور ره ييش دارى
په شيمانى دا ئه چه قينى .

مهولانای جامی فہرمویہ تی :

رحم کن رحم زانکہ بر رخ تو
در رحمت جز از تو نگشاید

تا تو بر دیگران نبخشایی
ارحم الراحمین نبخشاید

منیش نویسمہ :

تا حیاتت ہدیہ رحم کہ بہ خہلق
بہ قسہی خوش و سہرفی نان و درہم

تو کہ رحمت نہ بی ، خودا ناکا
لہ حقہی تو ، نہ رحمت و نہ کرم

حدیثی دوازدہہم

(من لم یشکر الناس لم یشکر الله)

یہ عنی : کہ سی خوی وابی سوپاسی نعمہ تی
ئادہ میزاد نہ کا ، ئہوہ سوپاسی نعمہ تی خوایش
ناکا .

سوپاس ئہمہ یہ انسان دان بنی بہ نعمہ تی خاوەن
نعمہ تا ، وہ لہ ئہ ندازہی خویا بہ زو بان تعریفی بکا ،
وہ حقوقی وفا را بگری ، انسان کہ طبیعہ تی پیاوانہ و
ئہ خلاقی مہردانہ بو ، ہەر کہ س چاکہ بیکی لہ گہل کرد
لہ پیش چاویا رای ئہ گری ، وہ سوپاسی ئہو کہ سہ
ئہ کا ، وہ کہ حالی لہ گہل ئادہ میزادا وای پیہات

چا کتر سو پاسی نعمه تی خوایش ته کات ، به لام ته گهر
طبیعه تی سیله بو ههروه کو حقوقی ئاده میزان
ته شاریته وه به گویره ی سسو کی طبیعه تی خوی
سو پاسی خوایش نا کا ، چونکه هه ره خوییک له دهرونی
انسانا دامه زرا ده رباره ی هه مو کهس نیشانه ی
دهر ته که وی .

سو پاسی نعمه ت زور جوانه ، پیویسته که تا
نعمه تی نعمه ت ده ر زیاتر بی له به را به ریه وه سو پاسی
انسانیش زیاتر بی ، بویه پیویسته له پیش هه مو
که سیکدا سو پاسی نعمه تی خوا بکا ، چونکه هه مو
نعمه تیک به ری ئاره زوو هیزی ئه وه . له پاش
سو پاسی نعمه تی خوا پیویسته انسان سو پاسی
نعمه تی باوک و دایک بکا ، چونکه له خوا به ولا وه له
هه مو کهس حقوقیان زور تره ، بویه خوا له قرآنا
فه رمویه تی : (ان اشکر لی ولوالدیک) ، یه عنی
سو پاسی نعمه تی من و باوک و دایکت بکه ، ئه مجار
سو پاسی ماموستاییک که علم و معارف پیشان بدا ،
وه انسان له تاریکی نه زانی دینی و دنیایی بخاته
رو ناکی زانست و به ختیاریه وه . ئه مجار سو پاسی
حاکمی عادل که مایه ی استراحه تی میلله ته ، ئه مجار
سو پاسی نیشتمان و دانیشستوانی نیشتمان ،
ههروه کو نیشتمان بو وه به بیشکه ی پهروه رده بون و ،
دانیشستوانی نیشتمان بوون به واسطه ی ژیا نی تو
ههروه ها پیویسته توش بو ئاوه دانی و قازانج

گه یاندن به دانیشتوانی ههول بدهی ، تالسه پاش
مردنی خوت اولادو فامیلت له نیشتمانا به بهختیاری
دینی و دنیایی یه وه بژین .

بی گومان سوپاسی نعمه تی ئاده میزاد ئه بی له
ئه ندازه ییکا بی شه ریه ت قه بولی بکا ئه نا ئه بی به
دروو دوو رویی و منافقی ، له دنیا دا که سی استحقاقی
سوپاسی نعمه تی هه یه ، که له سه ر نعمه ته که ی منه ت
دانه نی ئه نا اعتبارو قه دری ئه که وی ، وه کو هه ندی
له حکما فه رمویانه :

(من من بمعروفه سقط شکره ، ومن اعجب بعمله
حبط اجره) یه عنی : که سی له سه ر نعمه تی خوی
منه ت دانی حق سوپاسی نامینی وه که سی به
کرده وه ی چا که ی خوی بایی بیی ، خیری بو نا نو سری .
مه ولانای جامی فه رمویه تی :

بتو نعمه ت ز دست هر که رسد
نه بمیدان شکر گویی پای
کی به شکر خدا قیام کند
تارک شکر بندگان خدای
منیش نویومه :

هه ر که سی نعمه تی به تو دابی
لاته ، پاشایه ، شیه ، دانایه
گه ر نه که ی شکری نعمه تی ، نا که ی
شکری خالق که تاکو ته نه اییه

حدیثی سیازدهههم

(ان الله يحب السهل الطلق)

یه عنی : به راستی خوا انسانی طبیعت نه رمو
رووخوشی خوش نه وی *

ثا شکر ایه هه رکه س روی خوش بی نه و که سه
نیشانه ی به ختیار ی به ناوچه و انیه وه یه ، قسه ییکی
کور دی یه نه لی : انسانی روخوش مژده ی به هه شتی
پی یه ؛ انسانی روترش ده نگ و باسی جهنم ! انسانی
که روی خوش بو هه رکه س چاوی پی بکه وی دلی
خوش نه بی ، وه هه رکه س احتیاجی ییکی پی ی بی
نه توانی پی ی بلی ، وه نه گهر له نه هلی علم و معارف
بی قازانجی لی نه کری ؛ به پیچه وانه شه وه انسانی
روترش یا قازانجی بو که س نابی ، یا نه گهر قازانجی
ببی به تالی روی به تالی نه کاته وه ، وه کو ووتوو یانه
سر که ی روخوش له حه لوای روترش خوشتره *

له ئایینی اسلام دا روخوشی زور مهمه ، وه قسه ی
خوش به صدقه دانراوه به راستی انسان نه گهر
مالیشی نه بی پیدا به خهلق مادام به روخوشی له گه لیان
بجولیته وه و جوابیان بداته وه وه کو مالی پیدا بن وایه ،
بویه حه زره ت «ص» فهرمو یه تی : (انکم لا تسعون
الناس باموالکم ، ولكن یسعهم منکم بسط الوجہ
وحسن الخلق) یه عنی : ئیوه ناتوانن مال و
سهروه تتان بکه یینن به هه مو که سیکا ، به لام

ټه توانن روخوشي و خوش خويي تان بگه يين پيايانا ،
يه عني مالتان به شي ههمو ټاده ميزاد ناكا به لام
خوي باش به شي ههمويان ټه كا ، چونكه انسان
ټه تواني به روخوشي له گهل ههمو ټاده ميزادا
بجوليته وه .

مهولاناى جامى فهرمويه تى :

تا خدا دوست داردت ، با خلق
يك دلو و يك زبان و يك رو باش
شاد طبع و شگفته خاطر زى
نرم خوي و گشاده ابرو باش
منيش نوسيو مه :

گهر به دل طالبى نه جاتى برا !
يه ك دلو و يه ك زو بان و يه ك رو به
سالم و خوش كلام و خوش مشرب
دائماً ميهره بان و گول رو به

حديثى چوارددهم

(اطلبوا الخير عند حسان الوجوه)

يه عني : داواى چا كه و قازانجى دينى و دنيايى
بكه ن له لاي ټه و كه سانه كه رويان جوانه ، چونكه
ره نك و خو مناسبه يان به يه كه وه هه يه ، كه انسان
ره نكي جوان بو ؛ زور نزيكه خو و طبيعه تيشى نه رمو

پیاوانه بی وه له گهل لی قسه و ماوو داماوانا یارمه تی و
 پیاوه تی بی بی ، یاخود مقصود له روجوانی دهرون
 گوشادی و روخوشی یه له کاتیکا کهسی داوای چاکه ی
 لی بکا ، بنا له سهر ئه مه مه عنای حدیثه که وایه داوای
 چاکه بکه ن له کهسی که روی خوش بی . چونکه مادام
 انسان له وکاتانه دا روخوش بی یا فرمانی انسان
 ریک ئه خات وه یا به قسه ی شیرین و به ادب جوابی
 ئه داته وه . دیاره مقصود له داواکردنی
 چاکه ئه وه نی یه انسان وه کو سوالکه ر بچینه لای
 روخوشان ، وه داوای شتیان لی بکا . به لکو مقصودی
 چه زره ت (ص) ئه وه یه انسان که ئاره زوی له
 تی گه یشتن و پی گه یشتن ، وه یا له په یدا کردنی
 دهس مایه بو کاسبی ، وه یا ویستی له ته نگ وچه له مه و
 ناره چه تی ییک رزگاری بی له هه مو ئه مانه دا تابوی
 دهس بدا ، په نا به ریتته بهر انسانانی روخوش و
 طبیعت مهردانه .

مهولانای جامی فهرمویه تی :

بر دری خوب روی منزل گیر

چون په یی حاجتی بیرون آیی

تا ازان بیشتر که حاجت تست

دهد ، از دیدنش بیاسایی

منیش نویومه :

هه‌رده‌می توشی علتی هاتی
ده‌ردی دنیا بی ؛ یا مضرتی دین

بو ده‌وا هه‌ر په‌نا به‌رو خوش به
گه‌ر طبییش نه‌بی حبیبه یقین

حدیثی پازده‌هه‌م

(الكلمة الطيبة صدقة)

یه‌عنی : قسه‌ی خوش صدقه‌یه .

چونکه مقصود له صدقه دل‌خوش کردن و به‌هیز
کردنی برایه‌تی‌یه له‌گه‌ل موسولمانان ، که‌واته
دیاری‌یه هه‌روه‌کو انسان به‌خششی بی له‌گه‌ل
موسولمانان ناسیاری له‌ناویانا په‌یدا ئه‌بی ، به‌قسه‌ی
خوشیش عه‌ینی مقصود دیته‌جی ، سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش
بناله‌سه‌ر ظاهری احادیث صدقه ته‌نها ئه‌مه‌نی‌یه
انسان پاره‌و شت‌ومه‌ك بدا به‌خه‌لق ، به‌لکو هه‌ر
چا‌که‌یی بی له‌گه‌ل هه‌ر مستحق‌ی بکا ئه‌وه صدقه‌یه ،
که‌وا بو ئه‌گه‌ر وورد‌بینه‌وه ئه‌زانین لا‌بردنی
ناره‌حه‌تی ، وه‌کو به‌ردودارو دررک له‌سه‌ره‌ریگه
صدقه‌یه ، کومه‌کی لی‌قه‌وماوان صدقه‌یه ، تکا بو
رزگار‌کردنی داماوان صدقه‌یه ، چونه‌لای نه‌خوش
صدقه‌یه ، دل‌خوشی دانه‌وه‌ی انسان خه‌مبار
صدقه‌یه ، شوین که‌وتنی جنازه صدقه‌یه ، شاره‌زایی
کردنی انسانی نه‌شاره‌زا صدقه‌یه قسه‌ی خوش
صدقه‌یه .

مهولانای جامی فہرمویہ تی :

سخن نـسـرم گـوی با سـائل
گر زمالش نمی دہی صدقہ

زانکہ در روی اہل حاجت هست
قبول خوش از مقولہی صدقہ

منیش نویومہ :

دلی سـوالکـہر بـہ ناگری محنت
پرر لہ ئیش و خروش و دہردو کولہ

نعمہ تت گہر نی یہ قسہی شیرین
صدقہی شرعی یہ و بہ راتی دلہ

حدیثی شازدہ ہم

(السـماح رباح)

یہ عنی : سخاوہت و بہ خشش مایہی قازانجہ بو
خاوہ نہ کھی .

بی گومان انسانـی خاوہن بہ خشش لہ دنیاو
قیامہ تا قازانجی پی تہ گا ، قازانجہ دنیایی یہ کھی
تہ مہ یہ : یہ کہم انسانـی سخی ناوبانگی چاکھی
تہ رروا بہ دنیا دا ، کہ روی کردہ ہہرجیگایی
بہ حورمہت تہ ماشای تہ کری ، ناشکرایہ ژیان بو
انسانـی بہ ناموس تہ وہ یہ لہ گہل حورمہ تا بی ، انسان
کہ حورمہ تی نہ بو مردنی چاکترہ ، دوهہم : انسانـی

خاوهن به خشش ههروهختی توشی نارهحه تی ییک هات
 به واسطه انسانیه تی خویه وه هه مو که س دهستی
 ئه گری و یارمه تی ئه دا ، سی هه م : به خششی
 به هه ر که سی دابی ئه و که سه ئه و پیاوه تی یه ی ئه وی
 له به رچاو ئه بی وه کو مشهوره : (انسان به نده ی
 احسانه) • چواره م : تجربه کراوه پیاوی خاوهن
 به خشش هه رده و له مه ندییکی بی به رهحه تی ئه ی خوا
 وه ئه بی به مایه ی حه سانه وه ی ، به لام انسانی
 رژدوسوک و چاوچنوک رهحه تی له مالی خوی نابینی
 به هه ر ره نگی بی خوا دوژمنیکی وای بو تایه ن ئه کا
 گوزه رانی لی تال بکا ، ته نانه ت ئه ولادو خیزانی خوی
 لی ئه بن به دوژمن • پینجه م : انسان که به به خشش
 بو هه ر گری ییکی هاته ری زو بوی ئه کریتسه وه •
 قازانجه دینی یه که شی ئه مه یسه خوای ته عالا
 فه رمویه تی : مثالی ئه و ماله که موسولمانان له ری
 خوادا صه رفی ئه که ن وه کو دانه ییکه که جوتیاری له
 زه وی ییکا بیچینی وه ئه و ده نکه حه وت چلی لی سه وز
 بی وه له هه ر چلی گولی وه له هه ر گولی سه دده نک
 په یدا بی ، که به م حساب به له هه ر ده نکی حه وت سه د
 ده نک دیته به ره هه م • خولاصه جزای چاکه له
 قیامه ت دا تا حه وت سه د چه ندانه ی له ریدا هه یه ، وه
 بو هه ر که سی که خوا ئاره زووی لی بی له و ئه ندازه یه ش
 زیاد ئه کات •

دیاره مادام که خوای ته عالا مثالی چاکه ی به

تووی جوتیار هینایه وه ده رئه که وی ههروه کو له
 فه لاهه تا ئه گهر تووچاکترو جوتیار ووریاترو
 جیگه جوتیه که باشتر بی زورتیر قازانجی ئه بی ،
 ههروا له احسانیشدا تا ئه وشته که ئه بهخشیری
 به سودترو ئه و که سه پی ئه دری محتاجترو
 ئه و که سه خیره که ئه کا نیازی پاکتری بی ، جزای
 زورترو ، دهره جاتی جزا له م خصوصانه وه تفاوت
 ئه کا که و ابو ههر که سه بی بهخشش بکا پیویسته
 له م خصوصانه وه زور سه رنج بدا .

مهولانای جامی فهرمویه تی :

سود اگر بایدت ز مایه ی خویش
 دست بخشش گشاو بخشایش

سودت اکنون ستایش و فردا
 در جوار خدای آسایش

منیش نویومه :

تاجری طالبی حقیقت بی
 پی ی بلین راه و رسمی سودی حلال

یهك به هوسه د بدا له دنیا دا
 له قیامت وهری گری به کمال

حدیثی هه قده هم

(تهادوا تعابوا)

یه عنی : دیاری بو یه کتر بهرن ، خوشه ویستی تان

له ناوا په یدا ټه بی .

ټاشکرایه انسان دیاری بو هر کهس بهری ،
خوشه ویستی یان له ناودا په یدا ټه بی .

ټاشکرایه انسان دیاری بو هر کهس بهری
به ټومیدی خوشه ویستی و ناسیاری ، سود
ټه به خشی ، ټه گهر دیاری بو دوژمن بهری ، دلی له
دوژمنایه تی په شیمان ټه بیته وه ، وه ټاماده ټه بی
بو ناسیاری و دوستایه تی ، وه ټه گهر بو که سیکي
دوستی بهری خوشه ویستی و دوستی یان تازه
ټه بیته وه وه به هیز ټه بی .

مهولانای جامی فهرمویه تی :

دوستی مغزو پوست دشمنی است
تا کی ازمغز سوی پوست شوی

به هدایا کنند دادو ستند
تا بهم زان وسیله دوست شوی

منیش نویومه :

نعمه تی گهر بی له دنیا دا
دوستی ټه هلی رشدو تقوایه

دوستی وهك بناو هدیه اساس
دیده نی دوست وه كو چرا وایه

حدیثی ههژدهههم

(آفة السامح المنّ)

یه عنی : دهردی سه خاوهت و بهخشش منهت
دانانه لهسهه رهو کهسه نعمهته کهه ی پی تهدری .
بهلی : انسان که لهسهه نعمهتی خوی منهتی دانا
له دنیاو قیامهت دا جزای تهفهوتی ؛ چونکه انسان
خاوهن نعمهت وهختی به حورمهت تهماشای ته کری
که باسی نعمهته کهه ی خوی نه کا وه ئا برروی نعمهت
پی دراوه کان رابگری ، ته گهرنا نعمهت بهههه کهه سی
بدا وه له ناو خهلقا باسی بکا ، ته وه چهجایی ته وه
تهو کهسه جهزای بهخیر بداته وه وه سوپاسی
نعمهته کهه ی بکا بهدل ته بی به دوژمنی وه وهختی
جهزای قیامهتی دهست ته کهوی که هه رچی ته بهخشی
به نیازی رهزای خوابی وه لهسهه نعمهته کهه یش منهت
دانه نی ، ته گهرنا بهمنهت دانان و ئازاردانی هه ژاران
خیره کهه ی بهتال ته بیتته وه ، وه سودی نامینی ،
به گویره ی قرآنی شریف انسان ته گهر قسه ی خوش
له گهل هه ژاران و لی قسه و ماوان بکا ، به صدقه
بوی ته زمیری .

به لام صدقه یه که منهتی لهسهه ردانی بی سوده
وه به گوناوه بوی ته نوی . ته حدیثه شریفه به شیکه
له حدیثیکی دریژ که مهعنا کهه ی ته مهیه : دهردی
زیره کی و فصیحی زوبان دریژی یه لهسهه هاوری یان ،

دهردی ئازایی ظلم و زور کردنه ، دهردی بهخشش
منهت دانانه ، دهردی جوانی خوبه باش زانینه ،
دهردی عبادت تهمله‌لی‌یه ، دهردی قسه درو کردنه ،
دهردی علم له‌یاد بردنه‌وه‌یه ، دهردی حلم و حوسه‌له
په‌له‌کردن و خورانه‌گرتنه ، دهردی شرف و پیاوهرتی ،
خولی بایی بونه ، دهردی سخاوهرت اسراف کردنه .

مه‌ولانای جامی فهرمویه‌تی :

کی به نعمت کسی شود دل‌گرم ؟
چون زمنت کنند دم‌سردی

غیر باد خزان منت نیست
آفت روضه‌ی جوانمردی

منیش نویومه :

ئه‌هلی بهخشش که ئه‌هلی منت بو
با فریدی زمانه‌بی ، خرفه

له‌به‌ره و منته‌ی به‌ئه‌مری خوا (۱)
ئه‌جرو مالی به‌ده‌فعه‌یی تلفه

حدیثی نوزده‌ههم

(البلاء موکل بالمنطق)

یه‌عنی : ناره‌حه‌تی به‌سراوه به‌قسه‌وه .

قسه‌کردن بو انسان واسطه‌ی ناسیاری و
ئاشنایی و یاری‌یه‌دانی ئاده‌میزاده ، قسه‌ئه‌سیابی

(۱) له‌به‌ره و = له‌به‌ره‌وه .

په یدا کردنی بهختیاری دنیاو قیامه ته قسه ته را زوی
 به راورد کردنی پیاوړتۍ و ناپیاوړۍ به ، وه کو مشهوره :
 (الکلام صفة المتکلم) ، په عنی : قسه ته خلاق و
 خو وړه و شتی قسه کهر ته گه یینی * بی گومان انسان
 تا قسه نه کا چو نیه تی و خو وړه و شت و طبیعه تی
 ده ر نا که وی که قسه ی کرد هه مو ناشکرا ئه بن ،
 که و ابو ته بی انسان له قسه کرد نا زور به پاریز بی ،
 وه هه ر وه ختی ویستی قسه یی بکا له پیشا
 و ورد بیته وه ته گهر سودی هه یه وه قسه ییکی
 شرعی و بی زیانه ، ته و جار بیکا بویه چه زره ت (ص)
 فهرمو یه تی : (رحم الله امرء قال فغنم أو سکت فسلم)
 په عنی : ره حمه تی خوا له که سی بی قسه یی بکا قازانجی
 لی ده ست که وی یا ده نگ نه کاو له ضرری قسه
 سه لامه ت بی *

تیگه یشتو وان چه ند ئا دایان بو قسه کردن
 داناوه ، په کهم تا پیو یستی به قسه کردن نه بی
 نه ی کا ، که و ابو له خویه وه قسه ی بی سود
 به ده میان هی ، وه ته گهر شتیکیان له یه کی تر پرسی
 ته م زو جواب نه داته وه ، مه گهر ته و که سه جوابه که ی
 پی نه در یته وه ، وه جوابی قسه که یش پیو یست بی ،
 هه روه ها قسه نه خاته ناو به یینی قسه ی خه لقه وه تا
 گفتو گو تیک نه چی * دوه هه م زیاتر له نه ندازه ی
 پیو یستی قسه نه کا ، بو ته وه ی نرخ ی نه شک ی ،
 ته لباس به و گران به هایی به که مه ، مادام زور بو

قیمه تی ئەشکی . بویه عاقلان ووتویانه انسان
هه‌میشه عقلی به‌سه‌ر قسه‌یا زال بی چاتره له‌وه
قسه‌ی به‌سه‌ر عقلیا زال بی . سسی هم له‌پیش
قسه‌کردنا بیر بکاته‌وه له‌قسه‌که‌یا تا قسه‌ییکێ
ریک‌و‌پیکێ وا که بو ئەوه‌خت و جیگایه ده‌ست‌بدا

بدوزیته‌وه ، وه‌کو ووتویانه : (هر سخن جایی و هر
نکته‌مقامی دارد) وه‌قسه‌که له‌دلی خویا لیک‌بدا ته‌وه
نه‌وه‌ک له‌پاشا ضرری لی‌ببینی وه‌کو ووتویانه قسه‌
له‌پیش کردنا وا له‌به‌ندی خانه‌ی انسانا له‌پاش
کردنی انسان له‌به‌ندی خانه‌ی ئەوایه . چوارهم : قسه
ئه‌بیت له‌ئه‌ندازه‌ی شانی خاوه‌نه‌که‌یا بیت تا له
وه‌ختی ئیش کردنا روزه‌رد نه‌بیت . پینجهم :
هه‌ر قسه‌یی ئەکا به‌لفظیکێ سه‌هل و ساده‌وه به‌ئارام و
له‌سه‌ر خو بیکا تا هاو‌رری که‌ی باش له‌قسه‌که‌ بکا .

شایانی باسه‌که خراپ‌ترین و گوناوه‌ترین قسه‌
سه‌عایت ، غه‌یبه‌ت ، نه‌میه ، درو ، جوینه . سه‌عایت
ئه‌وه‌یه انسان ناوی که‌سی ببا به‌ره‌نگی ئەو که‌سه‌

پی ناخوش بی ، نه‌میه‌ئه‌وه‌یه انسان قسه‌ی
هه‌ندی که‌س به‌ری بولای هه‌ندیکێ تر به‌نیازی ئەوه
ناو‌به‌ینیان تیک‌بدات ، درو ئەوه‌یه انسان ده‌نگ و

باسی ناراست بگیريته‌وه ، جوین ئەوه‌یه انسان
به‌قسه‌ی نامناسب و ناشیرین ئا‌بروی خه‌لق ببا وه
عه‌یب و که‌م و کورری‌یان بدا ته‌پال ، زیان و خراپه‌ی

ئەمانە بو نوسین ناشین ؛ ئەم چەشنە قسانە بنچینە
تیک چونی شیرازە دۆستی و یەکیەتی و ، مایە
پاش کەوتنی انسانن لە هەمو قازانجیکی دینی و
دنیا یی .

مەولانای جامی فەرمویەتی :

هەرکە شد مبتلا بە پرگویی
بە بالای عجب گرفتاراست

هەربلایی کە میرسد بە کسان
بیشتر از مەر گفتاراست

منیش نوسیومه :

بە مثل سەر ئەهیرە دل مەخزەن
دەموە کو قاپی یەو ، زوبان حەرەسە
کە حەرەس نائەمینی دەرگا بو
زەحمەتی پادشا هەمو عەبەسە

حدیثی بیستەم

(کفی بالمرء اثماً ان يحدث بکل ما سمع)

یەعنی : بەسە بو گوناھی پیاو ئەمە هەر
قسه ییکی بیست بیگیریتەو .

بە مەعنا ئەگەر انسان هیچ گوناهیکی نەبی
لە مەزیاتر کە هەرچی بیست بیگیریتەو ئەمە
بەسە چونکا ئەمە گوناهیکی گەرە یە . مقصود

ئەمە يە پيويسسته انسان هەر قسە يىكى بيسست
لە پيشا تە ماشاي بکا ، ئە گەر لە ريگە يىكى باوەرر
پى کراوە وە نە بو گوئى پى نە دا ؛ وە ئە گەر لە ريگە يىكى
راستە وە پى گە يشت ئەم جار بىر بکا تە وە ئە گەر
لە گىرانە وە پىدا سود يىكى دىنى ياد نىاي بو بىگيرىتە وە
ئە نا وازى لى بىنى ، چونکە لە گىرانە وە قسە ي
خراپە وە زور کەس توشى دەردو بلا برون ، پيويسسته
انسان ئەم ملاحظە يە لە ياد نە چى .

مەولاناي جامى فەرمويه تى :

مرد را بس همین گنه که قدم
از مقرر امان نهد بىرون

هرچه آمد درون روزن گوش
از مهر دهان دهد بىرون

منيش نويسومه :

هەر چى بيسست لە سەر قىاس و نظر
هەل بژيره لە وە ئە وى چاکە

حە يفە گىرانە وە هەمو قسە يەك
شەررە يا خىرە ، پيسە يا پا کە

حديثى بيسست و يە گەم

(كثرة الضحك تميت القلب)

يە عنى : پىكە نىنى زور دل ئە مرىنى .

دیاره پیکه نین و که یف خوشی و گالتھی زور دل
دور ته خاته وه له یادی خوا ، وه مادام انسان له سهر
ته م حاله ته مایه وه دلی وارش ته بیته وه له فیربون و
تی گه یشتن ته که وی ، وه به طبیعت وه کو مردوی
لی دی که بو ته وه ناشی هیچ وهر گری .

بزائن : پیکه نینی زور له بی ئاگایی یه وه په یدا
ته بی ؛ چونکه ته گهر انسان ئاگای له ناره حه تی
مردن و به جی هیشتنی مال و مندال و دهس و پیوه ند
بی وه یا له ناره حه تی حساب و کتاب و عذاب و روژی
قیامت وورد بیته وه ، وه یا خود بیری ته وه بکاته وه
که دوژمنانی دین و میللت هه میشه وان له سهر
مه یل و ناره زوی هیرش بردن بو سهر موسولمانان وه
ته یانه وی له ناویان بهرن وه بیانکه ن به به نده ی
خویان وه ملک و مال و سهروه تیان له دهست وهر بگرن
وه کو ئیستا له پیش چاوماننا ئاشکرایه ، قهت به
پیکه نینی زورو گالتهو گپ عمری خوی صرف نا کا

وه شه وو روژ خه ریکی ریکه ستنی ته سبابی
به رهه لستی و دفع کردنی دوژمن ته بی . ته ماشا
ته که ین ههر کهس مشکله ییکی بیتهری تا حلی نه کا
تامی استراحت ناچیرزی وه خوشی له خوی حرام
ئه کا ، زور پیویسته موسولمانان له مثال له
ئاشکرایه وه ئاموژگاری وهر گرن وه لهم وه ختسه
ناله باره دا خویان به رابواردن و شتی بی که لکه وه
نه خلا فینن وه له عاستی وولاته کانیانا چاونه نوقینن .

مهولانای جامی فہرمویہ تی :

خرم آنکس کہ بہر زندہ دلی
زیر لب خندہ را بمیراند

خندہ کم کن کہ خندہی بسیار
صد دل زہندہ را بمیراند

منیش نویسموہ :

خوزگہ بہو نفسہ طالبی یادہ
ہر بہ یادی خوا دلی شادہ

خندہ ناکا نہ کا دلی ہمری
بہ تبسم دولیبوی نازادہ

حدیثی بیستو دوہم

(العدة دین)

یہ عنی : وہعدہ قہرزہ .

واتہ : کہسی وہعدہی دا بہ کہسی کہ فلان چاکت
لہ گہل تہ کہم بہ گویرہی دوستایہ تی اسلامی
پیویستہ لہ سہری تہ وفرمانہ جی بہ جی بکا ،
ہہروہ کو قہرزار واجبہ تہو قہرزہ کہ لہ سہریہ تی
بیداتہوہ .

وہفا بہ وہعدہ لہ دیانہ تازور بہمہم ناسراوہ خواہی
تہعالا لہ قرآنا تعریفی ہزرہ تی اسماعیلی بہوہ کردوہ
کہ لہ وہعدہ دا راست گو ہووہ . امامی غسہ زالی

ره حمه تی خوای لی بی فهرمویه تی : چه زرت (ص) بو
 چاوهروانی کابراییک سی روژ له جیگاییکدا مایه وه
 چونکه وه عده ی پی دابو . انسان که وه عده ییکی دا
 پیویسته دلی له سهر ئه وه بی تا له ده سه لات یا بی
 وه فا به وه عده یه بکا ، به لام ئه گهر به دهم وه عده بداو
 به دل نیازی نه بی بیبا ته سهر ئه وه به منافق
 ئه ناسری ، وه کو چه زرت (ص) فهرمویه تی : (ثلاث
 من کن فیه فهو منافق ، وان صام وصلى وزعم انه
 مسلم : اذا حدث کذب واذا وعد اخلف واذا ائتمن
 خان) . یه عنی : سی ره وشت هه ن هه ر که س ئه و
 ره وشتانه ی تیابی ئه وه منافقه ، با روژو بگری و
 نویریش بکا و خویشی به موسولمان بزانی ،
 ره وشته کان ئه مانه ن : وه ختی قسه ی کرد درو بکا ،
 وه ختی وه عده ی دا به پیچه وانیه ی بجولیته وه ، وه ختی
 به ئه مین دانرا له سهر شتی خه یانه تی تیابکا ، به لام
 وه ختی خلاف وه عده یی به منافقی ئه ناسری که له
 کاتی وه عده که دا له دلیا نه بو بی بیبا ته سهر . انسان
 که وه عده ی داو له دلیا بو که وه فای پی بکا پیویسته
 ئه و نیازی دلیه بینیتسه دی مادام عذریکی معقول
 ری ی لی نه گری ، چونکه انسانی وه عده خلاف به دروزن
 ده ر ئه چی وه شرف و اعتباری لای خهلق نامینی .

مهولانای جامی فهرمویه تی :

مرد را هر چه بگذرد به زبان
 عیب باشد و رای آن کس کردن

وعدة درذمه‌ی کرم قرض است
فرض باشد ادای آن کردن

منیش نویومه :

وعدة عنوانه بو شه‌رافه‌تی پیاو

وعدة میزانه بو جوان مه‌ردی

لایقه بو وفا به وعدة ، برا

سه‌ری خوت دابنی‌ی نه‌گه‌ر مه‌ردی

حدیثی بیست و سی ههم

(المظرة سهمة مسهومة من سهام ابليس)

یه‌عنی : ته‌ماشا‌کردنی ژنی نامه‌حرهم به‌بی
ضروره‌تیکی شه‌رعی تیریکی زه‌ه‌راوی یه‌له‌ تیره‌کانی
شه‌یتان .

ثم حدیثه شریفه مناسبه‌ییکی جوانی دهر‌بریوه ،
چونکه ههر وه‌ کو تیریکی زه‌ه‌راوی بدری له‌له‌شی
انسان با زامه‌کشی نه‌وه‌نده نه‌بی انسان بکوژی ،
به‌لام به‌تأثیری زه‌ه‌ره‌که گوشتی له‌شی انسان
دائه‌رزینی ههر به‌وره‌نگه‌ گوناھی ته‌ماشا‌کردنیش
باله‌و دهره‌جه‌دا نه‌بی انسان بفه‌وتینی به‌لام نه‌و
ته‌ماشا‌کردنه ئاره‌زو له‌دلی انسان‌دا نه‌بزوینیت‌وه
وه نه‌و ئاره‌زووه نه‌بی به‌باعشی ته‌ماشا‌کردنیکی تر
وه ههر وه‌ها انسان توشی فرمانی ناشیرین نه‌کاوا
به‌ته‌نینه‌وه‌ی ته‌ماشا‌کردنی یه‌که‌م انسان فه‌وتا .

سهره رای ته مه انسان که ته ماشای هه ر ئافره تیکی
 کرد ئه گهر ته ماشا کراوه که جوان نه بو دلی انسان
 به و گونا هه دائه گیری ، وه ئه گهر جوان بو سهره رای
 گونا هه که توشی مه راق و خه م و خه فته ئه بی وه وورده
 وورده ئه و مه راقه وه کو تیری زه هراوی چون
 ئه ته نیته وه ئه ویش ههروه ها له جگه ری انسانا
 ئه ته نیته وه وه انسان توشی ده ردی جگه ر ئه کا ، وا
 ده رکه وت که ته ماشا کردنی نامه حرم به حقیقه ت
 تیریکی زه هراوی یه .

مه ولانای جامی فهرمویه تی :

دیده ن خال و زولف نامه حرم
 دانه ی کیدو دام تلبیس است

هر نظر ناو کیست زهر آلود
 که زشصت کمان ابلیس است

منیش نویومه :

نظری خال و زولفی نامه حرم
 تیری شه یتان و نه فسی به دکاره

نهك به ته نیا زهره ره له دینی ئه دا
 جگه ریش به و نیشانه زاماره

حدیثی بیست و چواره م

(خصلتان لا یجتمهان فی مؤمن : البخل وسوء الخلق)

یه عنی : دوو شت هه ن به ته وای کو نابنه وه

له انسانیکا ایمانی ته واوی بښی ، په کهم رژدی ،
دوههم به دخویي په .

رژدی ته وه په انسان مال صرف نه کا له جیگای
خویا ، له رژدی یسه نه دانی ته وحقوقانه که خوا
دای ناوون وه کو زه کات ، سستی کردنی ده و له مه ند
له دانه وهی قهرز ، خو گرتن له خهرج کردن بو
گوزهرانی خیزان ، گوی نه دان به خزمه تی میوان و
بیگانه ، ناؤمید کردنی هه ژاران و لی قه و ماوان .

بزائن : رژدی چه نده دهره جهی هه په ، هه ندی
که س ته وه نده رژدی په که یان زوره هه روه کو خویان
هیچیان له ده ست نابيته وه ، ته گهر که سیکي تریش
به خششی بکا ته مان پی یان ناخوش ته بیت . ههر
چه ند رژدی به سرف نه کردنی مال مه عنای
لی دراوه ته وه ، به لام به حه قیقه ت گه لی شتی تریشه ،
وه کو مه نع کردنی علم له مستحقان که رژدی ییکی
زور زیان دارو گه وره په .

به دخویي کلمه ییکه هه موسو کی و خراپه ییک
ته گریته وه ، هه روه کو خوش خویي کلمه ییکه هه رچی
ره و شتی چا که په ته ی گه یینی وه کو : راستی ،
پیاوه تی ، چا و پوشی ، ته دهب ، ره حم ، رو خوشی ،
حه یا ، داوین پاکی ، خوراگرتن ، سو پاس ،
نیاز چاکی ، دهر و ن پاکی ، عزه تی نه فس ، ناسیاری ،
وه گه لی شتی تر ، وه هه رچی پیچه وانهی ته مانه بی
به دخویي په .

له پاش ره حمی خوا مهم ترین ته سبابی خوش خویی
هه لسان و دانیشتنه له گهل ته و که سانه که
خو و ره وشتیان به رزه ، نیشانه ی ته و انیش مانه و هیه
له سه رشوین که وننی ره فتاری پیغه مبه ر (ص) .

مه و لای جامی فره مویه تی :

بذل کن مال و خوری نیک و زر
راه ایمان اگر همی پویی

زانکه در هیچ مؤمنی باهم
نشود جمع بخل و بدخویی

منیش نویومه :

هه ر که سی جهز ته کا له ره حمی خوا
باسه خنی بی و شریف و بی ئازار

چونکه گیراوه ری موسولمانی
له دلی پیاوی رژدو بهد ره فتار

حدیثی بیست و پینجه م

(طوبی لمن شغله عیبه من عیوب الناس)

ئه م حدیثه به شیکه له حدیثی که عباره ته که ی
ئه مه یه : (طوبی لمن شغله عیبه من عیوب الناس ،
وانفق الفضل من ماله ، وامسك الفضل من قوله ،
ووسعته السنة) ، یسه عنی : خوز گه به و که سه
ته ماشا کردنی عه یبی خوی ری ی لی بگری له ناو بردنی

عه یبی خهلق ، وه ههرچی زیاده گوزهرانی خوی و
خیزانی هه بی صرفی بکا له ریگای خوادا ، وه قسه ی
زیادو بی سودی خوی بگری و نه یلی ، وه له ره وشت و
رهفتارا شوینی پیغه مبه ر (ص) بکه وی .

شتیکی ئاشکرایه که هه مو کهس له سه ر حالی
خوی ئاگادار تره له ئه حوالی غه یر ، وه خوای ته عالا
نارازی یه به عه یبو گوناوه هه ر که سیکه وه بی ؛
بناله سه ر ئه مه حق وایه انسان خه ریکی
ته ماشا کردنی عه یبی خوی بی ، وه دهس نه با بو
که سیکه تر چونکا به م صفته انسان دوسودی
دهس ئه که وی یه کهم ئه مه مادام انسان

به گوی پی دانه وه له عه یبی خوی وورد بووه وه ، وه
چه ندو چونی له گهل خویا کرد ترسی خوا په یدا ئه کا
وه له گوناوه دهس به ردار ئه بی . دوههم ئه مه که
انسان خه ریکی چاک کردنی حالی خوی بو سه ری
ناپه رژی ته ماشای عه یبی باقی موسولمانان بکا ،
به م وه سیله یه له خراپه ی غه یبه ت و بوختان و سوئی
ظن پاریزراو ئه بی .

مقصود له م حدیثه شریفه ههل نانی موسولمانانه
له سه ر ته ماشا کردنی عه یبی خویان و هه ول دانیان
بو پاک راگرتنی دهرونیان له خراپه و شوره یی ، ئیتیر
مقصود ئه مه نی یه انسان له عه یبی خهلق بی
دهنگ بی ، چونکه به گویره ی شرع پیویسته
هه ر کهس دهستی برواو له دهسه لات یا بی

هه رگوناوه خراپه ییکی چاوپیی کسه وت له
هه رگه سیکه وه بو نه ی هیل، وه به هه مو وه سیله یه ک،
بو نه هیشتنی تیکووشی به دهس یا به زوبان یا به دل
چونکه نه به به چاکه و نه ی له خراپه فرضی کفایه یه .
مه ولانای جامی فهرمویه تی :

ای خوش انکس به عیب بینی خویش
پیشوای هنروران گردد
عیب او پیشی دینده و دل او
پرده ی عیب دیگران گردد
منیش نویومه :

به ره وه ی باسی عه یبی خه لقی که ی
خوت له عه یب و خراپه دورخه وه
وا نه که ی ، هه ر نصیحه تی ته یکه ی
پیت بلین : ته م نصیحه ته ت به ره وه

حدیثی بیست و شه شهم

(الحزم سوء الظن)

یه عنی : پیری ساغ ته وه یه که به دگومان بی
له گهل ته وانهی که گومانی خراپه یان پی ته بری .

یه عنی : پیویسته بو انسان ، به تایبه تی
ته و که سانه که خاوه نی جیکه و ریگهن ، هه مو که س
وه کو یه ک ته ماشا نه که ن وه به بی لی کولینه وه و

تحقیقات باوهرریان بهه مو کهس نه بی وه له سه ره
نهینی دلی خویان ئاگاداریان نه کهن .

ئهم حدیثه مباره که زور نه صیحه تیکی بهرزو
به سوووده و ، موسولمانان لهم خصوصه وه قصوریان
کرد که له ئه طرفی دنیاوه دل سافی و
ساده له وحی یان هینایه پیشه وه تا هه مو و
بیگانه کان له بیرو باوهرریان گه یشتن
وه له هیزو بی هیزی ئاگادار بون . وه
ره خنه یان خسته کاروباری دین و دنیا یان ، وه به
جاری به سه ریانا زال بون . زور کهسی گه روکو
دنیا گه رد به ناوی خواناسی و پیاوچاکی به وه خویان
پیشانی خهلق دا وه به هه مو و رهنگی سوودیان
لی وه رگرتن ، دوایی حقیقتیان به پیچه وانهی ادعا که یان
دهر کهوت . چه ند له بیگانه کان سه رو گویلاکی خویان
گورری وه به ناوی بازرگانی و زیارهت و سه یاچه ته وه
گه رران به دنیا دا ، وه موسولمانان به دل سافی له سه ره
هه مو و نهینی به کانی خویان ئاگاداریان کردن ،
ئهم کرده وانه پیچه وانهی ئایینی اسلامن ، انسان
ئه بی شعوری بیی ئاگادار بی له قازانچ و ضرری
خوی و نیشتمان و میله ته کهی .

(بیداری) : خه یال تان نه روا ئهم حدیثه پیچه وانهی
ئه و ئایهت و حدیثانه یه که مه نهی یان کردوه له بهد
گومانی ، چونکا ئه وانیش جیگه ی خویان هه یه وه
علما لهم باسه دا تحقیقاتیان کردوه ، فهرمویانه بشر
سی نوعه ، نوعیک چا کهی ئاشکر او تجربه کراوه ،

نوعيك خراپه‌ی دیاری‌یه ، نوعيك نه چا‌که‌ی نه
 خراپه‌ی دیاری نی‌یه . نوعی یه‌که‌م پیویسته انسان
 خه‌یالی له‌گه‌لیان باش بی ، نه‌گه‌ر ده‌فعه‌یی به‌ریکه‌وت
 خراپه‌ییکیان کرد یا پاساوی بدا یا به‌سه‌وو زه‌لله‌ی
 دابنی و وه به‌ته‌نها نه‌و خراپه‌یه خه‌یالی خوی
 له‌گه‌ل‌یا‌نا خراپ نه‌کا . نوعی دوهم پیویسته هه‌مو
 کاتی انسان خوی بیاریزی لی‌یان ، نه‌گه‌ر جاری
 چا‌که‌ییکیان کرد به‌و جاره هه‌ل نه‌خه‌له‌تی وه فریب
 نه‌خوا . مه‌شه‌وره مار جار به‌جار سرره ، پیشینان
 وو‌تویانه : مار کارژ فرری نه‌دا به‌لام طبیعت فرری
 نادا ، زیاد له‌مه‌ش نه‌و که‌سانه که له‌سه‌ر فکری
 ته‌فره‌دانی خه‌لقن مجبورن به‌وه که ظاهرا خوش
 خویی بیننه‌پیشه‌وه تا به‌ئاره‌زوی شوم‌ی خویان
 نه‌گه‌ن . نوعی سی‌هه‌م یه‌عنی نه‌وانه که حالیان
 په‌نه‌انه نه‌وانیش به‌شیکیان به‌زیره‌کی و عه‌قل یا
 به‌واسطه‌ی ووردبوننه‌وه له‌بع‌ضی نیشانه‌حالیان
 ده‌ر نه‌که‌وی وه کو سه‌رنج‌دانی حالی نه‌وانه‌ی که
 له‌گه‌لیانا هه‌ل نه‌سن و دا نه‌نیشن ، وه وه کو مبالات و
 بی‌مبالاتی به‌احکامی دین ، نه‌مه‌دو‌باره وه کو دو‌نوعه
 پیشووه‌که‌ی لی‌دیته‌وه ، به‌شیکیشیان انسان بۆی
 ریک‌نا‌که‌وی تحقیقی حالیان بکا وه ظاهرا نیشانه‌ی
 خراپه‌و چا‌که‌یان دیار نی‌یه ، نه‌وانه انسان به‌بی
 دلیل ناتوانی به‌چاک یا به‌خراپه‌یان بزانی به‌لام
 پیویسته له‌گه‌ل نه‌مه‌احترام‌یان بگری وه به‌دل
 پاکی ته‌ماشایان بکا ، احتیاط‌یشی بی تا وورده

وورده حالیان ده رئه که وی .
مهولانای جامی فرهوییه تی :

حزم مرد آن بود که در همه وقت
در حق خلق بدگمان باشد

در همه کار احتیاط کند
تا ز هر کید در امان باشد

منیش نویسه :

تیگه یشتن ئه وه نی یه به دهوام
نیازی خوت لای همه و که سی ده رخی

تیگه یشتن وه هایه ووریابی
له قسه تدا که بو یه کیکی ئه کنی

حدیثی بیست و هفتم

(لا یلدغ المؤمن من جحر واحد مرتین)

یه عنی : انسانی موسولمان له کونیکه وه دو جار
ناگه زری .

ئه م حدیثه موباره که ادبیکه کومه لایه تی
به موسولمانان پیشان ئه دا ، وه مه عناکه ی له صوره تی
نهی دایه ، ئه فرهوی انسانی موسلمان ئه بی
همیشه ووریاو به احتیاط بی له کار و باری دین و
دنیا دا وه خوی گیل نه کا بو انسانی فیل باز تا هر
کاتی بوی ریکه وی ته فرهی بدا ، چونکا که سی حالی
وابو همهیشه دهس و پیوه ندی وان له ضرری دین و

مشهوره پیاوی رویشته خدمه تی امام احمد
 - خوای لی رازی بی - عه رزی کرد له دولاو له شکری
 اسلام غه زاننه کهن ، سهر کرده ی له شکریکیان زور
 به کفایه تو و ناگاداره به لام خوی پیاویکی زور چاک
 نی یه ، وه سهر کرده ی له شکره که ی تر زور پیاویکی
 چاکه ، به لام له کاروباری شه را زور ووریا نی یه ،
 وه من ناره زوی غه زام هه یه شوینی کامیان بکه وم ؟
 امام احمد پی ی فهرمو شوینی نه و سهر کرده یاننه
 بکه وه که ووریاو تی گه یشتوووه ، چونکه باخوی
 پیاویکی زور چاک نه بی به لام بو میلله تی اسلام
 قازانجی هه یه ، وه له شکره که ی له سهر که و تنایه ،
 نه م سهر کرده که ی تر با خوی پیاویکی زور چاک بی
 که بی کفایت و کارلی نه هاتو بو خوی و
 شوین که و تووانی وان له تالو که دا . نه م حدیثه زور
 په یوه ندی به حدیثی پیشوووه هه یه . له حدیثی
 پیشوو نه مه ده رنه که وی انسان احتیاط بکا
 له و که سانه که به دئه خلاقن ، وه له و که سانه که
 نایان ناسی نه وه زیانیکی توش بی بی ، وه نه م
 حدیثه نه وه پیشان نه دا نه گهر انسان به واسطه ی
 دل سسافی خوی به وه جاری زیانیکی توش بو له
 که سیکه وه نه و جاره له بهر نه شاره زایی چاوپوشی
 لی نه کری ، به لام بو جاری دوه هم گله یی له سهر
 خوی ته تی وه لومه ی خوی نه کری چونکه نه بو له پاش
 جاری یه که م عبره تی بگرتایه .

(بیداری) : چه زرت «ص» ، ثم حدیثه مباره که ی
 به یه کی له بت پرسته کانی عرب فهرمو که ناوی
 ابو عزه بو ، پیاویکی شاعر بو ، ذمی موسولمانانی
 نه کرد ، تا له غه زای بدر به دلیل گیرا ، که بردیانه
 خدمه تی پیغه مبه «ص» زور پار رایه وه ، وه ووتی
 خیزانم زوره ثم جاره لیم ببوره له مه ولا هه رگیز
 ذمی موسولمانان ناکهم ، وه زیانیان لی نادم ،
 چه زرت «ص» به گویره ی رحمو و شفقت نه و جاره
 بهرهلای کرد ، ابو عزه دیسان دهستی کرده وه به
 ذمی موسولمانان تا له غه زای احد به دلیل گیرایه وه ،
 ثم جاره ش دهستی کرده وه به عذر هینانه وه و
 پارانه وه بو بهرهلایون ، چه زرت «ص» ثم جاره
 عذر که ی قبول نه کرد وه ثم قسه ی پی فهرمو ، وه
 فهرموی نابی ثم جاره ش بهرهلای بکری ی تا نه لی
 دوجار به فیل خوم له دلی موسولمانان رزگار کرد .

مهولانای جامی فهرمویه تی :

دگر ازوی مدار چشم وفا
 هر که بروی در جفا گستاخ
 زانکه هرگز دوباره مؤمن را
 نگزد مار دریکی سوراخ

منیش نویومه :

باشه کاری قضا وه لی به خوا
 چه یفه گیلی له حد نه وه نده به دهر

له کونیکو بدا به انسانو
دو که ررهت ماری حيله بازی بشر

حدیثی بیست و هه شتم

(السعید من وعظ بغیره)

یه عنی : به اختیار که سیکه له یه کیکی تره وه
عبرهت وه ربگری . عبرهت گرتن به غیر صفتیکی
زور باشه ، پیویسته انسان له دنیا دا عبرهت گر
بی ، هه ر که سیکي چا و پی که وت له ریگایه که وه زیانی
توش بو خوی له ور یگه یه لادا . که زانی که سیک له
خلاف و به دخویی یه وه توشی غضب و قهری خودا بو وه
لازمه نه ویش نه و کرده وانه له خوی دور بخاتنه وه
نه گهر له چه رخیکا له ده سستی خیلکی دل پیسو
بی انصافا گیروده بو ته لاش بکا بو رزگار بونی خوی
له ده سیان وه له باقی ژیا نیا ته فره نه خوا ، مه شهوره :
کوسه به ندیکی بینی و په ندیکی گرت . پیویسته
له سهر انسان رودا وه کانی زه مانى وه کو تاریخ
بنوسی وه لای خسوی رای بگری ، تا خوی و فامیل و
هاو نیشتمان نه کانی له چه شنی نه و رودا وانه به دور
بن . نه و میلله تانه که ئیستا گیروده ی سته می
زور دارن نه گهر تاریخ رودا وه کانی سه دسال
له مه و به ریان به دهر رس بخویندایسه وه بیریان لی
بکودایه ته وه ئیستا حالیان وای لی نه نه هات ، چرنکا
واقیعاتی زه مانه زور ناموژگاری که ریکی به کاره

بویه عاقلان فەرمویانە : (من لم یؤدبه ابواه یؤدبه
الدھر) ، یەعنی کەسی باو و دایکی ئەدەبی
نیشان نەدەن زەمانە ئەدەبی پێنیشان ئەدا ؛ بویه
زور گەورەیی طائفە بوون پارا و نەتەووە لە خوا کە
طائفە نەزانە کە یان گیرودەیی نارەحەتی بکا تا
بیدار بنەووە .

مهم ترین ئەسبابی عبرەت وەرگرتن سی شتە ،
یە کەم گیرودەبون بەزەحمەت ، دوھەم لی کولینەووە
لە تەریخی رابوردووان ، سێھەم سەیاحەت و
گەرەران بە دنیا دا .

مەولانای جامی فەرمویەتی :

نیک بخت آن کسی که می نبرد
رشک بر نیک بختی دگران
سختی روزگار نادیده
پندگیرد ز سختی دگران
منیش نویسمه :

عاقبەت خێرەھەرکەسی بگری
عبرەت و موعظە بە چەرخێ زەمان
پەندی دنیا بکا بە پەندی دلی
حەپسی یاران بکا بە مەشقی ئەمان

(کفی بالوت واعظاً)

یہ عنی : بہ سہ بو انسان ٹاموژگاری کہریکی
وہك مردن •

مه به ست له ئاموژگاری کهر ئه وه یه نصیحتی
انسان بکاو ئه ده بی دا بدا وه شاره زای بکا بو ریگای
خیر و روشنایی وه له خراپه و گوم راهی بیگیریته وه ،
شتیکی ئاشکرایه هه رکه س بیر بکاته وه له مردن وه
له زه حمه تی به جی هیشتنی ئه ولاد و خیزان و علاقه ی
خوی و ورد ببیته وه ، وه باوهرری بیی مادام کرده وه و
خووره و شتی خراپ بی له پاش مردن گیروده ئه بی
به عذاب و زه حمه ت ئه وه نده په ند ئه گری که سه د
واعظی گه وره ئه وه نده ئاموژگاری دانه دن ، بویه
قرآن به و گه وره یی و بلاغه ته که هه یه ، وه له گه ل ئه و
هه مو په ندو ئاموژگاری یه که تیایدا یه هه زره ت
«ص» له مو عظه کردنا به هاوهرری مردنی داناوه ،
وه کو به عضی ئه حادیشی شریفه ئه مه ئه گه یینی که
فه رموییه تی : (من دو واعظم له ناو ئیوه دا
به جی هیشته وه ، یه کیکیان گویا و قسه کهر ،
ئه وی تریان خاموش و بی ده نگ ، قسه که ره که یان
قرآنه ، بی ده نگه که شیان مردنه) ، بنا له سه ره ئه مه
زور پیویسته انسان له هه ر روژیکا چه ند جار بیری
مردن بکاته وه ، به لکو دلی رو بکاته کرده وه ی جوان و
به گوی کردنی شرع .

مهولانای جامی فەرمویە تی :
 چند گیری بـه مجلس واعظ
 پی منبر پی گرفتن پـنـد
 وعظ تو بس به مرگ همسایه
 نه عره ی نه وحه گهر به بانگ بلند
 منیش نووسیومه :

گهر هه ته فکرو معرفت بـه خودا
 ناتـه وی موعظه ی سهـری منبر
 مردنی قوم و خویش و دوست و برا
 واعظیکه به ده هشته و ره هـهـر

حدیثی سی ههم

(لعن عبد الدینار لعن عبد الرحم)

یه عنی : دور خراوه ته وه له ره حمسه تی خوا
 ته و که سه ی که به نده ی دینار و دره هه مه .
 ئەم حدیثه مباره که ده رباره ی ئەو که سانه هاتوو
 که له چاودیری خلیفه ی موسولماناندا ن ؛ وه هه تا
 خلیفه پاره یان ئەداتی لی راضین وه به گوی ئە که ن ،
 وه هه ر وه ختی پاره یان نه داتی لی راست ئە بنه وه ،
 بـه کورتی خدمت کردنیان بو په یدا کردنی پاره و
 پوله ، نهك بو ئە وه کلمه ی حق بـهـرز بیتـه وه ،
 هه رچه ند ئەم حدیثه ده رباره ی ئەو نه وعه که سانه

وو تراوه ، به لام چه ند صوره تی تریش دائه گرینته وه ؛
 یه کهم ئه و که سانه که به نده ی مالی دنیان ، له ههر
 لایی وه لای ههر که سی مالیان دهس که وی شوینی
 ئه که ون با ئاینیشیان له ناو بیچی : مثلاً زور کهس
 ههن له بهر کهم گوزه رانی دهس بهرداری کاسبی حلال
 ئه بن وه وه وظیفه ی حرام قبول ئه کهن . دوههم ئه و
 که سانه له به نده گی خوا دهس به ردار ئه بن وه
 گوی نادهن به جی به جی کردنی حقوقی شرعی ، نه وهك
 ماله که یان بفله وتی ، وه نویژو واجباتی دینی
 ئه فله وتینن . سی ههم ئه و که سانه له شوینیکا
 به ئه ندازه یهك ثروته و پاره یان هه یه ، ههر چه ند له و
 جیگه دا توشی ذهللی دینی و دنیایی ئه بن وه هه تکی
 شه رافه تیان ئه کری ، له بهر ملاحظه ی ماله که یان
 قبولی ئه کهن ، وه ئه و خا کو بومه به جی ناهیلن .
 چوارهم ئه و کاسانه که بو دهس خستنی مالی دنیا
 میلله ته و نیشتمانی پیروزی خویان ئه فروشن
 به بیگانه . وه به عقلی ناته واوی خویان وائه زانن ئه و
 ثروته و ماله تا دنیا دنیا یه ههر ئه مینی وه
 خوشه ویستی بیگانه کان بویان به رده وام ئه بی
 وه له وه ووردنا بنه وه که هه روه ختی ئه و دوژمنانه
 له وجیگه یه دا دامه زران ههر پاره ییکیان صرف کردوه
 به زیاده وه وه ری ئه گر نه وه و ، به پیچه وانهی ئاره زوی
 ئه وان ئه یان کهن به به نده ی خویان ، ئه م جار ههر چی
 ته لاش بکهن رزگار نابن وه له و جیگه یه دا به ذهللی

ئەمرن • پىنچەم ئەو كەسانە تا مالى دنيایان زورتىر
 بى زياتر ئە كەونە مەراقىلەو ، وە ھەرگىز دەسيان
 نارواتە مالى خويان وە صرفى ناكەن ، فقط وە كو مشك
 پارە ئەدزى وە لەسەرى ئەنوى ، بەوچەشنە لەگەل
 ماله كەيان ئەمىننەو تا لە كو توپىرا ئەمرن ،
 ھەندىكيان ماله كەيان گوم ئەبى وە كەس
 نايدوزىتەو • ھەندىكيشيان ئە كەويتە دەستى
 چەند كەسىكى وە ھا ھەرگىز نەخىرى دىن نەخىرى
 دنيایان بو ئەم كاپرايسە نابى ، كە دەر كەوت
 خزمەت كاری مالى دنيا وا خراپ و ناشىرىنە ، پىويستە
 انسان خزمەت كاری خوا بى وە دىنارو درھەمى بو
 دەست خستنى بەختيارى بو خوى و انسانيت بى ،
 وە بىيان كا بە ئەسبابى رزگارى خوى لە دنياو
 قيامەتدا وە لە ريگای مىللەت و دىن و نىشتمانى
 خويى صرفى بكا وە شرافەت و ئازادى خوى پى را بگرى ،
 تا لە دنيا دا بە ئازادى بژى ، وە لە قيامەتدا
 سەرفراز بى •

مەولانای جامى فەرمويەتى :

گرچە ھست ئافتاب رحمت حق
 شامل ذرە ذرەى عالم

باد ازان دور بنەدى دىنار
 باد ازان دور بنەدى درھەم

منيش نويسیومە :

باشه دینار و درهمی نافع
بو دهوامی سعاده تی بشیری

لاکن نهو ذاته نهی په رستی به دل
له ههمو رحمه تی خودایه بهری

حدیثی سی و یه کم

(الدنيا ملعونة ، ملعون ما فيها

الا ذکر الله وما والاها وعالمًا ومتعلمًا)

یه عنی : دنیاو ههرچه له دنیا دا هه یه دورن له
رحمه تی خوا الا بیرو یادی خوا نه بی ، وه ههر شتی
به شوی نی نهوا بروا ، وه که سیکي عالم که قازانج
بگه یینی به خهلق ، وه که سی خه ریکی فیربونی نهو
علمه بی ، له گه لی ئایهت و حدیثا ذه می دنیاو مافیها
کراوه وه له زوریشیا نا تعریف و مدحیان کراوه .
خولاصه ی کلام له مباسه دا نه مه یه ههر دنیا یی
نه سبابی به ختیار ی انسان بی ، بهم ره نگه له ریگه ی
شرعی یه وه په یدا بکری ، وه له ریگه ی کامه رانی دا
صرف بکری ، نه وه ممدوح و جوانه ، وه ههر دنیا یی
وا نه بی بهم ره نگه له ریگای خلاف شرعه وه په یدا بکری
وه یا خود له ریگه ی شرعی یه وه صرف نه کری نه وه
مذموم و ناشیرینه . ئیتر مقصود له حدیثه نه مه نی یه
انسان خه ریکی کاسبی نه بی ، چونگه عقل شتی وا
ناگونجینی ، وه له چه ند ئایهت و حدیثا امر به

ئاماده کردنی ئەسبابی بەرھەلستی دوژمن کراوە ،
وہ ئاشکرایە بەرھەلستی دوژمن بەبی دەولەمەندی
زەحمەتە ، وە لە بەعزی حدیثا ریگامان نیشان دراوە
بو ئەوە لە پەیدا کردنی دنیا دا حاکمان وابی وای بزانین
هەرگیز نامرین ، تا بە هەول و دل گەرمی خەریکی
کاسبی بین .

مەولانای جامی فەرمویەتی :
هەندف لعنت خدای آمد
دنیا و هەرچە هەست در دنیا
غیر ذکر خدای صاحب ذکر
درد و عالم بە رحمت است اولی
منیش نویسمه :

دورە دنیا لە رەحمەتی مەبۆد
خوی و هەرچە لەوا هەیه موجود
غیری هەرچی سعادتێ بشەرە
وہ کو کسبێ حلال و ذکر و سجود

حدیثی سی و دوھەم

(دم علی الطهارة یوسع علیک الرزق)

یەعنی : دەوام بکە لەسەر پاکو تەمیزی رزق و
روزیت گوشتاد ئەبی .

پاکی ئەوەیە انسان لەش و بەرگ و خوار دەمەنی و

جیگای دانیشن و نوشتنی خوی بیاریزی له چلک و پیسی ، انسان که پاک و خاوین بو خهلق خوشیان نهوی وه که خهلق خوشیان ویست هه مو جوړه یارمه تی ییکی نه دهن ، وه له هه مو کاتیکا ده سی برایه تی بو دریر نه کهن ؛ که و ابو گوزه رانی خوش نه بی وه به خوشی رانه بویری . انسان پاک و خاوین دوره له نه خوشی وه به له ش ساغی عمری خوی نه باته سهر وه له ژیانیدا وه ختیکی زوری بو کاسبی کردن نه بی که معلومه نه مه ش سببیکی به کاره بو خوش گوزه رانی ، زیاد له مه ش انسانی پاک هه میشه له شی ساغی وه عقلی ساغیش له له شی ساغه وه یه ، انسانیک که عقلی ساغو ریک بو ، که پیری کرده وه ریگای راست نه دوزیته وه ، وه به مه ژیانیکی خوشی پرر له کامه رانی بو خوی مسو گهر نه کا ، له بهر نه م هه مو و ده لیلانیه پیغه مبه ر «ص» فهرمویه تی (النظافة من الايمان) . یه عنی : پاکی به شیکه له موسولمانه تی .

مه ولانای جامی فهرمویه تی :

ای کز آلودگی تو شب و روز
فاقه و فقر تو زیاده شود
بی طهارت باش تا بر تو
روزی تنگ تو گشاده شود

منیش نویومه :

زینه تی دینی احمده پاکي
بدن و منزل و لباس و طعام

به خه بهر به له سهر حدیثی صحیح
باعثی دهوله تهو کلیلی مه رام

حدیثی سی و سی ههم

(الصبحة تمنع الرزق)

یه عنی : خه وی سبه ینان مه نعی رزق ته کا .

سبه ینی وه ختیکی پیروزو به نه شئه یه ، وه ختی
دهر که وتنی لطف و رحمه تی خوا یه ، وه ختی هاتنی
ملائکله ی رحمه ته بو سهر زه وی ، که و ابو زور
پیویسته انسان لهم وه خته جوانه دا بیدار بی . وه به
یادی خواو پاررانه وه خوی ئاماده بکا بو لطفی خوا ،
ته گهر انسان له سهر ته هم حاله دهوامی کرد له ههمو
خصوصیکه وه دهر گای رحمه تی خوا ی لی ته کریتته وه ،
خو ئاشکرایشه گوشادی رزق و روزیش رحمه تیکه
له رحمه تانی خوا . وه ته گهر به بی ئاگایی و نوشتن
تهو وه خته مناسبه ی له ناو برد لهو ههمو خیر و
به ره که ته بی بهش ته بی . وه دیسان له جهتی
دنیا شه وه که ته ماشا ته که ین زور تر ته سبابی رزق و
روزی و قازانج و هر گرتن له کاسبی حلاله وه بو خه لقی
شار یا دیهات له سبه ینی دا دهست ته که وی ، که
انسان لهو وه خته دا نوشت لهو قازانجه بی بهش
ته بی . ههروه ها تهو که سانه که دره نگ له خه و
ههله سن له شیان تهواو ساغ نی یه . وه که سی که
نه خوش و دهرده دار بو کاسبی پی ناگری . وه

گوزهران و رزقی هه ر رو له کزی ئه بی .

مهولانای جامی فهرمویه تی :

ای کمر بسته کسب روزی را
صبح خیزی دلیل فیروزی است

بهر خواب صباح چشم میند
زانکه این خواب مانع روزی است

منیش نویومه :

له سحر دا نسیمی رحمت دی
بو دلو گیانی هه رکه با خیره

مه نسه با رزق و رحمت بوبی
له و خوداوه که خالقی قدره

حدیثی سی و چوارهم

(الدَّيْنُ شَيْنٌ الدَّيْنُ)

یه عنی : قهرز وه سیله ی زه ده بونی دیانه ته .

قهرز ئه وه نده خراپه ی لی ئه وه شیتته وه که به هه ر
ره نگی بو وه پیویسته انسان خوی لی لا بد ا ، یه که م
ئه مه یه انسان قهرزی له هه ر که سی کرد به مه جبوری
توشی ریا کردن ئه بیت ، وه زور جار له به ر دلی ئه و
که سه چاو پوشی له حق ئه کا ، دوه هم : له به ر چاوی
خه لقا شرفی که م ئه بی وه قدر و اعتباری ئه رروا ، به
تایبه تی ئه گه ر خاوه ن قهرزه که بی مروت بی به قسه ی

ناخوش له دنیا دا ئا بر روی ته با ، بویه وو تو یانه :
 قهرز له بی مروه ت تالانی مال و حورمه ته ، سی ههم
 مادام که سی عاده تی گرت به قهرز کردنه وه به ئومیدی
 ته وه که پاره ی ده س ته که وی جله وی خوی له ده س
 به رئه بی ، وه خو وئه گری به اسراف و
 پاره خرج کردنه وه ، چوارهم که انسان عاده تی
 به قهرز کردنه وه گرت زور جار مه جبری ته که
 به وه که (فایز) سود بدا به خاوه ن پاره که ، وه
 معلومه سود دانیش وه کو سود کردن گونا هیکی
 که وره یه ، پینجه م : چونکه قهرزار هه میشه داوای
 پاره ی لی ته که ن هه رگیز به ثاره زوی خوی ده سستی
 نا که ویتته کاسبی یه وه . شه شه م : قهرزار به بی ئیدن
 خاوه ن قهرز هه ر سفری بکا حه رامه وه له وسفره ،
 هه رچی رو خصه ته بو موسسولمانان وه کو
 کورت کردنه وه کو کردنه وه ی نویژ ، بوئه و که سه
 دروست نی یه . حه و ته م : قهرز کردن زور ده ردیکی
 کاری یه بو خوشه ویستی : زور دوستو برا بوون
 به واسطه ی قهرز کردنه وه دلیان له یه ک ئیشا وه ،
 وه ناو به ینیان تیک چو وه ، بناله سه هه ر ته مه زور
 پیویسته تاممکن ته بی انسان قهرز نه کا وه هه ر
 وه ختی قهرزی کرد له ته ندازه ی خوی لانه دا ، وه بیری
 دانه وه ی بی ، وه تا ته توانی زو بیداته وه .
 مه ولانای جامی قهرمویه تی :

نکشد بهر مال دنیا رنج
 هر که خواهد کمال بهره ی دین

چهره‌ی دین‌مکن بناخن دین
تانکاهد جمال چهره‌ی دین

منیش نویسمه :

قهرز به گویره‌ی حدیثی پیغمبر
واسطه‌ی نقصی حورمه‌ت و دینه

وه کوزه‌هره جگره‌ی کاله‌ت‌له‌ت
هوی په‌یا بوونی عاجزی و قینه

حدیثی سی‌و‌پینجهم

(من حسن اسلام المرء ترکه ما لا یعنیه)

یه‌عنی : له‌جوانی موسولمانه‌تی انسانه‌واز
هینانی له‌شتی که مقصدی نه‌بی .

ئه‌گهر موسولمانه‌تی ئهم پینج رکنه مشهوره بی وه‌کو
شهادت و نویژ و روژوو و زکات و حج ئه‌وه مه‌عنای
ئه‌م حدیثه وای‌لی‌دیته‌وه : انسان با به‌ته‌نها ئه‌وه که
ئه‌م فرمانانه به‌جی‌بینی به‌موسولمان بژمیری ؛ به‌لام
وه‌ختی موسولمانه‌تی‌یه‌که‌ی جوان و خاوینه زیاد له
کردنی ئه‌وانه‌یش واز له‌شتی بی‌سود بینی ، وه‌خوی
خهریک نه‌کا به‌فرمانی غیره‌مطلبه‌وه ، وه‌ئه‌گهر
موسولمانه‌تی عبارت بی له‌به‌جی‌هاوردنی هه‌مو
ئادابی شرعی وه‌کو کردنی واجب و سنته‌کان ، وه
دور که‌وتنه‌وه له‌حرام و مکروه ئه‌م‌جار مه‌عنای
حدیثه که وایه با‌انسانی موسولمان هه‌مو واجب و
سنتی جی‌به‌جی بکا وه‌واز له‌هه‌مو حرام و مکروه‌هی

بینی ، وهختی موسولمانه تی به که ی جوان و دیاری به
که پاریزگاری بی له شتی حلالی بی سود ، چونکا
فرمانی حلالیش مادام که قازانجیکی شرعی تیا نه بو
له خهریک بونیا وهختی انسان به خوررای بی نه وهوتی ،
وه طبیعه تی نه گوری .

نه حدیثه اصلیکی راست و دروسته بو
پاک کردنه وهی دهرون له نه خلاق سولک و خراپه ، وه
هموو موسولمانان بانگ نه کا بو نه وه که ژیا نی
خویان ته نها بو بهختیاری دنیا به کاسبی حلال و
ریکخستنی ههرچی به که لك بی بو کامه رانی ژیان ،
وه بو بهختیاری قیامت به به گوی کردنی
فهرموده کانی خوا صرف بکن ، وه خویان لادهن له
به جی هینانی ئاره زوی نه فسانه و جهزی جانه وه رانه
وه کو نوشتن و خواردن و خواردنه وهی له نه ندازه
به ده ر ، وه خهریک نه بن به شتی بی سوده وه وه کو
زیاده ره وی له دامه و شه ترنج و فرمانی بی سودی
ترا وه کو قسه ی زورو گهرانی ناوخت به بازاررو
کولان و جاده و دهشت و دهرا ، نه مفرمانانه نه گهر
گوناهیشیان لی په یدا نه بی خو به خوررای بی وهختی
ئاده میزاد نه کوژن . مه شهوره پیاوی چاوی که وت
به لقمانی حکیم له مجلسیکا دانشتبو ، ئاموژگاری
دانشتوانی مجلسه که ی نه کرد وه نه وانیش زور به
حورمهت ته ماشایان نه کرد ، پیاوه که پی ی وت نه ی
تو خدمتکاری فلان هوز نه بوی ؟ فهرموی به لی ، ووتی

ئه‌ی به‌واسطه‌ی چی‌یه‌وه ئه‌م‌پایه‌ت ده‌ست که‌وت ،
فه‌رموی به‌واسطه‌ی سی‌شته‌وه ، یه‌که‌م : قضاو
قدری خوا ، دوه‌هم : راستی له‌قسه‌کردنا ، سی‌هه‌م :
وازه‌ینان له‌شتی بی‌قازانج .

مه‌ولانای جامی فه‌رمویه‌تی :

تا شود درجهان علم و عمل
شاهد دین تو جمال افزای

زانچه درخور نباشدت بازای
زانچه لایق نباشدت بازای

منیش نویومه :

عمری انسان ژماره‌یه به‌نفس
ئه‌وه ده‌س‌مایه بو‌تجاره‌تی که‌س

حه‌یفه ضایع ببی به‌پوچ و عبس
بو‌که‌سی که‌س بی ئه‌م ئیشاره‌یه به‌س

حدیثی سی‌و‌شه‌شه‌م (زُرْغِبًّا تَزْدَدُ حُبًّا)

یه‌عنی : هه‌ر به‌ینی نه‌به‌ینی برو بو‌دیده‌نی
دوست و برات ، تا خوشه‌ویستیت زیاد ببی .
ئه‌گه‌ر که‌سی بی‌یه‌وی خوشه‌ویستی له‌گه‌ل
براده‌ریکیا زیاد ببی ، حقی وایه که‌م که‌م دیده‌نی ،
چونکه ئه‌گه‌ر که‌م دیده‌نی کرد هه‌مو وه‌ختی
له‌وماوه‌دا که‌له‌یه‌ک ئه‌برین ئاگری اشتیاق و

خوشه‌ویستی ههل ئه‌گیرسی وه به دل گهرمی ئه‌چی
 دیده‌نی ئه‌کا ، وه به خوشی ئه‌گهر ریتته‌وه به لام ئه‌گهر
 زور دیده‌نی بکا خوشه‌ویستی به که یان کهم ئه‌بیتته‌وه
 له‌به‌ر چه‌ند دلیل ؛ به کهم : مادام هه‌روه‌ختی چه‌زی
 کرد چاوی به‌وبرایه کهوت ئه‌ودوسته له‌به‌ر چاوی
 بی‌ئه‌هه‌می یه‌ت ئه‌بی ، وه به طه‌بیعت وه کو
 هاو‌رری به‌کی عاده‌تی لی‌دی ، مه‌شه‌وره : بویه روژ له
 هاوینا قدری نی‌به چونکه هه‌میشه دیاره ، وه بویه
 له‌زستانا خوشه‌ویسته چونکه کهم کهم دهر ئه‌که‌وی .
 دوه‌هم له‌هات‌و‌چوو هه‌لسان و دانیشتنی زوره‌وه
 وائه‌بی چاوی به‌کرده‌وه و ره‌فتاری نامناسب ئه‌که‌وی
 وه ئه‌مه ئه‌بی به‌مایه‌ی نا‌کوکی و دل له‌یه‌ک ئیشانیان .
 سی‌هه‌م : له‌تیکه‌لی هه‌میشه‌یی وه انسان توشی
 بی‌ئه‌ده‌بی ئه‌بی ، وه بی‌ئه‌ده‌بی مه‌مترین ئه‌سبابی
 له‌ناو‌چونی خوشه‌ویستی به ، چوارهم هه‌مو وه‌ختی
 ئه‌و برایه وه‌ختی ئه‌وه‌ی نی‌به بروا بولای ، وائه‌بی
 خه‌ریکی فرمانیکی تایبه‌تی خویه‌تی ، یا چه‌زی له
 ته‌نهایی و چه‌سانه‌وه‌یه ؛ چه‌ز نا‌کا به‌چاوپیکه‌وتنی
 که‌س ، وه ئه‌گهر که‌سی برروا بولای پی‌ی ناخوشه ،
 ئاشکرایه دیده‌نی و له‌بی محبه‌تی زیاتر قازانجیکی
 لی‌وه‌ر ناگیری ؛ بویه ووتویانه : عهدو په‌یمان به
 حیات ، دیده‌نی دوست به‌سه‌عات .

مه‌ولانای جامی فه‌رمویه‌تی :

دیدن دوست دوست را گه‌گه

چهره‌ی دوستی بیماراید

زاتفاق دوام صحبتشان
شوق کامل ملال افزاید

منیش نویسمه :

هه ر که سی حه ز ئه کاله دوستو برا
که م که می دیده نی بکا لی یان

نهک وه رسیان بکا به دیده نی زور
بو ئه وه ی زیاد بکا محبتیان

حدیثی سی و جه و ته م

(من أعطی الله ، ومنع الله ، وأحب الله ،

و ابغض الله ، فقد استكمل ایمانه)

یه عنی : هه ر که سی له بهر خوا شت بدا به خهلق ،
وه له بهر خوا لی یان بگریته وه ، وه له بهر خوا خهلقی
خوش بووی ، وه له بهر خوا رقی لی یان بی ئه وه
موسولمانیکی ته واوه .

مثلا ئه گهر که سی رهفتای چاک و رهوشتی جوان
بو له بهر ئه وه که به گویره ی شرع ئه جولیتته وه ،
انسان یارمه تی بدا ، وه هه ر کاتی که روی کرده
رهفتای خراب و رهوشتی ناشیرین له بهر ئه وه که
له گوناها یه هیچی نه داتی ، یا خود براده ریکی بیی
تا به دیانه ت و روشت بهرز بی خوشی بووی ،
وه هه ر که روی کرده بی دینی رقی لی ی بی وه وازی
لی بینی ، ئه وه نیشانه ی ته واوی ئیمانیه .

ئەم ھەدىتھە ھەموو مۇسۇلمانان بانگ ئەکا بو
 (اخلاص) : اخلاص ئەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو
 فرمانى بکا بە نیازو خیالیکی باشو دئیکی خاوینەو
 تەنھا لە بەر رەزای خوا بیکا ، ئەک لە بەر پیشان دانی
 بە خەلق ، یا بو ئەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ، یا بو
 ئەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو
 دەست بکەن بە مدح و تعریف کردنی ، انسان ئەگەر
 ھوشو فامى ببی ئەزانى ملاحظەى غیری خوا
 لە عبادەت کردنا بی عقلی یە ، چونکە بشر ھەموو ئەک یەک
 ضعیفو محتاجن ، وە لە خوا زیاتر لە دەستەلاتى
 کەسانى یە لە ریگاییکى غەیبى یەو قازانجى یا زیانى
 بگەیبى بە یەکی تر ، وە ھەر عبادەتیک بو ریا
 بکری خوا ئەى داتەو بە ناو چاوی خاوەنە کە یا .

بە گویرەى ھەدىت ھەر کەس نیازی دلی چون بی
 خوا بە گویرەى ئەو نیازەى لە گەلیا ئەجولیتەو ،
 حضرت «ص» فەرمویتى : (ما أسر عبد سريرة الا
 البسه الله ردائها ، وان خيراً فخير وان شراً فشر) ،
 خولاصەى مەعناکەى ئەمەى ھەر کەس ھەر شتى
 لە دلی خو یا دابنى ، خواى تەعالا بە گویرەى ئەو شتە
 لە گەلیا ئەجولیتەو ، ئەگەر نیازی چاکى بو بی خوا
 چاکەى بو ئەکا ، وە ئەگەر نیازی خراپەى بو بی خوا
 خراپەى لە گەل ئەکا ، بئنا لەسەر ئەمە پێویستە
 انسانى مۇسۇلمان ھەول بدات ھەر فرمانى ئەکا تەنھا
 لە بەر خوا بى تا خواش لى قبول بکا ، بەشى لى

تیگه یشتووان ووتویانه : چوار شت ههن به چوار
شت دهست ناکهون : رهحمی خوا به عیباده تی ریا
دهست ناکهوی ، خوشه ویست بون لای خهلق به
به دخویی دهست ناکهوی ، وهفای دوستو برا به بی
وهفایی دهست ناکهوی ، علمو معرفت به تهمله لی و
حهسانه وه دهست ناکهوی .

مهولانای جامی فهرمویه تی :

انکه در حبو بغضو منع و عطا
نبودش دل به غیر حق مسائل

نقد ایمان خویشرا یابد
برمحك قبول حق کمال

منیش نویومه :

ههر که سی حبو بغضو منع و عطای
خالصه بو خودای عزوجل

مژده بی دینی کامله به خودا
رهحمی خوا ی پی نه گا له کاتی اجل

حدیثی سی و هه شتم

(الجنة تحت اقدام الامهات ، من شئن

ادخلنا ، ومن شئن اخرجنا)

حه زرهت نه م حدیثه ی دهر باره صحابی بیک فهرمو
که نه ی ویست بچی بو غه زه ، به لام دایکی
نه ی نه هیشته .

مه عنای ئەم حدیثه وایه : به ههشت بو موسولمانان
 له ژیر پی دایکیانایه ئاره زویان له ههر کس بو
 ئیذنی ئەدهن بیخهینه له شکره وه بو غهزا ،
 ئاره زوشیان له ههر کس نه بو دهري ئەهین وه
 نایه لین بچی بو غهزا ئەم حدیثه ههله نایکی زوری
 تیایه بو موسولمانان له سهر به گوی کردنی دایکیان ،
 ئەم حدیثه به ئاشکرا ئەلی : غهزا به وهه مو
 ئەهمیه ته وه که ههیه تانه بی به فرضی عین - یه عنی
 تا دوژمن هیرش نه هینیته سهر وولاتی اسلام - به بی
 ئیذنی دایک حه رامه ، ئەمه شتیکی سه یر نی یه ، له
 راستیدا دایک و باوک حه قیان له سهر مندا ل زوره ،
 وه له پاش اراده ی خوا به تأثیری باوک و دایک ، وه به
 زه حمه ت کیشانی ئەهوان په یدا ئەه بی و پی ئەگا ،
 به تایبه تی دایک که زه حمه تیکی زور ئەچه ژی ، نو
 مانگ به پیستی سک هه لی ئەگری ، که په یدا ئەه بی
 مه ینه تیکی زوری توش ئەه بی ، گه لی جاریش گیانی
 خوی دا ئەنی ، ئەنجا به در یژایی سالانی شیر خواردنی
 تا پی گرتنی ئەه بی به دیار یه وه شه ونه خونی بکیشی ،
 وه که گریا رای ژه نی و شیر ی بداتی و ژیری بکاته وه ،
 ئەگه ر خویشی شیر ی نه بو مال به مال بیگیری ،
 یا شیر ی بو بکری ، ئەه بی له شو به رگی بشوری و
 چاودیری بکا ، سه ره رای ئەم هه موئیش و ئازارانه ش
 ئەه ونده به ره حمه ئەگه ر مندا له کسه ی توشی
 ناساغی ییک بو حه سانه وه له خوی حه رام ئەه کا بو

خاتری چاودیری ئه‌و ، له‌به‌ر ئه‌مه‌یه جزا دانه‌وه‌ی
به‌خیری دایک و چاکه له‌گه‌ل کردنی زور له‌باوک
پیویست‌تره ، وه‌کو چه‌سه‌نی به‌صری فهرمویه‌تی :
(حق الوالد اعظم ، وبر الوالدة اکرم) • یه‌عنی :
حقی باوک گه‌وره‌تره ، به‌لام چاکه‌کردن له‌گه‌ل دایکا
پیویست‌تره •

مه‌ولانای جامی فهرمویه‌تی :
سر ز مادر مکش که تاج شرف
گردی از پای مادران باشد
خاک شو زیر پای آن که بهشت
در قدمهای مادران باشد
منیش نویسمه :

داییکی خوت له‌سه‌ر سه‌رت دانی
دایمه‌نی قه‌ت له‌مال و منزل و ده‌شت
گه‌ر به‌خدمه‌ت بررویته ژیر قدمی
هه‌رله‌ویوه ئه‌ررویته باغی به‌هه‌شت

حدیثی سی و نوه‌هم
(لیس الشدید بالصرعة ؛ انما الشدید
الذي يملك نفسه عند الغضب)

یه‌عنی : ئازا ئه‌و که‌سه‌نی یه‌که خه‌لق زور بدا
به‌زه‌وی دا ؛ ئازا ئه‌و که‌سه‌یه که‌خوی بگری له‌کاتی
زرق هه‌ستانا •

بهم چه شنه که له کاتی ررق ههستانا بتوانی
 مه نعی ررقه که ی بکا ، وه ئه گهر ههر زوری پی هینا
 خوی بگری له قسه ی ناشیرین و کرده ووی ناره وای .
 لیکدراوه ته که ررق ههستان زور خوی یکی ناشیرینه ،
 حتی بعضی له تیگه یشتوو ووتویانه ههر شه رری
 که توشی انسان ئه بی یا له چهزو ئاره زوی نفسه ووه یه
 یا له ررق ههستانه ووه یه ، مثلاً کوشتن ، بریندار
 کردن ، جویندان ، ناشکوری کردن ، طلاق خواردن ،
 سویند خواردن ئیشان دنی دلی دوست و برادر ،
 وازهینان له کهس و کار ، وه امثالی ئه مانه هه موو
 له خوی ررق ههستانه ووه په یدا ئه بن ، وه زور کهس
 بوون له وه ختی ررق ههستان دا گیانیان ده رچوووه ،
 بناله سهر ئه مه زور پیویسته انسان ئاگای له خوی
 بی ، وه ههر چون بووه منعی ررق ههستان له خوی بکا ،
 وه ئه گهر به ناچاری ررقی ههستانا خوی له قسه ی
 کرده ووی ناشیرین بیاریزی وه بو ئه مه چه ند وه سیله
 هه یه ، یه کی له وانه بیر کردنه ووه یه له گه وری خوی
 ته عالا که دهستی ئه رروا له جزای ئه م ررق ههستان و
 ناشیرین ووتنه دا انسان له ناو بهری ؛ یه کیکی تریان
 بیر کردنه ووه یه له اجر و ثوابی ئه هلی حلیم و چه وسه له ،
 وه وورد بوونه ووه یه له مه ئه گهر خوی را بگری له وه ختی
 ررق ههستانا خوا جهزای ئه داتسه ووه ، یه کیکی تر
 له وانه دهست نویژ گرته ، یه کیکی تر له وانه ئه ووه یه
 ئه و جیگه یه به جی بهیلی ، وه برروا بو جیگه ییکی تر .

(بیداری) : ررق ههستان وهختی ناشیرینه که
 به ناحق بی ، چونکه ررق ههستان لهسه ر حق زور
 شتیکی جوان و بهجی یه ، چه زرت «ص» بهو هسه مو
 حلم و هوسه له وه که بووه زور جار لهسه ر اموری
 دیانت به توندی عاجز بووه ، امام احمد خوالی رازی
 بی فهرمویه تی : (نهاية الکمال الغضب فی موضعه ،
 والحلم فی موضعه) ، یه عنی : ئاخر دهره جهی ته واوی
 بو انسان ته وه یه له جیگاییکدا ررقی ههستی کسه
 موناسبی ررق ههستان بی وه له وهختیکا حلمی بی
 که مناسبی حلم بی .

مهولانای جامی فهرمویه تی :

پهلوان نیست آنکه در کشتی
 پهلوانی دگر بیندازد

پهلوان آن بود که گاه غضب
 نفس اماره را زبون سازد

منیش نویسمه :

پالهوانی ته وه نی یه که به زور
 خهلق زه لیل که یت و لات و مال ویران

پالهوانی وه هایه خوت بگری
 له خراپه له کاتی ررق ههستان

حدیثی چل هه مین

(المسلم من سلم المسلمون من يده ولسانه)

یه عنی : موسولمانی ته و او ته و که سه یه که
موسولمانان له ده ست و زوبانی سه لامهت بن .

به م مه عنا یه موسولمانی ته و او که سیکه نه به قسه
نه به کرده وه موسولمانان توشی زیان نه کا . نه ده س
دریژی بکا بو مال و گیان و ناموسیان ، وه نه له پاش
مله ناویان بهری وه قسه ی خراپیان پی بلی وه جوینیان
پی بدا . وه بوختانیان بو بکا وه ناو و ناتوره ی
ناشیرینیان بو هه لبه ستیت .

پیویسته له سه ره هه مو انسانی چاودیری حقوقی
خواو هه مو خهلق بکا . وه بزانی که به ته نها چاودیری
حقوقی لایه کیان نه جاتی نابی به لام له بهر دوشست
له حدیثه دا ته نها باسی حقوقی خهلق کراوه . یه کهم :
چونکه بو ژیا نی دنیا چاودیری کردنی حقوقی خهلق
گرنگ تره ، چونکه ته گهر انسان له دنیا دا چاودیری
حقوقی خهلق نه کا ناژی ، وه دنیا پرر ته بی له شهرو
ئاژاوه و کوشتن و بررین ، که ته مهش ناشی بی ، به
پیچه وانه ی ته مه وه ته گهر چاودیری حقوقی خوا
نه کا گونا هه که ی ته نها بو خویه تی ، وه هه ر خوی
توشی زیان ته بی ، وه مه سه له که ته که ویته به ینی
خوی و خوا ی خویه وه ، خوایش ارحم الراحمینه دوز
نی یه که لی ببوری . دوهه م له بهر ته مه مادام انسان

حالی له گهل خهلقا باش بو زور نزیکه حالی له گهل خوای
خویشیا باش بی ، وه به گویره ی فهرموده کانی
بجولیتنه وه وه ههرچی پیویستی به نده گی بی
جی به جی ی بکا .

مه ولانای جامی فهرمویه تی :

مسلم آنکس بود به قول رسول
گرچی عامی بود و گر عالم
که به ههر جا بود مسلمان
باشد از قول و فعل او سالم

منیش نویومه :

به صریحی حدیثی پیغه مبه ر «ص»
ئه و مسلمانان دینی ساغه که وا

له زبان و له دهستی سالم بی
ههر که سی باوهرری هه یه به خوا

اللهم اجعلنا من المسلمين الذين يسلم المسلمون
من ايديهم والسننتهم سبحانه ربك رب العزة عما
يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين .

۱۳۷۳ ی کچی - ۱۹۵۴ ی زایینی
سوله یمانی - مزگه وتی حاجی حان

۵

نوورونه جات

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی ته و خالیکه ی که کامیله و به که ره م
به خشنده یه و میهره بان خاوه نی «به یت و حه ره م»

سه ناو سو پاسیکی و ا که می ی نه مینی له و ا
بو خالیقی ماسیوا به حکمه تی مونته ظه م

دروستی فهرموو هه موو دنیا ، که هیچی نه بوو
نووسی له «له و حا» به زوو هه رچی ته بی زورو که م

تینس و فریشته و پهری ، عه رزو سه ماو ته ختهری
هه ر ته و بوو وینه گری له سه ر هه تا کو قه ده م

به لوطفی خوی ته و خودا به ئاده می ی عه قلی دا
ایده بالهدی ، علمه بالقلم

هه م قووه تی عه قلی دا به ناردنی ئه نبیاء
ته بشیرو ئینداری دا به نیعمه ت و به ته له م

ته زه لی یه هه ر بووه ، ته به دی یه هه ر هه یه
ته نیایه بی وینه یه ، خاوه نی حو کم و حه شه م

قادرو زانایه ته و ، بییسه رو بینایه ته و
خواهشی بالایه ته و ، گویایه بی ده نگ وده م

یا رب صلّ علی افضل من أرسلا
والانبياء ، وعلی من اقتدا فی الامم

[بریزه ره حمهت خوا له به حری فه یضو صه فا
سه رحه رزه تی موصطه فاو ته صحاب و ئالی به جه م] (۱)

پیغه مبه ری ره حمه ته بو روحی ئه م ئوممه ته
خاوه نی مه رحه مه ته بو عه ره بو بو عه جه م

پیغه مبه ری « خاته مه » بو دینی ئه م عاله مه
ره هبه ری چهن « خاته مه » بو به خشش و بو که ره م

لوقمانی دهر دو غه مه ، لوطفی وه کو مه ره مه مه
ده وای دهر دو ئه له مه بو قه لبی خاوه ن ئه له م

سه روه ری گشت عاله مه ، له م نه ته وه ی ئاده مه
بو فه یزی ئه و خادیمه چهن شاهی خاوه ن عه له م !

باجی له سه ر سه له فه ، تاجی سه ری شه ره فه
به لکو شه رف سه ده فه و ، ئه و دورری فه ردی یه که م

بو چه رخی پیغه مبه ری شه مسی سه مای سه روه ری
بوداییره ی ره هبه ری « طاها » یه به دری ئه ته م

هه ر به و هه واهل ته کا شووشه ی شه قاوه ت شکا
هه ر به و خور ره م ئه کا بارانی فه یزو که ره م

له وشوینه گول به سته یه ئه و گولی سه رده سته یه
له وشوینه دل خه سته یه ئه و مه ره مه بو ئه له م

هه ر ئه و په نای ئه مه له بو سه رده می زه لزه له
سوجه ئه با یه په له و تکا ئه کا بو ئوممه م

(۱) ئه م به یته بو ئه وه یه وه کو سه ر به ند به کومه ل بخوینر یته وه .

جيا له گهل عالهما ئەم ذاتە ئيللا لهما ،
خاليقي عەرزو سەما هيناووني لە عەدەم

[رەبى برىژە سەفا بو رەهبەرى رى وەفا
بو لایبەرى هوى جەفا بەحيلم و حوكم و قەلەم]

بو ئەو چرای عالەمە نوورى دلى ئادەمە
كە رەهبەرى خاتەمە بو عەرەب و عەجمە

ئەو شاهى صاحب سەنا ، ئەو ماھى دوور لە پەنا
كە ئەو ئەبى بە پەناە بو كاتى ئيش و ئەلەم

ئەو ئەنوەرى ئەنبيا ، ئەو سەروەرى ئەصفيا
لاميع بە نوورو ضيا دافع لە بو توزو تەم

دنیا لە بەحر و لە بەرر ، زەوى لە ووشك و لە تەرر
پرر بولە خيرو لەفەرر ، كەنايە سەريان قەدەم

نوورە و نەجاتە و سەفا ، بو دلى خاوەن وەفا
دەرمانى دەر دەو جەفا ، مەرھەمى ئازار و غەم

بەشیری ئەھلى وەفا ، نەذیری ئەھلى جەفا
مونیری خاوەن سەفا ئەمیری خاوەن كەرەم

مەحبەتتى يەك نەفەس بە گيان ئەگەر بىتە دەس
بو ئەھلى مەیل و مەبەس چاترە لە بەيع و سەلەم

موحەممەدە ، ئەحمەدە ، مەسعوودە ، ھەم ئەسەدە
لە مەرتەبەى دەس مەدە ؛ ناىگاتى دەم يا قەلەم

ئەو شاهە پایە قەوى پىغەمبەرانى زەوى
داویانە موژدەى ئەوى بەعەینى ناوى عەلەم

هاتووہ نیشانہی نہ بیی بہ عہجہ می و عہرہ بیی
« مُبَشِّرًا بِنَبِيٍّ » نہ قلہ لہ (عیسا) بسہ دم

خوا کہ ناردی روسول پہ یمانی فہرموو بہ کولل
بو کومہ کی تہو بہ دل ، بو نہ شری حلق بو ئومہم

لہ نیو سو پای رہہ بیری ، چ ٹامیر ، چ عہسکہری
ہہر بو تہو سہروہری ، ہہر تہوہ خاوہن عہلہم

وہک پہروانہ بوو پہری بوشہ معی رووی تہوہری
بویی وہ کو (موشتہری) جو بریل تہہات دم بہ دم

حہیرانی دہورو بہری زوہرہو سوہاو موشتہری
سہیوانی تاجی سہری چہرخی سہمای موننتہزم

دنیا یسہ بوو ہیمنہ تی ، دہریایہ بوو نیعمہ تی ،
شہیدایہ بو تہلہ تی تہومانگہ دہردی لہ تہم

مہنبہ عی صیدق و صہفا ، مہجمہ عی شہرم و وہفا
رہقیببی جہورو جہفا ، طہیبی دہردو ستہم

شہیدای شہمیمی دہری باغی بہہشتی بہری
چہاکیری دررکی دہری گولباغی دہشتی ئیرہم

چون تہو ئومیدہو پہنا بو روشنایی و سہنا
نوختہی رہشی دانہنا لہ کاغہذا بہقلہم

ہہر نوورہ بارہو بہشی ، ہہر پاکی یہو بی غہشی
دوورہ لہ لہ ککھی رہشی بہروح و دل دہست و دم

بو شہرحی صہدری تہتو ، بو رہفعی ذیکری تہتو
بو نووری فیکری تہتو ئایہت پررہ لہ حیکہم

ره فیقی فه تح و ظه فه ر له حه زه رو له سه فه ر
بو نه فه رو ، بو خه فه ر ، له تیپی تو ، زورو کهم

و نور ه' في الوری عمّ السّما والثری
بجهده للهدی ، و صده للصنم

[بر ریژه ره حمهت خوا ! له به حری فه یض و صه فا
سه ر حه زه تی موصطه فاو نه صحاب و ئالی به جهم]

رشتهی نه سه بی له هه ردو و لاوه

نه سه بی موعته بهری بو شه ره ف و سه رو هری
هه مو و له له که بهری ، موخته ره م و موخته شه م

له خه به را واریده : ئه م سه رو هره ساجیده
هه ر کهس به نه و عائیده گه وره بووه و موخته ره م

به ندی دوررو گه وهه ره ، له مه عده نی جه وهه ره
حوبی ئه وان وه ر گره سه روح و دل نه ک به دم

ئامینه یه والیده ی ، باسی ئوصولی بکه ی
به وه هب و زوهره نه گه ی عبده و له نافی یه که م

باوکی بوله ند مه رته به (عبدالله) ی مونته خه به
له (عه بدی مطلبه) خاوه نی جاوه حه شه م

(هاشم) عه تای خوی به سه ، (عبده و له ناف) نه قده سه
(کلاب) ه پینجه م که سه (مه رره) یه جه ددی شه شه م

(که عب) ، (لووه ی) هه شته مه (غالب) بلی نو هه مه
(فیه ره) به حه ق ده هه مه (مالیک) له وی یازده هه م

(نه ضر) و (كه نانه) له بهر ئينجا [خذيمة] له سهر
(مودريكي) خاوون ته مهر لاي عه رب و لاي عه جهم

(ئيلياس) ه، ئه نجا (موضهر)، (نه زار) ي عالي سي يهر
موعه دد گه لي موخته بهر، عه دنان گه لي موخته شه م

ئهم رشته ئه روا هه تا (قه يدار) ي خاوون وه فا
كورري ذه بيحي (صه فا) ئيسماعيل موخته ره م

سيلسيله يي به شه ره ف به رزه له هه ردوو ته ره ف
نه له سه له ف، نه خه له ف وينه ي نه بوو بو كه ره م

له ئاده مو نه سه به ي، هه تا خه ليلي نه به ي
تا بابي خوش سه به ي، موخته ره م له موخته ره م

بو حورمه ته، ئه ي برا!، كه گه وهه ري شه وچرا
ئه بريته عالي سه را له شوينيكي موخته سه م

چه ن كانه ئهم عاليه مه؟ ئهم نه ته وه ي ئاده مه
خوش خولكه، موخته ره مه، له عه ره با، يا عه جه م

په يدا بووني هه زهت (ص)

[بريژه ره حمهت خوا! هه تا قيامهت له سه ره
سه رده فته ري ئه نبيا ره هبه ري جينن و به شه ر (۱)]

ئه و كاني حيلم و وه فا كاتي به نوورو سه فا
دهرچوو له په رده ي خه فا روو ناكي كرد ده شت وده ر

(۱) ئهم به يته وهك سه ره به ند ده ووتر يته وه .

بیسته می نه یسانی زوو به هاری خوش ره نگ و روو
غو نیچه به لیو خه نده بوو له بهر نه سیمی سه دهر

مانگی ره بیعی یه ک بوو ، له روژی دوانزه هه می
دووشه ممه بوو صوبج دهم هه تاو له کهل هاته دهر

به صووره تی دل بهری نازاری بی سیبه ری
به شهوقی رووی نه نوهری (کالشمس ، لا کالقمر)

روون بوو زهوی تا سه ما توو زو ته می تیا نه ما
خه م جی ی نه ما له وده ما ، له م عالهمه که و ته دهر

ئه م عالهمی پر رته مه ووشکی نه ما ئه و دهمه
به نمی ئه و شه ونمه به خورر ئه باری له سه دهر

که و ته ته به سسوم هه موو لیوی جیهان زوو به زوو
له عه رزه وه موژده چوو له بو فریشته له سه دهر

فهوجی فریشته ی سه ما به نه شه هاته سه ما
غه م له نیوانا نه ما (والدهر قد از دهر)

میلله تی دل پر رله ته م به (ئه بره هه) ی پر رسته م
به نووری به دری ئه ته م نه شه ی سه فای که و ته دهر

به مه قده می (موصطه فا) نه ما نموو نه ی جه فا
حیجازو مه ککه و سه فا پر ربوو له خیر و له فه رر

به شهوقی رووی موصطه فا روشن بوو ده شتی سه فا
به بای شه مالی وه فا دهر چوو جه فا بو (سه قهر)

حق که و ته جیلوه و سه نا ، باطل به ره و لای فه نا
نوور دای له پیچ و په نا ، تاریکی رویشته دهر

ټه و نيشانانې كه له پيش له دايك بوونې دهر كه و تن

بو شه رهي (موصطه فا) ټه و چل چرای ري وه فا
زوو هاته دي به صه فا گه لي نيشانې ټه ټه ر

به كه م نيشانې قه وي له سه ر بيساتي زه وي
پايه ي مه جوسي نه وي ، شو كوهي كه و ته خه ته ر

كيسرای قه واره قه وي ، خاوه ن شو كوي خوسره وي
مه ټموري هاته خه وي ، بي ترسو بيمو حه ذه ر

پي وي ووت مه قامت هه موو ته سليم بكه زو و به زو و
به مه ردي خوش خولك و خو و ، خاوه ن عه ساي بي زه ر

پاش ټه مه هه يواني ټه و بو شيواني ناوي ټه و
چوارده تاقی به ته و او شق بوو له خواروله سه ر

به و خه وه پرر وحشه ته ، به م حادثه و ده هشه ته
ټه و شاهه باشه و كه ته كه و ته خه يال و خه ته ر

گه وړه ي موغانې (۱) ټه وي ، ټه و يش خه وي دي شه وي
خه وي كه دل نه يه وي پي ي كه و ته بيمو حه ذه ر :

چهن ټه سپي خوش ره ووت و روو ، چهن ووشتری نه رم خو و
له ده جله وه ، ده و به ده و ، په رينه وه رو و به سه ر

ياني سسوپاي دينه وا به وړه نگه شيرينه وه
به شان و ته مكينه وه به ويا ټه كه ن ري گوزه ر

(۱) موغ : پياوي ټاييني ټاگر په رسته كان .

مه جووس له بـهـد ته ختـهـري كوژا يـهـوه ئاگري
ته گهرچي بوون له سهـري چـهـن جـهـرهـسي باخه بهر

گوډلاوي ساوهي به فـهـرر روچوو وه كو ده شتي بهرر
ياني قوراوي به سهـرر رروم له م سهـرو كه و ته پهـرر

ريگهي جنو كه نهـما له هـاتووچو بو سهـما
(كاهن) له چالي خـهـما داما وه كو كويرو كهـرر

كه نوبه بي بو هوډا ، بو نووري وه چيي خوډا
عهـرراف ته بي بي صهـدا بهـري بهـدهـد دهـردـي سهـر

ته وانهي شيريان داوه تي و به خيوي ن گردووه

دايه ني شيري ، له سهـر به ياني ته هلي سيـهـر
يه كهـم (ثووه يبه) عه تيقي بووني (خير البشر)

دوو ههم (حوله يمه) ته ويش گه ييشته ته و نيعمه ته
به فه يزي ته و خزمه ته ، بو قه و مه كه ي بوو به فـهـرر

دوو سال له ناو بادي يه ته و سهـروه هادي يه
بهـم دايه نه (سهـعدي يه) پهـروهـده بوو بي زهـرهـر

پاش ته وه هينا يـهـوه ، لاي واليدهي مايـهـوه
چون واليدي ماجيدي لهـم عـالهـمه چو بووه دهـر

شهـش سـاله بوو مو صطه فا دا يكي به شيوهي وه فا
هه تا (مه دينه) ي صه فا بردي به عه زمي سهـفهـر

كه هاتنه وه ، دي بـهـدي ، بو واليدهي هاته جي
كه خاكي (ابواء) ببـي بهـقهـبري ، نـعـم المـقر !

له ته مە نى هه شتى يا با پيره گه وړه نى نه ما
ئینجا له لای مامى ما (بو طالب) ى مو عته بهر

له عومرى دوانزه له گهل مامى (زبیر) ى به طهل
به هوى تیجاره و عه مهل چوو بو یه مهن به سه فەر

له عومرى هه ژده دابوو به عاده تى کاسبى
چوو شارى بو صرايشى دى له شامى خاوهن ته مهر

له م سه فه را مه یسه ره لای سه رى ته و سه روه ره ،
پارچه یه هه وړى ته دى سیبه رى خستبوه سه ر

جا شوره تى ته و وه ها دای گرت جیهان به به ها
(خدیجه) دل خوازی دا بو عه قدی شاهى به شهر

ته ویش له سه ره غبه تى ، به ئاره زووی عه شره تى
عه قدی صه فاو عو شره تى کرد به بناغهى ته مهر

شکو و شیوه ى هه زره ت (ص)

وه صفو ته نای بی گومان مه حاله بو ماسیوا
هه یرانه ئینسان له وا فریشته یه ، یا به شهر ؟

به به که چه ن ته نوه ره ، هه تاوی بی سیبه ره
نه فریشته نه به شهر ، به مسیره ته که و ته دهر

له حوسنى بی ئافه تى میانه بوو قامه تى
که چی له ناو عه شره تى به به رز ده ها ته نه زهر

له بهر شکوه ى سه رى (زوه ره) به دل ، (مو شته رى)
بو خادمى و چاکیرى ببی به به دهر بانى دهر

به دري دوجاي ظولمه ته ، شه مسي ضوحاي رحمه ته
نووري هوداي ثوممه ته بو گه لي جيننو به شهر

مووي ره شي قوببه ي سهر ي بينداری وهك عه نبه ري
تا شاني دائه پهرري دهم دهم له مـهـش كورت تر

ته ويلى خوش هه يئه تي به زينـه تي طه لعه تي
كه دهرئه كهوت وات ئه دي روژه له كهل هاته دهر

دوو خه تي ئه بروي شه وي ، و كوو هيلالي نه وي (۱)
كه وانو تيريش موژه ي بو قـهـلبـي صاحب نه زهر

ته شبيه ي چاوي مه كهن به چاوي ئاهووي خوتهن
خـه تايه دهم لي مه دهن به نيسبه تي بي ئه تهر

ئه يدي له پشتي سهر ي وه كوو له پيش نه زهر ي
ياني : له شي ئه نوهر ي پا كه له توزو كه دهر

ئيمامي عامـهـو ئه بي چاوي له عالهم هـهـبي
له راسته وه يا له چهپ ، له پشته وه يا له بـهـر

نيرگسي چاوي ره شي ئه نووست وه كو غونچه گول
به لام له خه ودا بـهـدل بيدارو خاوهن خه بـهـر

رووي پرر له شهرم و حه ياي ، قه نديلي ده شت و چياي
له شهوقي نوورو ضياي روژ رووي نه بوو بيته دهر

غونچه ي ده مي ئه نوهر ي ، به بيني وهك عه نبه ري
عاشق له بووي موشته ري به دل ، به روح و ، به سهر

(۱) نهو : تازه ،

تفی ئه بو به شیفا بو زامی دهر دو جه فا
به شهر تی صیدق و صه فا بو شاهی (خیر البشر)

به صونعی (رب الفلق) سینه ی وه کو لاوهرق
واسیع له بوو نوری حق ، لامیع به وینه ی قه مهر

له سینه یو دهر ته چوو خه طیکی شیرین له موو
طوولی هه تا نافی بوو به میثلی ره یحانی ته رر

لای چه پی ناوشانی تهو ، بو عزیزه ت و شانی تهو
هه بوو نیشانی که بهو شاهیده ته هلی سیه ر

به قه دری هیلکه کهوی ، ته ستیره بوی ریک کهوی
مه ممنوو نه بو پرر تهوی نووری تهوی بیته سه ر

بونی ته رویشته دل چاتر له نه سرین و گول
بوی ته تلایه وه به کول عه نبه رو میسکی ته ته ر

ده سستی دریژ بوون برا له بو عه تای فوقه راء
دائه پهر رین له سه را تا به ندی ته ژنو به دهر

چو نکه شه هاده ی شه ره ف بهو گه یی یه شه ش ته ره ف
په نجه ی شه هاده ی له که فف ته علاو ، ته وان موخته سه ر

بو ته وه تا شوینی پی ی راس بی له سه ر عه رزی ری
قوولی نه بوو ژیری پی ی به نه قلی ته هلی سیه ر

پاش به پیغه مبه ر بوونی

ئه و ذاته مونته خه به که مه عده نی ئه ده به
نهك سه روه ری عه ره به ، به لکو بو هه موو به شه ر

له ئه‌ووه‌لی حاله‌وه تا که‌وته ناوساله‌وه
له‌ده‌ر وه یا ماله‌وه ئه‌یکرد له په‌ستی حه‌زه‌ر

فیکری وه‌ها به‌رز ئه‌بوو له‌م عاله‌مه‌ ده‌ر ئه‌چوو
بیری له خالق ئه‌کرد ، نه‌ک ئه‌زه‌وی و ده‌شت و ده‌ر

کاتی که‌ ویستی خودا یه‌کی بگا به‌ه‌ودا
فیکری وه‌های پی‌ئه‌دا په‌نای بدا له خه‌ته‌ر

به‌لی هیدایه‌ت که‌ بوو عه‌ون و عینایه‌ت به‌زوو
ئهم روح و جیسمه‌ هه‌موو ئه‌کا به‌خاوه‌ن هه‌ونه‌ر

له‌به‌ر چرای ئیه‌تیدا ئه‌که‌وته یادی خودا
له‌ئه‌ووه‌لو ئیه‌تیدا ئه‌که‌وته ده‌ریای نه‌ظه‌ر

هه‌رسالی مانگی ، برا ، ئه‌رویه‌ غاری (حیراء)
فاربخ له‌گشت ماجة‌را به‌روح ، به‌دل ، به‌به‌صه‌ر

که‌سالی چل هاته‌دی شه‌ش مانگ هه‌رچی خه‌ویه‌دی (۱)
راس ده‌ر ئه‌چوو بی که‌می ی وه‌کو سفیده‌ی سه‌حه‌ر

هه‌تا له‌ غاری (حیراء) ریساله‌تی پی‌درا
بوو به‌ چرای چل چرا بو ری نه‌جاتی به‌شه‌ر

دووشه‌مه‌بوو هه‌ژده‌هه‌م له‌ ره‌مه‌زانی ئه‌هه‌م
(جبریل) ی خاوه‌ن که‌ره‌م وه‌حیی خودای برده‌سه‌ر

چه‌ن ئایه‌تیکی خودا ، له‌ خه‌لق و عیلم و ه‌ودا
هینا له‌بو ئیه‌تیداو ، وون بوو له‌ ده‌ر کی به‌صه‌ر

(۱) خه‌ویه‌دی = خه‌وی ئه‌دی *

که وون بوو لی ئه ووده مه ئه و خاته می ئه کره مه
وه کویسه کی پررغمه هاته وه دل به حه زهر

که هاته وه مه نزی له پاش ئیفاقه ی دلی
فه ورهن به بی ماته لی که و ته به یانی خه بهر

گیرایسه وه ماجسه را ئه وزاعی غاری (حیراء)
بو هاوسه ری دووسه را ، بو هاوده می موخته بهر

پاش باسی ئه م صادیقه ، ئه و هاده می موشفیقه
بردی به لای (وه ره قه) زانا به عیلمی سی بهر

ئه ویش به له هجه ی وه فا فه رمووی به موژده ی صه فا
ئه و ذاته بی ئیختیفا (جبریل) بوو ، بوت که و ته دهر

پاش ئه مه سی سالی دی ، رووی جو بره ئیلی نه دی
و قلب حَضَرَتِه ضَاقَ لَهُ و انحصَر

تا جاری ئه و روو چرا رویشتبوو بو (حیراء)
که هاته وه به وسه را (جبریل) ی هاته نه ظه ر

به هه یئه تیکی عه جه ب ، به هه یبه ت و به حه سه ب
له ده هشه تا شای عه ره ب که و ته وه له رزو خه ته ر

که هاته وه ماله وه به وله رزه هه رمایه وه
پیچای له ئه عزایه وه جلی له پی تا به سه ره

هه تا له بو ره هبه ری (جبریل) که ییشته سه ری
سه ووره تی (مدثر) ی هینا به شان و سه ده ر

ئینجا به شان و شه ره ف حه رزه ت له هه ر چوار ته ره ف
به یانی کرد ، وهك سه له ف ، ته و حیدی ره ببول به شه ر

صیددیقو ، زهیدو ، عهلی ، بیلالی مه شرب و هلی
عوثمان به نووری جهلی گه یین به بی دهردی سه ر

طه لحه و زو به یرو سه عید سه عد ئیبنی عه و فی ره شید
ئه بوو عو به یده ی شه هید ، ئه رقه می عالی سیه ر

یاران به صیدقو صه فا ئه چو و نه لای موصطه فا
به تر سه وه نه بادا بگهن سه ئیش و زه ره ر

یه ک یه ک و دودو ئه چو و لای شاهی خوش خولک و خو و
تا وه ر گرن رو و به رو و ئادابی دینی به فـه ر

بو کاتی فیر بو و نی حه ق گرد ئه بو و نو یه ک نه سه ق
لای شاهی شیوه شیرین ، به لام به بیم و حه ذه ر

هه تا به ره حمی خودا قـه بو و ل بو و لای باره گا
دوعای (نبی الهدی) ئیمانی هینا عومـه ر

ئینجا به شان و شکوه عومه ر وه کو شیر ی کو
کوففاری هینا ستوه له شار و دی و ده شت و ده ر

شمشیری خوی کرده مل ئه یگوت به پیاوانی زل
کی زیددی دینه به دل فه رموو ده با بیتـه ده ر

تا هاته خوار زو و به زوو [فاصدع بما تؤمر]
بو نه شری دین رو و به رو و له شاری مه ککه و له ده ر

جا مه ککه که و ته په له له شورشو زه لزه له
له زیددی ئه م سیلسیله بو کرده وه ی شور و شه ر

تا ئه و شه هی ئه کره مه فه رموو ی له به ر مه رحه مه
بررو نه لای (ئه صحه مه) شای حه به شی موعته به ر

یاران له ترس ته له ف چوون بو چه به ش به سه له ف
لای ته صحه مه ی به شه ره ف مانه وه بی دهردی سهر

یارانی دل به وه فا له دووری رووی موصطه فا
دیل بوون به داوی جه فا تا هاته لایان خه بهر :

کافره کان صه ف به صه ف چو و نه ته سو جده ی شه ره ف
بو خالقی شه شی ته ره ف (والنجم) ی ناردوو نه سهر

له شه وقی ئهم وه حده ته یارانی ئهم چه زره ته
گهرچی سه فهر زه حمه ته هاتنه وه مه ککه ی به فهر

دهر که وت کافران هه موو هه روان له سهر عه ینی خوو
بویه گهر رانه وه زوو له بو چه به ش به سه فهر

ره ضای خودا حازره ، هاتنی زور ظاهره
بو ئه و که سه ی صابره له بهر به لاو دهردی سهر

ته روا ته ناو قه لبی حه ی به روژو شه و په ی به په ی
ئه وه ی نه کا باسی وه ی له ئیشی دهر دوزه ره

دهر چوونی به نی هاشم بو شه عبی عبدالطلب

ئه مه مجاره خیلی جه فا ، کافران ی بی وه فا
له بو سزای موصطه فا که وتنه قه سدی خه ته ره

ئه بی موحه ممه د به زوو له گهل ئه قاریب هه موو
بررونه دهر زوو به زوو ، نه کهن به شارا گوزه ره

خزمان خه له دل هه موو ، دهر چوون له مه ککه له بو
شیوی (عبدالطلب) دل عاجزو غه م له بهر

به فیه یزی جیلوهی قیده م که بوی ته چوو دهم به دهم
گیان بوو به به حری که ره م دل بوو به کانی ته مهر

بیستی گه لی سیرری حه ق له خالیقی ماخه له ق
ناکری به حه رفو وه ره ق شه رحو به یانی خه بهر

جادا پهرری له وده ما له ته و جی بور جی سه ما
عالم ته می تیا نه ما له بهر نه سیمی سه حه ر

شه ها به ، یا به رقه خوی دنیا به بی فیه رقه بوی
ده ستت له دنیا ته شوی بزانی چون نه خه بهر

کوچی حه رزه ت (ص) بو (مه دینه)

ئینجا به وه حیی سه ما وه ختی ئیقامه ی نه ما
با (سیّد الکرماء) له مه که بر روا ته دهر

هات ته مری هیجره ت به حه ق لای ذاتی (رب الفلق)
له بهر شه رری (ما خلق) که و ته ته هی یه ی سه فهر

له گه ل ره فیقی وه فی ، سه دیقی دل مو کته فی
به صووره تی موخته فی له شاره وه چوو نه دهر

له غاری ته ورا له وی مانه وه تا سی شه وی
به لکو هه لی هه لکه وی هه تا بررون به سه فهر

بوو به کری خاوه ن سه فا ، ره فیقی صاحب وه فا
پی خوشی بوو دهر دو جه فا له پیناوی پیغه مبه ر (ص)

سه دیقی نازاری تو ، ره فیقی ناوغاری تو
گولباخی بی خاری تو بو تو ته بوو به سه و پهر

به ده وری ئه و یاره دا مار گهستی له و غاره وا
له و غاره پررماره دا بر یار ئه که و ته خه ته ر

سی شه و له وی مانه وه ئینجا به په نهان ه وه
وهك روژ له کیوانه وه طلوعی بوو ، که و ته ده ر

به شه رم و شان و شکوه نه سیمی داوینی کوه
رووی کرده جه بهی سه روو له ساحیاژ بر سه فه ر

هه رچه نه باران نه بوو که چی ریگا و بان هه موو
به یومنی ئه و زوو به زوو پرر بوو له خیر و له فه ر

له سه فه ری هیجره ته له فه ضلی ئه و حه رزه ته
هه ر خاریقه ی ده ه شه ته ده ر ئه که وی بو به شه ر

باسی (سوراقه) مه که ن ، له و خاریقه ده س مه ده ن
سی جار له رری به به ده ن روو چوو گه ییشه خه ته ر

با به رگی (کیسرا) ببا له جائیزه ی ئه ده با
خه لات له لای نوجه بآء شمشیره یا تاجی سه ر

له ئوممومه عبه د مه دوو ، مه رریکی پیری هه بوو
به یومنی شا زوو به زوو بوی بوو به جی خیر و فه ر

که شه و قی داوه له دوو ر خاوه ن سه فای به رقی نوو ر
ئه نصار گه یینه حوزووو ، حوزوووری (خیر البشر)

به عاده تی نوجه بآء پیشوازی یان لی کرا
که دابه زین له (قوباء) میوانی زور مو عته به ر

روون بوو هه موو سه رزه وی به نووری سیمای ئه وی
تاریکی که و ته نه وی ، ده رچوو سو فیده ی سه حه ر

راسته ئەمە یا خەو ، بە روژە یا بە شەو
ئەخواوەنی پررتەو لای عاشیقان کەوتە دەر؟؟

(ئەنصار)ی ئەو روژوشەو پەروانەوینە بەتەو (۱)
بوشەوقی روخساری ئەو ئەچوون بەسۆزی جیکەر

چەن خوشە دل ئەودەمە سەرشارو خاترجەمە (۲)
نە میحنەتەو ، نە غەمە ، نە زەحمەتەو ، نە کەدەر

لەم حالە ویجدانییە ، میقداری یەك ثانییە
بەم عالەمە فانییە قیممەتی ناییتەدەر

پاش موودەتی لە (قوباء) لە گەل گەلی بەهەوفا
وہ کو شنە ی بای صەبا چوو بو مەدینە ی بەفەرر

پیش وازی کەران بە جەم دلخۆشو خالی لە غەم
سروودی شادی بە دەم : (طَلَعَ نَوْر الْقَمَر)

یارانی مە ککەش هەموو لە زورو کەم هەرچی بوو
گەیین هەموو زوو بە زوو بە حەزرەتی پیغمەر (ص)

موهاجرینی (حەبەش) پاش زەحمەتی روژی رەش
جەم بوون لە لای بەش بەش بە میثلی هالە ی قەمەر

چەن خۆشە دل بە صەفا ، لە پاش فیراق و جەفا ،
بە یاری خاوەن وەفا بگا ، بە بی دەردی سەر !!

جا سەروەری رووچرا فەرمووی : چرا هەلکرا
ئیعلاانی ئایین درا بو ئەهلی بەدوو حەزەر

(۱) بەتەو = بەتاو ، بەتین *

(۲) سەرشار = مەست ، شاد *

به وه عظو ئیرشادی حهق ، عالهم طه بهق به طه بهق
که یین به نووری شهفهق دل شادو دهس به که مهر

به لام به هوی به درهوی ی جووله که ی ره وشت نهوی ی
تهم که و ته سهر رووی زهوی له بهر ته مای اخذ و جر

شیری سپی ئیهتیدا رهش بوو به شیرهی عیداء
جا وه کو شیر ی خودا ئه صحابه ده رچوو نه ده ر

به درو ئو خود هاته روو ، خه ندهق و خه ییبه ر به زوو
به فه تحی مه ککهش که بوو ، حونه یینی پر له زه فه ر

ئیمانی ئه هلی «یه مه ن» به سه ییدی مو ئته مه ن
حیجازی خسته که مه ن ، ئیسلامی پی که و ته سهر

وه صفو نه نای ئه صحابه کان (رض)

من بم به قوربانی تو ، قوربانی یارانی تو
سینه سپیرانی تو بو روژی بیم و خه ته ر

صه دیه کی باس ناگری وه صفی صه حابه ی (نبی)
ده بی به بی ئه ده بی ی ده م بیته نو طق و خه به ر

هه موو نو جومی خودا بو ره جمی جننی عیدا
به وان له ناوچوو صه دان له ئه هلی غه دروزه ره ر

بو فه رر هه موو مال ته له ف بو شه رر هه موو گیان به که ف
که دائه مه زران له صه ف ئه باری فه تح و ظه فه ر

بوخو هه موو نه رم خوو ، دل ئاگرین بو عه دوو
کاتی ئه بوون روو به روو دوژمن ئه که و ته خه ته ر

قِفْ بِمَقَامِ الصِّفَا ، وَصِفْهُمْ بِالْوَفَاءِ
فَهُمْ هُمُ الشُّرَفَاءُ وَالصُّفَوَةُ فِي الْبَشَرِ

أَجْسَامُهُمْ عَذَّبُوا ، أَنْفُسُهُمْ هَذَّبُوا
أَجَلٌ ، فَهُمْ ذَهَبٌ ، وَغَيْرُهُمْ كَالْغَبَرِ

ئَهْ رَوَّاحٌ وَمَالِيَانُ لَهْلَا ، وَهَكَوْ وَهْتَهْنُ خَاكُوبَا
دَايَانُ نَهْنَا بِلَهْ فِيدَا تَا دِينِي حَقْ بِيْتَهْدَهْر

لَهْ ذَهْوَقِي هِيَجْرَهْتِي تُو ، بَهْ شَهْوَقِي نَهْ صَرَهْتِي تُو
بَهْ عَهْ شَقِي حَهْ زَرَهْتِي تُو سَهْ رَزَهْوِي يَانْ گَرْتَهْ بَهْر

بَهْ بَهْ لَهْ (ئَهْ نَصَارِي) تُو ، ئَهْ حَبَابِي ئَهْ خِيَارِي تُو
فِيدَا كَارِي گِيَانِي تُو لَهْ رَوژِي تُو وُشُو خَهْتَهْر

گِيَانِيَانْ فِيدَا بُوو لَهْ بُوِي ، مَالِيَانْ بَهْ قَوْرَبَانِي رِي
دَلِيَانْ لَهْ بَهْ رَخَاكِي پِي تَا دَابْنِي پِي لَهْ سَهْر

مُو هَا جِيرِيْن دِلْ بَرِيْن ، ئَهْ نَصَار بَهْ قَوْرَبَانِي دِيْن
بُوِيَهْ ئَهْ نَاوُ ئَا فَهْرِيْن ئَهْ هَاتَهْ سَهْرِيَانْ لَهْ سَهْر

ئَهْ صَحَابَهْ كَهِي (بَهْدَرِي) تُو ، قَوْرَبَانِي رِي قَهْدَرِي تُو
لَهْ عَهْ شَقِي رَووِي بَهْدَرِي تُو سَهْ رَمَهْ سَتِي ذَهْوَقِي كَهْدَهْر

صِفْ أَهْلَ بَدْرِ الْفِدَا أَحْيَاءَ أَوْ شَهْدَاءَ
بِكُلِّ وَصْفٍ غَدَا لَخَيْرَةٍ فِي الْبَشَرِ

سَيِّصَهْدُو سِيَانَزَهْ كَهْ سِنْ بَهْ رَوَّاحُ دِلْ ئَهْ قَهْدَهْ سِنْ
ئَهْتْ گَوْتْ گُولِي نَهْ وُورَهْ سِنْ لَهْ بَاغِي ئِيْحَسَانُ وَفَهْر

فَرِيْشْتَهْ رَوو بُوون هَهْمُوو خَوْشْ خَوْلَكُو خَوو بُوون هَهْمُوو
قَوْرَبَانِي تُو بُوون هَهْمُوو ، بُو تُو ئَهْ بُوون بَهْ سَوِيْپَهْر

بویی فریشته‌ی سه‌ما بوون به مه‌دهد له‌و ده‌ما
له به‌دردا غم نه‌ما له شه‌وق و شادی ظه‌فه‌ر

له کیوه‌که‌ی (ئو‌خود) ا‌چه‌ن مو‌خلیسی جانفدا
چوو‌ه ریزی شو‌ه‌ه‌دا به‌رگی گولی کرده‌به‌ر

ئه‌صحابی به‌یعه‌ی ره‌ضا ، رازی به‌ئیش و سزا
هات بو ئه‌وان به‌جه‌زا ئه‌ناو ره‌زای مو‌عته‌به‌ر

ئه‌صحابی خیر الرسل ، ئالی وه‌کو به‌سته‌گول
پیویسته بو نووری دل خو‌ببی ئه‌وان بو به‌شه‌ر

مه‌خصوص له بو خو‌له‌فاء ، هاومه‌جلیسی مو‌صطفا
مه‌نبه‌عی حیل و وه‌فا ، مه‌جمه‌عی دین و ئه‌نه‌ر

بوو به‌گری صیددیقی ئه‌و ، حازری ته‌صدیقی ئه‌و
ناصیری ته‌حقیقی ئه‌و ، له غار و خاری که‌ده‌ر

ههم یاری خاوه‌ن شکوه ، شیری ده‌رو ده‌شت و کو
کوفقاری هینا ستوه ، چه‌زرتی مه‌ولا عومه‌ر

عوثمانی کانی حه‌یا ، دل پرر له نوورو ضیاء
دوو نووری شای ئه‌نبیاء له مالی ئه‌و هاتنه‌ده‌ر

ئه‌کبه‌ری ئالی (نبی) هاوسه‌ری زه‌هرای (نبی)
چه‌زرتی مه‌ولا عه‌لی ، چه‌یده‌ری خاوه‌ن هون‌ه‌ر

نه‌رگی شه‌ه‌لا حسن ، حسین شه‌قیقه‌ی چه‌مه‌ن
بو دل ئه‌بوون به‌که‌مه‌ن ، بو حه‌ق ئه‌بوون به‌سو‌په‌ر

عه‌باس و حه‌مزه‌ی شه‌هید زو به‌یرو سه‌عدو سه‌عید
ئه‌بو عو به‌یده‌ی ره‌شید ، طه‌لحه‌ی حه‌میده‌سی یه‌ر

هم ئيڤين و عه و في ميثال بو صه رفي ته ره وت و مال
جه عفر كه ته فرري به بال ، كما اتي في الخبر

ره زاي خوي عالهمين ، له سه ره ته وان اجمعين
هم بو ته وهى تابعه بو ديني خير البشر

باسي قورئاني قه ديم

[بابي له قودسي سه نا ، ره ببي ، سه لام و ته نا
بو سه روه ري ته نبيا بو ره هب ره ري ئومه نا (۱)]

وصل ربّ على من نورّه عمّنا
وفيض بعثته تمّ وعمّ لنا

من بم به قورباني تو ، قورباني قورئاني تو
ده ليل و بورهاني تو اظهر من شمسنا

وه صفي قه ديمي خودا ، بي حه رف و صه وت و صه دا
(كلام نفس غدا يلمع في نفسنا)

وك سائري وه صفي ته و لازمه بو ذاتي ته و
مونه ززه هه له عه ته ب موزه يه نه به ته نا

هه روا به صه وت و صه دا كه لامى له فزي خودا
صه دو چوار به جودا بي عه يب و پيچ و په نا

صه ديان به حق صو حوفن بو ته نبياي سه له فن
كه مه جمه عى شه ره فن هه م لا ييقي ئيعتينا . .

(۱) ته م به يته سه ربه نده ، به كومه ل ده خو ئنر يته وه .

چواریان به ناوی عه له م ، ته وراتی مووسا یه کهم
زه بو ورو ئینجیله هه م بو ئه نبیای ئومه نا

قور ئانه ئاخر ره قه م بو ئه حمه دی مو حته ره م
ناسخی باقی به جه م ، هه موو چوون بو په نا
بی ده خلی ئینسو په ری ، بی خه ته ری مو فته ری
پاکو نه زیه و به ری گی یی به (خیر الوری)

له بهر بوله ندی قه در ، له حه ددی عالهم به ده ر
مو عجیزی جیننو به شه ر (ولوله استظهرا)
جامیعه بو خه یری کول ، بو له شی ، له بو گیان و دل
عه تری وه کو به رگی گول ئه روا به دل به سه را

به جه وهه ری ئه نوه ری له گه وهه ری شه وچرا
ده رکه ری ئینسو په ری له میجنه تی ما جه را
باعیثی نووری دله ، هاو ده م و هاو مه نزه
حه لی هه موو مو شکیله له قه لبی باخه به را

شیفایه بو زامی دل صه فایه بو جامی دل
وه فایه بو کامی دل بو ئه هلی حه ق ئه ی برا
ئه و که سه به و ماییله دووره له هه ر غاییله
ئه و که سه له و غافله دووره له نووری چرا

نووری وه ها ناری یه له ناو دلا ساری یه
که سی به حه ق قاری یه ئه گا به به هره و عه تا
بینی له لای عالیه ئه وی به دل تالی یه (۱)
له عه نبه رو غالیه ، له میسکی ئاهووی خه تا

(۱) تالی : له تیلاوه ته وه وهر گیراوه ، واته : ئه وی ئه ی خوینیته وه .

نه نه جيان ليڪ ، برا ، به قهد توره ياو شهرا
سامح علي ما جري بالسهر منا اتي

ئاوي فوراتي صهفا بو قهلبى شهلى وهفا
لهو كهسه ئهرروا جهفا كه خوى ئهشوا لهوشه تا

خيرو جهزاي تهويه به هرفيكي يهك بهديه
زياده جهزايشي ههيه ئهرروا له گهل نيه تا

به قهد ههموو هرفى تهو برژى كه رامهت بهدهو
سهر روى ره هبهري تهو ههم بهسهرى ئوممه تا

باسى خووره ووشتي بهرزي هه زرت (ص)

تهى شاهى خوش خولك و خو و تهى ماهى گول ره نگ ورو و
گيان و لهش و دل ههموو بو تو ببى بهفيدا

ته خلاقى خوش تهرزي تو له سوننهت و فهرزي تو
وهك موعجيزه ي بهرزي تو دايه وه ده نگ و صه دا

ره و شست و عاده تى تو ، زيكر و عيباده تى تو
صه برو صه داقه تى تو ، قيبله يه بو ئيقتيدا

چون باسى ته و صافى تو ته و او ته كه گوفتو گو
قورئان كه بو نه عتى تو «خولقى عه ظيمى» هينا

خولقى عه ظيمى ته تو قورئانى خاوهن شكوه
بو شه و كهت و شانى تو قورئان بو وه به په نا

به نوورى ئيمانى تو ، به عيلم و عيرفانى تو
به وه عز و تبيسانى تو ته مچه رخه كه و ته صه دا

به حيلم و ئيحيساني تو ، به عه فوري ئاساني تو
 به رحم و ويجداني تو بوت بو به شهر به فيدا
 نه وه نه بوو تا ده شهر له كافري به دئه شهر
 بو كوشتنت هاته بهر به نيسي ته تي ئيعتيدا
 كه لي نه بووي باخه بهر بي زه جرو بي ده ردي شهر
 روت كرده صه رفي نه ظه له كينه وو له عيدا
 صاحيبي سه يفو قه له م ، طالبي عيلم و عه له م
 عاجز له ئيش و ئه له م مهر بو جه زاي ئيعتيدا
 سه ركه ردي هيمنه تي تو ئاصه ف كورري بهرخيا
 شاگردي حيكمه تي تو (لوقمان) به چهن ئيعتينا
 له بهر مه لاحه تي تو (يووسف) قه له م برر به ده س
 له بهر فه صاحه تي تو (سه حبان) عه له م ده رفه نا
 بو سه عدي طاليعي تو (زوهره) به دل مو شته ري
 له نووري لاميعي تو شه مس و قه له م ده رپه نا
 «كاف» بو كيفايه تي تو ، «هي» بو هيدايه تي تو
 «يا» بو جه ماعه تي تو ره مزي خطابه و نيدا
 «عين» بو عينايه تي تو عيلم و عه داله تي تو
 «صاد» بو صه داقه تي تو ، ره مزه له بو ئيه تي دا
 «طاها» و «طاسيم» ي تو «طاسين» و «ياسين» ي تو
 راسته به ناسييني تو به شهر نه گا به خودا
 بو «صاد» ي چاواني تو ، كومله لي لاواني تو
 وهك قوچي قورباني تو خويان نه كرد به فيدا

به «قاف» ی قور ئانی تو ، به «صاف» ی عیر فانی تو
چهن موخلیسی شاننی تو چونه ریزه ی شو هه دا

به «نونی» نامه ی که ره م بو عه ره بو بو عه جه م
چهن سهروه ری موخته ره م چوونه گه لی سوعه دا

که طه لعه تت که وته دهر ، له شه رمی رووی تو قه مهر
شه ق بوو له خوارو له سه ره له وجیگه که وته په نا

ته نیا نه وهك ههر قه مهر ئه م عاله مه سه ره سه ره
خادم و دهس به که مه ره ده م به سو پاس و شه نا

سو جده به ره داری دهر ، له سو و سه مار دی خه به ره
ئاهوو شکاتی خه ته ره دینیته لات بو په نا

له به ره فیراقی ئه تو کوله که هاته ستۆه
حه قیه به به بی گفتو گو بیتسه فغان و زه نا

چون سپیری حه ق ساری به له جامیدو نامی یا
له جینن و ئاده می یا ، له جه وه ره ری مه عده نا

ئه توی مه سیحا نه فه س که لیمی طوری قه به س
عه صای ئه تو عیلمه به س ، واللہ اَوَر ئنا

سکا لایه ك لای فه خری عالم (ص)

ئه هه ی گولی باغی دلم ! تو گولو من بولبولم
له بو سوروری دلم خه نده بکه به سه فا

با به س بی ئه سرینی چه م ، و کوو گولی نم به ده م
با به س بی نالین و غه م له داغ و دهر دی جه فا

ئەي شاھى بەيتو ھەرەم ! ھەرموو بە شىۋەي گەرەم
با گوشە چاۋى بىخەم بو خادىمى بىھەوفا

تا بە بەلاغەو ئىلەدەب وەك بولبولى بە تەرەب
بە نەزم و نەغمەي عەجەب بىمە تەنای موصطەفا

بە سۆزو سەھودايە دل بە زەوق و ئىنشايە دل
بو تويە شەيدايە دل ئىلەروا بە شەش تەرەفا

«بوردى يە» يا «كوردى يە» ھەر شەوقى ئەھمەدى يە
عەشقى موحەممەدى يە لى ولین سىلفا

بە حرىكە بى بىخوپەي ، چەن كەعب و ھەسسانى ھەي
«جامى» بە چەن جامى مەي مین عینە اغتەرفا

ھەرچى ھەبوو ئەصفىا لە ئەنبىاو ئەوليا
موقەررە بى كىبرىا لە جامعەي عورەفا

ئىحسان و جوۋدى ھەمو سىماو سو جوۋدى ھەموو
نورى شوھوۋدى ھەموو مین حەزەرە المصطفى

مەقامى مەھموۋدى تو ، جىگەي فغانەو پەنا
لە ھەوزى مەوروۋدى تو گەرد ئەبنەو ھە ئومەنا

صوورەتى مەھبوۋى تو ، سىرەتى مەرغوۋى تو
بو دلى مەھسۇۋى تو نورىكە ناگرى پەنا

نەعمەتى مەشھوۋدى تو ، مەرھەمەت و جوۋدى تو
بو قەۋمى مەسعوۋدى تو عەم و دام لانا

بە ماددە ئىنسانى تو ، مەرکەزى ئىحسانى تو
ئەمما مەلەكسانى تو لە ئەۋجى قودسى سەنا

روح " عَلَيَّ عَرْشِيَّه يُوْجِبُ اَجْلَانَا
شَخْصٌ " عَلَيَّ فَرْشِيَّه يَجْلِبُ اِقْبَالَنَا

ئەي پادشاهی حەرەم خاوەنی خوانی کەرەم
ساکت بەبی «لا» و «نەعە» م هاتوو مە سایە و پەنا

دەخیل بەوینە ی عەرەب ئە ی پایە بەرزی حەسەب
و یلم نە کە ی بی دەلیل لە دەشتی صاحب تەما

من خادم و ، شاهي تو ، ئەمیری جەم جاهی تو
حەیفە لە بو جاهی تو بە نەدەت لە ناو ماتەما

ئەسیری دنیا یە دل لە گێژی دەریایە دل
با رەحمی تو بیتە کول ئە ی کانی فەیزی سەما

تووو مەر تە بە ی سەر وەری تووو مە نقە بە ی رە هەبەری
نە سیمی بو عە نبەری ی با بیتە دل لەم دەما

جا با بە ئیحسان ی تو ، دوو دەستی دەربانی تو
بگەن بە دامانی تو دەرچم لە چالی غەما

یا شمس نور الضحا ، یا بدر لیل الدجا
من بالهوی فَلَجَا لِبَابِکُم التَّجَا

وجائياً قد أتى من أجل نيل العطا
فجُددُ لمن قد أتى يا خيرَ من يترجى

بو خادمی حەزەرەتت ، سایە ی لیوای رەحمەتت
پایە یە بو ئیھتیدا ، مایە یە بو ری نەجا

لە حالی بی حەسەم بەسەر اووە دەرگای دلم
سە حەل بکە موشکیلم وافتح لَنَا مخرجاً

هاتوومه ئاسانه كهت بو فه يزي ئيحهسانه كهت
با هه وري نه يسانه كهت برژيني سه يلى ره جا
ئاوى چه ياتم ئه وى ، سايه و په ناتم ئه وى
« نوورو نه جاتم » ئه وى ، يا املي للنجاة

شو كرى خودا بى خه فا دل موله هه به سه فا
لاى چه زره تى موصطه فا قه بووله هيو او ره جا
دووليوى دهر باني ئه و ، له عه ينى ئيحهساني ئه و
شه ربهت ئه با روژوشه و ، نهك هه رده مى ئيلتيجاء

پاررانه وه له خواى ته عالا

يا ربّي ، يا راحمي ، يا خالقي ، منعمي
يا صاحب الكرم ، يا من به يلتجى
يا رافع السقم ، يا دافع الالم
باسمك الاعظم الود حين الرجاء

وكافة الانبياء ، السادة الأوفياء
وسائر الاصفياء من في الصفا ولجاء
لا سيما المصطفى اشرف اهل الوفا
من للورى بعثا ، من في العلا عرجا

واله المحترم والصحب سحّب الكرم
وكل اهل الحرم ، ومن به يرتجى

واهل علم الاثر للدين اذ يستطر
واهل ذكر السحر ، من بالوفا ادلجاء
ارحم بنا ربنا ، فاننا في العنا
وما اللم بنا من وسعنا خرّجا

واکشف لنا ربنا کرباً احاط بنا
والطف بنا ربنا ، واجعل لنا مخرجاً

واشرح لنا صدرنا ، یسر لنا امرنا
واختتم لنا عمرنا برحمة ونباة

من خوم به شیوهی وهفا ئیقرار ته کهم بی خهفا
به بهردی جورم و جهفا جامی صهفا کهم شکا
به لام که دل هاته کول ، داوینه پرربوو له گول
له عهرهقی شهرمی دل زهرده گولی لی تکا

کوورهی کهرهم دیتهدهم گونا نه با زورو کهم
لای ره بیی بهیت و حهرهم دی ته مری عهفوی خه تا
ره حمی خودا له مدهما ته رژی له ته و جی سهما
ان عم منّا الخطا ، قد عم منه العطا

بریزه ره حمیهت خودا بی ته وهل و ئینتیها
سهر سهروه ری ته نبیاء سهر ره هبه ری ته صفیاء
سهر ئال و ته صحابی تهو ، ته تباع و ته حبابی تهو
طالبی ئادابی تهو له ته تقیاء و ته ولیا

تا بهرقی نووری سهما ته رژی به سهه رعاله ما
تا له به نهی ئادهما طالب هه یه بو ضیاء
تا (نامی) یه (۱) شاخی گول له دیبه ری بهرچیا
تا سامی یه باغی دل له سیبه ری ته صفیاء

مانگی رهمه زان - سالی ۱۳۷۵ ی کوچی
ته کیه ی تاله بانی - له شاری کهر کووک

(۱) دانه رکه لیمه ی « نامی » به کارهیناوه بو نازناو .

٦ ئىقبال نامە

بسم الله الرحمن الرحيم

حه مدو ته نای عام بو خودای عه لیم
ره هنوما ی به شهر بو عیلم و ته علیم

برژی بارانی صه لات و سه لام
به سه ر روحی شای میلله تی ئیسلام

ئیسمه ن مو حه ممه د ، ره سمه ن مو مه ججه د
ئه کمه ل و ئه جمه ل ، ئه شه رف و ئه مجه د

هم له سه ر ئال و صه حب و تابیعین
خودا رازی بی لی یان ئه جمه عین

پاش ئه مه ئه لی به صیدق و ته سلیم
چاوه ری ی فه یض و ته وفیقی علیم

(عه بدولکه ریم) ناو طالبی حکمه ت
ما ئل به نه شری ئه سبابی رحمه ت :

مه ولانا (خضر) شیخی روواری
روتبه ی عالی کا حه زره تی باری

له سه ر زوبانی هه ورامی عامه
نه ظمی فه رموو بوو یه ک (ده ولت نامه)

چونکه نه ظمیکی به ئینتیظام بوو
له بو خاص و عام نه فعی ته مام بوو

له هجه که م گوړی سه هل و بی عیلله ت
تا نه فعی بگا به هه موو میلله ت

تەرتیبم گورری بو ئاسانی یاد
هەندی جیم کەم کرد ، هەندیکی زیاد

چونکە ئیقبالم لەمە مەرەمە
ناوم بو دانا بە (ئیقبالنامە)

ئومیدم وایە بو گەرەو منال
ببی بە مایە ی عیززەت و ئیقبال

تەرتیبی وایە : یەك (موقەدیمە)
دوازده (باب) و ئەم جار (خاتیمە)

(موقەدیمە)

(بسم الله) ئەلیم بە موقەدیمە
مەقصوود لە کتیب هەتا خاتیمە

بزانی خودای حە کیم و وەهاب
دای مەزرانوو دنیای بە ئەسباب

دنیای بەش بەش کرد بە چەن تەقسیمی
بە هەر قیسمیکی ئەلین ئیقلیمی

لە هەر ئیقلیمی داینا میللەتی
بو هەر میللەتی یەك طەبیعەتی

هەر چەن مەوالید هەیه لە دنیا
حە یوان و مەعدەن ، یا جنسی گیا

دای بە هەریەکی هەندی لە ئاتار
بۆ دەلیل لەسەر قودرەتی قەهار :

ئېنساي رەشە، يەكى خوش روخسار،
گيايى دەوايە، گيايى ئازار،

ياقووت بو تەرەت، تەلە بو عىززەت،
تەلماس بو دەفعى بەرقى بە ھەيىت،

بەمەدحو تەنا دل تەبى خوش حال،
بەدەم و جەفا عاجزو بەدحوال

ھەردوويان قسەن: يەعنى ھەواي دەم
تەوەليان نۆشە، تەميان ئىش و غەم

كە شاخى بزن بين بكا لە خاك
لى يەيدا تەبى ماريكى ناپاك

زوو پەيدا تەبى لە خشتى نەدار
دووپشكى چىزدار، بە زەھرو ئازار

چەن ئاداب ھەيە بەدل تەدەن نوور،
چەنى عومرو مال پىي تەبى مەوفوور!

ھەندى كار ھەيە عومرت تەكا كەم
ھەندى كار شەررەو، مەينەتەو، ماتەم

ھەندى بىرو ھوش پىي تەبى زياد
ھەندى بىرو ھوش پىي تەبى بەرباد!

ھەندى كار مايەي شان و عىززەتە
ھەندى كىش كوسپەو، مايەي نوشوستە

ھەندى بەكارە بو بينايى چاو
ھەندى ھىزى چاو تەكا ناتەواو

والحاصل سه به ب له گهل موسه به ب
ره بطیکیان هه یه شه رعی و موره تته ب

ئه هم عاله میشه جیگای ئه سبابه
مه زره عه ی رۆژی خیر و عیقابه
که واته باشه به قه دهر طاقه ت
ئینسان به ئه سباب بیبێ مه عریفه ت :

بزانی کامه مایه ی ته وابه
کامه باعیشی شه ررو عیقابه
تا له میان لاداو ، رووبکاته ئه ولا
ببی به جیگه ی ئه لطافی مه ولا

بابی یه کهم باسی ئه وشتانه ئه کات

که دل روشن ئه کهن

ئه و فه رمانانه ی روشن ئه کهن دل
یه کهم سه له وات دان له شاهی رسل (د . خ)

یادو ذیکری حه ق چرای ده روونه
ژیر ئاگاداره له مچه ن و چوونه

ئایاتی قورئان سه رچاوه ی نووره
خویندنی بۆ دل مایه ی سرووره
زانینی مه عنای نوور له سه ر نووره
بی نووره هه ر کهس له مه عنای دووره

دل روشن ئه کا ته قواو عیباده ت
نویرێ چیشته نگاو ، نویرێ جه ماعه ت

نویژی نیوه شه و ، بیداری سه هه
ئه بنه رووناکی بو دلی به شه

ریزو گوی گرتن له دایک و باب
دل روشن ئه کهن بی هه دو حیساب

هاوری بی چاکان روشنی دله
ده وای ژهنگی دل شیخی کامله

دل روشن ئه بی وه کو ئایینه
مادام تیا نه بی به خیلی و کینه

که مخوری و ، پاکی و ، هه لالی طه عام
دل روشن ئه کهن ، بی گهره ، وه کو و جام

زور خوری و پیسی و هه رامی طه عام
دل دوور ئه خه نو له فه یض و ئه نعام

بو که م مه جالان صه فا محاله
فه راغله ت مایه ی عه قل و که ماله

بابی دووهم باسی ئه وشتانه ئه کات که ئه بنه

هوی دریزی عومر

عومرت زور ئه کا ، ئه ی نووری به صه
ته ماشای بالا و روخساری دولبه ،

ده نگ و رهنگی باش ، خه طو ناوی خو ش
نه زوړو نه که م شادی و عه یش و نوش

بینی خوشی کچ مه نکو و حه ی هه لال
به عه قل و که مال ، بالا وه ک شمشال

که لامي هه يه عه ره بى و مه رغوب
« شفاء القلوب لقاء المحبوب »

هه يوان و خانووى گوشادو عالى
مه خصوص مه نزل به ره چاو خالى

کيوانى بوله ند وه کو « ده ماوه ند »
وهك ته ختى « شاهو » و « ته لبورن » و « ته لوه ند »

عومرى ساکنيان دريژه داييم
ره نگیان سالمه و ، به ده نيان قاييم

پياوه تى و چاکه لا ئه با به لا
زياد ئه کا عومر به ئه مری خودا

عومرت زياد ئه کا يومنى حه سه نات
وهك که مى ئه کا شوومى سه يئات

نافيعه بو عومر ، رافيعه بو ئيش
به جى هينانى صيله ي ره حمى خویش

بو خوشى دليان زور بکه ته لاش
به ده هه نده يى ، يا به قسه ي باش

قاوه لتى و شيوت بکه به ته رتيب
ئه و پيش نيوه رو ، ئه م له پيش مه غريب

شيوى نيوه شه و ، قاوه لتى دره نگ
عومرو صيحه تت له سه ر ئه که ن ته نگ

شافعى فه رموى : « العلم علماں
علم الاديان ، و علم الابدان »

له بو ساغی دین عیلمی ئەدیانه
بو ساغی به دەن عیلمی ئەبدانه

بناغە ی ساغی کەم خوراکی یە
زورخوری ی مایە ی دەردناکی یە

بو مانسی ژیان « کلوا واشربوا »
له بوو لەش ساغی « ولا تسرفوا »

خەوی موعتەدیل : نه زۆرو نه کەم
دەوامە بو گیان ، دەوا یە بو غەم

مروی به ئەدەب عومری زیاده
بی شەرم و ئەدەب عومری بەرباده

ئەدەب له ئەهلی عەقل و عیلم و دین
مایە ی دریزی عومره به یەقین

هەدیثه : « هەرکەس حورمەتی پیری
بگر ، به پیری حورمەت ئەگیری »

صەلاوات مایە ی عومرو دەوله ته
چونکه میفتاحی حووبی هەزره ته (د ، خ)

عومری درێژه حاکمی عادل
رهحه تی روحه ئوستادی کامل

جار جار ته ماشای گولی « هەرمه له » (١)
باعثی شادی و فره حی دلە

(١) هەرمه له = ههرو

شکار ، جار به جار ، مایه ی شادی ی یه
سه یادی ی داییم نامورادی یه

یاری به شه ترنج شادی یه ، کهم کهم ،
زوری سه به بی نه گبه ته و ماته م

ئیش کردن بو لهش دهرمانی دهرده
به ده نی کاسب وهك پولاو به ده

ههر کهس بی کاره موبته لای دهرده
ئه غلب بازار ی ره نگیان زهرده

سه فهری کوتاه له گهل سواری
فهره حی روحه و ، ده وای غه مباری ی

وهختی بو سه فهر رویشتیته دهر
بکه دوورکات سه وننه تی سه فهر

ئه م جار بخوینه سووره تی «قوره یش»
له وسه فهره دا ئه بی صاحب عه یش

عه صا له بو پیر مایه ی ئیقباله
چاکتر له «میلۆ» بادامی تاله

ئینسانی بی ده نگ عومری زیاده
ههرزه گو عومری خه یلی به رباده

زیان دریزی شه ره بو ئینسان
تلف الانسان طرف اللسان

ههر کهس زبانی مه حفو وظه و مه خزوون
ئه و کهسه دلی قهت نابی مه خزوون

نه قشبه ندي يان چه پس ته کهن نه فهس
هه تا عومريان نه روا به عه بهس

زبانته يه که ، گوچکته دوانه
ياني : يه که بلي و ، دوان بزانه

بابي سي يه م باسي ته وانه ده کات

که عومر کورت ده کهن

بوت به يان ته کهم جوان و ته مييز
هه رچی زيانته بو عومري عه زيز :

يه کهم فکر و غه م ، په ريشاني دل
هه ر کهس غه مبار بي زوو ده روا ته گل ،

تاره زوو و طه ماع بو مالي که سان
به خيلي و حه سته د ، وه کوو نا که سان

تو ورره يي زياد عومر ته کا به رباد
هه م خه جالته بوون له به يني عيباد

داري نه سووتي ، چرايه نه گري
ميداد نه نووسي ، تيغي نه برري .

وولاغي کهم پي ، ره فيقي نادان ،
ئيحتياجی مهرد بو لای نامهردان ،

مه حکوومي له دهس حاكمي جه ببار ،
له ناو نا که سان ببی گور وفتار ،

قه رزاري پاره ي پياوي ناپه سته ند
مه خصوص ئينساني تازه ده و له مه ند ،

دلوپسه‌ی خانوو ، کهوشی به‌ ئازار
به‌ دخولقی ژنان مه‌ خصوص به‌ دکردار ،

بی‌ کهوشی چاکه ، نه‌ك پیلاوی ته‌نگ
بی‌ مالی چاکه ، نه‌ك مالی پررده‌نگ

ره‌نگی ترشو و تال ، طه‌عنه‌ و قسه‌ی سه‌رد
له‌ دلا ده‌رده ، له‌ چاوانا به‌ سه‌رد

خه‌وف و فه‌ره‌حی له‌ میزان زیاد
وه‌ك سه‌یری مردوو عومر ئه‌ کهن به‌رباد

له‌مانه به‌دتر پیری و ئیحتیاج
مردن چاکتره بو پیری موحتیاج !

به‌تایبه‌تی که‌سیکی شه‌ریف
له‌چه‌رخنی گه‌ردون که‌وتبی و زه‌عیف

جیماعی زیاد وه‌کوو پاساری
که‌م عومری دینی هه‌م ده‌رده‌داری

چوونه‌لای حائض ، هه‌رچه‌ن‌هه‌رامه ،
مایه‌ی نه‌خۆشی و کزی ئه‌سه‌ندامه

خوینی ئه‌و ئه‌بی به‌ نوطفه‌ واصل
ده‌ردی خیرایی لی ئه‌بی حاصل

گوشتی سه‌یوانی لات و ده‌رده‌دار
مه‌خو ؛ باعیشه بو ده‌ردو ئازار

پاروویه‌ك زورباش نه‌یبرری ددان
فریی ده‌مه‌یخو ؛ ئه‌بی به‌ سننان

ددان گه وهه ره لای ده لسه ره قی
 پی می شکینه یه رد به که لله شه قی
 له مسی سوورا خواردن زه ره ره
 سپی کراو بی تیزی چاک تره
 به ده نت مه گره لسه قه زای حاجه ت
 زوو به رده گمیز ؛ نه بی به عیله ت
 لای « ئیبن وحه جهر » ، هم قه ولی « نه نوار »
 حه رame مه نگوین بو شه خسی تادار ؛
 گرانه تادار هه نگوین بچیژی
 مه رخوا نه یکا نه رنا نه یکوژی
 بو ته سکینی تا خه سته و ماس و دو
 به لوطفی خوردا ده وایه بو تو
 له هی هه نگوینا نه گهر نه که ی باس :
 فه رموو یه : « فیه شفاء للناس » ؟
 بو جوابی تو به سه برو قه رار
 نه لیم شفایه بو به عضی تازار
 له بو ئلشی سک مه خصوص شفایه
 بو ده فعی به لغهم نه علا ده وایه
 بو چهن مه عجوونی رو کنی وافییه
 بو مه عنای ئایه ت نه مه کافی یه
 چونکه فه رموو یه : تیا هیه شیفا ،
 نه یفه رموو بو گشت عیله ت و جه فا

به دی و به دناوی مه که گه وارا ؛
« ولا یزید الا تبارا »

بابی چوارهم قسه نه وشتانه ده کات

که دُعتی نه گبه تین

بزانه هه رکه س ئه هلی عیصیانه
له هه ردوو دنیا کاری نوقصانه

به فیسق و فجوور بزانه مه علووم
له ده ولت ئه بی بی به شو مه حرووم
گه ر ئه لی زور که س صاحب ده ولته
هه م ئه هلی فیسق و دروو غه یبه ته ؟

ئه لیم : ئه و ماله مالی ده مده مه
بی عاقیبه ته و روو له عه ده مه

یاخو ئه و که سه به وه مه و ماله
داییم مه لوول له و ، حالی به دحاله

به هه ر مالیکیش مه لوول بی حال
ئه وه نه گبه ته ، نه ک خیرو ئیقبال

کوی ئه کاته وه به هه زار زه حمه ت
به جیشی دئیلی به ئاخو هه سره ت

« ناله » ، ئه گه رچی صاحب هه یوانه
چون بو خوی نابی مه علووم شوانه

نه گبه تی زوره « تارک الصلاة »
له هه ر مالی بی پرره له ظولمات

« قل لو كان البحر » هه تا « احدا »
به شه و بیخوینه له کاتی خه ودا

له واده ی دلخواز شه بی خه به ردار
سیری قور ئانه ؛ بت بی ئیعتیار

له نیوه درودا « قه یلووله » چاکه
دوای عه سران نووستن مایه ی هیلاکه

سه رت له ده رگاو ، به دهنه له مال
مه نوو ؛ باعیشه بو شه درو وه بال

له خه و دامه نی دهس له ژیری سه ر
مه ر بو ئیتیباع سه یدی سه روه ر (ص)

به قه صدی سو ننه ت شه ریش ئیحسانه
ئه مه ئه زانی هه ر کهس ئینسانه

مه نووه له مز گهوت به بی زه روره ت
تفی تی مه خه ئه دباره و نه گبه ت

له قه برستاندا نووستن نه گبه ته
نووستن له حه مام فه نای ده وله ته

هه ندیکت له خور ، هه ندیک له سیبه ر
مه نووه ؛ بوت ئه بی به ده ردو زه ره ر

له سه ره ری دا نووستن زه حمه ته
کاتی لهش پیسی خواردن نه گبه ته

له گهل لهش پیسی خویندنی قور ئان
بیجگه له گونا هه ، نه گبه ته و نوقصان

رویشتن له بو مزگهوتو بازار
به لهشی پیسی نه گبه تهو ئه دبار

ئه گهر چهز ئه که ی نه بینى موشکیل
هه رگیز مه شوره دهس به ئاوو گل

دهس نویتز مه گره له ئه ده ب خانسه
بو مال و حالت شه روو نوقصانه

له سه ره ری دا به ولو نه جاسهت
ههم له مه جلیسا زیانه و نه گبهت

له ژیری دارا ، مه خصوص به ته مهر ،
ههم روو له قیبله نه گبه تهو زه ره ر

ته ماشای پیسی مایه ی خه ساره
له سه ر نه جاسهت قسه ئه دباره

بو عه وره تی خوت ، یاعه وره تی غه یر
مه رروانه ؛ شه رره ، شه رر نابی به خه یر

هه رگیز مه رروانه له بو نامه حرم
خه فته بو دل ، دینیش ئه کا که م

چه ن که سی شیت کرد مه راقی نه ظه ر
چه ندی موبته لا به ده ردی جیگه ر !!

بویه فه رموو یه چه زره تی ره ئیس :
نه ظه ر تیریکه له تیری ئیبلیس

به پال که و تنو ، یا به راوه ستان
نه گبه ته ، هه رگیز مه خو ئاوو نان

نان له هه ژاران ، دهروزه که ران ،
وه رمه گره ؛ مالت پی ی ئه بی ویران

تیکه له ده م دا بیجاوه جوان
با بۆ له ی مه که به وینه ی نادان

له ته نشته وه ، یا له سه ری ران
یا له دووره وه قهت دامه نی نان

له بهرده م دا به قه درو حورمه ت
دای بنی و بیخوو به ئیستیراحه ت

نان مه خه به ری ، شه رو نه گبه ته
ئیکرامی طه عام مایه ی سهروه ته

به ددان له نان مه برره تیکه
ههرزه کار مه به ، قهت مه که فیکه

ئاو مه خوره وه له گوزه ی شکاو
مه خوو مه خورو له کاسه ی به سراو

به کارمه هینه شانیه ژنانسه ،
شانیه شه ریکی یو شکسته دانه

ریشته به ووشکی مه که به شانیه
شانیه ئه مانه ت نه گبه ت نیشانه

مه گره به ددان سمیل و ریشته
بوچی به تالی برو بو ئیشته !

هه رگیز ناخوونت مه گره به ددان
ناخوونت مه ده له بیخی ددان

ناخوونت مه گره له چوارشه مه
باشه له دواي عهصري پينج شه مه

که ناخوونت کرد دهس بشو جوان
به خلیله ی مورد ماژنه دان (۱)

طه عامی به دبو دوور له رحمة ته
بو شه وو روژی جومعه زه حمة ته

دوور به له هه رکهس هه رزه که لامه
مه خه ره ژیری شالو عه مامه

قه ط مه دوور هه لیباس له به ردا
با بی ته وزاعیت نه یه به سه ردا

به دانیشتنو ده ری بکه پی
میزه به پیوه ؛ خیرت ئه گاتی

قه ط به داوینه یا به گوشه ی جل
رووی خوت مه سرره ، فه قرت دیته مل

له سه ره هه ردو پیت ئه گهر دانیشی
به قنچۆ ، ئه لییت موشته ری ئیشی

به دهسته و ئه ژنو دانیشتن شه ره
سه ره له سه ری ران مه نی ؛ بی فه ره !

له خانووی تاریک ته نیا دانیشی
دیاره به ته مای ئیش و ئه ندیشی !

(۱) ماژنه دان : واته چیلکه ی ووردی داری مورد مه که به بهینی
دندانته .

به ئارام بررو ، روژه يا شهوه ،
خوت لاده له رري ، له خوله كهوه

دهس مه به دوا وهختي حه ره كهت
له هيچ حه يواني قه ط مه كه له عنهت

قه ط مه سووتينه گه لاي پيازوسير
پيش مه كهوه له ماموستاو پير

له به يني ران و گاگه لو قه طار
ئه گهر رابووري ده بيني ئازار

به ناو خه له دا گوزه ر ئازاره
مه خصوص خه له يه مالي هه ژاره

له سهر ئاوي پاك قه ط دامه كه تف
مه كوژينه وه چراي شه وه به پف

قاميشي مه عقوود يه عني گري دار
قه ت پي ي مه نووسه ؛ نه گبه تهو ئه دبار

مه خه ژيري پي كاغه زو قه له م
خه وش و خال مه كه له ناو مال دا جه م

قه ت ته فره مه ده فره ماني خيرات
تاخيري خيرات ئه بي به ئافات

عه جه له مه كه له كارا ، ده خيل !
مه گهر له خيرا ؛ « في الخير تعجيل »

ئيمساك نه گبه تهو ، ئيسراف مه ذموومه
ئيقتيصاد چا كه ؛ خه يري مه علوومه

ئەگەر لە دەخەلت زیاتر بێ خەرجەت
بەچاوە ئەبێنی زەحمەت و رەنجەت

مەدە لە هەتیو مەگەر بۆ ئەدەب
لە گەل گەورەدا مەگە گالتەو گەپ

یانە « عەنکبوت » جولایی کەرە
لایبە لەمالا بەدو بێ فەررە

هەر تەویله یە تیابی عەنکەبووت
وولاغی لەرە ، لات و نامەزبووت

خانوو نەیمالی ، یا شەو بيمالی
ئەبێ بەمایە ی پەڕیشان حالی

چیلکە مەتاشە ؛ کاری بەتالە
کو ترچی و صەیاد دايم رەجالە

هەرگیز دوای شەرر مەگە لە ئەولاد
ئەگەر ئەتەوی بمینی دلشاد

دايک و باوکی خوت بانگ مەگە بە ناو
تا ريسوا نەبێ سووک و ناتەواو

باویشک مەدە رووبەر ووی کەسی
یا دەمت بگرە بە پشستی دەسی

بەچاوی سووکی مەروانە بوکەس
مەبە بەفیتنە قسە ی کەس بوکەس

پەنامە کی خوت مەبە بو کەسان
سەرر وە کو سەرە مەیدە بە هەرزان

رامه گره له مال نه سه گټ، نه سو وړه ت
ټیلا سه گي پاس له بهر زه وړه ت

له ده وړی تهرمو له سهر مه قبه ره
واته ی دنیایی گهلی زه ره ره

کاتی نه خوینری حه دیتو قور ئان
گوی بگره ؛ چونکه ئارامن بو گیان

قسه ی پررو پو وچ ، زه مزه مه و صه دا
نه گبه ته ، مه خصوص له یانه ی خودا

مز گه وتی ئیسلام خانه ی خودایه
شوی نی توبه و یاد ، نزاو دوعایه

پر مه که ره وه هر ئاوی پاکه
ده ستت دامه نی له ژیر چه ناکه

خاگی گوررستان مه بینه بو مال
گره پادشا بی نه بی به حه ممال

« وفقنا الله علی الآداب
أعني آداب أهل الصواب »

بابی پینجه م قسه له وشتانه نه کا که

بیرو هوښی مروږ زیاد نه کهن

پشت به خوا ی که وره بوت نه کهم به یان :
هر چی زیاد نه کا حافیظه ی ئینسان

ئەعلای وەسیلە سەعییکە داایم
حافیظه بە سەعی زور ئەبی قاییم

کرداری چاکە نوێژی نیوەشەو
ئەدا بە ذیھنت شەعشەعو پەرتەو

خوێندنی قورئان، مەخسۇوص بە نەظەر
چاکترە لەوەی بیخوینی لەبەر

گەر لەبی حیفظی خەیلی ئەترسی
بکە بە ویردەت ئایەتو لکۆرسی

دوعای حافیظه بەبی ئیرتیباب
لە « ئیحیا » دا هەن لە بابی ئاداب

روژانی جومعە بخوینە صەلەوات
صەلەوات دەبیتە هو لە بو خەیرات

بە خۆشویستنی رەسوولی ئەکرەم (ص)
ئامانجی خیرت بۆدیتە بەرھەم

تەوبە لە گوناھ ، تەرکی مەعاصی
بە قوووەت ئەکەن حافیظهی ناسی

چونکا حیفظو ذیھن نووری خودایە
ناییتە دلی بە شەرر سیایە

ئەم ئادابانە لە بو ئیسلامە
ئادابی ئیسلام مایە مەرەمە

لە بوو حافیظه سیواک دەوایە
بە کاری بێنە ؛ سوودی تیایە

خاوينى له شو پو شاك و خوراك
په يوه ندى به هيز له گهل پياوى چاك

به خواردن و خه وتن به قه د حال
بيرو زيره كيت ده گاته كه مال

عومرت به فيرو مده به تالان
مه به به هاوررى هه رزه و به طالان

له گهل به طالان مه به به هاوسى ؛
هاوسى له هاوسى نه گرى سه راسى (۱)

ده خيل سه دده خيل ره فيقى خراپ
خوتى لى لاده بى حه ددو حيساب

موجاوه رهيان سه ممي قاتله
مايه ي ره فيقيان پو وچو باطله

تووى نيفاقيان سه وز نه كا له دل
دارى ، به ره كه ي هه مووى غه شه و غه ل

له هه قاله وه زور مروقى پاك
دلى تاريك بوو ، وه كه نه هلى هيلاك

له لاي ئاسنگه ر كه سى دانيشى
جلى نه سووتى ، يا سه رى ئيشى

له گهل پياوچاكان ببه به ره فيق
كه خوشت ويستن نه گه يته ته و فيق

(۱) سه راسى : سه ر ئيشه .

هيممهت داواکه له پياوچاگان
 له سينه صافان ، له دېروون پاگان
 فائیده به خشن صوله حای نوممهت
 مه جلیسیان پرره له نووری رحمته
 هر که س دانیشی له حویره عه ططار
 له ده ماغی دا بوی خوش ده کار
 بگهری له شوین ماموستای شه فیق
 خاوهن دیانته ، طالبی ته حقیق
 عالمی عامیل طه بیعت عالی
 خووره ووشته په سهند خاوهن مه عالی
 وهك دهرس ته خوینی زور به موشته قی
 فیر بیه وه زعی حال و ته خلاق
 له گهل ئوستاذا ره فیقی مه سروور
 ته بیعت شیرین « نور علی نور »
 مه حه ککی ره فیق چوارن به صیحهت
 ته ماغو ، سه فهر ، هاورری پیو ، میحنهت
 (دایه ن) ته خلاق منال ته ناسی
 هاوسی ته ناسی حالی دراوسی
 که ته مهت دهس کهوت لایده له غهیر
 مه که وهره دواي وه همی « ثمَّ الخیر » (۱) !

(۱) وه همی « ثمَّ الخیر » : واته دوودلی و دانه مه زران له سهر رایهك .

ئەدەب لە ئوستاد حازرو غائیب
هەم لە رەفیقی رەشیدو طالیب

موطالەعی شەو لە گەل تی بینین
دەرسی چیشته نگا لە گەل تیفکرین

یەك لەدوای یەك پیاچوونەوی دەرز
لە گەل هەقالی رووخوشو سەر بەرز

بەومەرجە ی کە خوت بە کەم بزانی
ئەتکا بە ئەهلی عیلمی رەببانی

کە پیاچوویتەو ئەنجا بیکەبەر
بەر کردنیکی ساغ و بی کەدەر

بە دەوری داایم قەت ناچی لە بیر
قەترە ی ئاو ئەکا لە بەردا تە ئشیر

هەلبگرە داایم قەلەم و دەوات
هەر عیلمیکت بیست بینوو سە لەلات

هەرچی ئەزانی لی مە بە بەطال
هەرچی نازانی بیزان بە سوئال

لە پرسیار کردن کەسی ئەیبی عار
کە خوی بە نازان بکا ئیعتیار

ئەگەر طالبی ئەنواعی دەرسی
هەر کەس قەننی خوی ، ئەبی پرسی

هەردلی عەقلی ، هەرسەری فامی
هەر کەس مەشرەبی ، هەردەم کەلامی

له گهل موعانید به فیکری به طال
 ده خيله نه که ی نیزاع و جیدال
 که بووی به عالم باش بکه عه مهل
 عه مهلی خالیص ، خالی له خه لهل
 خویندن بو زانین ، زانین بو کردن
 کردن نافیعه بو دواي مردن
 ئه م نه سیحه ته به ئیعتیباره
 مهرو بو موشکیل بی « استخاره »
 نویژی دوورکات دوعای مه شهووره
 له بوو موهیمات گهلی زهرووره
 پاش « ئیستیخاره » هم ئیستیشاره
 به شه خسی ئه مین ئه مری موختاره
 « صلاة الحاجه » یش هه یه بی گومان
 بو کرانه وهی موشکیله ی ئینسان
 دوعای ئه م نویژه یش هه یه و مه ئشووره
 له پاش نویژه که سه رانسهر نووره
 ئینسان سی به شه : شت و نیوه شت
 به شی سی یه مین پی ئه لین ناشت
 شت ئه و که سه یه کاری ری که وت بووی
 عه قلی تر بینی بو لای عه قلی خووی
 نیوه شت که سی ههر به عه قلی خووی
 یا به عه قلی غه یر کاربکا بو خووی

ناشت که سیکه خوی ناعاقله
له پرسی پیاوی ژیریش غافلله
(وَفَقْنَا اللَّهَ عَلَى الْأَتْعَاطِ
وَادْخَلْنَا فِي الْقَوْمِ الْوَعَّاطِ)

بابی شه شهه م باسی نه وشتانه نه کات

که بیرو هوش کهم نه کهن

نه لیم به عه و نی پادشای نه کره م
چی بیرو هوشی ئینسان نه کا کهم
خوراکی ناپاک ، شتی ترشو تال
مه یخو زیانه بو عه قل و که مال
له هه ر خوراکی ، مشکی به د مه زاج
خواردوو یه ، مه خو تا نه بی موحتاج
خواردن و نووسستن له میزان زیاد
زیاد له نه گبهت عه قل نه دهن به باد
له پشستی سه رت مه گره که له شاخ
زیانه له بو ووشیاری و ده ماخ
له هه موو به د تر خفهت و غه مه
ئینسانی غه م بار حافیزه ی که مه
زه رره ، مه خسه کیلی مه قبه ره
هه م خویندنه وه ی خه یلی زه رره

مهراقى زياد نه زهرى حهرام
ته ماشاي پيسى زهره ره بو فام
پيكه نيني زور گالتى بى پايان
زيانن له بو حافيزه ئينسان
قوت له حه ماما مه خوينه قورئان
مه كه ره فيقى هه رزه و منالان

بابى حه و ته م

قسه له وانه نه كا ئابرووى ئينسان زياد نه كه ن

ئه وهى ئابرووى پى ئه بى زياد
عيياده تى ساغ له گهل زيكر و ياد
هه م وه رع و ته قوا ؛ ئه تقا ئه كره مه
نه صصى كه لامى خوداى ئه عله مه
خولق و خووى شيرين مايهى عيززه ته
ره و شتى په سه ند وه سفى حه زره ته (ص) (١)
كا كه ! پيت بليم ئه علاى خوش خوويى
شيرين كه لامى و گوشاده روويى
رووخوشى چا كه له گهل خاص و عام ،
مه خصوص غه ريب و ، فه قير و ، ئه يتام
ره حم به بچووك ، ئه دهب له گه و ره
مايهى سه ربه زرى و عيززه ت و قه دره

(١) ئيشاره يه بو ئايه تى : « وانك لعل خلق عظيم » .

ره‌حم و دلت بسی خو تو ئینسانی
ئولفه‌تت بیی ، نه‌ك هه‌راسانی

« لا تَكُنْ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ
وَ كُنْ رَحِيمًا كَثِيرَ الْجَلْبِ »

ئه‌گه‌ر ئه‌ته‌وی سه‌ربه‌رز بی لای خه‌لق
خوت به‌گه‌وره‌تر مه‌گره به‌ناحه‌ق

بو دوست مرووه‌ت ، دوشمن مودارا
ئینسان ئه‌باته ده‌ره‌جه‌ی « دارا »^(۱)

له‌گه‌ل خراپان جه‌زا به‌چاکه
ئه‌م‌خولقه خولقی شاهی « لولاك »

په‌یدا‌کردنی دوشمن زور سه‌هله
دوست په‌یدا‌ئه‌كا هه‌ر‌گه‌سی ئه‌هله

خولقی قه‌ناعه‌ت زۆر شیرین طه‌رزه
له‌هه‌ردوو دنیا قانع سه‌ربه‌رزه

گه‌دا سولطانه ، ئه‌گه‌ر قانیعه
قانع گه‌دایه ، ئه‌گه‌ر

هه‌م شو‌کری نیعمه‌ت زیاد ئه‌كا نیعمه‌ت
نیعمه‌ت باعیشه بو شه‌ئنو

عیززه‌تی نه‌فس و بوله‌ندی هی‌مه‌ت
ئه‌تکا به‌خاوه‌ن عیززه‌ت و قی

(۱) دارا : پادشایه‌کی گه‌وره‌و به‌ناوبانگ بووه .

ڦه درو ڦيمه ت ت مده به دوونان
 خوايه دهه ندهي نيمه ت و ژيان
 نه نه صيحه ته وورده و موقه دهس :
 سه رمه به ناوي مه حره مانه ي كهس
 چيه ، يا نامه و ڦسه ي خصوصي
 تو ده خلت ني يه بوچي نه پرسي ؟!
 وه فا به وه عده ، راستي له گو فتار
 بوت په يدائنه كا پا يه و ئيعتبار
 ڦه دري هه ر كه سي بگره به ميزان
 له گه وره و بچووك ، له زاناو نه زان
 به چاوي سوو كي مه روانه ڦه ڦير
 خوي ناگوريتو ڦه ڦير به نه مير
 هه ر كهس له مالي خويا پاشايه
 نه گه ر ده و له مه ند ، نه گه ر گه دايه
 كومنه ك به له سه ر عه مه لي خيرات
 موشكيل گوشا به بو نه هلي حاجات
 خوگر به له بهر ميحنه ت و زه حمه ت
 تا نه كريت ه وه ده روازه ي ره حمه ت
 ده خيل صه دده خيل نه شكيني هي ممه ت
 شه يتان به زه حمه ت نه تخاته توه مه ت !!
 جيهان له سو ورا وينه ي دولا به
 هه ر روژي يه كي عالي جه نابه !!

طابع

عنه

نه

هه رگیز مه طله بت به رمه ده له ده س
پشتت قاییم بی به خودای ئه قده س

نه دیتته جی کار ، نه ئه تبرری خار
به بی خواست و برریاری « قه ههار »

که وایسه خوا ئیراده و حو کمی
ئه بی خو گری بی ، هه رچه ند بی حیل می !

به خوشی سه هله ؛ هه مو و که س عه بده !!
عه بدی موجه رره ب هاوسه ری « سه عده »

به لام بخوازه له قاپی ره حمه ت
باری وانده دا ده رچی له تاقه ت

خولاسه ی که لام : نیشانه ی مه ردان
خور را گرتنه له کاتی ده ردان

ئه گهر ئه تهوی پایه ی سه عاده ت
له دنیای روشن بت بی سه خاوه ت

سه خی حه بیبه به لای خواوه
سه خی گه وره یه به روی دنیاوه

به به خشش موشکیل زوو ئه بی ئاسان
« ان الانسان عبد الاحسان »

صه ده قه : په نهان ، یا ئاشکرایه
هوی به رزی پایه و ده فعی به لایه

نازانی نزا ی داماو ره وایسه ؟!
به زه یی خوایش بی به رو دوا یسه ؟!

دهرگایی له سهه ر گه دا بی قاییم
له سهه ر طه بیبان گوشاده داییم !

هه ناسه ی فه قیر زور به خروشه
کو وره ی سه طوه تی خودایش به جوشه

بو هه ردوو دنیا ، له دوا ی ئیمان ،
چا که یه له گهل دراوسی و میهمان

هه ر که س پر رئه کا توشه بو میهمان
ئه ژی به عزیزه ت ، ئه مری به ئیمان

ته کلیم مه کیشه زیاد له میزان ؛
تانه بی به شه رر حو بی عه زیزان

هه رچی خودا دای بی هینه ؛ خوشه
بو میهمان چا که و خویشت بینوشه

« من زار حیّاً ولم یندق شیئی
فکانتما زار غیر الحی »

بیداری سهه هر بکه به عاده ت
به دوعای مه ئشوور بکرره سهه عاده ت

چلویه ک دفعه له کاتی سهه هر
« یاعه زیز » بلی ؛ هه یه تی ئه شه ر

ئاخری « اسراء » ئایه ی عزیزه ته ؛
بی خوینه ، چا که ؛ ئه مری هه رزه ته (ص)

« هَدَانَا اللّٰهُ لِلْخَلْقِ الْكَرِیْمِ
وَوَهَبَنَا النّعِیْمَ الْمَقِیْمَ »

بابی هه‌شته‌م

باسی ئەوشتانە یە کە ئابرووی پیاو ئەبەن

بوت بە یان ئە کەم هەو برای ئە شەرف
هەرچی ئابرووی پێ ئە بی تە لەف

دوو دروو نابینی شە ئن و ئیعتیبار
نە لە لای خزمان نە لە لای ئە غیار

ئینسانی لار بی هەر رووی لە عوسرە
مالی چەپ و لار هەر کەم و کە سەرە

لە گەل پیاو چاکان شە درو ستیزە
ئابرووت ئە با ، ئە تخا لـه ریزە

شە درو بە د کردار خە یانە ت پێشە
نمە ک بە حە رام دەردی لە ریشە

قەدری نامینی پیاوی بی ئە دەب
هەرزە و هەرزە گو ناگا بە مە طلب

هەر کەس بە کەسی حە سە د بکێشی
ئابرووی ئە درواو ، دلێشی ئێشی

تە ماع رە نگ زە ردیت دینی بە سەردا
بە رگی ریسواییت ئە کا بە بەردا

هەواو تە کە ببور بە دە بو ئینسان
ئە خاتە شانت نیشانە ی نوقصان

باش ئاگادار بە پى نالین ھەوا
 پاك بى لىباست ، عەبا ، يا كەوا
 ھەرچەن بو دەفعى سەرماو گەرمايە
 زىنەتى ناوى شەخسى بەمايە
 بەلام پۆشاكى جەلالو لەتيف
 موبارەكت بى ، بى پوششە زەرىق
 خو جوان راگرتن شەرەن رەوايە
 خاوينى مایەى رەزاي خوايە
 مەعنای تەكەببۇر ئەوہى كەوا
 خوت گەرە بگرى لەسەر « ماسىوا »
 بەھەموو رەنگى دەعیە زىانە
 بو دین و دنیا تالى ژيانە
 فیزو دەعیەى تو گەر بەسامانە
 مال وەكو سىبەر روو لە نەمانە
 جا ، پیاوى ھەزار كە نابا مالت
 بوچ ژیر دەستە بى لە بو ئىقبالت ؟!
 شیعەرى بەزمانى فارسى باوہ
 مەعنای ئەمەيە لیرە نوسراوہ :
 كە من رازى بووم بە نائىكى جو
 چیمە لە « خاقان » ، چیمە لە « خەسرەو » ؟!
 ئەگەر ئەنازى بە ناوو نەسەب :
 باوكت وەزیر بوو گەرەو موقەررەب

بزانه دنيا دهوران دهورانـه
نه مررو نه مانه ، سبهی نهوانه !!

گهر نهلی باو کم به طه ريقهت بوو
ياخو عالمی به حقه قيقهت بوو

نه وه به توچی ، نه گهر عاقلی ،
مادام له عيلمی نهوان غاقلی

نه گهر سه ييدیت عه له وی نه فضهل
وه ختی شه ريفی که بت بی عه مهل

فريات ناکه وی گه وره یی نه سهب
«لا يغني النسب ؛ حسبك الحسب»

باش تی بفکره له گهل به صيرهت
له قسه ی (حه زرهت) له گهل عه شيرهت

ئاخري سووره ی « شعراء » بينه
ته فسيري له لای زانا بخوينه

عه لاوه ، نه سهب بی ئيختياره
ئينسان ئينساني فيکرو ئاثاره

نه گهر عالمی خاوهن مه هارهت
عيلمی خوت بو خوت مه گره هه رارهت

له گهل ده عيه دا عيلمت به طاله
عيلمی بی عه مهل عه ينی ضه لاله

نه گهر صالحی صاحب عيادهت
شو کري خوا بکه که دای سه عادهت

ئەگەر ھەيئەت و رەنگت لائىقە
تو خوت بى دەخلى ؛ خوا خالىقە

سەگىكى قەبيح لە سەرەرىدا
شەخسى بە سوو كى رروانى پيدا

سەگە كە پىي ووت بە زبانی حال :
«ئەگەر بەخوم بى پىمخوشە جەمال !!»

چارم ناچارە ؛ خەللاقى ئەكبەر
منى كرد بە سەگ ئەتویش بە بەشەر !!»

دوژمنایەتى يەزدانى قەھھار
لەگەل سى چىنە بە گویرەى ئەخبار

یەكەم سوودخوران ؛ ئایەى ئیلاھى
« فاذنوا بحرب » تا « مین الله »

دووھەم كەسانى خاوەن تەكەببۇر
خوا دوژمنیانە ، ئەشكىن كو توپرر

سى یەم دوژمنى فیرقەى ئەھلى دین
دوژمنن لەبو رب العالمین .

دوژمنى خودا ئەنجامى وایە :
بى ئیمان برروا بى سوودو مایە

خودا لاماندا لە شەرر و زەحمەت
دواییمان بینى بە خیر و رەحمەت

بایی نویهم : قسه لهوانه نه کا که

بینایی چاو زیاد نه کهن . .

بوت به یان نه کهم نهی نووری دیده
هه رچی بو نووری چاووت موفیده

یه کهم : چاو ره شتن به سورمه ی سیا
میلی زیر رو زیو ، یا روح تو و تیا

بو هه ر چاو یکت سی میل سو ننه ته
له وه ختی خه ودا ده ئبی حه زره ته

دوو هه م : خویندنی کهلامی باری
پی ی روشن نه بی دوو دیده ی قاری

سی هه م ته ماشای شیرین جه مالان
له نه ربایی دین صاحب کهمالان

چوارهم : ته ماشای جه مالی نه حباب
براو باولک و دایک یا باقی نه صاحب

پینجه م : ته ماشای خه طی خوش کالا
شه شه م : ته ماشای نوقره یا طلا

نافیعه بو چاو سهیرانی به هار
ته ماشای شه تاو باخو لاله زار

دهس نویش گرتن به ئاوانی سهرد
ئاو به لووتادان له چاو نه با دهر د

نه فع ئه دا به چاو نه فعيكي ته واو
له ئاوي ساردا بکه يته وه چاو

بيني بين خوشان صاحب ته ميره
خوشي دهروونه نووري به صيره

مووي لووت به مهقهس مووي بن بال بکيش
واچا که بو چاو ، مه ترسه له ئيش

ئه گهر بو نووري چاو به پهروشي
مووي لووت به موکيش قهت رانه کيشي

نزيکی ئاگر ، يا سه رمای زياد
مهستي و زور خوري ي چاو ئه کهن به رباد

دوو کهلو غوبار چاو ئه کهن موحتاج
هه رچی سپي بي وه گرو به فرو عاج

شه له م به کالي ببرڅي ته واو
بيخو نافيعة له بو نووري چاو
به کاره بوچاو هه رچی موسهيله
وهك سينه مه كي و گولو هه ليله

گياي قنگاوله زور به ته ميره
ببرڅي به ساج تي بخري کهره

بابي دههم قسه ئه کاله وانهي

که هوي زور بووني روزين

بابي دههمين بهقه دهه تاقهت
ئه نووسين ئه سباب دهولهت و ويسعت

هه ركه س به ده وام «طاها» و «واقيعه»
بخوينى ، دائيم رزقى واسيعه

سوورهى «مزمل» ، «والليل» و «نشرح»
مايهى دهوله تن بزانه تهصح

حيفظو خويندنى ئاياتى قورئان
سهلاوات له سه ر سه يدى عهدنان (د ۰ خ)

ده وامى ده س نويز مايهى سه لاهه
بو مالو سامان وه كوو سيلاحه

له پاشى ده س نويز ريشته دابينه
« انا انزلنا » ش سى جار بخوينه

زووبرو مزگهوت ، درهنگ بيره ده ر
ئه بى به خاوهن تهروهت و ته مهر

نويزى ريك و پيك به خه وف و خه شيهت
ئه بى به مايهى سامان و نيعمهت

سو ننه تى به يان ، ياهى چيشته نگاو
مه يان فهوتينه ئه ي بينايى چاو

عيشا له مزگهوت له گهلى «وتر» ي مال
سه به به له بو دهولهت و ئيقبال

« آية الكرسي » قه درى مه شهووره
بومالو ، بو ذيهن سه به بى نووره

« قل اللهم مالك الملك »
بخوينه ته گهر به ته ماى مولكى

« فُسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ
صُوبِحُوا وَيُؤَارَهُ تَا » « تَخْرُجُونَ »

هَهُم « لَا مَانَعِ لِمَا أُعْطِيتَ
وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ »

لَه پاش نویره کان بیل بیله ده وام
سامان و روزیت بو دیته ئه نه نجام

له کاتی سهحر یه کصه د ته سبیحات
ئه بیته مایه ی رزق و به ره کات

بلی بهم نه هجه : « سُبْحَانَ اللَّهِ »
« وَيَحْمَدُهُ ، سُبْحَانَ اللَّهِ

الْعَظِيمِ » ، ئه مجار « استغفر الله »
روزیت بو دینی به عه و نی الله

هَهُم « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » یه قین
« الْمَلِكُ الْحَقُّ » هَهُ تَا « الْمُبِينِ » (۱)

له شه وو رورژا صه د ده فعه ی کامیل
رزق و سامانت بو ئه کا حاصل

« استغفر الله » صه د یا حه فتا جار
سهحر بیخوینه ؛ هه یه تی ئاثار

تا هه زار ده فعه ذیکری یا وه هاب
رزقت بو دینی بی حه دو حیساب

(۱) واته : « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ » .

چه زړه ت ټه فهر موی به ټه هل و به یتي :
 دهس بکهن به نویژ له وهختی سهختی
 که نویژیان ټه کرد ټه یانبوو نه جات
 « واستعینوا بالصبر والصلاة »
 بو دانه وی قهرز بی طوولی مودده
 دوعایه هیه ، نه قلله له « عدّه » (۱)
 دوعا زور هیه له « اصول الرفق »
 ته صنیفی جلال بو ویسعه تی رزق
 نه فقهی واسیع بو مال و منال
 رزقت زور ټه کاو ، شاد ټه کا ټه حوال
 گهر سه حهر ره وی ، یا شه وره وی که ی
 بو ههر داخوازی ، به ثاوات ده گه ی
 شورینی حاجت ، پاک ی چهوش و مال
 سه به به له بو سامان و ثیقبال
 گفتو گوی شیرین ، ههم روو گوشادی ی
 باعیشه له بو رزق و دلشادی ی
 له بهرو دوا ی خواردنی طه عام
 ههر دوو دهس بشو ټه گه ی به مهران
 فائیده ی زوره به واته ی « خه بهر » (۱)
 ته نوورو ، ټه سپو مایین ، له گهل مهر

(۱) ناوی کتیبیکه له کتیبه کانی ابن حجر .

(۱) خه بهر : حدیثی پیغمه بهر (د . خ) .

خیر کردن ، چاکه ، نان به میوان دان
بوت ئه بارینی روزی ئاسمان

پاداشی چاکهش چه وسه د چه ندانه
زیاتریش ئه بی ؛ واتهی قور ئانه

ووریا گردنه وه یهك

باش خه بهردار به ئه ی نووری دیده !
له م نه صیحه ته ، كه زور موفیده :

كه دنیا شوینی ماده و ئه سبابه
باسی « ذو القرنین » نه صهی كتابه (۱)

من وه ها نالیم تو بروی له ما
دوعا بخوینی و دانیشی به طال !!

ئه بی سه نه تی باش بگریته دهس
ته و فیهت بدا خودای فریاد رهس

وهك بازارگانی ی یاخو فه لاحت
یا کاریکی تر خاوه ن سه لاحت

عیلم و خه تت بی له گهل خوش خه تی
تا مه هتووك نه بی روت و پی په تی

هه تا ئه توانی به ده م داعی به
بو دین و دنیا ش داییم ساعی به

(۱) ئیشاره یه بو ئایه تی [ویستلونك عن ذي القرنین] له سووره تی
(الكهف) كه باسی ئه وه ئه كات (ذو القرنین) ئه سبابی به کارهینا .

بی یارمه تی خوا که سبیش به طاله
گه رخوا نه یدا ته روت مه حاله

زور ئینسانم دی به که سب و زه حمهت
دنیای دهس نه که وت، رویی به حه سرت

زور ئینسانیش هه ن بی دهردو زه حمهت
ئه گا به مال و نیعمهت و ره حمهت

مه قصوود له دو عا جه لبی ره حمه ته
چون خوای عالیه م به مه رحه مه ته

مه بهس له دو عا ئه وه یه خوا
رو تبه ی مه حبو و بیت بدا به سه ردا

وه صیه تت بی و ، نه صیحه ت نامه
رای بگره به دل هه تا قیامه

قهت خزمه تکاری می که له دنیا
نه بو ئه هلی دین ، نه ئه هلی دنیا

شه خصی خزمهت کار خولقی فاسده
له دین و دنیا مایه ی کاسیده

خزمهت کار داییم سوو که و بی مایه
داییم مه شغوولی دروو ریایه

بی ئا بروو ئه بی و بی پایه و هیمهت
عو مری به باده بی موزدو مننهت

وه ختیکیش ئه مری به دهردو وه بال
ئه هل و منالی ئه رون ماله و مال

له صه د دوو كهسيان صاحيب نيعمه ته
ته ویش نيعمه تی بو هتو غه يبه ته
زور باشه به روژ بکه ی حه مالی
به س نی یه به شه و صاحبی مالی
له م ریوه بر رو ته گه یته مه قصوود
«انه هو الرئوف الودود»

بابی یانزه هم باسی دوعای مه ثوور نه کات

بابی یانزه هم به عه ونی غه فوور
ته که م به یانی ته دعیه ی مه ثوور
«قل الحمد» ئاخری سووره ی «سبحانه»
ده وایه بو غه م راستی بیزانه
هم «لا اله الا الله» ی جه لیل
«حسبى الله ونعم الوکیل»
ده وایه بو غه م مه به موشته یه
«الله ربى لا اشرك به
شیئاً» تا سی جار ، به لام هه موو جار
که لیمه ی «الله» باش بکه ی ته کرار
«آیه الكرسى» و «آمن الرسول»
بیخوینه دوعای پی ته بی مه قبوول
«یا حی» ، «یا قیوم» له وهختی سو جده
زور زور موفیده و پیت ته دهم موژده

« يا ذا الجلال والاكرام » ی زور
بیخوینه ؛ نه فعی دیاره وهك خور

بو زه حمه تباری شیخی « نه وه وی »
ته علیمی فهرموو دهوای مه عنه وی

به « بسم الله الرحمن الرحيم »
« لا حول ولا » هه تا « العظيم »

ئاخریان ته نیا مایه ی شیفایه
بو نه وه دونو عیله ت دهوایه

شه خصی داوای کرد له مولاعه لی
بو جه بری گوناوه دو عایه جه لی

یه کی دو عای باغ ، یه کی بو مندال
یه کی له بو ئاو ، یه کی له بو مال

بو هه مووی فهرمووی ویردی ئیستیغفار
به شه رطی دهوام له گهل ئیعتیبار

به دلیل فهرمووی له سووره تی « نوح »
ئایه ی « فقلت استغفروا » ی مه شرووح

ته سبیحات له بو دهوله ت و یسعت
بیکه به عاده ت ئه یبی مه نفه عه ت

ئایاتی ئه رزاق بو جه لبی روزی
ئایاتی فتووح له بو فه یروزی

ته فسیری « احزاب » له « روح البیان »
چل که لیمه ی فه تح باش ئه کا به یان

بو ده فعی شه رری چاوی ئینسانی
زیانی دابی لسه موسولمانی

به نه قلی «توحفه» بابی «جنایهت»
دوعای «ماشا الله» ئه کا کفایهت

بیخوینه له سه ر موبته لا به چاو
زوو شیفای بو دی شیفایه ته واو

بو ده فعی شه یتان «اعوذ بالله»
بوفه تحو نه صرهت «نصر من الله»

ئه گهر له جننی و شه یتان ئه ترسی
بکه به ویردت «آیه الكرسي»

گهر به ته رتیبی مه ولانای «جامی»
خه تمت کرد قورئان صاحب مه رami :

جومعه : «به قهره» تا سوورهی «ئه نعام»
شه ممه له «ئه نعام» تا «یوسف» ته مام

یهك شه ممه : «یوسف» تا «طاها» مز بووت
دوو شه ممه : «طاها» هه تا «عه نکه بووت»

سی شه م : «عه نکه بووت» تا سوورهی «ته نزیل»
چوار شه ممه : هه تا «واقیعهی» جه لیل

پینج شه م «واقیعه» هه تا به خیتام
«خه تم الاحزاب» ه بو قه صدو مه رام

له سوورهی «یاسین» سی جی مه علوو من
له وسی جیگه دا ئه سبرار مه کتوو من

« وکلّ شئیء احصیناه فی
امام مبین » ئه‌ووه‌لی وافی

« کلّ فی فلك » هه‌م بکه ته‌سلیم
« سلام قولاً من رب رحیم »

سووره‌تی « یاسین » ته‌واو بخوینه
له‌وسی‌جی قه‌صدی مه‌طلووبت بینه

گه‌ر دوعا بکه‌ی به‌ئیسمی ئه‌عظم
مه‌قصوود دیته‌جی ، ببه‌خاترجه‌م

ئه‌گه‌رچی ئه‌لین : ئیسمیکه مه‌کتووم
ئه‌رجه‌ح « الله » ، یا حی ، یا قیوم »

نه‌قله له‌عه‌لی « یا هو ، یا من هو
یا من لا اله الا الله »

جه‌غفه‌ری صادق عالمی ماهیر
پینج ده‌فعه فه‌رمووی : « ربنا ظاهر »

شه‌ش ئایه‌ت هه‌یه بی نه‌قصو مه‌زید
تا « ذات الصدور » له‌سووره‌ی (حه‌دید)

له‌وانا ئیسمی ئه‌عظمه‌م داخله
به‌تیلاوه‌تیان مه‌قصوود حاصله

هه‌ر کام له‌ئه‌سمای واجب الوجود
مه‌عنای دیاری‌یه به‌گویره‌ی مه‌قصوود

ئیسمی « یافتاح » بو فه‌تح و نه‌صره‌ت
وه‌کو « یا غفار » له‌بو مه‌غیره‌ت

بۆ عطاو به خشش ئیسمی «یا وهاب»
«ودود» و «رئوف» بو حوببی ئه حباب

بو رحمی ظالم ئیسمی «یا رحیم»
بوسه خاو که ره م ئیسمی : «یا کریم»

له بو مه حفووظی ئیسمی «یا سلام»
بو عیلم و عیرفان «علیم» و «علام»

بو شتی گوم بوو ئیسمی «یا هادی»
«یا قهار» له بوو قه هری ئه عادی

هه تا ئه توانی له دو عای مه ئشوور
به نیازی خیر بیکه به ده ستوور

مه ئشوور ئه وه یه مه نقوول بی له سه ر
قه ولی ئیمامان ، یا «خیر البشر»

زانایان ئه لین له بهر ئیعتیبار
«اذهب بع الدار واشتر الاذکار»^(۱)

«الحصن الحصین» ، کتیبی «عدة»
دو عای ئه مانه گه لی په سه نده

بابی دوانزه هم باسی ئادابی دو عا ئه کات

که دو عات زانی به وه جهی سه واب
ئه به بی بزانی ته رتیب و ئاداب

(۱) اذکار : واته کتیه که ی ئیمام یه حیای نه وه وی که ناوی «اذکار» ه .

له بو موسولمان دوعا سـيـلاـحـه
شهـخصـي دوعا خوړين روو له صـهـلاـحـه

دوعا مایه یـه بو نووړی هـودا
بو خـیرو خوشی ، بو رهزای خـودا

هـهـرکـهـس بو دوعا ته و فـیـقـی درا
دهـرواـزهـی قه بوول لیبی گوشادکرا

دوعا ویردت بی وهختی خوش بهختی
تالیت قه بوول بی له وهختی سهختی

نهـك له خوشـیـی دا نه که ی موبالات
بهـسی وهختی سهختی بکه ی موناجات

دهـس نویرت بیـی ما دام الامـکـان
روو به قیبله به له هـهـمـوو مه کان

دهـستت بو دوعا بوله ندو گوشاد
بهـلوطفی خودا دلت بکه شـاد

« بسم الله » بلی کللی خیرات
پاش ته وه همدو سهلام و صـهـلاـت

تهـم جار بیره سهـرطه له بی حاجات
بهـدوعای مه ثـوـور بکه موناجات

له خاتیمه دا صـهـلاـت و سهـلام
بو گیانی پاکی سهـیـدی ته نام

چونکه مه قبووله دوعا بو رهـسـوول
دوعا له و به یـنا باش ته کری قه بوول

به سه دای خه فیف له گهل ته ضه رروع
 به نه بی و وه لی بکه ته شه ففوع
 موبالات مه که به ئه هلی بیدعت
 لامه ده له سه ر جاده ی شه ر یعت
 خونالین نه بی صاحب ته ئیره
 ته ئیر هه ر له بوو خودای قه دیره
 فه قه ط پیغه مبه ر روتبه ی ئه علایه
 مه ظه ری فه یضی ذاتی مه ولایه
 عولمه ای کیرام ، یا ئه ولیای دین
 مه حبو و بی خودان بزانه یه قین
 له کاتی ذیکری سه لاحت کاران
 به ره که ت ئه رژی وه ک سه یلی باران
 ته وه سسول به وان موفیده ، موفید
 « واللّٰه اَقْرَبُ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ »
 له وه ختی ته نگی ، نه قله له چه زره ت ،
 داوا که له خوا رزق و مه رحه مه ت
 بلی له سه ختی زور به مه ممنوونی :-
 « يا عبادَ اللّٰهِ اغِثُوْنِي »
 « خاتیمه » (۱) ئه لی : زور که سی فه قیر
 به صووره ت ئه سیر ، به سیرت ئه میر

(۱) خاتیمه : کتیبیکه دانراوی ئیبنو حه جره ی فه قیهه .

له سه ره هر کاری خوا بدا قه سه م
قه سه می ناخات خه للاقى ته کره م

جا ئاشکرا بوو ته ربابی سه فا
ته سبا بن وه کوو دهوا بو ششیفا

ئینکاری سه بهب ناکا بی گومان
مه گهر یه کیکی سه ره که شو نه زان

لاکن خوت بگره له سه ره ئیقتیصاد
نهك وه کوو عهوام ته ربابی فه ساد

ئیفراطو ته فریط ته خه نه مه یدان
ته بن به ته تباع ده جالو شه یتان

وه ها گوم ته کهن مه زه به بو ئاین
جیسا نایتو دیندارو بی دین

ته بن به هیزی خاوه نی ته وهام
بو طه عنه له دین سه ییدی ته نام (د * خ)

وه کو (باده وه) باییکی به سه
حه رفیکی به سه هر که سی که سه

پیویسته له سه ره عوله مای ته علام
تیکو شان بو دین زور به ئیه تیمام

خه لکی رزگار کهن له جه هل و غه فلهت
بین به دو کتور بو ده ردو عیلهت

ره هنو مایی کهن سه غیرو که بیر
له فیر کردنیان هیچ نه کهن ته قصیر

بایینه وه سه ره مه سه له ی دوعا
 که ی وه ره نه گیری له قاپی خوا ؟
 کاتی تاییه تی ی له بو مونا جات
 له بانگا وهختی « حی علی الصلاة »
 له سه ره تای بانگ تا قامهت کردن
 دوعا نزیکه له بو وه رگرتن
 له پاش نویژی فره ز یا خه تمی قورئان
 له وهختی سه ههر ، یا وهختی باران
 له شه وو روژی جومعه ی مونه ووهر ،
 کاتی دیته خوار خه تیب له مینبهر
 ههروه ها. کاتی ئامینی ئیمام
 له روژی جومعه ، یا باقی ئه پیام
 له شه وی « بهرات » ناوه ندی « شهعبان »
 به دریزایی مانگی ره مه زان
 شه وی هه ردوو جه زن ، عه ره فه ی قوربان
 نزا گیرایه هی شاه و دهربان
 له نیوه شه ودا ، که سی نه بی بیدار ،
 سی یه کی دوا یی ، کاتی ئیستیغفار
 دوو له فظی « الله » له سووره ی « نه نعم »
 دوعا له و به ی نا ئه گاته ئه نجام
 له هه موو جیگا خوا حازره
 بو هه موو جیهان لو تفی ظاهره

« يجيب المظطر اذا دعاه
لا يكشف السوء عنك سيواه »

به لام يه كه م شهرت : لوقمه ي حه لاله
شهرتي دووه مين : داماي حاله

شهرتي سي يه مين : نيازي حه لال
وهك گوشادي حال ، ته حصيلي كه مال

يا ده فعي فيتته ي عائيد به به شهر
يا نه جات داني هاوري سي شهره ر

يا په يدا بووني صالح له نه ولاد
يا دوزينه وه ي صاحبي ئيرشاد

نهك له هه ركه سي رقت داگيرسي
بو دوعاي زهره ر به رزو كه ي ده سي

نه م دوعاي شهره هه م ده نائه ته
ده ني كه ي نزيك به ئيجا به ته ؟

بو صاحيب دوعا نه م دوعا شهره ر
بو گهر دني خوي ته وقى زهره ر

بخوينه ره وه به فيكرو ته مكن
جومله ي « لا يحب » هه تا « معتدين »

باش خه به ردار به له م حه قاييقه
بو نه هلي عيرفان گه لي لاييقه ..

خاتیمه

بو ئهم «خاتیمه» باشو موخته صهر
خوت حازر بکه ئه ی نوری به صهر
له ورؤژؤ که وتسه دنیاوه ئادهم
نه سلی په یدا بوو له کوره ی عالم
چونکه نا قیصه عیرفانی به شه
بو دهر کی هه موو قازانج و زهره
بو ته علیماتی ته حکام و ئاداب
بو شاره زایی ری چاک و خراب
به مه حزی ئیحسان خالیقی عالم
له ههر زه مانی بو به نی ئادهم
ئیختیاری کرد بو پیغه مبه ری
ئینسانی کامل له نوقصان به ری
له فظی (پیغه مبه ر) یانی په یغام بهر
په یغامی خودا ئه با بو به شه
ئه فهرموی : فلان عه مه ل ئیحسانه
ئه وه ته واوه ، ئه وه نوقصانه
ئه وه حه رامه ، ئه وه حه لاله
ئه وه دروسته ، ئه وه به طاله
ئه و ری خراپه ؛ ری شه قاوه ته
ئهم جاده چاکه ؛ ری سه عاده ته

بو ئه و زه مانه هه رچی بی مه قبول
خوا به مه له كدا ئه ينارد بو ره سوول

ئه و مه لائیکه کی بو ؟ جو بره ئیل
حامیلی وه حی و ئه مینی ته نزیل

هه ر به م ته رتیه ده وره به ده وره
پیغه مبه ر ئه هات به و طه رزو طه وره

هه ریكه بو قه ومی چ زور بی ، چ كه م
له یكه عه صردا چه ندی ئه بوون جه م

كه دنیا به رگی تاریکی پوشی
بو اغوای به شهر شه یتان تی کوشی

حه قیقه ت و دین كه وته نه خوشی
ذائیکه تامی فه سادی نوشی

كه وته دنیا وه گو مراهی و ضه لال
ئایینی فاسید مه زه به بی به طال

هه ندی له بو روژ ، هه ندی بو قه مهر
یا بو ئه ستیره ، یا خو بو به شهر

هه ندی له بو بت ، هه ندی له بو نار
سو جده یان ئه برد زور به ئیعتیار

تا ئیراده ی حه ق رووی کرده ته قدیس
ته حمید و ته مجید ، ته علیم و ته دریس

مو ته جه لی بوو به فه یض و كه ره م
كه وته فه ییاضی بو جه معی عالم

له قهومي عه رهب ، قوره يشي جه ليل
پاش فيرقه ي زومره ي نه سلی ئيسماعيل

له خاكي حيجاز مه ككه ي مو كه رره م
له پشتي ذه بيح (عبدالله) ي نه كره م

هاوردی يه وجود به فیه یی بی حه د
ذاتیکی عالی ناوی « موحه ممه د »

به سورمه ي صه فا موزه یی به صه ر
به شیمه ي وه فا مه شرب مو نه ووه ر

راستگوو خوگر ، سه ر كه و توو نه مین
به شه رم و شكوو عیصمه ت و ته مкін

هه ر له مه ككه دا ماوه به كه مال
تا عومری عالی گه ییشته چل سال

بو شه وی عالهم بوو به « چل چرا »
بوو به پیغه مبه ر له غاری « حیراء »

بو جینن و مه لك ، بو به نی ئاده م
نهك يهك تايه فه ، بو هه موو سه رجه م

روتبه ي نبووه ت به م گه یی به كه مال
له پاش نه و به عشی پیغه مبه ر مه حال

به به له م روتبه ، به م بوو موخته ته م
بوو به سه ر چاوه ي ئیحسان و كه ره م

وه حیی بو نه هات به شیوه ي جه ره س
غه فله تی نه بوو يهك له حظه و نه فه س

به نه هجی نه مری قور ئانی شه ریف
به حیکمته و وه عظم ، جیدالی له طیف

زور به مهردانه به سه عی و هیممته
بی پهروا له ئیش ، له لومه و توهمهت
دهستی کرد به نه شر نه حکامی خودا
دای گیرسان چرای عیرفان و هودا

تیکی دا ته کیسه ی که فهره و نه حزاب
یه که یه که په یدا بوون شیرانی نه صحاب
هه ره له مه که که دا خاوه نی « لولاک »
عوروجی فهرموو له خه یمه ی نه فلاك

له شاری مه که که دوانزه سالی خشت
خه لقی بانگ نه کرد بو ریگای به هه شت
جا هیجره تی کرد له سه ره زای حهق
به ئی باشه روژ ده ربی له ئو فوق
چوو بو مه دینه بو نه شری ئیرشاد
به حوسنی ته علیم ، به حه رب و جیهاد
ده عوه تی فهرموو کورری گومراهان
کاغه ذی نووسی بو پادشاهان
له ویوه گرتی به حه رب و ته عه ب
یه مه ن و حیجاز ، جه زیره ی عه رب

له پاش یانزه سال به حوسنی لبقا
کوچی دواپی کرد بو « دار البقاء »
صلاة الله مع السلام
عليه مع الصالح الكرام

پاش ئه و خوله فاء : بو و به کرو ، عومهر
عوثمان و ، حه يسه ر ، حه سه نى ئه كبه ر

به هيزى سوپاي صبه حبو تابعين
رَضِيَّيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ اَجْمَعِينَ

به په يره وى ئه و بى پشو و و په روا
دنيايان پرر كرد له ناوى خوا
جار جار به ته د پير ، جار جار به شمشير
ئه چو و نه مه يدان وهك شيرى دلير

عوله ماي ئوممه ت به هيزى ته قديس
نوسه ييان هوه ئايه ت و حه ديث
زه حمه تيان كيشا ئه هلى ئيجتیهاد
بو نه شرى دين و ئيرشادى عيباد
ئه بو حه نيفه و ، ئيمامى ماليك
شافيعى و ئه حمه د عالى مه سهاليك

دوو شيوخى حه ديث له خه طا عارى
بو خارى و موسليم مه حبو و بى بارى
شيوخى ئيعتيقاد دوو ذاتى مه شهو و و
شيوخى ئه شعه رى و ، شيوخ ئه بو و مه نه و و و

ئيه تيماميان كرد بو ته بليغى دين
أَعْلَا مَا وَاهُمُ رَبُّ الْعَالَمِينَ .

مه به ست

مه به ست ئه مه يه كارى دنيا و دين
زه حمه تى ئه وى و عه زميكى بسه تين

پیغمبر ، هاورری ، گرۆی تابیعین ،
باقی ئیمامان ، زانایانی دین ،

شاهانی بهداد ، زهحمه تیان کیشا
له پیناوی خوا زور دلیان ئیشا

بویه له دنیا دهنگیان دایهوه
ئهستیره ی گهشیان ئه دره وشایهوه

ههروا لازمه بو فیرقه ی ئیسمالام
له هه موو چه رخی سه عی و ئیهتیمام

بو دین و دنیا پهیدا کهن سه بهب
تا عومریان نه رروا به له هوو له عه ب

چون دنیا جیگه ی ئه سبابه و ماده
به زهحمه ت کۆلان ئه بی به جاده

ته نها رروومه کهن له دنیای خراپ
گوم مه کهن ریگه ی نه جات و سه واپ

گهر هه ر بو دنیا ریک بخهن تفاق (۱)
« ما لکم فی الآخرة خلاق »

هه ر کهس دنیای رووت دا بنی بوخوی
هه ر گیز به مه رام ری نا کهوی بوی

دائیم گیروده ی ئازاری سه هه ره
هه له تا تیر تره ، چاو برسی تره !!

غه نی چه ر یص بی ئه وه مو حتاجه
فه قیری فارغ بی ئیهتیا جیه !!

(۱) تفاق : زهخیره ، ئه سباب .

له كه سبى دنياش مه بن دهس بهردار
به بى پاره و پوول مهرونه بازار

باشه دنيايه مه زرعهى دينه
بوهه ردوو دنيا هوى « ئافه رينه »

هه رچى لازم بى له بو ته قه ددوم
عيلم و مه عاريف بكه ن ته عه للوم
زانينى هه مو و فه ن و صه ناييع
بو نه وعى به شه ر واجبه و نافيح

له نه صيحه ته هيچ مه كه ن حاشا
ئايشه ت و حه ديث بكه ن ته ماشا
به لام طالب بن گشت بو نه ظافه ت
هوگر بن له بو خولقى شه رافه ت

لاتان واجب بى پاراستنى دين
نه كه ن رارابن ، بى هووشى و ته مكين !
دين نوورى چاوه هه م نوورى دله
هه ر كه س بى دينه كوتا مه نزله

بابى ئيجاره ي « فه تاواي » سه روه ر
ئه حمه د بن حه جهر نه قل ئه كا خه به ر :
« ليس الرجل رجل الدنيا
ولا الرجل رجل الاخرى

بل الرجل رجلهما »
شه خصى دنيا و دين ئه بى به هوما (۱)

(۱) وهك ئه ئين : بالنده يه كه سيبه رى بكه و يته سه ر هه ر كه سى به ختيار ئه بى .

یاران ! عهزیزان ! ته شراف و ته عیان !
ته وهی که زانیم بوم کردن به یان . .

له ئیمه ته بلیغ ، ئیوه دیرایهت
له خوای عالم عهون و هیدایهت

رجام له ئیوه زانینه و عه مهل
ته وصیه به حهق تا روزی ته جهل

ههروهك ره وشتی ریجالی ته علام
« والله المعطي لحسن الختام »

ته ئریخی نه ظمی ته پرسی که سستی
ههزاروسی صد ههم په نجاوسی

مه سکه ن : خانه قای « بیاره » ی عهزیز
کات : ره مه زان له وه رزی پاییز

وه وظیفه : ته دریس بو عولوومی دین
صاحب : مورشیدی به فیه یض و ته مکن

« خالیدی » مه شره ب ، « عو ثمانی » حه سه ب
هاو ناوی « عططار » ، « عومهری » نه سه ب (۱)

أدامُله الله مع الاولاد
لنشر الدين مع الارشاد

یاره ب به ئاثار کبریای ذاتت
به جهلای ته سمای حوسنای صیفاتت

(۱) مه به سستی خوای خوشمبوو « شیخ عه لائه ددین » ه که شیخی ته ریه تی
نه قشی و ، مورشیدی بووه .

بهر وتبه و مهقام ئه نبيای کيرام
 مه خصوص (محمد) عليه السلام
 برژيته سهريان هه تا هه تاييه
 سه لات و سه لام به بي نيهاييه
 بو قوربو قه بوول عوله ماي ئه علام
 ئه ولياي طه ريق ، ئه شخاصي کيرام
 له گهل به سه ردا بده به سه پيرت
 پيمان ببه خشه په سه ندي سه پيرت
 بمانخه سه ري وه فاو عيبادت
 له گهل صيفه تي سه فاو سه عادت

مانگي رهمه زاني سالي ١٣٥٣ ي کوچي
 له خانه قاي بياره - هه له بجه - سوله يمانی

سوپاس بو خودای به خشنده و ميره بان
 كه يارمه تي دام ئه ناميلكانه به كۆمه
 له چاپ بدهم . سبحان ربك رب
 العزة عما يصفون ، وسلام على
 المرسلين والحمد لله رب العالمين
 ١٣٩٣/٦/١ ك - ١٩٧٣ ز
 عه بدولكه ريمي موده دريس

لیستهای شهاده و راست

لاپه‌ره	دیسر	شهاده	راست
۸	۱۲	ټه‌ووهر	ټه‌نوه‌ر
۸	۲۰	شه‌صت و سردا	شه‌صت و سیدا
۱۶	۹	پاکیات	پاکییدن
۱۶	۱۰	ټیدراکیات	ټیدراکیان
۲۹	۵	صوریح	صهریح
۳۰	۱۶	خاصات	خاصان
۶۶	۱۳	منهجه	منهجه
۷۶	۱	درسی دوه‌هم	درسی دوه‌هم : دروست کردنې حه‌واء
۱۰۰	۱۵	ده‌ز دریژو سی‌سب	ده‌گه‌ز دریژو

تکا له خویننه‌ره به‌ریزه‌کان ټه‌که‌م ټه‌که‌ر ، بیج‌گه
 له‌م‌هه‌لانه ، هه‌ر هه‌له‌یه کی‌تریان به‌رچاو‌که‌وت ، لی‌م
 ببوورن و راستی بکه‌نه‌وه ؛ بی‌گومان هر ژف هه‌میشه
 له‌وانه‌یه دوو چاری هه‌له‌بییت و نه‌نھا خودای مه‌زن
 له‌م‌خه‌وشه دووره .

ناوه پۆك

<u>بابهت</u>	<u>لاپهه</u>
سهه رتا	۳
ئيمانو ئيسلام	۴
ئەساسى سەعادت	۳۱
ئاوى حەيات	۷۳
دەرسى يەكەم : خەلقى حەزرەتى ئادەم (د.خ)	۷۴
دەرسى دوھەم : دروست کردنى حەواء (د.خ)	۷۶
دەرسى سێهەم : هاتنه خوارە وەيان بۆ زەوى	۷۷
دەرسى چوارەم : پارانە وەى حەزرەتى ئادەم (د.خ)	۷۷
دەرسى پینجەم : حەزرەتى شیت (د.خ)	۷۸
دەرسى شەشەم : حەزرەتى ئیدریس (د.خ)	۷۸
دەرسى حەوتەم : حەزرەتى نوح (د.خ)	۷۹
دەرسى هەشتەم : حەزرەتى هوود (د.خ)	۸۰
دەرسى نوھەم : حەزرەتى صالح (د.خ)	۸۱
دەرسى دەھەم : حەزرەتى ئیبراھیم (د.خ)	۸۲
دەرسى یانزەھەم : حەزرەتى لووط (د.خ)	۸۴
دەرسى دوانزەھەم : حەزرەتى ئیسماعیل (د.خ)	۸۵
دەرسى سیانزەھەم : حەزرەتى ئیسحاق (د.خ)	۸۷
دەرسى چواردەھەم : حەزرەتى یەعقوب (د.خ)	۸۷
دەرسى پانزەھەم : حەزرەتى یوسف (د.خ)	۸۸
دەرسى شانزەھەم : حەزرەتى ئەیوب (د.خ)	۹۳
دەرسى حەقدەھەم : حەزرەتى ذو الکفل (د.خ)	۹۴
دەرسى هەژدەھەم : حەزرەتى شوعەیب (د.خ)	۹۵
دەرسى نوزدەھەم : حەزرەتى موسی (د.خ)	۹۵
دەرسى بیستەم : حەزرەتى ھاروون (د.خ)	۹۸
دەرسى بیست و یەكەم : حەزرەتى یوشع (د.خ)	۹۸
دەرسى بیست و دووھەم : حەزرەتى ئیلیاس (د.خ)	۹۹
دەرسى بیست و سێهەم : حەزرەتى ئەلیەسەع (د.خ)	۹۹
دەرسى بیست و چوارەم : حەزرەتى ئیشمویل (د.خ)	۹۹

دهرسي بيستو پينځهم : خهزرتي داوود (د.خ)	۱۰۱
دهرسي بيستو شهشهم : خهزرتي سولهيمان (د.خ)	۱۰۱
دهرسي بيستو خهوتهم : خهزرتي عوزهير (د.خ)	۱۰۳
دهرسي بيستو ههشتهم : ذو القرنين (د.خ)	۱۰۴
دهرسي بيستو نوهم : خهزرتي يونس (د.خ)	۱۰۵
دهرسي سيسي هم : خهزرتي زهكهرياو يهحيا (د.خ)	۱۰۷
دهرسي سيسي و يه كه : خهزرتي عيسا (د.خ)	۱۰۸
دهرسي سيسي و دوهم : خهزرتي محمد المصطفى (د.خ)	۱۱۴
دهرسي سيسي و سيسي هم : له نبووه تيه وه تا هيجره تي	۱۱۶
دهرسي سيسي و چوارهم : هيجره ت له مه ككه وه بو مه دينه	۱۲۰
دهرسي سيسي و پينځهم : خهليفه يه كه	۱۲۶
دهرسي سيسي و شهشهم : خهليفه ي دوهم	۱۲۹
دهرسي سيسي و خهوتهم : خهليفه ي سيسي هم	۱۳۰
دهرسي سيسي و ههشتهم : خهليفه ي چوارهم	۱۳۱
دهرسي سيسي و نوهم : عهشهره ي موبه ششهره	۱۳۲
دهرسي چلههم : ثيماماني موجته هيدين	۱۳۶
چل چراي نيسلام	۱۳۹
خهديشي يه كه	۱۴۱
خهديشي دوهم	۱۴۲
خهديشي سيسي هم	۱۴۴
خهديشي چوارهم	۱۴۶
خهديشي پينځهم	۱۴۷
خهديشي شهشهم	۱۴۹
خهديشي خهوتهم	۱۵۲
خهديشي ههشتهم	۱۵۴
خهديشي نوهم	۱۵۷
خهديشي دههم	۱۵۸
خهديشي يازدههم	۱۶۱
خهديشي دوازدههم	۱۶۲
خهديشي سيازدههم	۱۶۶
خهديشي چوارددههم	۱۶۷

خەدیشی پاتزەهەم	۱۶۹
خەدیشی شاتزەهەم	۱۷۰
خەدیشی خەقدەهەم	۱۷۲
خەدیشی هەژدەهەم	۱۷۴
خەدیشی نۆزدەهەم	۱۷۵
خەدیشی بیستەم	۱۷۸
خەدیشی بیست و یەكەم	۱۷۹
خەدیشی بیست و دووهم	۱۸۱
خەدیشی بیست و سێهەم	۱۸۲
خەدیشی بیست و چوارەم	۱۸۴
خەدیشی بیست و پینجەم	۱۸۶
خەدیشی بیست و شەشەم	۱۸۸
خەدیشی بیست و هەوتەم	۱۹۱
خەدیشی بیست و هەشتەم	۱۹۲
خەدیشی بیست و نۆهەم	۱۹۶
خەدیشی سەیی هەم	۱۹۷
خەدیشی سەیی و یەكەم	۲۰۰
خەدیشی سەیی و دووهم	۲۰۱
خەدیشی سەیی و سێهەم	۲۰۲
خەدیشی سەیی و چوارەم	۲۰۴
خەدیشی سەیی و پینجەم	۲۰۶
خەدیشی سەیی و شەشەم	۲۰۸
خەدیشی سەیی و هەوتەم	۲۱۰
خەدیشی سەیی و هەشتەم	۲۱۲
خەدیشی سەیی و نۆهەم	۲۱۲
خەدیشی چۆڵەم	۲۱۷
نۆر و زەجات	۲۱۹
نەقبائ نامە	۲۵۳
هەرفەدیمة	۲۵۵
بابی یەكەم ئەوشتانەى كه دڵ روشن ئەكەن	۲۵۷
بابی دووهم ئەوشتانەى ئەبنە هۆى درێژى عومر	۲۵۸

بابى سىيەم : ئەوانەى عومر كورت ئەكەن	۲۶۲
بابى چوارەم : ئەۋشتانەى باعىشى نەگبەتىن	۲۶۵
بابى يىنجەم : ئەۋشتانەى كە بىرۈ ھۆش زىادئەكەن	۲۷۳
بابى شەشەم : ئەۋشتانەى كە بىرۈ ھۆش كەم ئەكەن	۲۷۹
بابى جەۋتەم : ئەۋشتانەى كە ئابىروۋى ئىنسان زىادئەكەن	۲۸۰
بابى ھەشتەم : ئەۋشتانەى ئابىروۋى ئىنسان ئەبەن	۲۸۵
بابى نۆھەم : ئەۋشتانەى كە بىنايى چاۋ زىادئەكەن	۲۸۹
بابى دەھەم : ئەۋانەى ھۆى زوربۈۋى رۆزىن	۲۹۰
بابى يانزەھەم : دوعاى مەئشور	۲۹۶
بابى دوانزەھەم : ئادابى دوعا	۳۰۰
خاتىمە	۳۰۶

رقم الايداع في المكتبة الوطنية ببغداد ٦٠٥ لسنة ١٩٧٣

١٩٧٣/٧/٢٦/٤٠٠٠/٥